

การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

วิทยานิพนธ์

ของ

รุ่งโรจน์ หวังชม

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

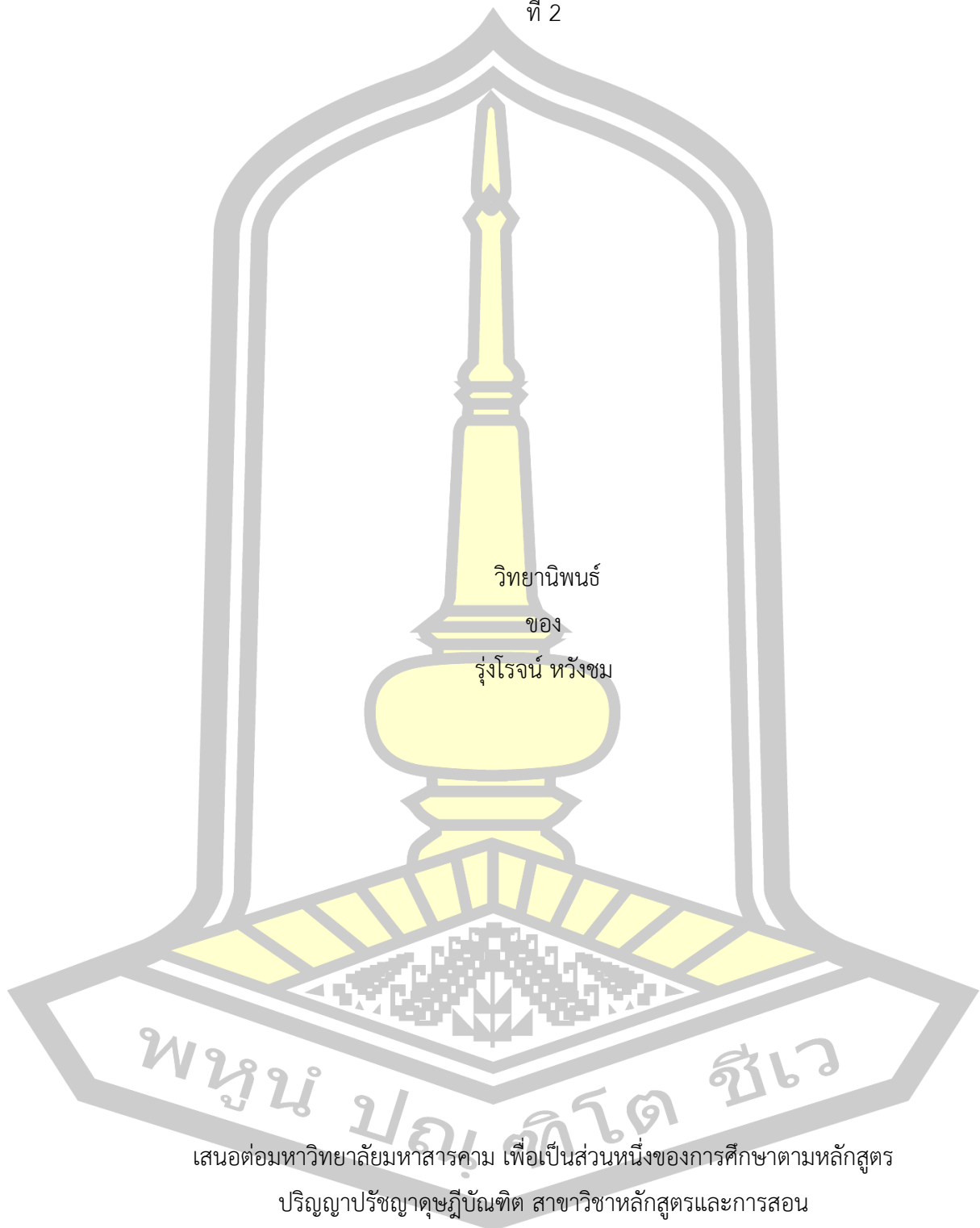
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

กรกฎาคม 2562

สงวนลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี

ที่ 2

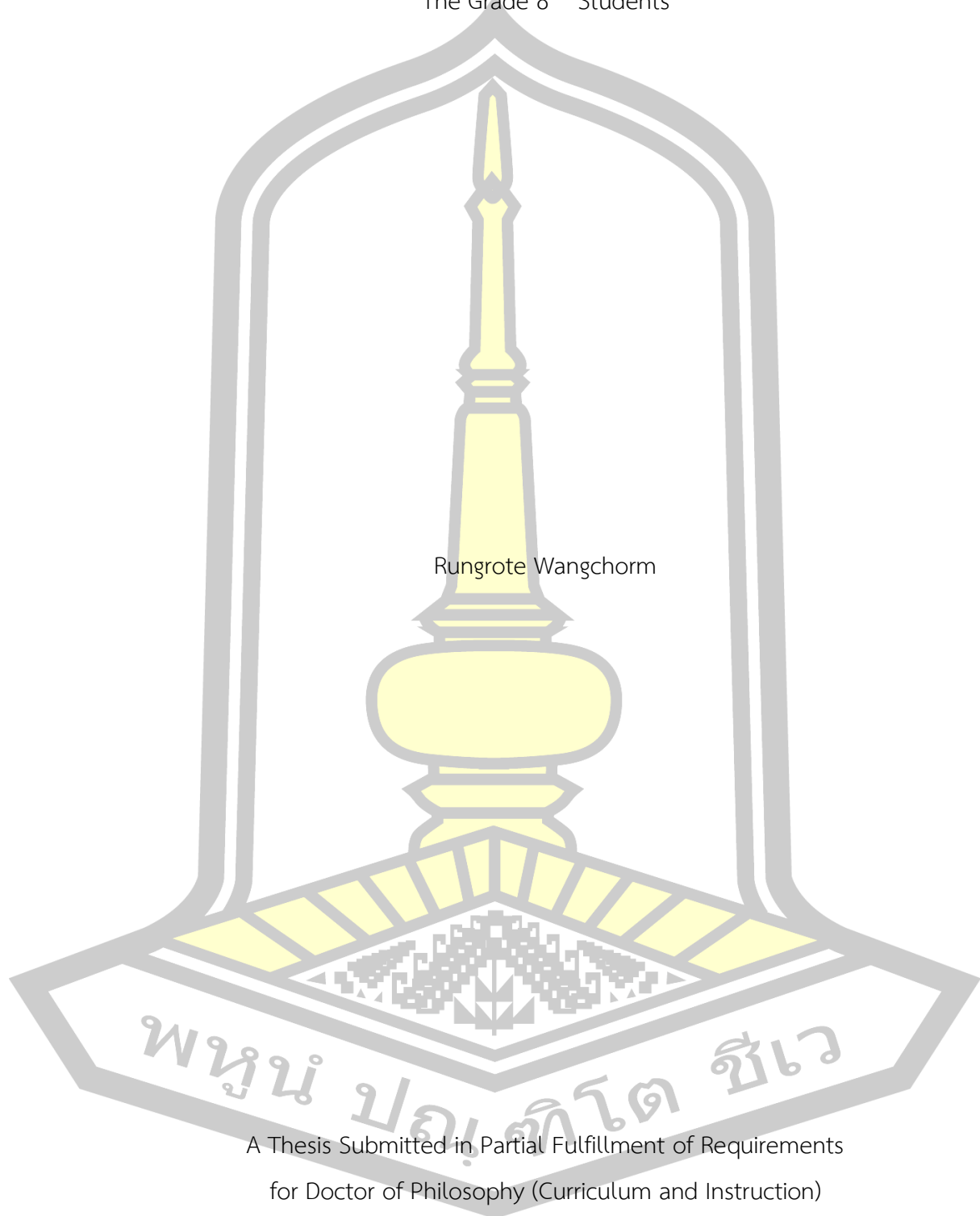

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

กรกฎาคม 2562

สงวนลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Development of Social-Service Instructional Model To Encourage The Public Mind of
The Grade 8th Students

Rungrote Wangchorn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for Doctor of Philosophy (Curriculum and Instruction)

July 2019

Copyright of Maharakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนายรุ่งโรจน์ หวังชม แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รศ. ดร. ประสาท เนืองเฉลิม)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อ. ดร. ประสงค์ สายหงษ์)

กรรมการ

(อ. ดร. สมทรง สิทธิ)

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(ผศ. ดร. เนตรชนก จันทร์สว่าง)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

(รศ. ดร. พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(ผศ. ดร. กริสน์ ชัยมูล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ผู้วิจัย รุ่งโรจน์ หวังชม

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. ประสงค์ สายหงษ์

ปริญญา ปรัชญาดุสิตบัณฑิต **สาขาวิชา** หลักสูตรและการสอน

มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม **ปีที่พิมพ์** 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 2) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 การศึกษาบริบทสภาพปัจจุบันและแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวายจิกพิทยาคม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในการใช้รูปแบบจำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ บันทึกสะท้อนคิดของนักเรียนตามรูปแบบ แบบประเมินจิตสาธารณะนักเรียนตามรูปแบบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน จากการสัมภาษณ์ครูผู้เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การแสดงออกด้านจิตสาธารณะของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ยังมีปัญหาและความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาคุณลักษณะด้านการมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น ที่เป็นพฤติกรรมของผู้เรียนทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ในด้านการช่วยเหลือผู้อื่น และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน และสังคม โดยจัดการเรียนรู้ส่งเสริมในบริบทที่หลากหลายและเหมาะสมผ่านกระบวนการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสนับสนุน ในการจัดทำร่างรูปแบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะที่พึงประสงค์ ซึ่งผลการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้

แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน 2) วัตถุประสงค์ 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4) ระบบสังคม 5) หลักการตอบสนอง 6) ระบบสนับสนุนซึ่งด้านขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการ 2) ลงมือปฏิบัติการ 3) การสะท้อนกลับ และ 4) จัดแสดงผลงาน

2. ผลการประเมินจิตสาธารณะของผู้เรียนตามรูปแบบ พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะโดยรวมในระดับสูง ส่วนผลการสะท้อนคิดเห็นของนักเรียน พบว่า รูปการเรียนรู้มีความเหมาะสมสามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้นได้

คำสำคัญ : การพัฒนา, รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคม, จิตสาธารณะ

TITLE	Development of Social-Service Instructional Model To Encourage The Public Mind of The Grade 8 th Students		
AUTHOR	Rungrote Wangchorm		
ADVISORS	Prasong Saihong , Ph.D.		
DEGREE	Doctor of Philosophy	MAJOR	Curriculum and Instruction
UNIVERSITY	Maharakham University	YEAR	2019

ABSTRACT

The objective of the study was 1) to develop the instructional model involving social service in order to encourage the public mind of the grade 8th students and 2) to investigate the effectiveness of the instructional model involving social service in order to encourage the public mind of the grade 8th students. The methodology of this study consisted of 3 phases as followed: 1) to study the context, current conditions, concepts, theories, and researches relating to the instructional model in the way of social service; 2) to develop the instructional model involving social service in order to promote the public mind of the grade 8th students; 3) to investigate the effectiveness of the instructional model involving social service in order to encourage the public mind of the grade 8th students at Sa Wai Jeek Pittayakhom School in the 2nd semester in the academic year 2018. The 35 subjects were selected with purposive sampling. The tools used for collecting data were the reflexive-mind records of students conforming to evaluation form of public mind. Mean and standard deviation were employed to analyze data.

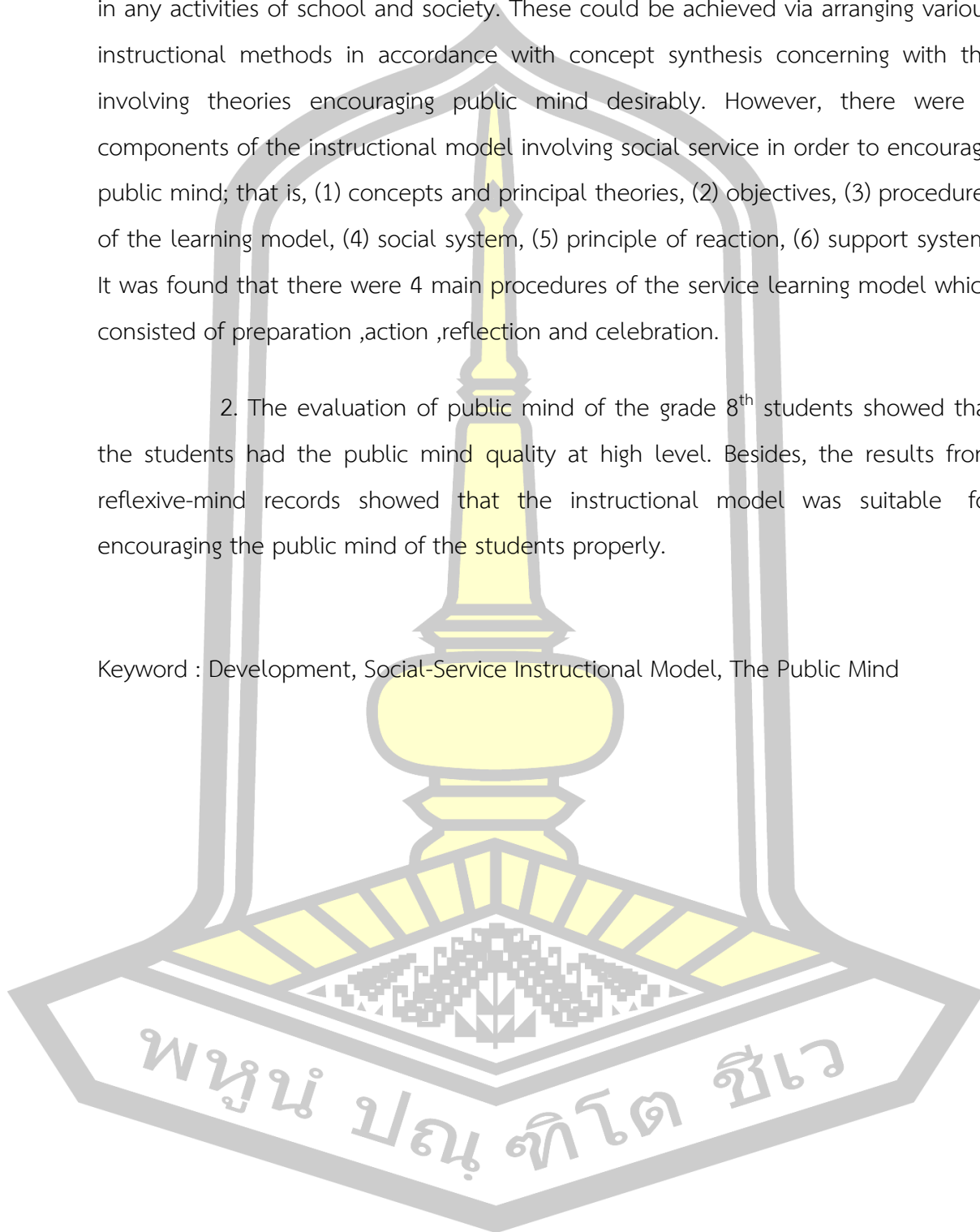
The finding showed as followed.

1. From finding the basic information, through interviewing the teachers involving in the behavior of public mind of the subjects, it showed that the grade 8th students still faced problems and needed to be developed their public-mind

qualities more both inside and outside the school in helping others and participating in any activities of school and society. These could be achieved via arranging various instructional methods in accordance with concept synthesis concerning with the involving theories encouraging public mind desirably. However, there were 6 components of the instructional model involving social service in order to encourage public mind; that is, (1) concepts and principal theories, (2) objectives, (3) procedures of the learning model, (4) social system, (5) principle of reaction, (6) support system. It was found that there were 4 main procedures of the service learning model which consisted of preparation ,action ,reflection and celebration.

2. The evaluation of public mind of the grade 8th students showed that the students had the public mind quality at high level. Besides, the results from reflexive-mind records showed that the instructional model was suitable for encouraging the public mind of the students properly.

Keyword : Development, Social-Service Instructional Model, The Public Mind

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาธ เนืองเฉลิม ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.ประสงค์ สายหงษ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เนตรชนก จันท์สว่าง กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.สมทรง ลีทธิ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ที่ได้ให้ความกรุณา เมตตาให้ข้อคิดเห็นเสนอแนะและให้คำปรึกษาแนะนำที่มีค่ายิ่งต่องานวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ ประเสริฐสังข์ ดร.จิตติยา เรือนนงการ ดร.พนาภรณ์ สุวรรณศรี ดร.พิชิต ชินกร ดร.จินตวีร์ โยสีดา ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยให้คำแนะนำอย่างดียิ่งซึ่งเป็นส่วนสำคัญให้งานวิจัยเรื่องนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณ คณะผู้บริหาร บุคลากรในโรงเรียนสวายจิกพิทยาคม นายกองค้การบริหารส่วนตำบลสวายจิก ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสวายจิก หัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ ในองค์การบริหารส่วนตำบลสวายจิกอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน ตาฮุย (เจ้าของสวนสมุนไพรร) และคนงานสวนตาฮุย ที่อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนในวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม (แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ที่ทุ่มเทแรงกายแรงใจในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ที่ขาดเสียมิได้คือกำลังใจอันแสนอบอุ่นและความเอื้ออาทรของสมาชิกในครอบครัว และพี่น้องทุกท่านที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณบิดา มารดา ตลอดจนบูรพาจารย์ที่เคยอบรมสั่งสอน และผู้มีพระคุณทุกท่าน

รุ่งโรจน์ หวังชม

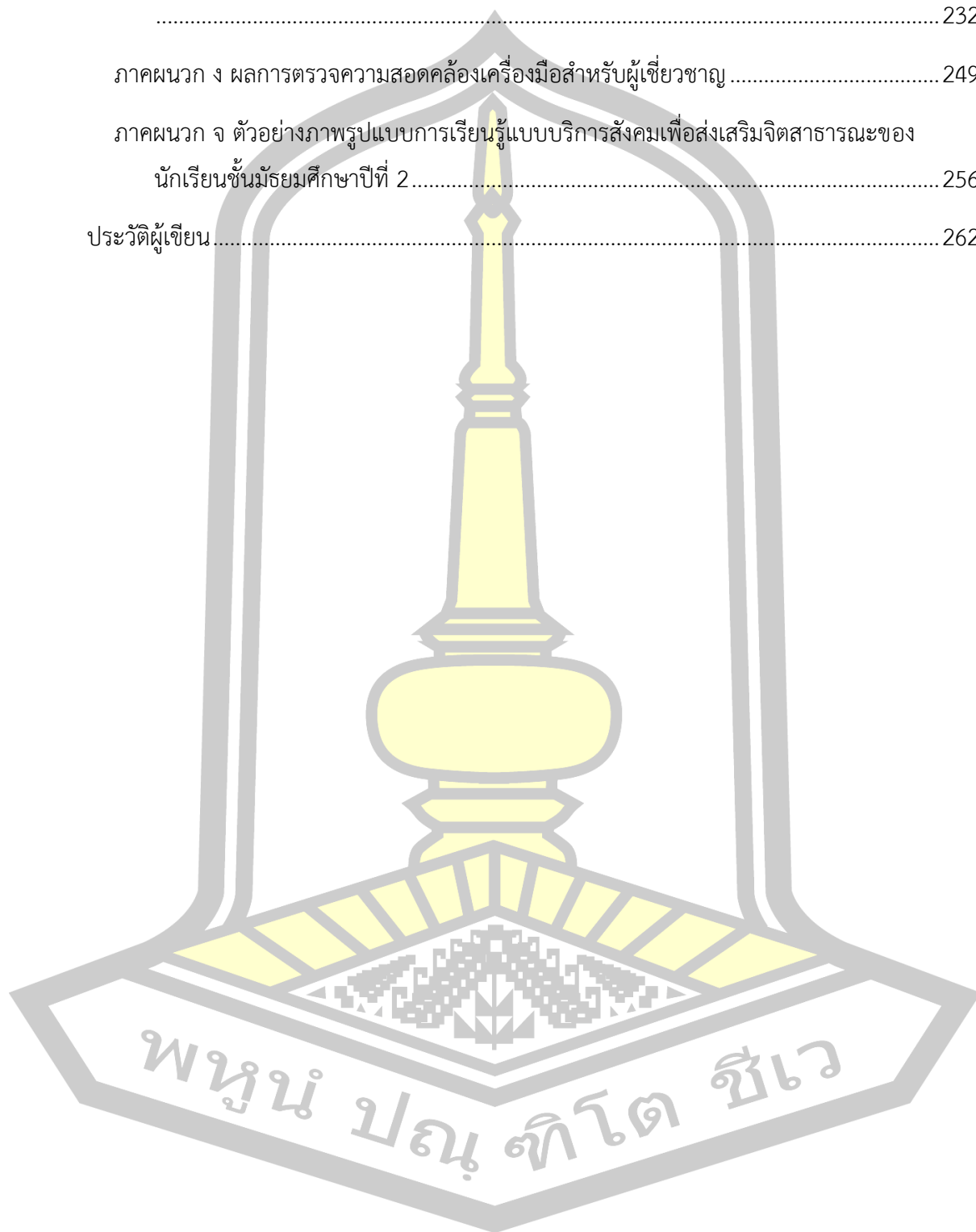
พูน ปณ ทิโต ชีเว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฅ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพประกอบ.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
คำถามการวิจัย.....	9
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	10
ความสำคัญของการวิจัย.....	10
ขอบเขตของการวิจัย.....	10
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	13
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้.....	17
การเรียนรู้แบบบริการสังคม (Service Learning).....	22
จิตสาธารณะ (Public Mind).....	44
แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน.....	60
บริบทของโรงเรียนสวายจีกพิทยาคม.....	62
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	80
งานวิจัยในประเทศ.....	80

งานวิจัยต่างประเทศ.....	89
กรอบแนวคิดในการวิจัย	96
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	97
ระยะที่ 1 การศึกษาบริบท สภาพปัจจุบันและ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ การเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.....	98
ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวายจิกพิทยาคม.....	100
ระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวายจิกพิทยาคม.....	111
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	119
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	123
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	123
ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	123
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	123
บทที่ 5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	155
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	155
สรุปผล	155
อภิปรายผล.....	156
ข้อเสนอแนะ.....	160
บรรณานุกรม.....	162
ภาคผนวก.....	172
ภาคผนวก ก เครื่องมือสำหรับผู้เชี่ยวชาญ.....	173
ภาคผนวก ข คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และตัวอย่างชุดการสอน.....	182

ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ	232
ภาคผนวก ง ผลการตรวจความสอดคล้องเครื่องมือสำหรับผู้เชี่ยวชาญ	249
ภาคผนวก จ ตัวอย่างภาพรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	256
ประวัติผู้เขียน	262

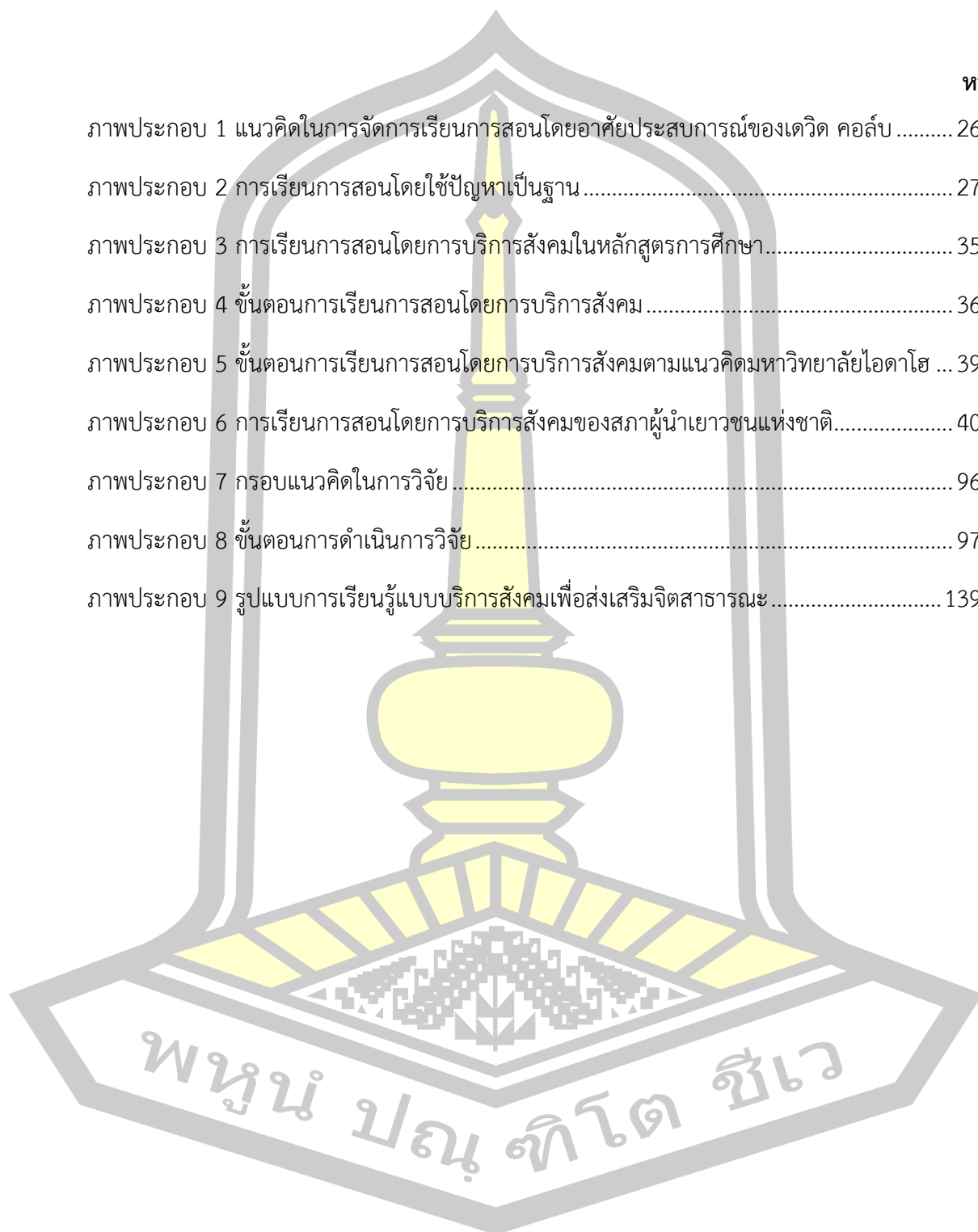
สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 โครงสร้างเวลาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในแต่ละระดับชั้นตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	61
ตาราง 2 ที่มาแนวคิด/ทฤษฎี ขั้นตอนและส่วนที่นำมาใช้เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2	102
ตาราง 3 สังเคราะห์ร่างรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2	106
ตาราง 4 คู่มือสำหรับผู้เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.....	115
ตาราง 5 การวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน	127
ตาราง 6 ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริม จิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.....	131
ตาราง 7 ที่มาแนวคิด/ทฤษฎี ขั้นตอนและส่วนที่นำมาใช้เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2	132
ตาราง 8 องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม	136
ตาราง 9 การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ	141
ตาราง 10 คะแนนเฉลี่ยจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อ ส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.....	152

พูน ปณ ทิโต ชีเว

สารบัญภาพประกอบ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนโดยอาศัยประสบการณ์ของเดวิด คอล์บ	26
ภาพประกอบ 2 การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน	27
ภาพประกอบ 3 การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมในหลักสูตรการศึกษา.....	35
ภาพประกอบ 4 ขั้นตอนการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม	36
ภาพประกอบ 5 ขั้นตอนการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมตามแนวคิดมหาวิทยาลัยไอดาโฮ ...	39
ภาพประกอบ 6 การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมของสภาผู้นำเยาวชนแห่งชาติ.....	40
ภาพประกอบ 7 กรอบแนวคิดในการวิจัย	96
ภาพประกอบ 8 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	97
ภาพประกอบ 9 รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ	139

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) พบว่า คนไทยส่วนใหญ่ยังมีปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม และไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริตและการมีจิตสาธารณะ กระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่หลั่งไหลเข้าสู่ประเทศไทย ในสังคมที่เป็นยุคดิจิทัล ส่งผลให้ค่านิยมในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วคนไทยบางส่วนไม่สามารถเลือกรับปรับใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวัน ส่งผลให้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมที่เป็นรากเหง้าของคนไทยถูกกลืนโดยวิถีชีวิตแบบใหม่ มีค่านิยมยึดตนเองเป็นหลักมากกว่าการคำนึงถึงสังคมส่วนรวม รักสนุกและความสบาย เชื่อข่าวลือขาดความอดทน ขาดวินัยวัดถุณียม ยอมรับคนที่ฐานะมากกว่าคนดีมีคุณธรรม โดยผลสำรวจของศูนย์คุณธรรมร่วมกับนิค้าโพล ปี 2557 พบว่า ปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมที่ประชาชนมากกว่าร้อยละ 50 เห็นว่าสำคัญที่สุด คือความซื่อสัตย์สุจริตการทุจริตคอร์รัปชันและประชาชนกว่าร้อยละ 90 เห็นว่า จำเป็นต้องส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมโดยเร็วที่สุด ขณะที่การสำรวจการยอมรับพฤติกรรมทางสังคมของคนไทยที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป ในปี 2557 เรื่อง พฤติกรรมของการมีวินัย เช่น การข้ามถนนโดยใช้สะพานลอยหรือข้ามทางม้าลาย พบว่า กว่าร้อยละ 45 ทำเป็นบางครั้งหรือไม่ทำเลย ส่วนพฤติกรรมการใช้ชีวิต พบว่าคนไทยถึงร้อยละ 64.1 รู้สึกเฉย ๆ และรับได้กับพฤติกรรมการพูดภาษาไทยคำฝรั่งคำและกว่าร้อยละ 38.7 ที่รู้สึกเฉย ๆ และรับได้กับการใส่เสื้อสายเดี่ยว เกาเขอกนุ่งสั้น สะท้อนถึงคนไทยยังขาดทักษะในการคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมที่ดีจากต่างประเทศมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันทำให้ละทิ้งค่านิยมที่ดีงามอันเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทยและลดคุณค่าของความเป็นไทยจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับวางรากฐานการปรับเปลี่ยนให้คนมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคมไทยและเป้าหมายอนาคตประเทศไทยปี 25 ที่เป็เป้าหมายในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มาเป็นกรอบในการกำหนดดูเป้าหมายที่จะบรรลุใน 5 ปีแรกและเป้าหมายในระดับย่อยลงมา โดยที่เป้าหมายและตัวชี้วัดในด้านต่าง ๆ มีความสอดคล้องกับกรอบเป้าหมายที่ยั่งยืน (SDGs) ทั้งนี้ เป้าหมายประเทศไทยในปี 2579 ซึ่งเป็นที่ยอมรับร่วมกันนั้นพิจารณาจากทั้งประเด็นหลักและลักษณะของการพัฒนา ลักษณะฐานการผลิตและบริการสำคัญของประเทศ ลักษณะของคนไทยและสังคมไทยที่พึงปรารถนา และกลุ่มเป้าหมายในสังคมไทย โดยกำหนดไว้ดังนี้ “เศรษฐกิจและสังคมไทยมีการพัฒนาอย่างมั่นคงและยั่งยืนบนฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน สังคมไทยเป็นสังคมที่เป็นธรรมมีความเหลื่อมล้ำน้อย

คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นพลเมืองที่มีวินัยตื่นรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิต มีความรู้ มีทักษะและทัศนคติที่เป็นค่านิยมที่ดี มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์ มีความเจริญเติบโตทาง จิตวิญญาณมีจิตสาธารณะและทำประโยชน์ต่อส่วนรวม มีความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลเมืองโลก ประเทศไทยมีบทบาทที่สำคัญในเวทีนานาชาติ ระบบเศรษฐกิจตั้งอยู่บนฐานของ การใช้นวัตกรรมนำดิจิทัล สามารถแข่งขันในการผลิตได้และค้าขายเป็นมีความเป็นสังคมประกอบ การมีฐานการผลิตและบริการที่มีคุณภาพและรูปแบบที่โดดเด่นเป็นที่ต้องการในตลาดโลกเป็นฐาน การผลิตและบริการที่สำคัญ เช่น การให้บริการคุณภาพทั้งด้านการเงิน ระบบโลจิสติกส์ บริการด้าน สุขภาพและท่องเที่ยวคุณภาพ เป็นครัวโลกของอาหารคุณภาพและปลอดภัย เป็นฐานอุตสาหกรรม และบริการอัจฉริยะที่เป็นอุตสาหกรรมแห่งอนาคตที่ใช้นวัตกรรม มุมนมนุษย์ทักษะสูงและเทคโนโลยี อัจฉริยะ มาต่อยอดฐานการผลิตและบริการที่มีศักยภาพในปัจจุบันและพัฒนาฐานการผลิตและ บริการใหม่ ๆ เพื่อนำประเทศไทยไปสู่การมีระบบเศรษฐกิจ สังคม และประชาชนที่มีความเป็น อัจฉริยะ ”เพื่อวางรากฐานให้คนไทยเป็นคนที่มีสมบูรณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัยค่านิยมที่ดี มีจิตสาธารณะ และมีความสุขโดยมีสุขภาพและสุขภาพที่ดี ครอบครัวยั่งยืน ตลอดจนเป็นคนเก่งที่มี ทักษะความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

จากข้อมูลการสำรวจต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย พบว่าเด็กและเยาวชนไทยยังมีจุดด้อย หลายประการ ที่สำคัญได้แก่การทุจริต และความซื่อสัตย์ รวมทั้งยังมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา ค่อนข้างน้อย เด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบันยังขาดหลักยึดเหนี่ยวที่พึ่งทางใจ รวมถึงการขาด คุณธรรมจริยธรรม ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการบำเพ็ญประโยชน์และการได้รับมอบหมายบทบาท หน้าที่ที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สะท้อนเรื่องจิตอาสาในการสร้าง ประโยชน์เพื่อส่วนรวม (สุริยเดว ทรีปาตี, 2552) นอกจากนี้สื่อสารมวลชนอื่น ๆ ทั้งสื่อโทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ จำนวนมากขาดความเข้มงวดทางจรรยาบรรณในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารเชิงลบทำให้การปรับเปลี่ยนค่านิยมและพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมมากขึ้น ขาดจิตสำนึกสาธารณะให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ทำให้คุณธรรมและ จริยธรรมของคนไทยลดลงวิกฤติการณ์ขาดจิตสาธารณะของประชาชนทำให้เกิดปัญหาพฤติกรรมที่ ไม่พึงประสงค์ขึ้น (วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2546) คนในสังคมมีความสำนึกต่อส่วนรวม น้อยลงทุกที ผู้เกี่ยวข้องจะต้องเขียนป้ายเตือนสติผู้ใช้ เช่น “โปรดช่วยกันรักษาความสะอาด” “ปิดน้ำ ปิดไฟ ปิดแอร์ ก่อนออกจากห้อง” “โปรดอย่าทำลายสิ่งของของสาธารณะ” ฯลฯ ป้ายลักษณะนี้มีมากมาย ถ้าทุกคนมีจิตสาธารณะป้ายเหล่านี้คงไม่ต้องติดให้เห็น (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552)

คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ เป็นความสำนึกใฝ่ใจและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสาธารณะ รวมถึงความเคารพทวงแทนในสมบัติส่วนรวม ซึ่งมีใช้เฉพาะครอบครัว ญาติมิตร คนรอบข้างหรือชุมชนละแวกบ้านเท่านั้น หากคลุมถึงบุคคลอื่นที่ไม่รู้จัก ไม่เคยพบแต่ก็รู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ตนสังกัด (พระไพศาล วิสาโล, 2544) จิตสาธารณะมีความสำคัญเนื่องจากว่าคนมาอยู่รวมกันเป็นสังคมย่อมต้องมีความสัมพันธ์ในรูปแบบการพึ่งพากัน หากคนในสังคมนั้นขาดจิตสาธารณะ จะมีผลกระทบหลายด้าน ได้แก่ ระดับบุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน สังคมในระดับประเทศและโลกถ้าบุคคลขาด จิตสาธารณะจะมีปัญหาเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น ความสามัคคีในครอบครัว ลดลงเกิดการแก่งแย่ง มีการทะเลาะเบาะแว้ง ทำให้เกิดปัญหาการแบ่งพรรคแบ่งฝ่าย เห็นแก่ตัว ซึ่งดีซึ่งเด่นมีการเบียดเบียนสมบัติขององค์กรเป็นสมบัติส่วนตัว คุณภาพของงานลดลง ชุมชนอ่อนแอ ขาดการพัฒนา เพราะต่างคนต่างอยู่ อาชญากรรมในชุมชนอยู่ในระดับสูง ขาดศูนย์รวมจิตใจและขาดผู้นำที่ดี ส่งผลให้คนในชุมชนมองปัญหาของตัวเองเป็นเรื่องสำคัญกว่า เกิดการเบียดเบียนทำลายทรัพยากรและสมบัติที่เป็นของส่วนรวม ทำให้เกิดปัญหาการเอาเปรียบในระดับอื่นตามมา จึงเห็นว่า จิตสาธารณะ เป็นคุณธรรมของพลเมืองดีและเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาสังคม (ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจร, 2543) หน่วยงานทางสังคมทั้งภาครัฐและเอกชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของจิตสาธารณะเยาวชน จึงสนับสนุนให้ปลูกฝังจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ได้แก่ ให้อุทิศช่วยเหลือผู้อื่นโดยมีจิตสำนึกในการให้และการอาสาสมัคร รวมทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและประเทศ ให้ความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่นและต่อส่วนรวมตามสมควรแก่วัย และมาตรฐานการศึกษาของชาติได้กำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดไว้ว่าคนไทยต้องเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข มีกำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์ ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิต และพัฒนาสังคม นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ การปรับตัว ทักษะทางสังคม มีคุณธรรม และจิตสาธารณะ จิตสำนึกในความเป็นพลเมืองที่ดี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ระบุไว้ว่า กระบวนการเรียนรู้ที่ดีจะต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องด้านการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ การเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของชาติ รวมทั้งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้กำหนดเป้าหมายคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ประกอบด้วย 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย

4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวจะต้องได้รับการปลูกฝังและพัฒนาผ่านการจัดการเรียนรู้ การปฏิบัติกิจกรรม พัฒนานักเรียน ในลักษณะต่าง ๆ จนตกผลึกเป็นคุณลักษณะในตัวนักเรียน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553) สอดคล้องกับค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ตามนโยบายของ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ เพื่อสร้างสรรค์ประเทศไทยให้เข้มแข็ง ที่เชื่อมโยงกับคุณลักษณะด้าน จิตสาธารณะ ได้แก่ ความเสียสละ อดทน มีระเบียบ วินัย เคารพกฎหมาย มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง การมีจิตสาธารณะนั้น เป็นสิ่งที่ เกิดขึ้นตามวิถีการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม จิตสาธารณะหรือจิตสำนึกทางสังคมอยู่ภายใต้อิทธิพลของปัจจัยแวดล้อมทั้งภายในและ ภายนอกที่เกี่ยวกับภาวะทางสัมพันธภาพของมนุษย์ ภาวะทางสังคมเป็นภาวะที่ลุ่มลึกที่มีผลต่อ จิตสำนึกด้านต่าง ๆ ของบุคคลเป็นภาวะที่ได้ฝึกกลมกลืน และสะสมอยู่ในส่วนของการรับรู้ที่ละน้อย ทำให้เกิดจิตสำนึกที่มีรูปแบบหลากหลาย ภาวะแวดล้อมทางสังคมนี้จะเริ่มจากพ่อแม่ ญาติพี่น้อง เพื่อน ครู สื่อมวลชน บุคคลทั่วไปตลอดจนองค์กรทางวัฒนธรรม และส่วนที่กำกับจิตสำนึกของบุคคล ได้แก่ การได้สัมผัสจากการใช้ชีวิตที่มีพลังต่อการเกิดสำนึก เช่น การไปโรงเรียน ทำงาน ดูแลคน พังผู้คนสนทนา ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึก ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ของแต่ละบุคคลในการ พิจารณาตัดสินคุณค่าและความดีงาม ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการประพฤติปฏิบัติหรือการปฏิบัติด้าน จิตใจ เพื่อขัดเกลาตนเองให้เป็นไปทางใดทางหนึ่ง โดยการรับรู้จากการเรียนรู้ การมองเห็น การคิด แล้วนำมาพิจารณาเพื่อตัดสินใจว่าต้องการสร้างจิตสำนึกแบบใด ก็จะมีการฝึกและสั่งสมจิตสำนึก เหล่านั้น การเกิดจิตสำนึกไม่สามารถสรุปได้ว่าเกิดจากปัจจัยภายในหรือภายนอกเพียงอย่างใด อย่างหนึ่ง เพราะทุกสรรพสิ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันจิตสำนึกที่มาจากภายนอกเป็นการเข้ามา โดยธรรมชาติ กระทบต่อความรู้สึกของบุคคล แล้วกลายเป็นจิตสำนึกโดยธรรมชาติ และมักไม่รู้ตัว แต่จิตสำนึกที่เกิดจากปัจจัยภายในเป็นความจงใจเลือกสรร บุคคลระลึกรู้ตนเองเป็นอย่างดีเป็นสำนึก ที่สร้างขึ้น ระหว่างปัจจัยภายใน และภายนอก เป็นปฏิสัมพันธ์ที่มีความต่อเนื่องกัน ดังนั้นการพัฒนา จิตสำนึกจึงต้องกระทำควบคู่กันไปทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก (ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และ สังคม สัจจกร, 2543)

การพัฒนาจิตสาธารณะในตัวบุคคล ควรได้รับการพัฒนาตั้งแต่วัยเด็ก เพราะเป็นช่วงที่เด็ก มีความพร้อมและง่ายต่อการปลูกฝังและส่งเสริมจริยธรรม วัฒนธรรมอย่างมาก ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย เลือกศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพราะเป็นระยะที่เด็กกำลังจะก้าวสู่วัยรุ่น เด็กในวัยนี้ สามารถคิดในสิ่งที่เป็นามธรรมและเป็นวัยที่เริ่มแสวงหาเอกลักษณ์แห่งตน จะสามารถมองเห็น ความแตกต่างสามารถเปรียบเทียบ คิดแยกแยะวัตถุออกเป็นหมวดหมู่ขั้นตอน รู้จักคิดโดยใช้การสร้าง ความสัมพันธ์เชื่อมโยงได้ เด็กจะเริ่มสนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัวแทนการสนใจตนเอง (ดวงเดือน

พันธุมาวิน, 2538) ซึ่งถ้าเด็กได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม เมื่อเติบโตขึ้นจะทำให้สามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม อันจะส่งผลให้สามารถอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้อย่างมีความสุข สบายใจ ตลอดจนเป็นบุคลากรที่ดีเหมาะสมของครอบครัว สังคมและประเทศต่อไป ซึ่งผู้ที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมของเด็ก ได้แก่ บิดา มารดา ครู และเพื่อนร่วมวัยเดียวกันรวมทั้งสื่อมวลชนด้วย ตามลำดับ หากครอบครัว ครู เพื่อนร่วมวัย และสื่อมวลชน ได้ถ่ายทอดความมีจิตสำนึกที่ดี มีจิตสำนึกต่อสาธารณะสมบัติส่วนรวม ให้แก่เด็กอย่างสม่ำเสมอ เด็กก็จะซึมซับเอาคุณลักษณะที่ดีนี้ติดตัวไป

จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 จำนวน 35 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 พบว่า คุณลักษณะอัน พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านการมีจิตสำนึกยังมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ครูประจำวิชา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้ความเห็นว่านักเรียนจะมีพฤติกรรมที่เห็นแก่ตัวไม่ดูแลสมบัติของ โรงเรียน ขาดความรับผิดชอบต่อน้ำที่ที่ครูมอบหมาย เช่น การรักษาความสะอาดของเขตพื้นที่ที่ รับผิดชอบ นักเรียนยังไม่ตั้งใจทำความสะอาด นักเรียนบางคนยังจับกลุ่มคุยกัน เห็นว่าพฤติกรรม การมีจิตสำนึกของนักเรียนสมควรได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้น

จากความสำคัญของจิตสำนึกที่เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่มีความสำคัญต่อการอยู่ ร่วมกันในสังคม และจากสภาพปัจจุบันปัญหาการมีจิตสำนึกของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางในการส่งเสริมจิตสำนึกให้แก่ นักเรียน จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พบว่าในการปลูกฝังพฤติกรรมที่พึงประสงค์มีหลายวิธี Kalish (1981) เห็นว่าวิธีที่เป็นระบบและ สามารถนำมาใช้ในการเสริมสร้างพฤติกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพคือ การปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) เพราะเป็นหลักการที่ครอบคลุมทั้งแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ การวางเงื่อนไข และ แนวคิดทางจิตวิทยาต่าง ๆ ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ที่สามารถนำมาใช้ได้ แนวคิดของ การใช้หลักการพฤติกรรมมาเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาพฤติกรรมนั้น มีอยู่ด้วยกัน 2 แนวทาง ได้แก่ วิธีการควบคุมจากภายนอก (External Control) เป็นวิธีการพัฒนาของบุคคลอื่นในกรณีที่ สามารถควบคุมสภาพแวดล้อมได้ก็สามารถพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลนั้นได้โดยการใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ การวางเงื่อนไขจัดการกับพฤติกรรมโดยตรง ด้วยการควบคุมสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ให้ได้ เช่น การเสริมแรงด้วยรางวัลหรือสิ่งของเพื่อเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ แต่ยังมีข้อจำกัดของการควบคุม จากภายนอก (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2550) ซึ่งเห็นได้จากผลการศึกษาของ Ayllon and Azrin (1965) ที่พบว่าหลังจากที่ให้การเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรบุคคลจะแสดงพฤติกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น แต่หลังจากที่ถอดถอนเบี้ยอรรถกรออกแล้วจะส่งผลให้พฤติกรรมลดลง ทั้งนี้เป็นเพราะเบี้ยอรรถกร

เป็นตัวเสริมแรงที่มีประสิทธิผลมากในการเพิ่มพฤติกรรม แต่เนื่องจากการเสริมแรงไม่ได้เน้นที่กระบวนการฝึกให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมายด้วยตนเอง แต่เป็นการฝึกให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมายด้วยการควบคุมจากภายนอกทำให้บุคคลไม่ตระหนักถึงพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของตนเอง (โสภิตา ลิ้มวัฒนาพันธ์, 2538) ดังนั้นอีกวิธีหนึ่งที่มีประสิทธิผลในการเพิ่มพฤติกรรมเป้าหมายคือ วิธีการควบคุมจากภายใน (Internal Control) หากต้องการจะพัฒนาพฤติกรรมซึ่งไม่สามารถควบคุมสภาพแวดล้อมของบุคคลที่จะพัฒนาได้โดยตรงอาจเลือกวิธีการเปลี่ยนที่ความรู้สึก (Feeling) หรือที่กระบวนการทางปัญญา (Cognitive) เพื่อให้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่ง Kazdin (1978) เสนอหลักการพื้นฐานของแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญาไว้ว่า เป็นกระบวนการที่เปลี่ยนความคิด การตีความ การตั้งข้อสันนิษฐานให้ส่งผลไปสู่การเปลี่ยนพฤติกรรมภายนอก จะเห็นได้ว่าการปรับพฤติกรรมทางปัญญาเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายนอกอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางปัญญาซึ่งเป็นตัวแปรภายใน โดยการเปลี่ยนแปลงทางปัญญา ประกอบด้วยความคิด ความเชื่อ เจตคติ การรับรู้ การตีความและกลวิธีในการตอบสนอง หรือวิธีการที่นำเอาหลักการเรียนรู้ และหลักการปรับพฤติกรรมมาใช้หรือทดลองเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์อย่างเป็นระบบ โดยการสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ดังนั้นในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกของนักเรียนครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นที่จะให้นักเรียนมีจิตสำนึกโดยเกิดจากกระบวนการทางปัญญาของนักเรียน ในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดเกี่ยวกับเมตาคอกนิชัน (Metacognition) ซึ่งเป็นการควบคุมและประเมินความคิดของตนเอง เป็นความสามารถของบุคคลที่ได้รับการพัฒนาเพื่อควบคุม กำกับกระบวนการทางปัญญาหรือกระบวนการทางความคิด มีความตระหนักในงานและสามารถใช้ยุทธวิธีทำงานจนสำเร็จสมบูรณ์ (ทิตินา แคมมณี และคณะ, 2544) ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับเมตาคอกนิชัน จะประกอบด้วย 1) ความรู้ในเมตาคอกนิชัน (Metacognitive Knowledge) และ 2) ประสบการณ์ในเมตาคอกนิชัน (Metacognitive Experiences) เป็นประสบการณ์ที่เกี่ยวกับอารมณ์หรือความรู้สึก ที่มีอยู่อย่างไม่จำกัด และเป็นการใช้ปัญญาในการวางแผนปฏิบัติ โดยมีขั้นตอนการวางแผน (Planning) การกำกับและควบคุมตนเอง (Monitoring) การประเมิน (Evaluation) (Flavell, 1979) นอกจากนี้ผู้วิจัยยังนำแนวคิดการเรียนรู้จากการสังเกต ของ Bandura (1986) ที่เชื่อว่าพฤติกรรมของบุคคลเกิดขึ้นจากการเรียนรู้จากการสังเกตผ่านตัวแบบ ที่ส่งผลถึงการเสริมสร้างพฤติกรรมภายนอกของผู้เรียน รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ (Self-Concept) ซึ่ง Roger (1951) ได้อธิบายว่า อัตมโนทัศน์เป็นการรับรู้ตนเองหรือความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในด้านตัวตน และความสามารถทั้งด้านบวกและลบที่เกิดจากประสบการณ์ผ่านสิ่งแวดล้อม อัตมโนทัศน์เป็นคุณลักษณะสำคัญของนักเรียนที่ครูจะต้องเข้าใจ จะเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมปฏิบัติและการกำกับตนเอง (Self Regulation) ของผู้เรียนและ Bandura (1986) เห็นว่า อัตมโนทัศน์เป็น

ความสามารถพื้นฐานประการหนึ่งของบุคคล ที่มุ่งการควบคุมตนเองจากภายใน เป็นการควบคุมความคิด ความรู้สึก แรงจูงใจและการกระทำด้วยตนเอง ในการออกแบบรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ครั้นนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการมีจิตสาธารณะ ให้นักเรียนมีอัตมโนทัศน์ทางบวกเป็นผู้คิดวางแผนในการปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง กำกับการปฏิบัติกิจกรรมรวมทั้งมีการประเมินและสะท้อนผลการปฏิบัติกิจกรรม

ซึ่งผู้วิจัยได้นำการบริการสังคม (Service Learning) เป็นการสอนที่ผสมผสานระหว่าง การบริการชุมชนกับความรู้ทางวิชาการโดยมุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงด้วยการให้บริการชุมชน เชื่อมโยงเนื้อหาวิชาการเข้ากับประสบการณ์การบริการ (Service Experience) ให้ผู้เรียนได้สะท้อนแนวคิดเจตนาธรรมจากการเข้าร่วมในการจัดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม ทั้งโดยตรงและทางอ้อม ให้ผู้เรียนสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมประชาธิปไตย มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะ โดยมองเห็นว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและแสดงออกด้วยการทำกิจกรรมบริการชุมชน (Community Service) ตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาของสังคมในฐานะที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ในชุมชน ประยุกต์ใช้ศักยภาพความรู้วิชาการ ทักษะความสามารถของตนเองเพื่อทำกิจกรรมบริการสังคม ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ของตน เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงบริบทของชุมชนที่มีการพัฒนาประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับจากการมีส่วนร่วมกับชุมชน คณะครู นักเรียน และวิสัยทัศน์ของสถาบัน (James and Iverson, 2009 ; Butin, 2010 ; ชวลา เวชยันต์, 2544 ; จุรี ท้าววงศ์, 2552) การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมเป็นการบูรณาการความรู้โดยทั่วไป เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของผู้สอนในการเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งนำไปสู่ความหมายของการจัดการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้และแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริงในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมยังเป็นการส่งเสริมความรู้สึกที่ดีให้กับผู้เรียนอย่างต่อเนื่องกับสังคมที่ผู้เรียนอาศัยอยู่และผลที่ได้จากการจัดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมก็คือผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และเกิดความรับผิดชอบต่อสังคม ตลอดจนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น Phillips (2011) ได้เสนอแนะเพิ่มเติมในการนำเอาวิธีการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมไปใช้ในโรงเรียนมัธยม ซึ่งโรงเรียนต้องทราบถึงสิ่งที่นักเรียนสนใจก่อนแล้วค่อยบูรณาการเข้ากับเนื้อหาในหลักสูตรหรือรายวิชาและให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคมโดยการมีส่วนร่วมในการบริการสังคม ซึ่งเป็นการบูรณาการเนื้อหาในชั้นเรียนกับการบริการสังคมอย่างแท้จริง เพื่อช่วยสร้างให้สังคมเกิดความเข้มแข็ง และทำให้เกิดพลังแห่งการเรียนรู้ Scott (2006) ได้เสนอแนวคิดที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนนั้นจะต้องเน้นให้ผู้เรียนเลือกพื้นที่ของ

ชุมชนตามที่คุณเรียนสนใจที่จะเข้าไปบริการชุมชนและสามารถประเมินความเข้มแข็งของชุมชนจาก ปัญหาที่พบเห็นได้โดยอาศัยการพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับบุคคลที่หลากหลายแตกต่างกัน ก่อนที่จะเลือกประเด็นปัญหาเพื่อนำมาอภิปรายร่วมกัน การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมนั้นยัง ช่วยฝึกให้ผู้เรียนเกิดการตัดสินใจเลือกประเด็นปัญหาเบื้องต้น เช่น การออกเสียงลงคะแนนเพื่อเลือก ปัญหาของชุมชนตามความสนใจของตนเอง ผู้เรียนมีโอกาที่จะอธิบาย แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจของตนเองให้กลุ่มได้รับทราบในขณะที่กำลังทำกิจกรรม ผู้เรียนมีกระบวนการสะท้อน แนวคิดทบทวนข้อมูลใหม่ ๆ เพื่อการตัดสินใจ สิ่งที่ได้รับจากการบริการสังคมตลอดโครงการ หลังจากที่ได้ทำการคัดเลือกปัญหาชุมชนแล้ว ผู้เรียนจะทำการศึกษาค้นคว้าจากผู้เชี่ยวชาญและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จนสามารถสร้างข้อตกลงพื้นฐานและวางแผนปฏิบัติการตามทักษะและความสนใจของแต่ละคนและดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้จะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนโดยการ บริการสังคมเป็นวิธีการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการเป็นผู้นำ การเรียนการสอนผ่าน ประสบการณ์จริง เพราะการเรียนการสอนในตำราไม่สามารถสร้างความเป็นผู้นำได้ Christine (2011) ได้ชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการบริการสังคมว่า ช่วยให้ผู้เรียนเกิดจิตสำนึกในการบริการ สังคม และ Swan (2006) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมนั้น ต้องเน้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ความรู้ที่ได้จากการเรียนการสอนในชั้นเรียนออกไปบริการสังคม เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดการกิจกรรมการบริการสังคม สร้างความรับผิดชอบและ การเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม ซึ่งจะเป็แรงผลักดันให้ผู้เรียนเกิดความรักและความผูกพันกับ การจัดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมสอดคล้องกับแนวคิดของ Billing (2006) ซึ่งสรุปว่า การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมนั้นช่วยสร้างศักยภาพของผู้เรียน ตลอดจนเพิ่มพูนทักษะทาง วิชาการและเกิดความผูกพันในการทำงานร่วมกันอย่างมีคุณภาพ

การเรียนการสอนโดยการบริการสังคม จึงเป็นกระบวนการที่มีจุดเน้นเพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้เกิดจิตสำนึก (Public Mind) กระบวนการวิธีดังกล่าวเน้น ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสโดยตรงที่จะทำ กิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงของผู้เรียน นอกจากนี้การเรียนการสอนโดยการ บริการสังคมยังได้นำหลักการของ วีก็อทสกี (Vygotsky) ที่ให้ความสำคัญมากกับวัฒนธรรมและสังคม เขาเชื่อว่ามนุษย์ได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมตั้งแต่แรกเกิด ซึ่งนอกจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติแล้ว ยังมีสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งก็คือวัฒนธรรมที่แต่ละสังคมสร้างขึ้นมา ดังนั้นสถาบันสังคมต่าง ๆ นับตั้งแต่สถาบันครอบครัวจะมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของแต่ละบุคคล Gredler and Shields (2008) ได้นำเอาแนวคิดปรัชญาพัฒนาการนิยมของ จอห์น ดิวอี้ ที่กล่าวถึงการจัดการ เรียนการสอนควรเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ (Learning by Doing) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง หรือการมีประสบการณ์จริง Wiles and Bondi (2007) ได้นำแนวคิดของนักจิตวิทยา นักการศึกษา มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เช่น แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกของ Freire (1970)

แนวคิดการจัดการเรียนการสอนโดยอาศัยประสบการณ์ (Experiential Learning) ของ Kolb (1999) และแนวคิดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) ของ Fogarty (2006) เพื่อให้ผู้เรียนได้สัมผัสสภาพความเป็นจริงและเรียนรู้ชีวิตของผู้อื่นในสังคม เรียนรู้การให้บริการ ตลอดจนสามารถไตร่ตรอง พิจารณาตนเอง และแสวงหาแนวทางในการทำประโยชน์ให้กับสังคมซึ่งประวัรี ใจปา และเอนก คำตา (2552) กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมนั้นเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนอย่างบูรณาการ เพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนแบบเดิมในห้องเรียน นอกจากนี้ การจัดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมยังเป็นภารกิจหลักที่ทางโรงเรียนมัธยมจะต้องมีส่วนช่วยกระตุ้นให้ชุมชนท้องถิ่นร่วมกันแก้ไขปัญหาสังคมเพื่อเตรียมพร้อมให้มีความพร้อมในอนาคต ซึ่งเป็นกลยุทธ์หลักในการสร้างเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยได้ศึกษากรอบแนวคิดทฤษฎีสำคัญเพื่อใช้สนับสนุนการออกแบบการพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีการวิจัยและพัฒนา ได้แก่ การศึกษาทฤษฎี วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลพื้นฐาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ มีการทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีการประเมินรูปแบบ ตลอดจนปรับปรุงรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะให้มีประสิทธิภาพ สามารถนำมาใช้ในรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนได้ ผลจากการวิจัยในครั้งนี้จะทำให้ได้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทำให้นักเรียนช่วยเหลือผู้อื่น ปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม สอดคล้องกับกรอบเป้าหมายหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมมีศักยภาพในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ

คำถามการวิจัย

1. รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบรายละเอียด ขั้นตอนและกระบวนการอย่างไร
2. ผลของการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้เกิดจิตสาธารณะของตนเองได้อย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยมีความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. เป็นแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และระดับชั้นอื่น ให้ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ตามกรอบเป้าหมายหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ 4 ด้าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล
  - 1.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนในวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม (แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561
    - 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งตามระยะของการวิจัย 3 ระยะ ดังนี้
      - 1.2.1 การวิจัยระยะที่ 1 : การศึกษาบริบท ความต้องการของสังคมและสภาพปัจจุบัน แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่ 1 สวายจิก หมู่ 2 สวายจิก หมู่ 3 หนองปรือ หมู่ 4 บ้านใหม่ หมู่ 5 มะค่า จำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

1.2.2 การวิจัยระยะที่ 2 สร้างร่างรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การทดลอง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวายจิกพิทยาคมโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เพื่อทดสอบความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนคล้ายกับกลุ่มทดลองจริง

1.2.3 การวิจัยระยะที่ 3 การดำเนินการใช้และติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้เรียนในการออกให้บริการสังคมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้การทดลอง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ จิตสาธารณะ ซึ่งจำแนกออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ตัวชี้วัดมีดังนี้

1.1 ช่วยผู้อื่นด้วยความเต็มใจ

1.2 อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจและกำลังสติปัญญาด้วยความสมัครใจ

1.3 แบ่งปันสิ่งของทรัพย์สินอื่น ๆ

1.4 ช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้ผู้อื่น

2. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม ตัวชี้วัดมีดังนี้

2.1 ดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ

2.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นด้วยความเต็มใจ

2.3 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมด้วยความเต็มใจ

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาวิชาที่ใช้ในการสอนเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ เป็นรายวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม (แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น) จำนวน 1 หน่วยกิต ใช้เวลาในการเรียน 2 คาบต่อสัปดาห์ ทั้งหมด 10 สัปดาห์

รวม 20 คาบ (20 ชั่วโมง) การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบการสอน และจัดกิจกรรมบริการสังคม กับเนื้อหาสาระของรายวิชาดังกล่าว

4. ขอบเขตด้านวิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคม เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การทดลอง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 35 คน ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 มีรายละเอียด ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาบริบท สภาพปัจจุบันและ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการของคนในชุมชน โดยการสอบถามและสังเกตจากการมีส่วนร่วมในการจัดเวทีประชาคม ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้หาข้อสรุปเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำไปพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 และทำการศึกษาวิธีการนำเอารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ไปใช้ในรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

การวิจัยระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลพื้นฐานขององค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 ร่างต้นแบบรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบความเหมาะสมสอดคล้องของรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ในขั้นตอนนี้เป็นการประเมินผลร่างต้นแบบรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

การวิจัยระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ขั้นตอนที่ 1 ดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการและการวิจัยเชิงคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ สัมภาษณ์

5. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบ โดยบูรณาการกิจกรรมในชั้นเรียนร่วมกับเนื้อหาสาระในรายวิชา โดยใช้เวลาปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมซึ่งดำเนินการสอนโดยผู้วิจัยเอง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ หมายถึง กรอบแนวคิด รูปแบบการเรียนรู้ โดยสังเคราะห์จากทฤษฎีการเรียนรู้ แนวคิดปรัชญาพัฒนาการนิยมของ จอห์น ดิวอี้ แนวคิดการสร้างจิตสำนึกของเปาโล แพร่ (แนวคิดการจัดการเรียนการสอนโดยอาศัย ประสบการณ์ (Experiential Learning) ของเดวิด คอ์บ (Kolb, 1999) แนวคิดการเรียนการสอน โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) ของ ฟอการ์ตี้ แนวคิดการเรียนการสอน โดยการบริการสังคมของบูติน (Butin, 2010) ของทีศนา แคมมณี (2552) ประกอบด้วยรูปแบบ การเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้ พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4) ระบบสังคม 5) หลักการตอบสนอง และ 6) ระบบสนับสนุน รายละเอียดดังนี้

1.1 หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ที่ทำให้รูปแบบ การเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะขึ้นได้

1.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

1.3 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมการ (Preparation) เป็นขั้นตอนในการให้การให้ความรู้แก่นักเรียนในการมีส่วนร่วมและเรียนรู้จากการทำกิจกรรมบริการสังคมเพื่อการสำรวจและระบุความต้องการของชุมชน จากแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ตามจุดประสงค์ของรายวิชาจากนั้นให้ผู้เรียนการเลือกและวางแผนกิจกรรมบริการสังคมตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ มีการระบุขอบเขตเนื้อหาวิชาที่ศึกษาและฝึกการทำกิจกรรมเพื่อบริการสังคม เพื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา

ขั้นที่ 2 ลงมือปฏิบัติการ (Action) เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงได้ด้วยตนเอง นำความรู้ทางวิชาการไปบูรณาการเพื่อให้บริการทางสังคม และพัฒนาวิธีการอย่างต่อเนื่องทุกกิจกรรม ซึ่งเป็นขั้นที่ผู้เรียนได้วางแผนหรือเตรียมการแล้วต่อจากขั้นที่ 1

ขั้นที่ 3 การสะท้อนกลับ (Reflection) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนนำผลการปฏิบัติจริงจากขั้นที่ 2 มาร่วมกันคิดวิเคราะห์ อภิปรายเพื่อให้ได้แง่คิดจากการปฏิบัติจริง ซึ่งกิจกรรมในขั้นนี้จะออกมาในรูปของการนำเสนอหน้าชั้นเรียนหรือโครงการ

ขั้นที่ 4 เฉลิมฉลอง (Celebration) เป็นขั้นตอนที่แสดงถึงสิ่งที่ผู้เรียนได้ช่วยเหลือชุมชนนำผลของการจัดกิจกรรมในขั้นที่ 3 นำผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากชุมชนมาจัดนิทรรศการผลงานนักเรียน ซึ่งเกิดจากการปฏิบัติจริง

1.4 ระบบสังคม เป็นบทบาทครูผู้สอน เป็นเพียงผู้คอยชี้แนะ ติดตาม สนับสนุนและให้คำปรึกษา เป็นผู้คอยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ร่วมกันโดยใช้เทคนิคการสนทนาเกี่ยวกับสภาพปัญหาทางสังคมในปัจจุบันเพื่อให้ผู้เรียนได้อภิปรายโต้แย้งตามแนวทางประชาธิปไตย

1.5 หลักการตอบสนอง ผู้สอนและผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกัน ผู้เรียนเป็นผู้นำในการทำกิจกรรม ผู้สอนเป็นผู้คอยสังเกตการณ์ ให้กำลังใจและให้คำปรึกษาแนะนำในการวางแผนโครงการหรือกิจกรรมเพื่อบริการสังคม เมื่อปฏิบัติโครงการหรือกิจกรรมสำเร็จลุล่วงแล้วผู้สอนให้คำชมเชยและยกย่องให้เป็นแบบอย่างกับเพื่อนกลุ่มอื่น ๆ

1.6 ระบบสนับสนุนโดยชุมชน (สวนสมุนไพรตาฮุย) เป็นแหล่งการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้กับผู้เรียนและโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมบริการวิชาการแก่ชุมชน

2. ผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หมายถึง สิ่งที่เกิดกับผู้เรียนหลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคม เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งได้เกิดคุณลักษณะดังต่อไปนี้

จิตสาธารณะ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกของผู้เรียนในการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ พึงพอใจ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม จิตสาธารณะ ซึ่งจำแนกออกเป็น 2 ด้านดังนี้

2.1 ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้

2.1.1 ช่วยผู้อื่นด้วยความเต็มใจ

2.1.2 อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจและกำลังสติปัญญาด้วยความ

ความสมัครใจ

2.1.3 แบ่งปันสิ่งของทรัพย์สินอื่น ๆ

2.1.4 ช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้ผู้อื่น

2.2 ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้

2.2.1 ดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ

2.2.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นด้วยความเต็มใจ

2.2.3 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมด้วยความเต็มใจ

จิตสาธารณะทั้ง 2 ด้านนี้วัดได้จากพฤติกรรมการแสดงออกในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ประเมินโดยการใช้แบบประเมินจิตสาธารณะโดยนักเรียนประเมินตนเอง ให้คะแนนเป็นมาตราส่วนประเมินค่ามี 5 ระดับ และการประเมินพฤติกรรมของนักเรียนโดยครูเป็นผู้ประเมิน

พหุ ประถมศึกษา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำเสนอตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้
  - 1.1 ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
  - 1.2 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
  - 1.3 การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้
2. การเรียนรู้แบบบริการสังคม (Service Learning)
  - 2.1 ความหมายของการเรียนรู้การบริการสังคม
  - 2.2 หลักการของการเรียนการสอนโดยการเรียนรู้การบริการสังคม
  - 2.3 กระบวนการเรียนการสอนโดยการเรียนรู้การบริการสังคม
3. จิตสาธารณะ (Public Mind)
  - 3.1 ความหมายของจิตสาธารณะ
  - 3.2 ความสำคัญของการมีจิตสาธารณะ
  - 3.3 องค์ประกอบของจิตสาธารณะ
  - 3.4 การส่งเสริมจิตสาธารณะ
  - 3.5 การวัดจิตสาธารณะ
4. แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
5. บริบทของโรงเรียนสวายจิกพิทยาคม
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้

1. ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

Joyce and Weil (2010) ได้ให้ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่าเป็นแผนหรือแบบซึ่งสามารถใช้เพื่อการสอนในห้องเรียนทางตรง หรือการสอนเป็นกลุ่มย่อยเพื่อจัดสื่อการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งรวมทั้งหนังสือ ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง โปรแกรมคอมพิวเตอร์และหลักสูตรรายวิชาแต่ละรูปแบบ จะให้แนวทางในการออกแบบการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์แตกต่างกัน

ไสว พิกขาว (2542) ได้ให้ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ว่า หมายถึง แบบแผนหรือโครงสร้างที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ในการสอน ได้แก่ หลักการวัตถุประสงค์ เนื้อหา ขั้นตอนการสอน ประเมินผล โดยผ่านขั้นตอนการสร้างอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่กำหนด

ทศนา แคมมณี (2553) กล่าวถึงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ว่า หมายถึง สภาพลักษณะของการเรียนการสอนที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่างๆ ที่ประกอบด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญในการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่างๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพการจัดการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามทฤษฎี รูปแบบจะต้องได้รับการพิสูจน์ ทดสอบ หรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพสามารถใช้เป็นแบบแผนในการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้น ๆ

จากแนวความคิดเกี่ยวกับความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่กล่าวมา สรุปได้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แบบแผนหรือระบบที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ในการสอน ได้แก่ หลักการ แนวคิด ทฤษฎี วัตถุประสงค์ เนื้อหา ขั้นตอนการสอนและการวัดผลประเมินผล โดยผ่านขั้นตอนการสร้างอย่างเป็นระบบ ได้รับการทดสอบว่ามีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่กำหนด

2. องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

Joyce, Weil and Calhoun (2009) กล่าวว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นการบรรยายเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ รวมถึงพฤติกรรมของผู้สอนขณะที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้น ๆ โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้จะมีหลากหลายรูปแบบซึ่งแต่ละรูปแบบก็จะมีเป้าหมายต่าง ๆ กันไป เช่น เป้าหมายเกี่ยวกับการวางหลักสูตร ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้อิงองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 กล่าวถึงที่มาของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Orientation to The Model) ประกอบด้วย เป้าหมายของรูปแบบ ข้อตกลงเบื้องต้น หลักการ มโนทัศน์ที่สำคัญที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ส่วนที่ 2 รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (The Model of Learning) มี 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย

1. ขั้นตอนของรูปแบบ (Syntax หรือ Phases) เป็นการจัดเรียงตามลำดับกิจกรรมที่จะสอนเป็นขั้น ๆ ซึ่งแต่ละรูปแบบมีจำนวนขั้นตอนการสอนแตกต่างกัน
2. รูปแบบของสังคม (Social System) เป็นการอธิบายบทบาทผู้สอนผู้เรียนและความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในแต่ละรูปแบบ บทบาทของผู้สอนจะแตกต่างกันไปในแต่ละรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
3. หลักการตอบสนอง (Principle of Reaction) เป็นการบอกวิธีการที่ผู้สอนจะตอบสนองต่อสิ่งที่ผู้เรียนกระทำ อาจเป็นการให้รางวัล พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การสร้างบรรยากาศอิสระและไม่มีการประเมินว่าถูกหรือผิด
4. ระบบการสนับสนุน (Support System) เป็นการบอกเงื่อนไขหรือสิ่งจำเป็นในการที่จะใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดผล เช่น การสอนฝึกทักษะ ผู้เรียนจะต้องได้ฝึกการทำงานในสถานที่ด้วยอุปกรณ์ที่ใกล้เคียงกับสภาพการทำงานจริงๆ

ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ (Application) เป็นการแนะนำและให้ข้อสังเกตการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น เช่น จะใช้กับเนื้อหาประเภทใด ใช้กับผู้เรียนระดับใดจึงจะเหมาะสม

ส่วนที่ 4 ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม (Instructional and Nurturant Effects) เป็นการบอกให้รู้ว่าแต่ละรูปแบบจะเกิดอะไรบ้างกับผู้เรียน โดยผลทางตรงมาจากการสอนของผู้สอนที่จัดขึ้นตามขั้นตอน หรือผลทางอ้อมมาจากสภาพแวดล้อม ซึ่งถือเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นแฝงไปกับผลการสอน ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อพิจารณาในการเลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ในห้องเรียน

กิงฟา สินธูรงษ์ (2551) ได้กล่าวไว้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปคือ Glaser's Model of Teaching บางคนเรียกรูปแบบพื้นฐานการสอนซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ลักษณะของเนื้อหาและจุดประสงค์
2. การวินิจฉัยพฤติกรรมก่อนเรียน การวินิจฉัยเพื่อดูความพร้อมของผู้เรียนและความรู้กับประสบการณ์เดิมของผู้เรียนที่มีมาก่อนซึ่งจะต้องนำมาใช้ในการเรียนรู้เรื่องที่จะสอน โดยจะต้องพิจารณาทั้งในเรื่องการรู้จัก อารมณ์ จิตใจ ความรู้สึก ทักษะภาคปฏิบัติหรือการใช้

กล้ามเนื้อของร่างกาย ซึ่งสามารถนำมากำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ ทั้งด้านพุทธิพิสัยทักษะพิสัย และเจตพิสัย

3. การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน การระบุสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ใหม่ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนด การจัดสภาพการณ์หรือสิ่งเร้าที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ความพยายามให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่กำหนด

4. สภาพการณ์บางอย่างที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน สิ่งเหล่านี้ประกอบด้วย การจัดลำดับขั้นตอนของเนื้อหาและกิจกรรมการนำเสนอบทเรียน สิ่งเร้าหรือการชี้แนะการเรียนรู้และการตอบสนองของผู้เรียน การฝึกหัดหรือการแสดงพฤติกรรมของผู้เรียนการตอบสนองต่อการแสดงพฤติกรรมเพื่อปรับปรุงแก้ไขและให้แรงเสริมเพื่อการเรียนรู้ของผู้สอน

5. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ต้องให้สอดคล้องกับหลักการตามจุดประสงค์ที่วางไว้ในลำดับแรก โดยมีการประเมินผลอย่างเป็นระบบและวัดผลจากผลงานการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยวิธีการต่าง ๆ ที่หลากหลาย

ทิสนา แชมมณี (2553) กล่าวว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยทั่วไปมีองค์ประกอบรวมที่สำคัญที่ควรคำนึงถึงดังต่อไปนี้

1. มีปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐาน หรือเป็นหลักของรูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้น ๆ
2. มีการบรรยายและอธิบายสภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักการที่ยึดถือ
3. มีการจัดระบบ คือ มีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของระบบหรือกระบวนการนั้น ๆ
4. มีการอธิบายให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ อันจะช่วยให้กระบวนการเรียนรู้นั้น ๆ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

จากข้อมูลของนักการศึกษาที่ได้กล่าวไว้อย่างหลากหลาย สามารถสรุปองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ได้ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4) ระบบสังคม 5) หลักการตอบสนอง และ 6) ระบบสนับสนุน

3. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

Bybee (2009) ได้เสนอหลักการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพโดยการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ควรมีประมาณ 3-5 ชั้น ที่นำเสนอลำดับขั้นของการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ควรอยู่บนพื้นฐานของงานวิจัยร่วมสมัย (Contemporary Research) เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียน
3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ต้องช่วยให้ผู้เรียนบูรณาการทักษะและความสามารถใหม่ ๆ เข้ากับประสบการณ์เดิม
4. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ต้องช่วยให้ผู้เรียนเกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction)
5. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ต้องสามารถนำไปใช้ได้อย่างกว้างขวาง (Wide Range of Classroom)
6. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ต้องใช้ได้สำหรับห้องเรียนที่มีผู้เรียนประมาณ 25-30 คน หรือมากกว่า
7. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ต้องระบุบทบาทของผู้เรียนและผู้สอนอย่างชัดเจน
8. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ต้องสอดคล้องเหมาะสมกับการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น การทดลอง การปฏิบัติการ การใช้เทคโนโลยี การอ่าน การเขียน เป็นต้น

Joyce and Weil (2010) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ซึ่งสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ต้องมีทฤษฎีรองรับ เช่น ทฤษฎีจิตวิทยาการเรียนรู้
2. เมื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แล้ว ก่อนนำไปใช้อย่างแพร่หลายต้องมีการวิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎี และตรวจสอบคุณภาพในการใช้งานในสถานการณ์จริง และนำข้อค้นพบมาปรับปรุงแก้ไขอยู่เรื่อย ๆ
3. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สามารถออกแบบให้ใช้ได้กว้างขวางหรือเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้
4. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แต่ละรูปแบบจะต้องมีจุดมุ่งหมายหลักเป็นตัวตั้ง ซึ่งในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ ควรเลือกให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของรูปแบบนั้นจึงจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุด แต่ก็สามารถนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้นไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่นได้ ถ้าพิจารณาเห็นว่าเหมาะสม แต่ความสำเร็จอาจลดน้อยลง

ทิสนา แคมมณี (2547) ได้เสนอขั้นตอนของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สรุปได้ดังนี้

1. ขั้นการศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และข้อค้นพบจากการวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน หรือปัญหาจากการศึกษาเอกสาร ผลการวิจัย การสังเกตหรือการสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. ขั้นการกำหนดหลักการ เป้าหมาย และองค์ประกอบอื่น ๆ ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานและนำมาสร้างเชื่อมโยงความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบระเบียบ การกำหนดเป้าหมายของรูปแบบการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้สอนสามารถเลือกรูปแบบการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของการสอนเพื่อให้การสอนบรรลุผลสูงสุด

3. ขั้นการกำหนดแนวทางในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ประกอบด้วย รายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการและเงื่อนไขต่าง ๆ เช่น ใช้กับผู้เรียนกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มน้อย ผู้สอนจะต้องเตรียมการหรือจัดสภาพการเรียนการสอนอย่างไร เพื่อให้การใช้รูปแบบการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ขั้นการประเมินรูปแบบการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการทดสอบการมีประสิทธิภาพของรูปแบบที่สร้างขึ้น โดยทั่วไปจะใช้วิธีการ ต่อไปนี้

4.1 ประเมินความเป็นไปได้เชิงทฤษฎีโดยคณะผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งจะประเมินความสอดคล้องภายในระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ

4.2 ประเมินความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติการโดยการนำรูปแบบการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริงในลักษณะของการวิจัยเชิงทดลองหรือกึ่งทดลอง

5. ขั้นการปรับปรุงรูปแบบการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้มี 2 ระยะ ดังนี้

5.1 ระยะก่อนนำรูปแบบการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองใช้ การปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในระยะนี้ ใช้ผลจากการประเมินความเป็นไปได้เชิงทฤษฎีเป็นข้อมูลในการปรับปรุง

5.2 ระยะหลังนำรูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้ การปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในระยะนี้อาศัยข้อมูลจากการทดลองใช้เป็นตัวชี้้นำในการปรับปรุง และอาจจะมีการนำรูปแบบการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ ทำการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้ทั้งในเชิงทฤษฎีและในเชิงปฏิบัติการ หลังจากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุงทั้งก่อนและหลังการนำไปทดลองใช้

สรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ต้องเริ่มจากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี กำหนดหลักการกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญและแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบให้สอดคล้องกันเมื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แล้วก่อนนำไปใช้ต้องมีการวิจัยเพื่อทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบโดยการนำไปใช้ในสถานการณ์จริงและปรับปรุงแก้ไขรูปแบบให้สมบูรณ์ทฤษฎี และการตรวจสอบคุณภาพในเชิงการใช้ในสถานการณ์จริงและนำข้อค้นพบมาปรับปรุงแก้ไข

การเรียนรู้แบบบริการสังคม (Service Learning)

การเรียนรู้จากประสบการณ์เป็นการเรียนรู้จากรูปธรรมไปสู่นามธรรม อันจะช่วยให้เกิดความคิด ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง ซึ่งจากการศึกษาที่ผ่านมา นั้นนับเป็นประสบการณ์ทางสังคมที่สามารถนำไปใช้ทางสังคมได้ สามารถพัฒนาความรู้ ทักษะและทัศนคติของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเป็นการเรียนรู้จากความจริง ประสบการณ์โดยตรง (ทิตินา แชมมณี, 2555) โดยการเรียนรู้การบริการสังคมนั้นเน้นกระบวนการการเรียนรู้ของผู้ทำกรรับใช้และผู้ได้รับผลของการรับใช้ รวมถึงผู้สอนให้มีการบูรณาการกิจกรรมการบริการสังคมเข้าไปในหลักสูตร การส่งเสริมความคิดรวบยอดที่สอนในห้องเรียนและให้โอกาสนักเรียนได้มีการทดลองใช้ความรู้ในสถานการณ์ชีวิตจริงได้ใช้กระบวนการได้ตรง

1. ความหมายของการเรียนรู้การบริการสังคม

ทิตินา แชมมณี (2552) ได้กล่าวถึงการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมเป็นการดำเนินการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเข้าไปมีประสบการณ์ในการทำกิจกรรมร่วมกับสังคม ทั้งนี้ผู้เรียนจะต้องมีการสำรวจความต้องการของชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียน และวางแผนการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ลงมือปฏิบัติการบริการสังคมตามแผนและนำประสบการณ์ทั้งหลายที่ได้รับมาคิดพิจารณาไตร่ตรองจนกระทั่งเกิดความคิดรวบยอด หลักการหรือสมมุติฐานต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำไปทดลองประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้

มหาวิทยาลัยวอชิงตัน (Washington University, 2000) ให้ความหมายของการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมนั้นเป็นวิธีการสอนที่ผู้สอนสามารถนำแหล่งการเรียนรู้ในสังคมมาสนับสนุนจุดประสงค์การสอนในรายวิชาได้การบูรณาการในรายวิชาที่ศึกษาวิชาใดวิชาหนึ่งศึกษาและทำการสำรวจความต้องการของชุมชน จัดเวลาการพิจารณาไตร่ตรองประสบการณ์ที่ได้จากการบริการสร้างสรรค์ความเป็นพลเมืองที่ดีที่มีความรับผิดชอบ

Schoenfeld (2006) ก็ได้ให้ความหมายของการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมในลักษณะเดียวกันคือเป็นวิธีการเรียนการสอนอย่างหนึ่ง โดยมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนได้นำเอาความรู้และทักษะที่ได้จากการเรียนในห้องเรียนมาบริการสังคมตามความต้องการของสังคมอย่างแท้จริง การเรียนการสอนโดยบริการสังคมจึงช่วยให้ผู้เรียนได้จัดกิจกรรมบริการสังคมตามความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่นและยังพัฒนาทักษะทางวิชาการและความรับผิดชอบต่อผู้เรียน

มหาวิทยาลัยมินเนโซตา (Minnesota University, 2007) และมหาวิทยาลัยโคโลราโด (Colorado University, 2007) ที่ได้สรุปความหมายของการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมในลักษณะเดียวกันคือการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมนั้นเป็นวิธีการสอนอย่างหนึ่งที่

เสริมสร้างให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ซึ่งผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้เนื้อหาความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และการตัดสินใจเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของสังคมการเรียนการสอน โดยการบริการสังคมเป็นวิธีการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงในชุมชน ซึ่งเป็นวิธีการอย่างแยบยลที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความผูกพันกับสังคม เสริมสร้างการเรียนการสอนและ ประสบการณ์ที่ยิ่งใหญ่สำหรับผู้เรียนและผู้สอน จะเห็นได้ว่าการให้ความสำคัญของการเรียนการสอน โดยการบริการสังคมนั้นเป็นกลวิธีการสอนอย่างหนึ่งที่อาศัยประสบการณ์ของผู้เรียนและผู้สอนโดยการบูรณาการความรู้ในชั้นเรียนกับการบริการสังคมเข้าด้วยกันเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดองค์ความรู้อย่าง แท้จริงและเกิดความผูกพันกับชุมชนที่ตนอาศัยอยู่

Butin (2010) กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมสำหรับ สถาบันอุดมศึกษาเช่น มหาวิทยาลัยควรเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ในการเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงระหว่างความรู้ทางวิชาการกับความต้องการของชุมชนที่นักศึกษาอาศัยอยู่ ซึ่งการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมจะเกิดขึ้นเมื่อนักศึกษาเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ในชุมชน และเป็นความต้องการของชุมชนที่จะให้นักศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

มหาวิทยาลัยวิสคอนซินเมดิสัน (Wisconsin-Madison University, 2011) ยังได้ให้ความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมนั้นเป็นการแสดงถึงศักยภาพของ มหาวิทยาลัยที่จะต้องจัดมวลประสบการณ์ให้กับนักศึกษาโดยการบูรณาการความรู้ร่วมกับชุมชน อย่างมีความหมาย เพื่อให้นักศึกษาได้เข้าใจในเนื้อหาวิชาของหลักสูตรที่มหาวิทยาลัยได้จัดให้ ตลอดจนสร้างเสริมประสบการณ์ให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกรับผิดชอบในบทบาทและหน้าที่ของ พลเมือง ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

Butin (2010) กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมสำหรับ สถาบันอุดมศึกษาเช่น มหาวิทยาลัยควรเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ในการเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงระหว่างความรู้ทางวิชาการกับความต้องการของชุมชนที่นักศึกษาอาศัยอยู่ ซึ่งการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมจะเกิดขึ้นเมื่อนักศึกษาเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ในชุมชน และเป็นความต้องการของชุมชนที่จะให้นักศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

Christine (2011) ได้กล่าวถึงการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมนั้นเป็นวิธีการ สอนที่ช่วยดึงดูดความสนใจของนักศึกษาโดยการให้นักศึกษาได้ค้นพบความหมายของการเรียน โดยการออกบริการสังคม และสามารถนำองค์ความรู้ทางวิชาการในหลักสูตรมาดำเนินการจัด ประสบการณ์การบริการสังคมอย่างต่อเนื่องกับความรู้ในชั้นเรียนได้ จะเห็นได้ว่าการเรียนการสอน โดยการบริการสังคมนอกจากจะเป็นวิธีการสอนอย่างหนึ่งในห้องเรียนและเป็นการบูรณาการเนื้อหา ในห้องเรียนเพื่อให้นักศึกษาได้เห็นสภาพจริงที่เกิดขึ้นกับสังคมแล้ว ยังเป็นการแสดงศักยภาพและถือ เป็นบทบาทอย่างหนึ่งที่สำคัญของมหาวิทยาลัยในการบริการสังคม ซึ่งสอดคล้องกับโครงการ

“หนึ่งจังหวัด–หนึ่งมหาวิทยาลัย” ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)

โดยมหาวิทยาลัยจะต้องจัดการเรียนการสอนโดยการให้บริการสังคม เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร ทุกหลักสูตร และในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรใหม่นั้นจะต้องมีการนำนักศึกษาเข้าไปเรียนรู้จากสภาพจริงในเขตพื้นที่จังหวัดที่มหาวิทยาลัยนั้นเลือก

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จึงเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำความรู้จักกับสังคมในสถานการณ์จริงร่วมกันคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรองถึงความต้องการของสังคมที่ผู้เรียนอาศัยอยู่หรือชุมชนใกล้เคียงและผู้เรียนสามารถช่วยเหลือได้ตามบทบาทและหน้าที่ของความเป็นพลเมืองคนหนึ่ง โดยการนำความรู้ในรายวิชาที่เรียนมาประยุกต์ใช้กับการบริการสังคมพร้อมทั้งได้เรียนรู้จากการลงมือช่วยเหลือสังคม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจสภาพความเป็นจริงของสังคมในปัจจุบันตลอดจนเกิดความผูกพันกับชุมชน มีความรับผิดชอบต่อบทบาทและหน้าที่ของตนซึ่งเป็นผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการบูรณาการเนื้อหาวิชากับการจัดกิจกรรมบริการสังคมและหัวใจสำคัญของการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมคือการจัดประสบการณ์การบริการสังคมเพื่อให้และสังคมได้ประโยชน์จากกิจกรรมนั้น ๆ ร่วมกันทั้งสองฝ่าย

2. หลักการของการเรียนการสอนโดยการเรียนรู้การบริการสังคม

หลักการการเรียนการสอนโดยบริการสังคมพัฒนาจากแนวคิดด้านการศึกษา

ดังนี้

1. แนวคิดด้านการศึกษาของ จอห์น ดิวอี้ และปรัชญาพัฒนาการนิยม

Wiles and Bondi (2007) นำเสนอแนวคิดของ Dewey (1938) ที่กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการศึกษาคือการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน ไม่ใช่อยู่ที่ตัวครู แต่อยู่ที่การจัดประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน ดังนั้นเพื่อให้เกิดการเรียนการสอนที่แท้จริงแก่ผู้เรียนในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละบุคคลควรเน้นที่การจัดการศึกษาเป็นหลักแนวคิดส่วนใหญ่จะยึดการศึกษาแบบก้าวหน้า โดยให้ความสำคัญทางด้านความคิดสร้างสรรค์ในตัวผู้เรียนซึ่งเป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพในตัวผู้เรียนแต่ละคน โดยเฉพาะการมีจินตนาการในการมีความคิดสร้างสรรค์ ความมีอิสระและการค้นพบสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง การจัดการศึกษาแบบนี้จะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนและสถาบันการศึกษาควรสนับสนุนแนวคิดดังกล่าวเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนทุกคนหลักในการจัดการศึกษาจึงควรเน้นที่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองอย่างอิสระเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีอุปนิสัยที่ดีเฉพาะในตัวบุคคลแนวคิดด้านการศึกษาของจอห์น ดิวอี้ จึงเน้นการเรียนการสอนจากการกระทำและต้องเชื่อมโยงกับประสบการณ์และความสนใจของผู้เรียน ในการจัดสถานการณ์การเรียนการสอน

ต้องทำให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับประสบการณ์จริง “ระบบการศึกษาต้องเป็นกระบวนการ เพื่อพัฒนาอย่างมีเป้าหมายในทุกขั้นตอนตลอดจนส่งเสริมความรู้ ความสามารถเพื่อพัฒนาต่อไป” ดิวอี้มีความเห็นว่าการเรียนการสอนจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนลงมือกระทำเองและเชื่อว่า ประสบการณ์มีความสำคัญมากต่อการเรียนการสอนของนักเรียนเขาเห็นว่า ประสบการณ์ของผู้เรียน เป็นเรื่องทางกายภาพและด้านสังคมที่เกิดขึ้นโดยการมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับโลกทาง กายภาพและสังคมที่เขามีส่วนร่วมอยู่ ดังนั้นประสบการณ์จึงสามารถเรียนรู้แบ่งปันกันได้ (จูรี ทัพวงษ์, 2552)

2. แนวคิดในการสร้างจิตสำนึก (Consciousness) ของเปาโล แฟร์ร (Freire, 1998) ได้แสดงความคิดเห็นว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมจิตสำนึกและการกระทำของมนุษย์จะสัมพันธ์กับ จิตสำนึกของเขาเสมอเพราะมนุษย์รู้ว่า เขาสามารถเปลี่ยนสภาพแวดล้อมของตนได้มนุษย์เป็นผู้กระทำสามารถปรับตนให้เข้ากับโลก สามารถปรับโลกให้เข้ากับวิถีชีวิตของตนมีสำนึกทั้งเรื่องเวลา ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต จึงมีประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการสืบทอดตลอดมา ถึงกระนั้นมนุษย์ ก็ถูกกำหนดโดยประวัติศาสตร์เช่นกัน แต่มนุษย์สามารถไตร่ตรอง พิจารณาธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและ ดัดแปลงให้ดีขึ้น วิธีการที่จะนำไปสู่การมีจิตสำนึกของการวิพากษ์ วิจารณ์ คือ การกระตุ้นด้วยเทคนิค การสนทนาเกี่ยวกับปัญหาสังคมโดยการตั้งคำถามและอภิปรายโต้แย้งความคิดซึ่งกันและกัน วิพากษ์วิจารณ์ไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งได้ความหมายที่สมบูรณ์และที่สุดจะทำให้เกิดความตระหนักถึง ความสัมพันธ์ของสิ่งที่เป็นเหตุและสิ่งที่เป็นผล ซึ่งเปาโล แฟร์ร เรียกว่า กระบวนการจิตสำนึกซึ่ง กระบวนการจิตสำนึกนี้ต้องอาศัยวิจรรย์ญาณอย่างลึกซึ้งซึ่งพิจารณาแนวความคิดและเหตุผลที่มาของ สิ่งต่าง ๆ จะใช้เพียงสติปัญญาอย่างเดียวไม่ได้ ต้องเป็นการผสมผสานระหว่างการลงมือกระทำและ ความคิดใคร่ครวญ วิธีการสอนแบบสร้างจิตสำนึกของ เปาโล แฟร์ร มีทั้งหมด 3 ขั้นตอน คือ

2.1 การเข้ารหัส (Codification) เป็นขั้นที่ผู้สอนเสนอสถานการณ์ที่เป็นจริง แก่ผู้เรียน มีความสัมพันธ์กับชีวิตและสถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง โดยใช้วิธีเสนอสถานการณ์ที่มี ความขัดแย้ง เช่น ด้วยวาจา ภาพสเกตซ์ ภาพถ่ายและอื่น ๆ

2.2 การถอดรหัส (Decoding) ได้แก่ การถอดความหมายจากสถานการณ์ ที่เสนอในขั้นแรก โดยการสนทนาระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง โดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนมองเห็นความหมายในแง่มุมต่าง ๆ

2.3 การวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Consciousness) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนต้อง มีการคิด วิพากษ์ วิจารณ์ เป็นการสนทนาแบบภาษาง่าย ๆ สำหรับทุกคนที่มีส่วนร่วมในการเรียน การสอน เพื่อให้เกิดความตระหนักและมองเห็นปัญหาในสังคมที่เขาดำรงชีวิต ผู้เรียนจะต้องใช้ ความคิดใคร่ครวญวิพากษ์วิจารณ์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในสิ่งที่เป็นปัญหาได้อย่างลึกซึ้งต้องมี

การเตรียมขั้นพื้นฐาน 2 ประการ คือ การสำรวจคำที่ชาวบ้านใช้กันทั่วไปและการนำคำต่าง
ที่ได้พบมาสร้างเป็นสื่อต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอน (จรี ทพวงษ์, 2552)

การนำหลักการ กระบวนการสร้างจิตสำนึกของเปาโล แพร์ร มาใช้ในการ
พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม โดยใช้การสนทนาวิพากษ์วิจารณ์มาอยู่ใน
กระบวนการเตรียมการโดยให้ผู้เรียนคิดไตร่ตรองอย่างเป็นระบบ มีการคิดวิพากษ์ วิจารณ์ อภิปราย
โต้แย้งและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันภายในกลุ่มเพื่อนำเสนอแนวความคิดในการ
สร้างสรรค์กิจกรรมการบริการสังคมหน้าชั้นเรียน จะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านการใช้ความคิด
ที่เป็นเหตุเป็นผล การปรับเปลี่ยนจิตสำนึกให้มีความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของความเป็นพลเมือง
และการบริการสังคมเนื่องจากการใช้ประสบการณ์จริง เป็นการทำความเข้าใจกับการไตร่ตรอง

3. แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนโดยอาศัยประสบการณ์ (Experiential Learning) Kolb (1999) ได้นำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนที่อาศัยประสบการณ์ในหนังสือชื่อ
Experiential Learning : Experience as the Source of Learning and Development
โดยนำแนวความคิดพื้นฐานมาจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการของเลวินและการฝึกอบรมและเชื่อมโยงกับ
งานของจอห์น ดิวอี้ พือาเจย์ จุดเน้นที่สำคัญของรูปแบบการเรียนการสอนโดยอาศัยประสบการณ์
(ชื่อ Experiential Learning) คือ การเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอนคือ
1) ขั้นการมีประสบการณ์ตรง (Concrete Experience) 2) ขั้นการสังเกตอย่างไตร่ตรอง (Reflective Observation) 3) ขั้นการสร้างความคิดรวบยอด (Abstract Conceptualization) และ
4) ขั้นการทดลองอย่างกระตือรือร้น (Active Experimentation) ดังภาพประกอบ 1

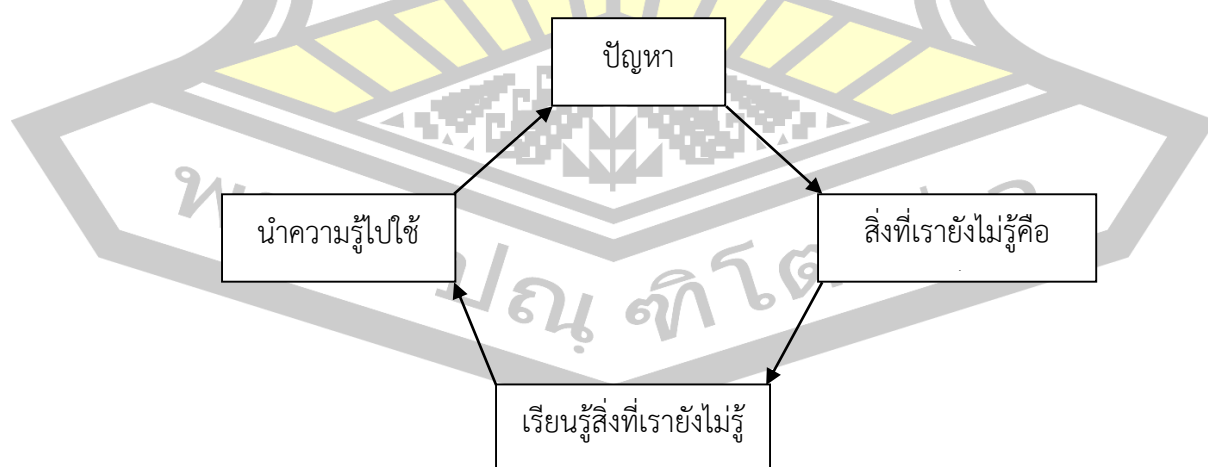
ที่มา : Kolb (1999)

ภาพประกอบ 1 แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนโดยอาศัยประสบการณ์ของเดวิด คอลบ์

จากภาพประกอบ 1 แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนโดยอาศัยประสบการณ์นี้ ผู้เรียนก้าวเข้าสู่วงจรด้วยการทำงานในสังคมหรือการทำงานในที่ทำงานจริง ๆ และใช้ประสบการณ์นั้นเป็นพื้นฐานในการไตร่ตรองด้วย การบันทึกหรือการอภิปรายหลังจากนั้นผู้สอนจะช่วยแนะนำให้ผู้เรียนวิเคราะห์การไตร่ตรองด้วย การบันทึกหรือการอภิปรายหลังจากนั้น ผู้สอนจะช่วยแนะนำให้ผู้เรียนวิเคราะห์การไตร่ตรองของตนเองและสังเคราะห์ออกมาเป็นความคิดรวบยอดและนำไปทดสอบใหม่ซึ่งจะเกิดเป็นวงจรต่อเนื่องไปอีก สิ่งสำคัญที่จะทำให้การเรียนการสอนโดยอาศัยประสบการณ์ได้ผลอย่างแท้จริง คือ การดำเนินการครบวงจรการเรียนการสอนทุกองค์ประกอบ

4. แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) ทิศนา ขัมมณี (2552) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานนั้นเป็นการจัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นเครื่องมือในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายโดยผู้สอนอาจนำผู้เรียนไปเผชิญกับสถานการณ์ปัญหาจริงหรือผู้สอนอาจจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาและฝึกกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาและแก้ปัญหาด้วยกัน Fogarty (2006) ได้สรุปลักษณะที่สำคัญของการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน คือ การค้นหาปัญหาการศึกษาปัญหาและการรวบรวมข้อมูลที่เป็นสาระและความจริง ทฤษฎี การค้นหาสิ่งที่ต้องการรู้ สิ่งที่จะต้องรู้และจำเป็นจะต้องทำ การนำเสนอสาระการเรียนรู้ และสรุปประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในกลุ่มผู้เรียนที่มีขนาดเล็ก โดยผู้สอนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำเท่านั้น การใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยปัญหาที่จะนำมาใช้จะต้องมีคำตอบได้หลายคำตอบ มีวิธีการที่หลากหลายในการแสวงหาคำตอบโดยผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาข้อมูลใหม่ ๆ ด้วยตนเองและเชื่อมโยงกับความรู้อันที่เรียนการประเมินผลจะประเมินจากความสามารถในการปฏิบัติงาน (Authentic Assessment) ในสถานการณ์จริง ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ดังนั้นการนำแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม นักศึกษาจำเป็นต้องมีการศึกษาสภาพปัญหาของสังคมที่เป็นเป้าหมาย เพื่อแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่หลากหลาย โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ของนักศึกษาเพื่อนำมาสร้างทางเลือกในการแก้ไขปัญหาให้ตรงกับความต้องการของสังคมอย่างแท้จริง แล้วจึงดำเนินการร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหา โดยผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือ

จากการศึกษาแนวความคิดพื้นฐานของการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษากับการบริการสังคม จะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมนั้น เป็นการจัดการเรียนการสอนที่อาศัยประสบการณ์จริง และใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับสังคมในปัจจุบันเป็นฐานในการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการกระทำจริงและตระหนักในบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะของพลเมืองไทยคนหนึ่ง โดยการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันสร้างสรรค์สังคม ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนในการคิดไตร่ตรองและสะท้อนความคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลจากประสบการณ์ที่ได้รับในการเข้าร่วมกิจกรรมของสังคม ร่วมกันคิดวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตามศักยภาพของตนเองและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมอย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่าย สอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนการสอนของ Butin (2010) ที่ได้นำเสนอให้การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมสำหรับโรงเรียน ควรมี 2 ส่วนประกอบ คือ ความรู้ทางวิชาการและความต้องการของชุมชน โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้สำหรับหลักการนำการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมไปใช้ในโรงเรียนนั้น บุตินเสนอให้แยกออกจากโครงการหรือกิจกรรมของมหาวิทยาลัยที่มีอยู่ในแผนงบประมาณบุคลากรและไม่ขึ้นกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในโรงเรียน ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนควรให้ผู้เรียนใช้ประสบการณ์ในการเรียนรู้จากการฝังตัวอยู่ในชุมชน เพื่อให้ค้นพบความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ความสำคัญอย่างหนึ่งคือผู้สอนต้องจำกัดขอบเขตของการศึกษา โดยการใช้คำถามนำเพื่อให้ทราบความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ปริญญา เทวานฤมิตรกุล และชาลี เจริญลาภนพรัตน์ (2555) ยังได้เสนอหลักการสำคัญของการจัดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม ดังนี้

1. Curricular Connection การเรียนรู้ต้องสามารถทำให้ผู้เรียนได้รับเนื้อหาครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
2. Effective Process การเรียนรู้อาศัยกระบวนการที่ได้รับการออกแบบอย่างเหมาะสม สามารถนำไปสู่การสังเคราะห์ความรู้ใหม่ด้วยกลุ่มผู้เรียนเอง
3. Student Voice ผู้เรียนมีส่วนสำคัญในการกำหนดโครงการ การลงพื้นที่ การดำเนินโครงการและการประเมินผล โดยผ่านขั้นตอนการเตรียมพร้อมที่เหมาะสม

4. Reflection การสรุปและถอดบทเรียนต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด แสดงความเห็น แบ่งปันสิ่งที่ค้นพบและเขียนประสบการณ์ที่ได้รับจากการปฏิบัติ รวมถึงการร่วมสรุปองค์ความรู้ใหม่ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม

5. Community Partnership ความร่วมมือกับชุมชนรอบโรงเรียนจะส่งเสริมให้ โครงการตรงกับความต้องการของชุมชน การลงพื้นที่เพื่อสำรวจปัญหาและเชื่อมโยงกับชุมชนเป็น ขั้นตอนสำคัญ ที่จะทำให้โครงการมีผลสัมฤทธิ์ในระยะยาวและเกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย

ทศนา เขมมณี (2555) ได้กล่าวถึงหลักการที่สามารถนำไปสู่การเชื่อมโยงและ ประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ร่วมกับสังคม คือ

1. ผู้เรียนมีการกำหนดขอบเขตของการศึกษาชุมชน เพื่อเรียนรู้เรื่องที่กำหนด
2. ผู้เรียนมีการวางแผนการเรียนรู้ร่วมกับสังคมในกิจกรรมที่สนใจ
3. ผู้เรียนมีการจัดบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติการเรียนรู้ร่วมกับบริการ สังคม
4. ผู้เรียนมีการวิเคราะห์เหตุการณ์และสิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้นขณะการบริการสังคม มีการคิดพัฒนาสร้างข้อสรุปและเป็นความคิดรวบยอด/ด้านหลักการ/สมมติฐาน
5. ผู้เรียนนำความคิดรวบยอด/หลักการ/สมมติฐานมานำประยุกต์ใช้ใน สถานการณ์ต่างๆในห้องเรียน
6. ผู้สอนมีการติดตามผลการนำความรู้ความคิดรวบยอดหลักการ/สมมติฐาน มาใช้ส่งเสริมความรู้ผู้เรียนแลกเปลี่ยน ผลการนำไปใช้และอภิปรายหาข้อสรุป ความรู้ ความคิดใหม่ ๆ หรือมีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม

7. ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยใช้ผลการประเมินผลการเรียนรู้ ของผู้เรียน ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ อีกทั้งประกอบการประเมินของผู้สอนได้ จากแนวคิดด้านการศึกษาของ จอห์น ดิวอี้ และปรัชญาพิพัฒนาการนิยมข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การศึกษาการพัฒนาศักยภาพของนักเรียน ไม่ได้อยู่ที่ตัวครูเป็นหลัก ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับลักษณะบุคคลของนักเรียนแต่ละคนด้วยเช่นกันโดยต้องแยกทฤษฎี กิจกรรม โครงการ ออกจากกัน โดยสิ้นเชิงเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดการพัฒนา นำไปสู่การบริการสังคม

3. กระบวนการเรียนการสอนโดยการเรียนรู้การบริการสังคม
ทศนา เขมมณี (2552) กล่าวถึงกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยการบริการ สังคมซึ่งมีตัวบ่งชี้ที่ชัดเจน 2 ประการ คือ ผู้สอนและผู้เรียน เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอน โดยการบริการสังคมได้ผลมากยิ่งขึ้น จึงได้กำหนดบทบาทของผู้สอนและบทบาทผู้เรียนในการจัดการ เรียนการสอนโดยการบริการสังคมไว้ ดังนี้

บทบาทผู้สอน

1. ติดตามผลการนำความรู้/ความคิด/หลักการ/สมมติฐาน ไปใช้ส่งเสริมให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนผลการนำไปใช้ และอภิปรายหาข้อสรุป ความรู้ ความคิดใหม่ ๆ หรือปรับเปลี่ยนความคิดตามความเหมาะสม

2. วัดและประเมินผลการเรียนการสอน โดยใช้ผลการประเมินการเรียนการสอนของผู้เรียน ประกอบกับการประเมินผลของผู้สอนด้วย และการวัดและประเมินผลจะต้องเป็นไปตามจุดประสงค์ของเรื่องที่เรียนรู้ มิใช่วัดผลการบริการสังคม

บทบาทผู้เรียน

1. กำหนดขอบเขตของการศึกษาชุมชนเพื่อเรียนรู้ในเรื่องที่กำหนด

2. ศึกษาความต้องการของชุมชนและเลือกกิจกรรมที่จะบริการสังคม

3. วางแผนการบริการสังคมในกิจกรรมที่เลือก

4. จัดบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติการบริการสังคม

5. วิเคราะห์เหตุการณ์และสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในขณะปฏิบัติการบริการสังคม และมีการคิดพัฒนาและสร้างข้อสรุปเป็นความคิดรวบยอด/หลักการ/สมมติฐาน

6. นำเสนอความคิดรวบยอด/หลักการ/สมมติฐานที่ได้ไปทดลองใช้หรือนำไปประยุกต์ใช้ในสภาพการณ์ใหม่ ๆ

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล และชาติ เจริญลาภนพรัตน์ (2555) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้การเรียนการสอนโดยการบริการสังคม ประสบผลสำเร็จ มีดังนี้

1. ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ทำให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติในโครงการที่ตนสนใจ และเป็นผู้กำหนดการดำเนินโครงการ การจัดการภายในกลุ่มและการวัดผลสรุปผลด้วยตนเอง

2. ผู้สอนเป็นผู้สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ มิใช่เป็นผู้นำกิจกรรม หรือการนำความคิด แต่หน้าที่หลักคือการนำกระบวนการในห้องเรียนและนอกห้องเรียนเพื่อให้นักศึกษาสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านการปฏิบัติ แลกเปลี่ยนความคิดและการสรุปถอดบทเรียน

3. การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผลลัพธ์ของกระบวนการนำไปสู่ความรู้ที่นักศึกษาสมควรรู้ตามวัตถุประสงค์ของรายวิชาอย่างครบถ้วน แตกต่างจากการสอนแบบบรรยายที่มีเนื้อหาตรงไปตรงมาแต่ขาดความน่าสนใจเนื่องจากมิได้เชื่อมโยงกับผู้เรียนโดยตรงและมุ่งเน้นที่การท่องจำและทำข้อสอบจนเกินพอดี

4. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนเป็นแนวระนาบ ไม่มีการแบ่งชนชั้น หรือการแสดงอำนาจเหนือผู้เรียน ทำให้นักศึกษาเกิดจิตสำนึกถึงความเท่าเทียม การรู้สิทธิหน้าที่ และการยอมรับในความแตกต่าง

ดังนั้นเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพจึงเป็นกระบวนการดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมระหว่างผู้สอน ผู้เรียน สังคม และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการไปพร้อมกันกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการบริการสังคม ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

บทบาทผู้สอน เป็นผู้คอยชี้แนะ สนับสนุน ให้คำปรึกษา ในการทำกิจกรรม บริการสังคม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกิจกรรมการที่ได้ตั้งไว้ ตามขั้นตอนดังนี้

1. ชี้แจง ทำความเข้าใจกับจุดประสงค์ของรายวิชาเพื่อทำกิจกรรม
2. ให้ความรู้ ความคิดใหม่ ๆ เสนอประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม

แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อปรับแนวคิดให้เหมาะสมและสร้างความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของพลเมืองในสังคม

3. แนะนำแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริการสังคมเพื่อให้ผู้เรียนได้นำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหา

4. ประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม

การบริการสังคม

5. ให้คำปรึกษาและร่วมทำกิจกรรมการกับผู้เรียน

6. วัดและประเมินผลการเรียนตามจุดประสงค์ของเรื่องที่เรียนในรายวิชา

บทบาทของผู้เรียน เป็นผู้ปฏิบัติการ ดำเนินการจัดกิจกรรมการบริการสังคม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม ดังนี้

1. เลือกชุมชนที่ผู้เรียนสนใจและต้องการจะศึกษาสำรวจ
2. ดำเนินการสำรวจชุมชน และร่วมกันคิดวิเคราะห์เหตุการณ์และสิ่งต่าง ๆ

ที่เกิดขึ้นในขณะที่ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน

3. นำเสนอผลการสำรวจชุมชนหน้าชั้นเรียนและร่วมกันออกแบบกิจกรรม

การบริการสังคมตามความรู้ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน เพื่อนำองค์ความรู้ของผู้เรียนที่มีมาพัฒนาตามความต้องการของชุมชนที่แท้จริง และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรายวิชา

4. ปฏิบัติการสร้างกิจกรรมการบริการสังคมตามแผนการที่ได้นำเสนอในข้อ 3

5. สะท้อนผลการคิดโดยการบันทึกข้อมูลที่ได้ในขณะปฏิบัติกิจกรรมบริการ

สังคมและร่วมกันสรุปผลการดำเนินกิจกรรมการบริการสังคม

บทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. สนับสนุนและให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการบริการสังคม

2. ประเมินความพึงพอใจของการจัดกิจกรรมการบริการสังคม โดยให้ชุมชน

มีบทบาทในการประเมินความพึงพอใจของการรับบริการ

Weigert (1998) ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมที่สำคัญ ดังนี้

1. ผู้เรียนเป็นผู้จัดการบริการสังคมอย่างมีความหมาย หมายถึง กิจกรรมบริการสังคมที่ทำนั้นต้องสอดคล้องกับความต้องการของสังคม กิจกรรมนั้นมีคุณค่าต่อผู้เรียนและชุมชน การจัดกิจกรรมจะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของชุมชนเป็นหลัก จึงไม่สามารถกำหนดเวลาที่แน่นอนได้
  2. การบริการสังคมต้องเป็นความต้องการที่จำเป็นของชุมชนอย่างแท้จริงไม่ใช่เป็นสิ่งที่ผู้เรียนสร้างขึ้นเอง
  3. การบริการสังคมต้องเป็นความต้องการจากสมาชิกของชุมชน ชุมชนเป็นผู้แสดงความต้องการให้เกิดกิจกรรมการบริการสังคมในรูปแบบที่ชุมชนต้องการ โดยคำนึงถึงความสามารถ ทักษะ เจตคติ และการเตรียมการของผู้เรียน
  4. กิจกรรมบริการสังคมมาจากจุดประสงค์ของรายวิชาที่เรียนของผู้เรียน ผู้สอนจะต้องตั้งจุดประสงค์ของรายวิชาและบูรณาการกิจกรรมการบริการสังคมให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของสิ่งที่เรียน ในการตั้งจุดมุ่งหมายของรายวิชาจึงต้องสำรวจสภาพชุมชนก่อน เพื่อนำมาออกแบบหลักสูตรรายวิชาให้เหมาะสมกับสังคม
  5. กิจกรรมบริการสังคมบูรณาการอยู่ในงานตามจุดประสงค์ของรายวิชา ต้องให้โอกาสผู้เรียนได้สะท้อนความคิดจากกิจกรรมการบริการสังคมว่าได้ผลตามจุดประสงค์ของรายวิชาหรือไม่อย่างไร เช่น ให้เขียนรายงาน การอภิปราย การนำเสนอผลงาน การบริการสังคมจึงเป็นส่วนหนึ่งของงานในรายวิชา
  6. การวัดผลในการบริการสังคมต้องวัดและประเมินผลอย่างเหมาะสมกับจุดประสงค์ของรายวิชา คือ ต้องวัดผลการเรียนการสอน ไม่ใช่วัดการบริการสังคม วัดการแสดงออกถึงการเรียนการสอนของผู้เรียนซึ่งเป็นผลมาจากการทำกิจกรรมบริการสังคม ผู้สอนกับชุมชนจะเป็นผู้ร่วมมือกันวัดและประเมินผลผู้เรียน
- ดังนั้นรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญที่สุดในการจัดกิจกรรมดังกล่าวผู้สอนและชุมชนเป็นผู้ร่วมกันวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมของผู้เรียนซึ่งกิจกรรมที่ทำการจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชาที่เรียน

Constitutional Rights Foundation Chicago (CRFC, 1997) ในเมืองลอสแอนเจลิส ยังได้เสนอแนะกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี โดยนำกิจกรรมบริการวิชาการไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนการเรียนการสอน ดังนี้

1. ขั้นที่ 1 การเตรียมการ

- 1.1 การระดมชุมชนของผู้เรียน
- 1.2 การสำรวจชุมชน สภาพ และปัญหาของชุมชน
2. ขั้นที่ 2 การเลือกปัญหาที่สนใจและสอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา
  - 2.1 การสำรวจปัญหาที่เลือกในรายละเอียด
  - 2.2 การเตรียมทักษะที่จำเป็นที่ต้องใช้ในการดำเนินการ
3. ขั้นที่ 3 การศึกษานโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่สนใจ
  - 3.1 ศึกษาตัวนโยบายหรือกฎหมาย
  - 3.2 ผลกระทบจากนโยบายหรือกฎหมายนั้น
  - 3.3 นำเสนอนโยบายเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น
4. ขั้นที่ 4 การปฏิบัติกิจกรรม
  - 4.1 วางแผนปฏิบัติการ
  - 4.2 ลงมือกระทำกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้
5. ขั้นที่ 5 การไตร่ตรอง ประเมิน และกิจกรรมแสดงผลงาน
  - 5.1 กำหนดกิจกรรมและเวลาในการไตร่ตรอง
  - 5.2 ทำการพิจารณาไตร่ตรองในแต่ละขั้นตอนด้วยการเขียนบันทึก
  - 5.3 ประเมินผลในแต่ละขั้นตอน
  - 5.4 สรุปและนำเสนอกิจกรรมการบริการสังคมและบทเรียนที่เรียนรู้

และประชาสัมพันธ์นำผลงานออกแสดง

มหาวิทยาลัยวอชิงตัน (Washington University, 2000) ได้กำหนดกระบวนการที่สำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. การวางแผนดำเนินการ โดยกำหนดจุดมุ่งหมายเนื้อหาให้ชัดเจน เมื่อเสร็จสิ้นการเรียนแล้วต้องการให้นักศึกษาตอบคำถามว่าอะไร การเรียนการสอนจากประสบการณ์โดยให้ชุมชนเป็นฐานจะมีประเด็นในการดำเนินการอย่างไร
2. ประสานความร่วมมือกับชุมชนหลังจากกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนแล้วจะต้องมีการประสานความร่วมมือกับชุมชนและสร้างความเข้าใจให้กับนักศึกษา
3. บูรณาการประสบการณ์การเรียนการสอนกับนักศึกษา จะต้องให้นักศึกษาได้มีการไตร่ตรองประสบการณ์และสิ่งที่ได้รับเป็นสำคัญในการบริการสังคม อาจเป็นการเขียนบทความ การแสดงนิทรรศการ การอภิปรายร่วมกันหรือการสนทนาแลกเปลี่ยนสิ่งที่เป็นประโยชน์
4. การติดตามควบคุมและประเมินผล เมื่อการดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามแผนแล้วครูก็สามารถที่จะทำการทดสอบ การจัดนิทรรศการ ภาพถ่าย และทำการประเมินผลความก้าวหน้าที่ได้จากประสบการณ์

Coverdell (2002) ได้กล่าวถึงกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม มีขั้นตอนดำเนินงาน 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นที่ 1 เตรียมการ (Preparation) เป็นขั้นตอนการวางแผนกิจกรรมบริการสังคม และการให้ความรู้แก่นักเรียนในการมีส่วนร่วมและเรียนรู้จากการทำกิจกรรมบริการสังคมในชั้น แรกนักเรียนควรจะมีความรู้เกี่ยวกับ

- 1.1 การสำรวจและระบุความต้องการของชุมชน
- 1.2 การเลือกและวางแผนกิจกรรมบริการสังคมตามจุดประสงค์การเรียนการสอนที่คาดหวัง
- 1.3 ระบุผู้องค์กรและการขอความช่วยเหลือจากองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน
- 1.4 กำหนดขอบเขตพื้นที่และการฝึกทำกิจกรรมบริการสังคม

การสอนที่คาดหวัง

2. ขั้นที่ 2 ปฏิบัติการ (Action) เป็นการปฏิบัติตามแผนการที่วางไว้ซึ่งจะต้อง

- 2.1 เป็นการปฏิบัติอย่างมีความหมาย
- 2.2 มีการบูรณาการทางวิชาการ
- 2.3 เป็นการพัฒนาอย่างเหมาะสม
- 2.4 ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง
- 2.5 มีการดูแลการปฏิบัติอย่างทั่วถึง

3. ขั้นที่ 3 ผลสะท้อนกลับ (Reflection) เป็นการให้โอกาสนักเรียนในการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับประสบการณ์การบริการสังคม และการประยุกต์การเรียนการสอนของนักเรียนในเชิงวิชาการบริบทส่วนตนและบริบททางสังคม กิจกรรมที่สะท้อนออกมายังเป็นการเปิดโอกาสในการเชื่อมโยงการทำงานเชิงวิชาการกับการทำกิจกรรมทางสังคมอีกด้วย กิจกรรมที่แสดงถึงผลสะท้อนกลับนี้มีหลายประเภท ได้แก่

- 3.1 การอภิปราย
- 3.2 การเขียนบรรยาย
- 3.3 การอ่าน
- 3.4 การแสดงความคิดเห็นออกมาในเชิงศิลป์
- 3.5 โครงงานนักเรียน
- 3.6 การนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ

4. ขั้นที่ 4 เฉลิมฉลอง (Celebration) เป็นการระลึกถึงสิ่งทีนักเรียนได้ช่วยเหลือชุมชนถือเป็นการปิดกิจกรรมการบริการสังคม การเฉลิมฉลองอาจประกอบด้วย

- 4.1 การประชุมโรงเรียน
- 4.2 การใช้สื่อพิเศษ

4.3 การร่วมทดลองกับผู้ที่มีส่วนร่วมในการบริการสังคม

4.4 การมอบใบประกาศนียบัตร

4.5 การจัดงานเลี้ยง

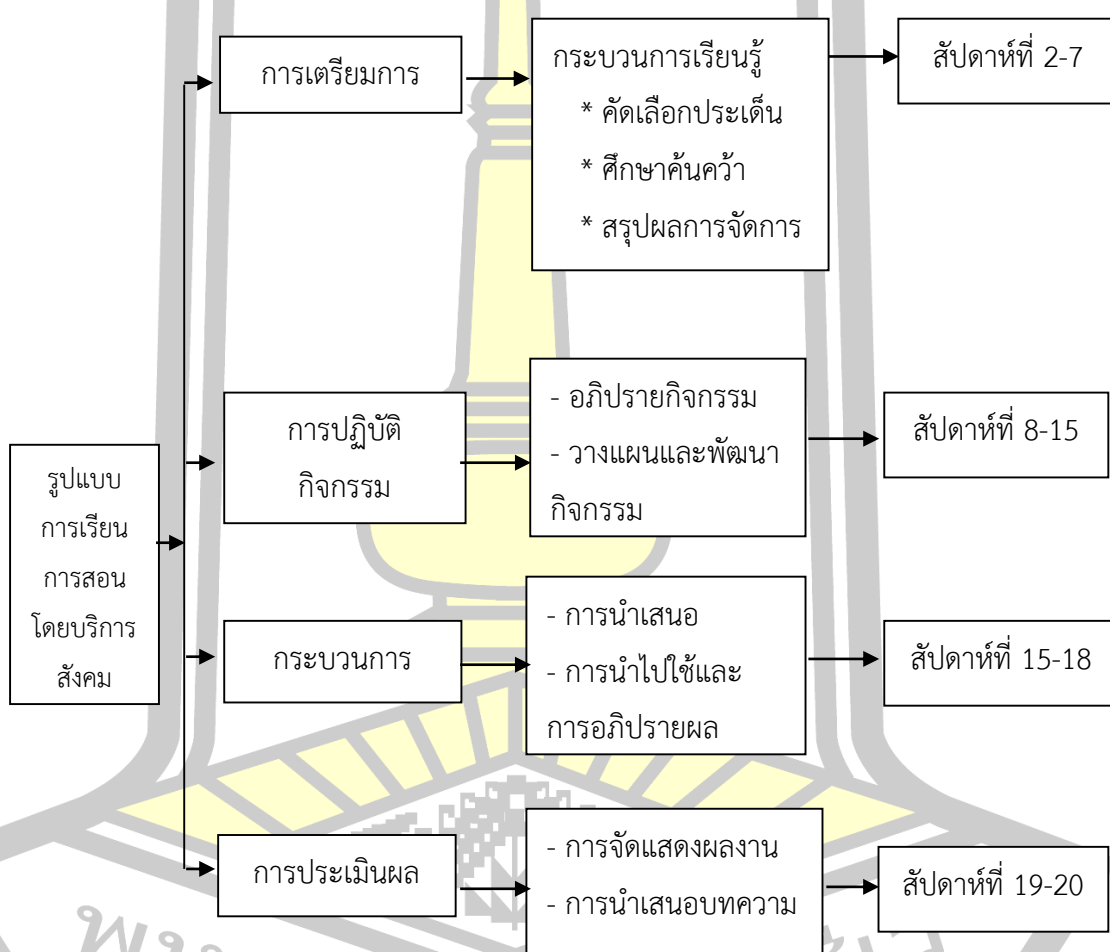
4.6 การทดลองในสถานที่ที่จัดการบริการสังคม (เช่น จัดงานเลี้ยงในสวนสาธารณะที่นักเรียนไปช่วยทำความสะอาด)

Hervani and Helm (2004) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนโยการบริการสังคม เพื่อเป็นเครื่องมือในการสอนโดยการบริการสังคม เพื่อเป็นเครื่องมือในการสอนที่มีประสิทธิภาพโดยเน้นการปฏิบัติ ส่งเสริมให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ ผู้วิจัยพบว่าความสำเร็จของกระบวนการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยการบูรณาการระหว่างสถาบันของรัฐและตัวแทนของชุมชน ซึ่งทั้งผู้เรียนและชุมชนต่างก็ได้รับผลประโยชน์ร่วมกันในด้านความรู้และการทำกิจกรรมร่วมกัน และยังได้นำเสนอการบริการสังคมโดยการบูรณาการเข้าไปในรายวิชา โดยใช้ทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกสถาบัน ร่วมมือกันจัดตั้งเป็นสถาบันและแก้ปัญหาสังคมร่วมกัน ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมในหลักสูตรการศึกษา

จากภาพประกอบ 3 เริ่มต้นจากการขับเคลื่อนการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม ซึ่งเป็นการบูรณาการกิจกรรมบริการสังคมเข้าไปในหลักสูตรทางวิชาการ ใช้ทรัพยากรทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ทรัพยากรในสถานศึกษา เช่น โรงเรียน คณะครู อาจารย์ ทรัพยากรภายนอกสถานศึกษา เช่น หน่วยงานองค์กรของรัฐหรือตัวแทนของรัฐบาลที่เป็นตัวบุคคล หน่วยงานองค์กรเอกชนทุกหน่วยงานจะร่วมกันในการแก้ปัญหาของสังคม บูรณาการจัดตั้งเป็นสถาบัน องค์กรมูลนิธิต่าง ๆ ร่วมกันแก้ปัญหาสังคม สร้างความเป็นผู้นำในสังคมสร้างความเป็นพลเมืองที่ดีช่วยกันแก้ไขปัญหาของชุมชน ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 ขั้นตอนการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม

จากภาพประกอบ 4 สามารถกำหนดขั้นตอนการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมตามหลักสูตร โดยในสัปดาห์ที่ 1 เป็นการรับสมัครสมาชิก และเริ่มต้นจัดเตรียมโครงการในสัปดาห์ที่ 2-7 ดำเนินการเลือกหัวข้อโครงการอภิปราย การพัฒนาและการวิเคราะห์โครงการต่อจากนั้นถึง

ชั้นการไตร่ตรอง ในสัปดาห์ที่ 15-18 เริ่มจากการนำเสนอผลงาน การนำไปใช้และการอภิปรายผลร่วมกัน ขั้นตอนสุดท้าย คือ การประเมินผล ในสัปดาห์ที่ 19-20 เป็นการแสดงผลงานการแสดง บทความความรวมการปฏิบัติกิจกรรมตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดโครงการ 20 สัปดาห์

การเรียนการสอนโดยการบริการสังคม เป็นการสอนการคิดที่ดีที่สุดเพราะเป็นการคิดแบบเป็นวงจรมีกระบวนการและขั้นตอนที่ก้าวไปที่ละขั้น ๆ โครงการการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมจะสมบูรณ์เมื่อเยาวชนหรือนักเรียนหรือผู้ปฏิบัติและชุมชนได้รับความสำเร็จร่วมกัน ทุกขั้นตอนของวงจรการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมจะสร้างการเรียนรู้และประสบการณ์ สิ่งที่เกิดขึ้นแต่ละขั้นตอนจะเป็นแนวทางให้ดำเนินการวางแผนและการปฏิบัติกิจกรรมสู่ชุมชน สิ่งสำคัญที่จะต้องตระหนักสำหรับผู้ปฏิบัติคือจะต้องเรียนรู้ถึงกระบวนการแต่ละขั้นตอนและผลสะท้อนที่จะได้รับในแต่ละขั้นตอน ทุกคนจะต้องอภิปรายร่วมกันด้วยคำถามง่าย ๆ สร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันเพื่อความสำเร็จในงานเรียนรู้และก้าวต่อไป

Klopp and others (2005) ได้สรุปว่า จุดเริ่มต้นของกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมไว้ 2 ประการ ดังนี้

1. ผู้เป็นผู้แนะนำ สนับสนุนโดยจัดเตรียมหรือมอบหมายกิจกรรมการบริการสังคมให้กับผู้เรียน โดยทำการเลือกจากหลาย ๆ โครงการดูแลควบคุมผู้เรียนให้เกิดความก้าวหน้า มีความมั่นใจในการปฏิบัติกิจกรรมตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ตามขั้นตอนต่อไปนี้

- 1.1 ทบทวนสาระสำคัญและระบุรายละเอียดจุดมุ่งหมายของรายวิชา
- 1.2 สร้างความเข้าใจในจุดประสงค์ของการเรียนการสอน
- 1.3 กำหนดเป้าหมายของการเรียนการสอนรายบุคคล ขอบเขตการเรียนรู้

จากการปฏิบัติกิจกรรม

- 1.4 พบกับผู้นำชุมชนเพื่อการปฐมนิเทศผู้เรียน
- 1.5 จัดทำร่างแผนการปฏิบัติกิจกรรม
- 1.6 การฝึกปฏิบัติกิจกรรมในการบริการสังคมและจัดเตรียมอุปกรณ์

ประสานงานชุมชน

- 1.7 กำหนดเวลาและการเริ่มต้นของการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม
- 1.8 การดำเนินกิจกรรมการบริการสังคม เสร็จสมบูรณ์ มีการพิจารณา

ไตร่ตรองและแสดงผลงานที่ได้รับมอบหมาย

2. ผู้เรียนเป็นผู้เตรียมการ โดยจะเป็นผู้สำรวจความต้องการจำเป็นของสังคมที่ต้องการพัฒนาและจัดทำโครงการบริการสังคมตามความต้องการของสังคม ผู้สอนเป็นผู้ดูแลให้ผู้เรียนเกิดความก้าวหน้า และมีความมั่นใจในการปฏิบัติกิจกรรมตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ตามขั้นตอนต่อไปนี้

- 2.1 ทบทวนสาระสำคัญและระบุรายละเอียดจุดมุ่งหมายของรายวิชา
- 2.2 สร้างความเข้าใจในจุดประสงค์การเรียนการสอน
- 2.3 ระบุโครงการ การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมซึ่งตรงตามวัตถุประสงค์ของรายวิชา
- 2.4 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับกิจกรรมที่นำเสนอ
- 2.5 จัดทำร่างแผนการปฏิบัติกิจกรรม เช่น
  - 2.5.1 พันธกิจของกิจกรรม
  - 2.5.2 ขั้นตอนการดำเนิน
  - 2.5.3 เป้าหมายผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นปัญหาและอุปสรรค
  - 2.5.4 กำหนดเวลาและการเริ่มต้นของการบริการสังคม
  - 2.5.5 การดำเนินกิจกรรมการบริการสังคมเสร็จสมบูรณ์มีการพิจารณาไตร่ตรองและแสดงผลงานที่ได้บันทึกไว้

ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมจึงเป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนคือ สังคม

Schoenfeld (2006) ได้สรุปกระบวนการที่สำคัญของการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม ดังนี้

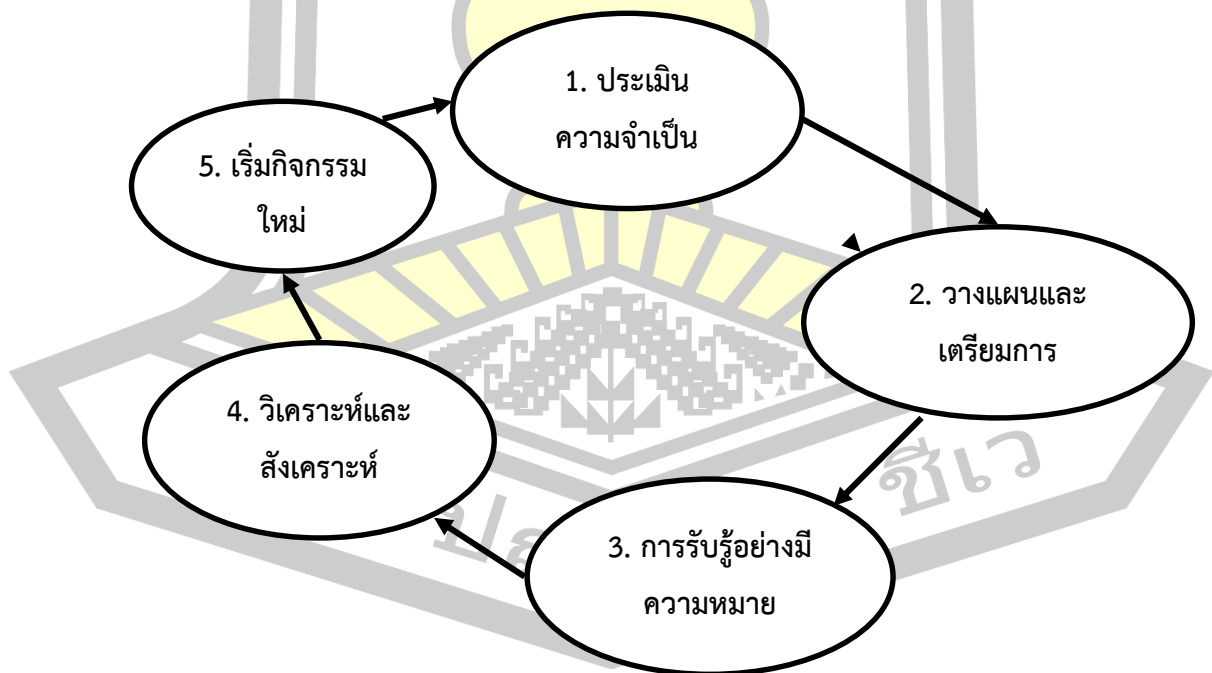
1. เป็นความต่อเนื่องของการเรียนกับการบริการ ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้มีส่วนร่วมกับการจัดกิจกรรมอย่างมีความหมายและต้องตอบสนองกับจุดมุ่งหมายเฉพาะวิชา
2. การสะท้อนผล จะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการวิเคราะห์ตัวของผู้เรียนเอง สะท้อนผลการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา เครื่องมือที่สำคัญในการช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนก็คือ โรงเรียน ครู ชุมชน และครอบครัวของผู้เรียนเอง ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมที่มีต่อผู้เรียนคือ ประเมินจากความสนใจส่วนบุคคล ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม โดยการประเมินความรู้ที่ครอบคลุมกับชุมชน กระบวนการคิดที่เป็นขั้นตอนที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน การประเมินตนเองหลังจากทำกิจกรรม สรุปกิจกรรม และสะท้อนความคิดไปยังชุมชนที่ใกล้เคียง
3. บทบาทหน้าที่ของพลเมือง ชุมชนเป็นสถานที่ที่ผู้เรียนต้องตระหนักในบทบาทของตนเอง แสดงความเห็นอกเห็นใจ และมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน
4. การทำงานเป็นทีม ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะทำงานโดยมีเป้าหมายร่วมกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งความหลากหลายของทักษะ เช่น การนำวิธีการที่หลากหลาย วิธีการสื่อสารความคิด วิธีการฟังคนอื่น และวิธีการกำหนดเป้าหมายเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์

5. การเรียนรู้จากประสบการณ์ การเรียนการสอนโดยการบริการสังคม จะใช้ประสบการณ์ตรงจากการเรียนรู้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะคิดริเริ่มในการรับผิดชอบและ พัฒนาทักษะการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ

6. การสรุปความสำคัญของการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม เป็นกระบวนการสะท้อนความคิด เพื่อช่วยเพิ่มทักษะการคิดและทักษะการเขียนทางวิชาการ ซึ่งเป็นการสะท้อนความคิดของผู้เรียน

7. การเฉลิมฉลอง เป็นการบอกความหมายของโครงการและแรงบันดาลใจของผู้เรียน โดยการนำเสนอความสำเร็จของผู้เรียนจากการนำเสนองานหน้าชั้น การสัมภาษณ์ การนำเสนองาน Power Point และมัลติมีเดีย หรือการเขียนบันทึก ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงถึงความสำเร็จที่ น่าภาคภูมิใจของผู้เรียนที่ได้รับรางวัลจากบุคคลในชุมชนจากการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ซึ่งอาจรวมถึงองค์กรที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

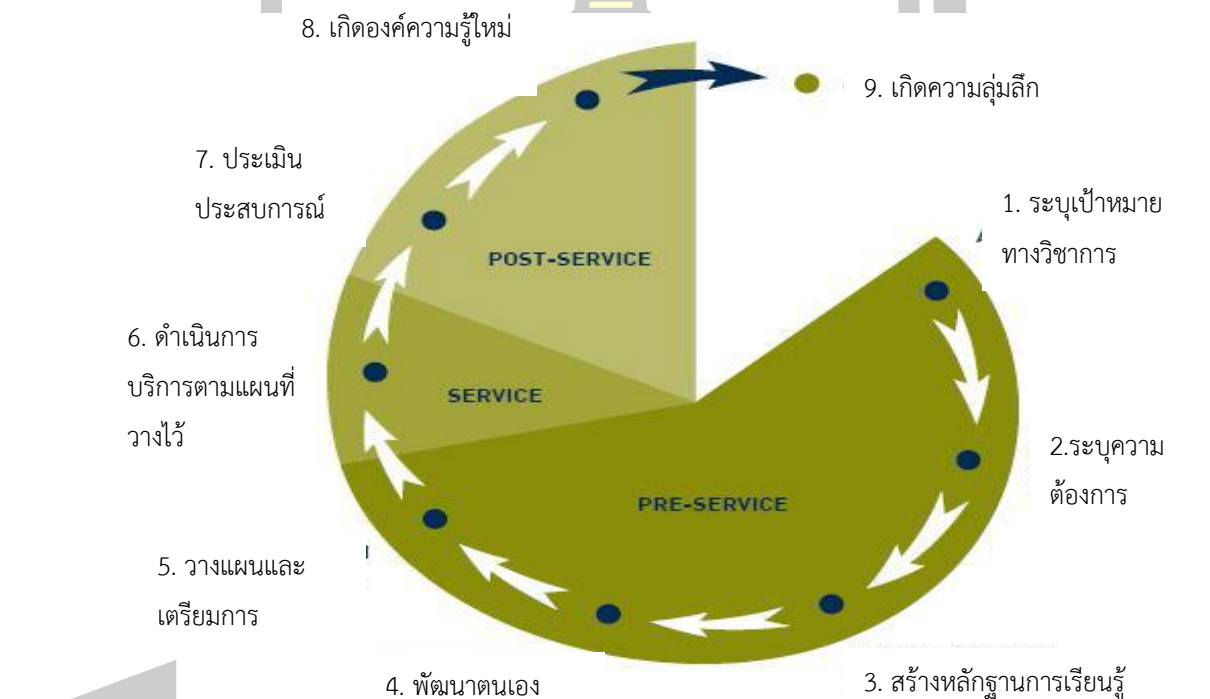
มหาวิทยาลัยไอดาโฮ (University of Idaho) ได้กำหนดวงจรการเรียนการสอน โดยการบริการสังคมของสถานศึกษา เป็นขั้นตอนของการทำกิจกรรมที่ไม่ใช่กิจกรรมที่เคยปฏิบัติ เหมือนกิจกรรมทั่วไปขั้นตอนทั้งหมดของการเรียนการสอนด้วยประสบการณ์ ซึ่งมีขั้นตอน 5 ขั้นตอน ดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 ขั้นตอนการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมตามแนวคิดมหาวิทยาลัยไอดาโฮ

นอกจากนี้สภาผู้นำเยาวชนแห่งชาติ (National Youth Leadership Council, 2010) ได้จัดทำวงจรการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม พร้อมทั้งนิยามของกิจกรรมไว้ดังนี้ คำถามอันดับแรกของการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม คือเกิดอะไรขึ้นกับชุมชนสังคมของเราทุกคน ต้องร่วมคิด ร่วมเห็น ร่วมความรู้สึกเดียวกัน จึงจะรู้ว่าควรจะทำอะไรให้กับชุมชนสังคมของเรา ทำเพื่ออะไร สิ่งสำคัญหรือจุดมุ่งหมายคืออะไร ทุกคนอภิปรายร่วมกัน แสดงความคิดเห็นความรู้สึก และประสบการณ์ ตั้งคำถามสิ่งที่ต้องการเรียนรู้และต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ในสังคมและชุมชนคำตอบจึงจะได้ว่าทำเพื่ออะไรเราจะทำอะไรต่อไปให้กับชุมชน สังคมของเรา ร่วมคิดพิจารณาตัดสินใจ ช่องทางที่ดีที่สุดเพื่อการสร้าง ความเข้าใจใหม่และร่วมกิจกรรมในการสร้างสรรค์ สิ่งที่ดีให้กับชุมชน สังคมของเราดังภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมของสภาผู้นำเยาวชนแห่งชาติ

จากภาพประกอบ 6 การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมของสภาผู้นำเยาวชนแห่งชาติ จัดแบ่งเป็น 3 ระยะ มี 9 ขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 ก่อนดำเนินการให้บริการ (Pre-Service) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 ระบุเป้าหมายทางวิชาการ สร้างประสบการณ์ให้กับผู้เรียนได้สะท้อนความคิดจากการตอบคำถามและแนะนำในการวางรากฐานสำหรับการบริการสังคมที่มีประสิทธิภาพ สรุปรายงานหน้าที่ในการให้ความรู้ทางวิชาการให้กับผู้เรียน เป้าหมายของการเรียนของเยาวชน ความสามารถในการใช้เหตุผล การพัฒนาศักยภาพซึ่งนักศึกษาจะได้อะไรจากการเรียนรู้จากประสบการณ์

ขั้นที่ 2 ระบุความต้องการที่แท้จริงของชุมชนและร่วมกันวางแผนกับชุมชนและกระบวนการอื่น ๆ ที่ช่วยให้เยาวชนหรือผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง ประเมินและสำรวจความรู้ความสามารถของตนเองและสำรวจความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

ขั้นที่ 3 สร้างหลักฐานข้อมูลการเรียนรู้ ทำอย่างไรเราจะรู้ว่าผู้เรียนบรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้ระบุไว้โดยเฉพาะการได้รับผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เชื่อมโยงความรู้ทางวิชาการในการวางแผนจัดกิจกรรมตามความต้องการซึ่งเป็นเป้าหมายของการบริการและการเรียนรู้ต้องทำควบคู่กัน

ขั้นที่ 4 การพัฒนาตนเอง กิจกรรมการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม จะประสบผลสำเร็จและเป็นไปได้ต้องอาศัยผู้ประสานงาน ผู้สอนในชั้นเรียน นักศึกษา และชุมชนมีส่วนร่วมทุกคน ซึ่งจะเกิดความรู้สึกผูกพันและเกิดความตระหนักในความเป็นเจ้าของร่วมกัน การพัฒนาโดยในทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินเพื่อให้เกิดประสบการณ์และบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

ขั้นที่ 5 วางแผนและเตรียมการ โดยเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือ ให้ครูและผู้เรียนเลือกเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมการอย่างมีส่วนร่วมในการฝึกปฏิบัติร่วมกันสร้างและรวบรวมทรัพยากรที่จำเป็นและสรุปองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนของตนเอง

ในระยะที่ 1 ผลสะท้อนที่ผู้เรียนได้รับ คือ ได้รับประสบการณ์จากการที่ได้มีการสำรวจ แสดงความคิดเห็นร่วมกัน ทุกขั้นตอนมีการตรวจสอบ ได้รับความรู้และประเด็นที่สมาชิก ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและจัดทำโครงการให้บริการสังคมตามแผนการที่ได้วางไว้ร่วมกัน

ระยะที่ 2 ระหว่างดำเนินกิจกรรมการบริการสังคม (Service) ประกอบด้วย 1 ขั้นตอน

ขั้นที่ 6 ดำเนินการบริการตามแผนการที่วางไว้ ตลอดจนให้ความสนใจในการมีส่วนร่วมของกิจกรรมบริการสังคม ซึ่งตรงตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้รายวิชา และตรงตามความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง เพื่อให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจและรู้ความหมายของการบริการที่แท้จริง ซึ่งเกิดจากประสบการณ์และการรับรู้จากกิจกรรมการบริการสังคม

ในระยะที่ 2 ผลสะท้อนที่ได้รับ เป็นโอกาสที่ดีที่ผู้เรียนจะได้ค้นพบกระบวนการเรียนรู้และได้แสดงพฤติกรรมและความรู้สึกออกมาเพื่อให้เกิดความตระหนักในบทบาทหน้าที่พลเมือง

ระยะที่ 3 หลังจากการบริการสังคม (Post-Service) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน

ขั้นที่ 7 ประเมินประสบการณ์ ผู้เรียนสังเกตความแตกต่างจากผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเพื่อนร่วมชั้นเรียนกับชุมชนที่มีส่วนร่วม ผลกระทบจากวัฒนธรรมและปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างหลากหลาย โดยสังเกตจากการเข้าร่วมโครงการที่สังคมได้จัดขึ้นจากหน่วยงานอื่น ร่วมกันวิเคราะห์และสังเกต อภิปรายเพื่อหาความสำคัญจากประสบการณ์ที่ได้รับจากการบริการ เปรียบเทียบความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่กับความรู้เดิมจากเนื้อหาทางวิชาการ ทักษะของตนเองและผลงานได้รับการเข้าร่วมกิจกรรมการในชุมชน ผู้ศึกษาและผู้เรียนจะประเมินความรู้ทางวิชาการที่พบอย่างไรให้ตรงตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับเป้าหมายของการบริการ

ขั้นที่ 8 เกิดองค์ความรู้ใหม่ ผู้เรียนสามารถเข้าถึงบริบทของชุมชนที่ตนเองได้มีส่วนร่วม ระหว่างผู้ประสานงาน กรรมการโรงเรียน ผู้ปกครอง องค์กรที่เกี่ยวข้อง สื่อต่าง ๆ เพื่อค้นพบและนำเสนอต่อองค์กรที่เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมของชุมชนและร่วมกันพิจารณาตามแผนการที่วางไว้ ซึ่งผู้เรียนจะเกิดองค์ความรู้ได้หลังจากการปฏิบัติกิจกรรมบริการสังคมเสร็จสิ้น ซึ่งหมายถึงความสำเร็จ ความภาคภูมิใจ และที่สำคัญที่สุดคือการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมเป็นประสบการณ์ที่ได้รับและสังคมยกย่องชมเชย

ขั้นที่ 9 เกิดความลุ่มลึก นักการศึกษา ผู้เรียนและบุคคลอื่น ๆ ที่มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมเกิดองค์ความรู้และทักษะจากการตัดสินใจ การแก้ปัญหา และการมีส่วนร่วมของผู้เรียนมากขึ้น ซึ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจในสภาพปัญหาพื้นฐานและเข้าถึงความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่ต้องเริ่มต้นในวงจรอีกครั้งด้วยคำถามที่ว่า ขณะนี้เราจะทำอะไรต่อไปให้กับสังคม

ในระยะที่ 3 ผลที่ได้รับนี้เราจะได้โครงการเสร็จสมบูรณ์แล้ว แต่การมีส่วนร่วมในชุมชนก็จะดำเนินการต่อไปไม่มีวันสิ้นสุด ชุมชนยังคงต้องการความช่วยเหลือจากนักศึกษาซึ่งต้องใช้ความรู้ ทักษะทางวิชาการ การตัดสินใจของตน เพื่อช่วยเหลือชุมชน ในฐานะที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและสังคม

จากการศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยผู้วิจัยได้กำหนดเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. การเตรียมการ ชี้แจงและแจ้งวัตถุประสงค์ของเนื้อหาวิชา/ให้ความรู้แก่นักเรียนในการมีส่วนร่วมและเรียนรู้จากกิจกรรม บทบาทหน้าที่ของพลเมืองที่ดี วิธีการเขียนโครงการ วิธีการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ชุมชน/ภูมิปัญญาการศึกษา/การเรียนการสอนโดยการบริการสังคม

วิธีการ/กิจกรรม

1. สอนเนื้อหาความรู้แก่นักเรียน การสืบค้นข้อมูลเพื่อพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมและเรียนรู้จากการทำกิจกรรมร่วมกันในสังคมตามจุดประสงค์ของเนื้อหารายวิชา

2. สร้างความตระหนักในบทบาทหน้าที่

3. เข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น

4. วิเคราะห์จุดแข็ง และสภาพความต้องการของสังคมเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและจัดกิจกรรมสรุปและอภิปรายกิจกรรมที่ได้เข้าร่วมจากแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กลุ่มนักเรียนสนใจ

2. ลงมือปฏิบัติการ นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม/ดำเนินการตามแผนงานที่ได้วางไว้ เพื่อบริการชุมชนร่วมกันโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุนการจัดกิจกรรมบริการวิชาการและให้คำแนะนำ และเป็นพี่ปรึกษาโครงการ

วิธีการ/กิจกรรม

1. ปฏิบัติตามแผนการที่วางไว้ร่วมกันในขั้นที่ 1

2. นักเรียนร่วมกันสรุปผลการจัดกิจกรรมการบริการชุมชนที่ได้จัดขึ้น

3. ปฏิบัติกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชนโดยผู้สอนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันกับนักศึกษาและชุมชน ตลอดจนเป็นผู้สังเกตการณ์

3. การสะท้อนกลับ นักเรียนนำผลการปฏิบัติกิจกรรมจริง/โครงการมาร่วมกันคิดวิเคราะห์ อภิปรายเพื่อให้ได้แง่คิดจากการปฏิบัติจริง ซึ่งกิจกรรมในขั้นนี้จะออกมาในรูปแบบของการนำเสนอหน้าชั้นเรียนหรือโครงงาน เขียนบันทึกสะท้อนความคิดและบทความวิชาการเป็นรายบุคคล สรุปผลการทำโครงการ/กิจกรรม นำเสนอชิ้นงานที่ได้พัฒนาขึ้นจากการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่ม

วิธีการ/กิจกรรม

1. สรุปกิจกรรม/โครงการการบริการวิชาการร่วมกัน

2. นำเสนอผลงานของแต่ละกลุ่ม

3. โครงงานในแต่ละกลุ่ม

4. จัดแสดงผลงาน นักเรียนนำเสนอผลงานหรือผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากชุมชนมาจัดนิทรรศการผลงานซึ่งเกิดจากการปฏิบัติจริง

วิธีการ/กิจกรรม

1. นำเสนอผลงานที่เกิดจากการปฏิบัติจริงจากโครงการหรือโครงงานของกิจกรรมบริการวิชาการแก่ชุมชนของแต่ละกลุ่มที่ได้ไปเรียนรู้ในแต่ละครั้ง ให้เพื่อน ๆ ได้รับทราบหน้าชั้นเรียน

2. จัดนิทรรศการแสดงผลงานนักเรียนที่ได้จากการปฏิบัติจริง นำเสนอความคิด/วิธีการเรียนรู้/ความรู้ที่ได้รับจากแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มแต่ละครั้ง

จากกระบวนการเรียนการสอนโดยบริการสังคมที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยสรุปได้ว่าการเรียนการสอนโดยบริการสังคม เป็นการสอนการคิดที่ดีที่สุดเพราะเป็นการคิดแบบเป็นวงจร มีกระบวนการและขั้นตอนที่จะก้าวไปที่ละขั้น ๆ โครงการการเรียนการสอนโดยบริการสังคมจะสมบูรณ์เมื่อเยาวชน หรือนักเรียนหรือผู้ปฏิบัติและชุมชนได้รับความสำเร็จร่วมกัน ทุกขั้นตอนของวงจรการเรียนการสอนโดยบริการสังคมจะสร้างการเรียนรู้ และประสบการณ์สิ่งที่เกิดขึ้น แต่ละขั้นตอนจะเป็นแนวทางให้ดำเนินการวางแผน และการปฏิบัติกิจกรรมสู่ชุมชนสิ่งสำคัญที่จะต้องตระหนักสำหรับผู้ปฏิบัติ คือ จะต้องเรียนรู้ถึงกระบวนการแต่ละขั้นตอนและผลสะท้อนที่จะได้รับในแต่ละขั้นตอน ทุกคนจะต้องอภิปรายร่วมกันด้วยคำถามง่าย ๆ สร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน เพื่อความสำเร็จในงานเรียนรู้และก้าวต่อไป

จิตสาธารณะ (Public Mind)

1. ความหมายของจิตสาธารณะ

ราชบัณฑิตยสถาน (2546) ไม่ได้ให้ความหมายของจิตสาธารณะไว้โดยตรง ฉะนั้นคาดว่า “จิตสาธารณะ” จึงเป็นคำผสม 2 คำ คือ “จิต + สาธารณะ” จิต แปลว่า “ใจ, สิ่งที่มีหน้าที่รู้ คิด และนึก ดวง” และ สาธารณะ แปลว่า “เพื่อประชาชนทั่วไป เช่น สวนสาธารณะ โทรศัพท์สาธารณะ บ่อน้ำสาธารณะ ทั่วไป” ฉะนั้นเมื่อรวมกัน จิตสาธารณะ แปลว่า คุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลที่มองเห็นว่าคนในสังคมเป็นเจ้าของร่วมกัน

บุญสม ธรรมศาสตร์ (2542) ใช้คำว่าจิตสำนึกที่ดีทางสังคม สังคมในที่นี้หมายถึง สังคมในชุมชนของตน การปฏิบัติตนให้มีจิตสำนึกที่ดีต่อชุมชนของตนคือการปฏิบัติตนและการมีส่วนร่วมที่ดีในกิจกรรมของชุมชน การช่วยเหลือกันดูแลชุมชนของตน การให้ความร่วมมือ การเสียสละกำลังกาย กำลังทรัพย์ เพื่อการรักษาความปลอดภัยในชุมชน เพื่อสาธารณูปโภค การให้ความเป็นมิตรและมีน้ำใจต่อกัน

สยามรัฐ เรื่องนาม (2542) ใช้คำว่า ความสำนึกเชิงสังคม หมายถึง การตื่นตัว ความรู้สึกนึกคิดและความปรารถนาต่าง ๆ ของบุคคลในสังคมที่ต้องการเข้าไปแก้วิกฤติการณ์หรือปัญหาสังคม และก่อให้เกิดพฤติกรรมกรรวมตัวเป็นกลุ่มหรือองค์กรทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจหรือภาคสังคม ในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกันก่อให้เกิดจิตสำนึกร่วมกัน

สื่อพลัง (2542) จากบทความจิตสำนึกสาธารณะเส้นทางสู่ประชาชน ให้นิยามว่าจิตสาธารณะ (Public Mind) หรือจิตสำนึกสาธารณะ (Public Consciousness) คำว่า “สาธารณะ”

หมายถึงกิจกรรมที่ดีของสถานที่ที่มีได้เป็นของปัจเจกบุคคลใดทั้งยังอาจหมายถึงความร่วมมือกันเป็นส่วนรวมและสังคมได้อีกโสดหนึ่งซึ่งจิตสาธารณะมีความหมายในแง่ความเป็นพลเมืองผู้ตื่นรู้ตระหนักรู้ในสิทธิและความรับผิดชอบที่จะสร้างสรรค์สังคมส่วนรวมของคนสามัญพลเมืองที่เรียกร้องการมีส่วนร่วมและต้องการที่จะจัดการดูแลกำหนดชะตากรรมของตนและชุมชน

พระไพศาล วิสาโล (2544) กล่าวว่า จิตสำนึกสาธารณะหมายถึงความสำนึกใส่ใจและพร้อมจะมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะรวมถึงความเคารพและห่วงใยในสมบัติส่วนรวมซึ่งมิใช่เฉพาะครอบครัวญาติมิตรคนรอบข้างหรือชุมชนละแวกบ้านเท่านั้นหากกลุ่มไปถึงบุคคลอื่นที่ไม่รู้จักไม่เคยพบแต่ก็รู้ที่อยู่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ตนสังกัด

สุพจน์ ทรายแก้ว (2546) ใช้คำว่า จิตสำนึกทางสังคมหมายถึงคุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลเกี่ยวกับการมองเห็นคุณค่าหรือการให้คุณค่าแก่การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมที่ไม่มีผู้ใดผู้หนึ่งเป็นเจ้าของร่วมกันเป็นสิ่งที่สามารถสังเกตได้จากความรู้สึกนึกคิดที่แสดงออกมา

ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ (2550) ใช้คำว่า จิตอาสา หมายถึง ความสำนึกของบุคคลที่มีต่อสังคมส่วนรวมโดยการเอาใจใส่และการช่วยเหลือผู้ที่มีจิตอาสาจะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่อาสาหาประโยชน์เพื่อส่วนรวม เช่น การเสียสละเงิน สิ่งของ เวลา แรงกาย และสติปัญญาเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน

แหวง โตจิราการ (2550) ให้ความหมายของจิตสาธารณะ คือ อารมณ์ความรู้สึกนึกคิดจิตสำนึกที่เป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล ส่งเสริมสนับสนุนสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนคนหมู่มากให้กำลังใจให้ความอบอุ่นให้แรงบันดาลใจ แก่ผู้คนที่ต่อสู้เพื่อเอาชนะอุปสรรคในชีวิตของตนเพื่อจะได้ดำรงตนอย่างปกติสุขในสังคมชุมชนและเข้าร่วมในการสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นแก่ชนในวงกว้างในขณะเดียวกันอาจจะหมายถึงบทบาทในการลดทอนอำนาจของกิเลสตัณหาต่าง ๆ ที่เพิ่มความยึดมั่นถือมั่นในเรื่อง ตัวของกู โลกยะ โทสะ โมหะ ของปัจเจกชนให้มากมายยิ่งขึ้นไปด้วยก็ได้ เพราะหากเพลงหรือคีตศิลป์เป็นไปในทำนองเชิดชู ส่งเสริม เรื่องกิเลสตัณหาต่าง ๆ มนุษย์ก็จะถูกมอมเมาให้หลงหัวปักหัวปำในกองกิเลสต่าง ๆ แล้วก่อให้เกิดการเบียดเบียนตัวเองและผู้อื่นซึ่งก็คือสังคมหรือสาธารณชนให้เกิดความเดือดร้อนอย่างไม่มีสิ้นสุดในขณะเดียวกันก็อาจจะกล่าวขวัญถึงสังคมอุดมการณ์ หรือสภาพอันเป็นที่พึงปรารถนาของคนหมู่มากโดยรวม ซึ่งสำหรับชาวพุทธเราอาจจะเรียกว่า สังคมพระศรีอาริย์หรือศาสนิกอื่นก็อาจจะเรียกกันในชื่ออื่น แต่โดยเนื้อแท้แล้วก็มีความหมายตรงกัน คือ มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างอยู่เย็นเป็นสุข ไม่มีการเบียดเบียนกัน มีความอุดมสมบูรณ์ในโภคทรัพย์ ทุกคนต่างมีจิตสำนึกที่สูงส่งไม่มีความเห็นแก่ตัวเหลืออยู่แม้แต่น้อยนิดไม่ว่าในระดับปัจเจกชนหรือสังคมก็ตามและอมรรัตน์ เจริญชัย (2550) กล่าวว่า จิตสาธารณะ หมายถึง การประพฤติตนทั่ว ๆ ไปทำให้ตนเองครอบครัวและสังคมมีความสุข รวมทั้งการแสดงความห่วงใย

ต่อสังคม รวมถึงผลกระทบของการปฏิบัติของบุคคลที่มีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เราต้องมีจิต
 สาธารณะถ้าทำสิ่งใดแล้วเกิดความเสียหายแก่ส่วนรวมไม่ควรทำ

นอกจากนี้ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552) กล่าวว่า จิตสาธารณะ หมายถึง การรู้จักเอาใจใส่
 เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ มีความสำนึกและยึดมั่นใน
 ระบบคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีงาม ละอายต่อสิ่งผิด เน้นความเรียบร้อย ประหยัดและมีความสมดุล
 ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และกล่าวว่า คำว่า จิตสาธารณะ Public ประกอบด้วย
 P+U+B+L+I+C ซึ่งหมายถึง

1. Professional ทำงานแบบมืออาชีพ คนไทยทุกคนที่คิดใหม่ ทำใหม่ จะต้องเป็น
 มืออาชีพรู้สึกในหน้าที่ ที่รับผิดชอบ รับผิดชอบในงานที่เกี่ยวข้อง ต้องพัฒนาตนเองตลอดเวลา หาความรู้
 ใหม่เสมอ
2. Unity เอกภาพ ค่านิยมใหม่ต้องเป็นไปในทิศทางของความสามัคคีในหมู่คณะ
 ไม่กล่าวการได้หน้าหรืออิจฉาริษยากัน ควรจะฝึกการทำงานเป็นทีม เพราะการที่คนในองค์กรมี
 เอกภาพจะช่วยให้การขับเคลื่อนภาระงานเพื่อมวลประชา เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีหลายองค์กรที่
 คนในองค์กรกล่าวการได้ดี เลยไม่มีใครทำอะไร แต่ในความเป็นเอกภาพยอมให้มีความแตกต่างได้
 แต่อย่าแตกแยก
3. Believe ความเชื่อคนไทยทุกคนจะต้องทำงานด้วยความเชื่อ เชื่อคำสอนของ
 พระพุทธเจ้า เชื่อในสิ่งที่ถูกต้อง แล้วยึดให้มั่น ถ้าคนไทยทุกคนขาดแล้วซึ่งความเชื่อ การทำงานก็จะ
 ขาดพลัง
4. Locally Wisdom ภูมิปัญญาท้องถิ่น คนไทยทุกคนจะต้องเป็นผู้ที่เชื่อศรัทธาใน
 ความเป็นพลั้งยิ่งใหญ่ของภูมิปัญญาไทย ลดความเชื่อทันสมัยนิยมลง Local Wisdom ในด้านต่าง ๆ
 จะนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและเข้ากับบริบทของสังคมไทย คนไทยทุกคนต้องเล็งดู
 ภูมิปัญญาของคนในระดับรากหญ้า แล้วหันไปสู่วิถีการเรียนรู้ร่วมกันเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของ
 การเรียนรู้ในชุมชน
5. Integrity ความซื่อสัตย์ คนไทยทุกคนจะต้องยึดเอาความซื่อสัตย์เป็นที่ตั้ง
 เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคม คิดดี ทำดี เพื่อชาติ งานทุกชิ้นจะต้องตรวจสอบได้ มีความโปร่งใส
6. Creative สร้างสรรค์ คนไทยทุกคนจะต้องคิดและทำงานที่สร้างสรรค์ พัฒนา
 นวัตกรรม (innovation) ใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นกับสังคม ต้องไม่หยุดนิ่ง ต้องมีความเป็นพลวัต ทั้งนี้ก็เพื่อ
 ประชาชนและประเทศชาตินอกจากคำว่า จิตสาธารณะ ยังมีคำที่มีความหมายใกล้เคียงกับจิต
 สาธารณะ ได้แก่คำว่าจิตสำนึกสาธารณะ, จิตสำนึกที่ดีในสังคม, ความสำนึกเชิงสังคมและจิตอาสาซึ่ง
 มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยต่างประเทศพบว่า มีผู้ให้ความหมายของจิตสาธารณะไว้ดังนี้

Kraft (1992) กล่าวว่า “จิตสำนึกทางสังคม” คือ ความสามารถของบุคคลในการรับรู้ถึงความไม่ยุติธรรมให้ความสำคัญกับความต้องการที่หลากหลายของบุคคลอื่นและมีการกระทำเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคม

Oslan, Blekher and Chesnolaca (2000) กล่าวว่า “จิตสำนึกสาธารณะ” คือ สิ่งที่เกิดจากจิตสำนึกของแต่ละบุคคลก่อให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจในการกระทำโดยใช้ประสบการณ์และพยายามผลักดันให้เกิดผลที่ก่อให้เกิดประโยชน์ของส่วนรวม

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้สรุปความหมายของจิตสาธารณะ (Public mind) หมายถึงคุณลักษณะ พฤติกรรมที่แสดงออกของนักเรียนถึงการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ พึงพอใจ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนชุมชน และสังคมโดยจำแนกเป็น 2 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการช่วยเหลือผู้อื่นตัวบ่งชี้มีดังนี้
  - 1.1 ช่วยผู้อื่นด้วยความเต็มใจ
  - 1.2 อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจและกำลังสติปัญญาด้วยความสมัครใจ
  - 1.3 แบ่งปันสิ่งของทรัพย์สินอื่น ๆ
  - 1.4 ช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้ผู้อื่น
2. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคมตัวบ่งชี้มีดังนี้
  - 2.1 ดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ
  - 2.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นด้วยความเต็มใจ
  - 2.3 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมด้วยความเต็มใจ

2. ความสำคัญของการมีจิตสาธารณะ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของจิตสาธารณะพบว่า จิตสาธารณะมีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันของบุคคลในสังคมทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ระดับประเทศ และระดับโลก

ประเวศ วะสี (2542) กล่าวถึงความสำคัญของจิตสาธารณะว่าจิตสาธารณะเป็นคุณธรรมหนึ่งของพลเมือง เป็นคุณค่าและจิตสำนึกเป็นจิตวิญญาณของสังคม บุคคล องค์กรหรือสังคม สังคมที่ไม่มีคุณค่าและจิตสำนึกทำให้ขาดพลังในการสร้างสรรค์เมื่อเกิดจิตสาธารณะจะทำให้เกิด

ประชาสังคมก่อให้เกิดความเข้มแข็งของสังคม ซึ่งจะทำให้การเมืองเศรษฐกิจศีลธรรมดีซึ่งสอดคล้องกับอ้อมใจ

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัญจร (2543) กล่าวถึง ความสำคัญของจิตสาธารณะไว้ว่าการที่คนมาอยู่รวมกันเป็นสังคมย่อมต้องมีความสัมพันธ์ในรูปแบบพึ่งพากันคนในสังคมซึ่งมีบทบาทและหน้าที่แตกต่างกันไปถ้าคนในสังคมขาดจิตสำนึกสาธารณะซึ่งนอกจากจะมีผลกระทบต่อบุคคลครอบครัวองค์กรแล้วการขาดจิตสำนึกสาธารณะยังมีผลกระทบต่อชุมชนระดับประเทศและระดับโลก ดังนี้

ผลกระทบต่อบุคคลทำให้เกิดปัญหา คือ

1. สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง
2. สร้างความเดือดร้อนให้กับคนอื่น

ผลกระทบต่อครอบครัว ทำให้เกิดปัญหา คือ

1. ความสามัคคีในครอบครัวลดน้อยลง
2. การแก่งแย่ง ทะเบาะเบาะแว้งภายในครอบครัว

ผลกระทบต่อชุมชน ทำให้เกิดปัญหา คือ

1. ชุมชนอ่อนแอขาดการพัฒนาเพราะต่างคนต่างอยู่สภาพชุมชนมีสภาพเช่นไรก็ตาม

ยังคงเป็นเช่นนี้ไม่เกิดการพัฒนายิ่งนานไปก็จะมีแต่เสื่อมทรุดลง

2. อาชญากรรมในชุมชนอยู่ในระดับสูง
3. ขาดศุนย์รวมจิตใจขาดผู้นำที่นำไปสู่การแก้ปัญหาเพราะคนในชุมชนมอง

ปัญหาของตัวเองเป็นเรื่องใหญ่ขาดคนอาสาสมัครพัฒนาเพราะกลัวเสียทรัพย์กลัวเสียเวลาหรือกลัวเป็นที่ครหาจากบุคคลอื่นในระดับชาติถ้าบุคคลในชาติขาดจิตสาธารณะแล้วจะทำให้เกิด

- 3.1 วิกฤตการณ์ภายในประเทศบ่อยครั้งและแก้ปัญหาไม่ได้อาทิวิกฤตการณ์

เศรษฐกิจสังคมขาดเสถียรภาพทางการเมืองการชุมนุมขับไล่รัฐบาลหรือผู้นำประเทศ

- 3.2 ประเทศชาติอยู่ในสภาพล้าหลังเนื่องจากขาดพลังของคนในสังคม

เมื่อผู้นำประเทศนำมาตรการใดออกมาใช้ก็จะได้ผลเพราะไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน

- 3.3 ประเทศชาติไร้เกียรติไร้ศักดิ์ศรีทำให้ประชาชนในประเทศอื่นมองด้วย

สายตาเหยียดหยามดูหมิ่นดูแคลนว่าเป็นประเทศด้อยพัฒนา

ในระดับโลกถ้าบุคคลขาดจิตสาธารณะจะทำให้เกิดการเอารอดเอาเปรียบระหว่างประเทศทำให้เกิดปัญหาในระดับต่าง ๆ ดังนี้

1. เกิดการสะสมอาวุธกันระหว่างประเทศเพราะขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

กลัวประเทศอื่นจะโจมตีจึงต้องมีอาวุธที่รุนแรงมีอำนาจในการทำลายสูงไว้ในครอบครองเพื่อข่มขู่

ประเทศอื่น และเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก็มักมีแนวโน้มในการใช้ความรุนแรงของแสนยานุภาพทางสงครามในการตัดสินปัญหา

2. เกิดการก่อกวนแก่งแย่งหรือครอบงำทางการค้าระหว่างประเทศ พยายามทุกวิถีทางเพื่อให้เกิดการได้เปรียบทางการค้าทำให้ประเทศด้อยกว่า ขาดโอกาสในการพัฒนาประเทศของตน

3. เกิดการรังเกียจเหยียดหยามคนต่างเชื้อชาติ ต่างเผ่าพันธุ์หรือต่างท้องถิ่น มองชนชาติอื่นเผ่าพันธุ์อื่นว่ามีความเจริญหรือมีศักดิ์ศรีด้อยกว่าเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ของตนเอง ดูถูกหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อชาติอื่น

อ้อมใจ วงษ์มณฑา (2553) ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ กล่าวถึงความสำคัญของการมีจิตสาธารณะของนักศึกษาไว้ว่า ถ้านักศึกษาขาดจิตสาธารณะจะทำให้เกิดผลด้านความเป็นพลเมือง นักศึกษาเป็นวัยที่มีการพัฒนาในทุกด้าน จิตสาธารณะจึงเป็นคุณธรรมประการสำคัญที่จะส่งเสริมทางด้านเจตคติของนักศึกษาให้มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว มีความเป็นพลเมืองและเห็นความเท่าเทียมกันของมนุษย์ เป็นแรงผลักดันในภาคพลเมืองทำให้สังคมมีการเคลื่อนไหวไปในทิศทางตามความต้องการของพลเมือง ทำให้ประเทศขับเคลื่อนด้วยอำนาจประชาชนซึ่งเป็นพื้นฐานของประชาธิปไตย

ดังนั้น จึงจะเห็นได้ว่าจิตสาธารณะมีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันของบุคคลในสังคม โดยเฉพาะในยุคที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอันส่งผลให้ผู้คนต่างเอาตัวรอดมองเห็นประโยชน์ของตนเป็นที่ตั้ง จิตสาธารณะยังมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับบุคคลในสังคมเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข

3. องค์ประกอบของจิตสาธารณะ

จากการประมวลเอกสารเกี่ยวกับองค์ประกอบของจิตสาธารณะ พบว่า จิตสาธารณะมีองค์ประกอบหลายประการ ผู้วิจัยได้จัดแบ่งองค์ประกอบของจิตสาธารณะที่มีองค์ประกอบคล้ายคลึงกัน ดังนี้

รัตนา ตั้งอมร (2552) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของจิตสาธารณะที่พิจารณาจากองค์ประกอบ 1) ด้านความคิด 2) ด้านความรู้สึกรู้สึก 3) ด้านการปฏิบัติหรือการกระทำให้รายละเอียดขององค์ประกอบของจิตสาธารณะแต่ละด้านมีดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความคิดหรือความรู้มีลักษณะเป็นเรื่องของการรับรู้ของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จะเป็นการรับรู้เกี่ยวกับวัตถุ สิ่งของ บุคคลหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ว่าเป็นอย่างไร เช่นการรับรู้ความทรงจำความมีเหตุผลและการใช้ปัญญา เป็นต้น

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึกเป็นส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งจะเป็นสิ่งกระตุ้นความคิดอีกต่อหนึ่งเป็นลักษณะของอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้นหลังจากที่ได้รับรู้ เป็นส่วนของการรู้สึกทางใจของความสำนึกที่รวมเอาความรู้สึกของบุคคลในด้านบวกหรือด้านลบ

3. องค์ประกอบทางการปฏิบัติหรือการกระทำ (Behavior) เป็นองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดแนวโน้มทางปฏิบัติหรือปฏิกิริยาตอบสนองเมื่อมีสิ่งเร้าที่เหมาะสม ซึ่งส่วนนี้ต้องอาศัยความเข้าใจหรือความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งนั้นเป็นพื้นฐาน

นอกจากจะจัดกลุ่มองค์ประกอบของจิตสาธาณะได้ เป็น 2 กลุ่มดังกล่าวแล้วยังมีผู้กล่าวถึงองค์ประกอบของจิตสาธาณะไว้ต่าง ๆ ดังนี้

อนุชาติ พวงสาลี และวีรบุรณ วิสารทสกุล (2540) กล่าวถึงองค์ประกอบของการมีจิตสาธาณะซึ่งเรียกอีกคำหนึ่งว่าจิตสาธาณะเพื่อส่วนรวมว่าเป็นคุณลักษณะที่สำคัญและมีความหมายอย่างยิ่งในสังคมทำให้เกิดประชาสังคมคือเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งซึ่งหมายถึงชุมชนแห่งสำนึก (Consciousness Community) ที่สมาชิกของชุมชนต่างเป็นส่วนหนึ่งของระบบโดยรวมที่มีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้นซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. มีวิสัยทัศน์ร่วมกันคนในชุมชนต้องมองอนาคตร่วมกันเรียนรู้และทำความเข้าใจร่วมกันโดยอาศัยการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ให้เห็นถึงสถานการณ์แนวโน้มความเปลี่ยนแปลงพร้อมควบคู่ไปกับการปฏิบัติ

2. ประชาชนสำนึกถึงพลังของตนเองว่าจะสามารถร่วมแก้ไขเปลี่ยนแปลงสังคมได้คือการทำให้เกิดกลุ่มที่ให้ความสนใจต่อสาธาณะจำนวนมากทำให้เกิดความเข้มแข็งเป็นพลังทางสังคมไม่รอคอยให้ผู้อื่นแก้ปัญหาให้กับตนเองการที่บุคคลจะสำนึกถึงพลังของตนเองต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของสังคม

3. ความรักเอื้ออาทรสามัคคีการรวมกลุ่มของบุคคลในสังคมมีความหลากหลายจึงจำเป็นต้องสร้างขั้นบนฐานแห่งความรักความเมตตาความเอื้ออาทรและความสามัคคีความแตกต่างระหว่างบุคคลย่อมเกิดขึ้นได้ซึ่งความแตกต่างนี้เป็นสิ่งดีและไม่จำเป็นต้องนำไปสู่ความแตกแยกเสมอไปดังนั้นเงื่อนไขแห่งความรักสมานฉันท์จะเป็นส่วนเชื่อมโยงให้เกิดความร่วมมืออย่างมีพลัง

4. การเรียนรู้ที่มีการปฏิบัติร่วมกันสาธาณะนั้นเป็นนามธรรมที่ไม่สามารถบังคับให้เกิดได้ดังนั้นต้องสร้างเงื่อนไขหรือกิจกรรมร่วมกันที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันตลอดจนการพัฒนาให้เกิดความต่อเนื่อง

5 การมีเครือข่ายและการติดต่อสื่อสารการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สื่อสารและเครือข่ายเป็นส่วนทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ซึ่งเป็นทางนำให้เกิดจิตสาธาณะ

ยุทธนา วรณปิติ (2542) กล่าวถึงลักษณะของพลเมืองที่มีจิตสาธาณะว่าต้องมีคุณลักษณะ ดังนี้

1. การทุ่มเทและอุทิศตน สิทธิของพลเมืองจะต้องสอดคล้องกับความรับผิดชอบ ต่อสังคมบุคคลไม่เพียงแต่ปฏิบัติตามสิทธิเท่านั้น แต่ต้องปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือให้บริการแก่บุคคลอื่น เพื่อพัฒนาสังคมด้วยอาทิตถ์ต้องการให้ผู้แทนราษฎรมีความรับผิดชอบต่อความต้องการและประโยชน์ ของประชาชนประชาชนก็ต้องให้ความใส่ใจและติดตามไม่เพียงทาการหย่อนบัตรเลือกตั้งเท่านั้น ต้องเสียสละเวลาให้ในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับการเมืองระดับท้องถิ่นและในสถาบันต่างๆ

2. เคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล จากกระแสปัจเจกชนนิยมส่งผลให้คนใน สังคมมีลักษณะปิดกั้นตนเองไม่ไว้วางใจผู้อื่น เลือคบเฉพาะกลุ่มที่มีความเหมือนกันไม่สนใจการเมือง ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติภารกิจของสังคมเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวมเกิดข้อขัดแย้งการยุติข้อขัดแย้ง โดยการฟังเสียงข้างมากไม่นำไปสู่ประโยชน์ของส่วนรวมดังนั้นผู้มีจิตสาธารณะต้องเป็นพลเมืองใน ฐานะที่เป็นเอกลักษณ์ทางการเมืองสมัยใหม่ มีความอดทนตระหนักว่าการมีส่วนร่วมไม่ทำให้ได้อย่าง ที่ต้องการเสมอไปต้องเคารพและยอมรับความแตกต่างที่หลากหลายและหาวิธี อยู่ร่วมกับความ ขัดแย้งโดยการแสวงหาทางออกร่วมกันการจำแนกประเด็นปัญหาการใช้เหตุผลในการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นการตัดสินใจต้องมีการพูดแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันให้มากที่สุดเพื่อหาข้อยุติ สร้างการเข้าร่วมรับรู้ตัดสินใจและฉันทกกำลังเพื่อให้เกิดการยอมรับจากทุกฝ่าย

3. คำนี้ถึงผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม คนในสังคมต้องคิดถึงการเมืองใน ฐานะกิจการเพื่อส่วนรวมและเพื่อคุณธรรมมากขึ้น

4. การลงมือกระทำการวิพากษ์วิจารณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นเพียงอย่างเดียวไม่สามารถ ทำให้สถานการณ์ดีขึ้นต้องลงมือกระทำโดยเริ่มจากครอบครัวในการวางพื้นฐานให้การอบรมด้าน จริยธรรมของพลเมืองมหาวิทยาลัยไม่เพียงเป็นสถานที่ฝึกทักษะและให้ความรู้ ต้องรับช่วงต่อในการ สร้างค่านิยมที่เหมาะสมต่อจากครอบครัว รวมทั้งเครือข่ายสังคมที่เกิดขึ้นระหว่างเพื่อนบ้านที่ทำงาน สโมสรสมาคมต่าง ๆ เชื่อมโยงบุคคลที่สนใจเรื่องของตนเข้าเป็นกลุ่มที่ใส่ใจผู้อื่นช่วยดำรงรักษา ประชาคมสังคมและกฎจริยธรรมรวมทั้งสถาบันที่มีอิทธิพลสูงต่อสังคมคือสถาบันศาสนาและ สื่อมวลชนนับว่ามีบทบาทสำคัญในการร่วมสร้างให้สังคมเข้มแข็ง

วิรัตน์ คาศรีจันทร์ (2544) ได้ศึกษาจิตสำนึกสาธารณะในบริบทประชาสังคมไทย เป็นการวิจัยเชิงพัฒนาการและสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมในชุมชนเมืองและชุมชนชนบทพบว่า คุณลักษณะของการมีจิตสำนึกสาธารณะประกอบด้วย 1) ความรักความเอื้ออาทร 2) ความเชื่อใจ 3) การเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง 4) การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล 5) การมีปฏิสัมพันธ์ กันโดยใช้ความสามารถเครือข่ายและการมีส่วนร่วม

หฤทัย อัจปฐ์ (2544) ศึกษาองค์ประกอบของการมีจิตสำนึกสาธารณะของ นักศึกษาพยาบาลปี 1-4 ในสถาบันการศึกษาพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานครกล่าวถึงการมีจิตสำนึก สาธารณะประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ด้านคือ

ในสังคม

1. ด้านความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน
2. ด้านการวิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม
3. ด้านความรักความเอื้ออาทรและความสามัคคี
4. ด้านการรับรู้และความสามารถในการผลักดันเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

5. ด้านการปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาสังคม
6. ด้านการมีเครือข่ายในการนำกิจกรรมทางสังคม

พริยา นิลมาต (2550) แบ่งองค์ประกอบของการมีจิตสาธารณะ ดังนี้

1. ด้านความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม บุคคลเกิดการรับรู้ว่ามีสภาพสังคมเศรษฐกิจและการเมืองอยู่ในภาวะปกติซึ่งมีผลกระทบต่อครอบครัว และประเทศชาติเป็นภาวะที่จำเป็นต้องแก้ไขปัญหาให้อยู่ในภาวะปกติ

2. ด้านการวิเคราะห์วิจารณ์สภาพสังคมเศรษฐกิจการเมือง รวมถึงการคิดจำแนกสาเหตุและกระบวนการที่ทำให้เกิดปัญหาสังคมเศรษฐกิจการเมือง ทำให้อยู่ในภาวะไม่ปกติรวมถึงผลกระทบของปัญหาในด้านต่าง ๆ ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไรและร่วมกันพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่นถึงสภาพปัญหาแนวทางป้องกันและแก้ไข

3. ด้านความรักความเอื้ออาทรความสามัคคีการรวมกลุ่มของบุคคลในสังคมมีความหลากหลายจึงจำเป็นต้องสร้างขึ้นบนพื้นฐานแห่งความรัก ความเมตตา ความเอื้ออาทรและความสามัคคี

4. ด้านการรับรู้ความสามารถของตนเอง เพื่อแก้ไขปัญหา สังคม เศรษฐกิจ การเมืองมั่นใจในความสามารถของตนเองในการที่จะช่วยเหลือแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจสังคมการเมือง กระตือรือร้นต้องการหาวิธีแนวทางและทรัพยากรในการแก้ปัญหา

5. ด้านการลงมือปฏิบัติหรือร่วมมือในการแก้ปัญหา สังคมเศรษฐกิจการเมืองเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยการริเริ่มของตนเองหรือเข้าร่วมกลุ่มต่างๆ เพื่อช่วยเหลือปัญหาสังคม

6. ด้านการมีเครือข่ายในการทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือปัญหาสังคมต้องมีการประสานเพื่อดำเนินการตามแนวทางในการช่วยเหลือสังคม โดยการจัดตั้งกลุ่ม ชมรมช่วยเหลือสังคม และร่วมมือกับองค์กรของรัฐและเอกชนในการกระทำเพื่อช่วยเหลือสังคม

สมพงษ์ สิงหะพล (2552) กล่าวถึงจิตสำนึกว่ามีอยู่ 3 ด้านหลัก ๆ คือ

1. จิตสำนึกเกี่ยวกับตนเอง (Self Consciousness) เป็นจิตสำนึกเพื่อพัฒนาตนเองทำให้ตนเองเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จิตสำนึกด้านนี้การศึกษาไทยมุ่งเน้นปลูกฝังมานาน

เกิดบ้างไม่เกิดบ้างไปตามสภาพการณ์ เป็นจิตสำนึกแบบคลาสสิกที่ทุกสังคมพยายามเหมือนกันที่จะสร้างให้เกิดขึ้นให้ได้ เช่น ความขยัน ความรับผิดชอบ ความมานะอดทน เป็นต้น เป็นจิตสำนึกที่ถูกปลูกฝังและมีมานานตามสภาพสังคมไทย

2. จิตสำนึกเกี่ยวกับผู้อื่น (Others Oriented Consciousness) เป็นจิตสำนึกของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของคนในกลุ่มชนหนึ่งสังคมหนึ่งเช่นความเห็นอกเห็นใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ความสามัคคี เป็นต้นเป็นจิตสำนึกที่คนไทยส่วนใหญ่ถูกหล่อหลอมมาจากพื้นฐานดั้งเดิมของวัฒนธรรมไทยอยู่แล้วสร้างกันได้ไม่ยากนัก

3. จิตสำนึกเกี่ยวกับสังคมหรือจิตสำนึกสาธารณะ (Social of Public Consciousness) เป็นจิตสำนึกที่ตระหนักถึงความสำคัญในการอยู่ร่วมกันหรือคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกันเป็นจิตสำนึกที่คนไทยยังไม่ค่อยมีและขาดกันอยู่มากเพราะพื้นฐานความเป็นมาของสังคมไทยสมควรที่จะรีบพัฒนาขึ้นโดยเร็วเช่นจิตสำนึกด้านเศรษฐกิจจิตสำนึกด้านการเมืองจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมจิตสำนึกด้านสุขภาพ เป็นต้น

สำหรับกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดจิตสาธารณะไว้เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อที่ 8 มีจิตสาธารณะ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ข้อดังนี้ข้อที่ 1 ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจและพึงพอใจโดยไม่หวังผลตอบแทน ตัวชี้วัดที่ 2 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคมจะเห็นได้ว่าองค์ประกอบของจิตสาธารณะนั้นมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามที่ผู้วิจัยแต่ละคนได้กำหนดไว้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปองค์ประกอบของจิตสาธารณะประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการช่วยเหลือผู้อื่นตัวบ่งชี้มีดังนี้

1.1 ช่วยผู้อื่นด้วยความเต็มใจ

1.2 อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจและกำลังสติปัญญาด้วยความสมัครใจ

1.3 แบ่งปันสิ่งของทรัพย์สินอื่น ๆ

1.4 ช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้ผู้อื่น

2. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคมตัวบ่งชี้มีดังนี้

1.1 ดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ

1.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นด้วยความเต็มใจ

1.3 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมด้วยความเต็มใจ

4. การส่งเสริมจิตสาธารณะ

สุรพงษ์ ชูเดช (2534) พัฒนาการการรู้คิดของเพียเจต์ (Piaget) เชื่อว่าพัฒนาการทางการรู้คิดจะพัฒนาอย่างเป็นลำดับจากการคิดขั้นต่ำไปสู่ขั้นสูงและคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาได้แบ่งชั้นจริยธรรมเป็น 4 ชั้น คือ ชั้นการเรียนรู้ด้วยประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหวชั้นการคิดก่อนการปฏิบัติชั้นการคิดแบบรูปธรรมและชั้นการคิดแบบนามธรรมตามลำดับเพียเจต์ การมีจิตสาธารณะจึงเป็นจริยธรรมในชั้นที่ 4 เนื่องจากพัฒนาการในชั้นดังกล่าวทำให้บุคคลมีความคิดกว้างขวางและลึกซึ้งวิเคราะห์ผลดีและผลเสียจากการกระทำต่าง ๆ ได้ต่อมาโคลเบอร์ก (Kohlberg) เสนอทฤษฎีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมซึ่งมีรากฐานจากทฤษฎีของเพียเจต์ (Piaget) แต่เชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมมีความละเอียดอีกหลายขั้นตอนและแบ่งพัฒนาการเป็น 6 ชั้น ผู้ที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นและหลังวัยรุ่นจะอยู่ในชั้นที่ 5 และ 6 คือหลักการทำตามคำสั่ง (อายุ 16 ปีขึ้นไป) เป็นการให้ความสำคัญต่อคนหมู่มากไม่ทำให้ขัดต่อสิทธิของบุคคลอื่นสามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้ และชั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (วัยผู้ใหญ่) ซึ่งเป็นขั้นสูงสุดแสดงถึงการมีความรู้สึกสากลนอกเหนือจากกฎเกณฑ์ในสังคมของตนและความยึดหยุ่นทางจริยธรรมเพื่อจุดมุ่งหมายในชีวิตอันเป็นอุดมคติอันยิ่งใหญ่การมีจิตสาธารณะจึงเป็นคุณธรรมจริยธรรมในระดับขั้นที่ 5 และ 6 จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจิตสาธารณะ พบว่า การศึกษาได้ใช้วิธีการที่แตกต่าง หลากหลายในการพัฒนาจิตสาธารณะแต่ส่วนใหญ่แล้วนักการศึกษาใช้วิธีการปรับพฤติกรรมทางปัญญา โดยใช้แม่แบบในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งสามารถสรุปวิธีการในการพัฒนาจิตสาธารณะได้ดังนี้

1. การเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจาโดยการเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจา ให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมที่ตัวการ์ตูนแสดงและผลที่ตัวการ์ตูนได้รับ
2. การใช้สถานการณ์จำลองผสมผสานกับเทคนิคการประเมินจากสภาพจริง โดยจัดสถานการณ์จำลองให้นักเรียนเข้าร่วมในสถานการณ์ นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น โดยใช้เครื่องมือประเมินพฤติกรรมของนักเรียนที่หลากหลาย
3. การใช้ชีวิตทัศนพฤติกรรมแม่แบบ เป็นการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียน โดยให้นักเรียนได้สังเกตพฤติกรรมจากแม่แบบในรูปชีวิตน์ เป็นการจูงใจให้นักเรียนเกิดความรู้สึกคล้อยตามตัวแบบ และเลียนแบบพฤติกรรม
4. การพัฒนาจิตสาธารณะโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการพัฒนาเป็น 2 วงรอบ โดยใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ในแต่ละวงรอบ ได้แก่ การใช้กลยุทธ์เข้าห้องอบรมในวงรอบที่ 1 การใช้กลยุทธ์เยี่ยมบ้านและเสริมแรงในวงรอบที่ 2 ทำให้นักเรียนมีการพัฒนาจิตสาธารณะ
5. การใช้โปรแกรมฝึกการคิดแบบโยนิโสมนสิการ โดยให้นักเรียนเข้าร่วมฝึก โดยการใช้การคิดแบบโยนิโสมนสิการซึ่งพบว่านักเรียนมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจร (2543) อิทธิพลของปัจจัยแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ดังนี้

1. ปัจจัยภายนอก เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับภาวะทางสัมพันธภาพของมนุษย์ภาวะทางสังคมเป็นภาวะที่ลึกซึ้งกว่าภาวะทางกายภาพเพียงประการเดียวเป็นภาวะที่ได้อบรมกล่อมเกล่าและสะสมอยู่ในส่วนของการรับรู้ที่ละเอียดละน้อยทำให้เกิดสำนึกที่มีรูปแบบหลากหลายภาวะแวดล้อมทางสังคมนี้เริ่มตั้งแต่พ่อแม่พี่น้องญาติเพื่อนผู้สอนสื่อมวลชนบุคคลทั่วไปตลอดจนระดับตลอดจนระดับองค์กรวัฒนธรรมประเพณีความเชื่อกฎหมายศาสนารวมทั้งภาวะแวดล้อมด้านสื่อสารมวลชนและส่วนที่กำกับสำนึกของบุคคลคือการได้สัมผัสจากการใช้ชีวิตที่มีพลังต่อการเกิดสำนึกอาทิ การไปสถานศึกษาไปทำงานดูละครฟังผู้คนสนทนากันรับรู้เหตุการณ์บ้านเมือง

2. ปัจจัยภายในสำนึกที่เกิดจากปัจจัยภายใน หมายถึง การคิดวิเคราะห์ของแต่ละบุคคลในการพิจารณาตัดสินคุณค่าและความดีงามซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมและการประพฤติปฏิบัติ โดยเฉพาะการปฏิบัติทางจิตใจเพื่อขัดเกลาดนเองให้เป็นไปทางใดทางหนึ่งโดยเกิดจากการรับรู้

อนุชาติ พวงสาลี (2543) ซึ่งใช้คำว่าจิตวิญญาณสาธารณะกล่าวว่าจิตสำนึกสาธารณะ เป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลาในการสร้างและต้องมีการกระทำอย่างสม่ำเสมอจนเป็นกิจวัตรจากการอภิปรายกลุ่มย่อยในการสัมมนาเกี่ยวกับสำนึกของพลเมือง ณ มหาวิทยาลัยมหิดลได้สรุปปัจจัยที่เป็นรูปธรรมอันจะนำไปสู่การพัฒนาจิตวิญญาณสาธารณะ คือ

1. การสร้างองค์กรผู้นำสื่อวัฒนธรรมใหม่การสร้างประโยชน์ร่วมกัน
2. การทำให้เกิดกลุ่มทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการมีการเข้าร่วมกับกลุ่มมีกิจกรรมสาธารณะและมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
3. มีทุนประชาคมได้แก่ความรู้ภูมิปัญญาทรัพยากร
4. การได้รับข้อมูลข่าวสารความรู้ต่างๆทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา
5. การสร้างเครือข่ายทุกเพศทุกวัย
6. การปรับเปลี่ยนโครงสร้างโดยเริ่มจากตนเองให้มีระบบคิดที่จะยอมรับความคิดเห็นผู้อื่นมีการแยกแยะมีอิทธิบาทสี่
7. การสร้างกฎระเบียบร่วมกันสร้างความตระหนักมีการปลูกฝังตั้งแต่ผู้เรียนสร้างให้เกิดวัฒนธรรมใหม่
8. ความรู้สึกเป็นเจ้าของในฐานะพลเมืองไทยการสร้างจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของร่วมกันการมีสิทธิทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม
9. การมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ มีการเปิดโอกาสให้แสดงออกมีประเด็นที่จะเคลื่อนไหวร่วมกันมีการเสียสละทุ่มเทและกระทำอย่างต่อเนื่องไม่ติดรูปแบบมีการสร้างเครือข่ายและมีมาตรการหรือกฎหมายบังคับ

10. ทูตทางวัฒนธรรม ได้แก่ ศาสนา ประเพณี ความเชื่อ จริยธรรม ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ความเอื้ออาทรต่อกัน เริ่มจากสถาบันครอบครัวโดยการให้การศึกษา และสื่อจะมีส่วนร่วมสร้างให้เกิดความคิดหลากหลายที่ชี้ให้เห็นคุณโทษต่าง ๆ รวมทั้งการเรียนรู้ อย่างมีส่วนร่วมมีชุมชนแห่งการเรียนรู้

11. การมีผู้นำหรือบุคคลสาธารณะที่เป็นแบบอย่างมีจิตสำนึกต่อสังคมมีคุณธรรม และสามารถสร้างระบบผู้นำร่วมได้จิตสาธารณะหรือจิตสาธารณะหรือสำนึกของสังคมอยู่ภายใต้ อิทธิพลของปัจจัยแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก

อนุชาติ พวงสาลี (2543) การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลสามารถอธิบายได้ตามทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ เนื่องจากทฤษฎีเหล่านี้เป็นการกำหนดคุณลักษณะของบุคคลในด้าน ความเข้าใจตนเองสภาพแวดล้อมและคุณธรรมจริยธรรมตามช่วงอายุและสามารถอธิบายได้ตามหลัก พระพุทธศาสนา ซึ่งจะเสนอแนวคิดโดยรวมดังนี้ทฤษฎีทางจิตวิทยาพัฒนาการที่ได้รับจากการยอมรับ และนำไปใช้อย่างแพร่หลายคือทฤษฎี

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546) ได้ให้เหตุผลที่ควรปลูกฝังให้คนไทยมีจิตสาธารณะ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าจิตสำนึกเพื่อผู้อื่นและส่วนรวมดังนี้

1. สภาพการแข่งขันที่รุนแรงในสังคมโลก ผู้คนจำนวนมากต่างมุ่งกอบโกย ผลประโยชน์อย่างเห็นแก่ตัวไม่สนใจว่าผู้อื่นจะได้รับความเดือดร้อนหรือไม่ขาดความสนใจในภาพรวม ของประเทศหากเราไม่ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมให้เกิดขึ้นกับคนรุ่นใหม่แล้วย่อมเป็นห่วง สังคมไทยในอนาคตที่จะเต็มไปด้วยการแก่งแย่งและความเห็นแก่ตัวอย่างรุนแรง

2. กระแสโลกเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากภาวะการณีสื่อมโหรีมด้านสิ่งแวดล้อม จนเกิดปัญหาวิกฤตทางธรรมชาติหรือการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง ฯลฯ นำไปสู่กระแส การเรียกร้องอย่างเข้มข้นในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

3. วิกฤติทางคุณธรรมจริยธรรมที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นอาทิปัญหายาเสพติดปัญหา อาชญากรรมการลักขโมยการคอร์รัปชันการขาดจรรยาบรรณในวิชาชีพ เป็นต้น

4. สังคมชุมชนวิถีกระแสของการรวมกลุ่มของประชาสังคม (Civil Society) ที่ประชาชนจากกลุ่มต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทในการเรียกร้องการดูแลการตรวจสอบรวมถึงเข้ามา พัฒนาชุมชนและสังคมส่วนรวมมากขึ้น

ด้วยสาเหตุนี้ จึงควรสร้างการมีจิตสาธารณะหรือจิตสำนึกเพื่อผู้อื่นและส่วนรวม ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย เพื่อให้เกิดการแสดงออกถึงการไม่ยึดเอาประโยชน์ของตนเองเป็นที่ตั้ง ไม่ใช่เพียงแค่นตนเองอยู่รอดเท่านั้น แต่เป็นผู้มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอมีความตระหนักถึง ผลประโยชน์ของส่วนรวม พร้อมกับมีความเต็มใจและยินดีที่จะเสียสละสิทธิของตนออกไป ถ้าสิ่งนั้นส่งผลให้ภาพรวมออกมาดีขึ้น

อัญชลี ยิ่งรักพันธ์ (2550) กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาจิตสาธารณะว่า การพัฒนาจิตสาธารณะเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งต้องปลูกฝังหรือเสริมสร้างไว้ตั้งแต่ในวัยเด็ก เพื่อให้เขาได้รับประสบการณ์ที่เพียงพอเป็นพื้นฐานที่สามารถนำไปพัฒนาตนเอง โดยในการปลูกฝังนั้น ควรให้เด็กได้มีความรู้ความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญของจิตสาธารณะ รวมทั้งมีการฝึกฝนให้เด็กได้ปฏิบัติจริง เพื่อให้เด็กเกิดการกระทำที่เกี่ยวกับการพัฒนาจิตสาธารณะอย่างแท้จริงจนเกิดเป็นลักษณะนิสัยและควรทำให้เหมาะสมกับวัย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามวัย และเกิดการพัฒนามตามลำดับ ซึ่งในการฝึกอบรม ปลูกฝัง หรือพัฒนาจิตสาธารณะให้แก่เด็กควรมีครูหรือผู้ใหญ่คอยดูแลชี้แนะ แนวทางที่ถูกต้องเด็กจะได้ยึดเป็นแนวทางปฏิบัติ จิตสาธารณะเป็นสิ่งที่เกิดจากการฝึกอบรมตั้งแต่ วัยเด็ก และจะพัฒนาไปเรื่อย ๆ จนถึงวัยรุ่น และจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่จึงต้องเข้าใจธรรมชาติ ของเด็กคอยแนะนำส่งเสริมในสิ่งที่ถูกที่ควร คอยชี้แนะ และปลูกฝังจิตสาธารณะให้แก่เด็ก นอกจากนี้ เด็กยังต้องมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบตามธรรมชาติอันเกิดขึ้นได้เอง อีกทั้งเด็กยังมีการเรียนรู้ ด้านวินัยจากวัฒนธรรม โดยอาศัยการสั่งสอน ฝึกฝน จากบุคคล สิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นกฎธรรมชาติของ การอยู่ร่วมกันในสังคม การมีกิจกรรม และใช้สิ่งของร่วมกันในสังคม การพัฒนาจิตสาธารณะให้แก่ เด็กในการใช้สิ่งของร่วมกัน ดูแลทรัพย์สินสมบัติส่วนรวม และมีน้ำใจแบ่งปันสิ่งของให้แก่กันและกัน การมีจิตสาธารณะเป็นสิ่งที่เกิดตามธรรมชาติไม่สามารถบังคับให้เกิดได้แต่สภาพแวดล้อมต่างๆใน สังคมย่อมส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของพลเมืองซึ่งปัจจัยที่ก่อให้เกิดจิตสาธารณะ

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552) เสนอแนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะตามแนวคิดปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และคำสอนของศาสนาไว้ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง มีความสำคัญอย่างมากในการพัฒนาจิตสาธารณะ ทั้งการพัฒนาระดับบุคคล ระดับชุมชน และระดับประเทศชาติ โดยยึดหลัก 3 ห่วง คือ ความพอประมาณความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ ดีในตัว 2 เงื่อนไข คือ เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรมโดยเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลัก เศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคล ชุมชนและประเทศดังนี้ในระดับบุคคล1)รู้จักพอ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น 2) พยายามพัฒนาทักษะ ความรู้ ความเข้มแข็งของตนเอง 3) ยึดทางสายกลาง พอใจกับชีวิตที่ พอเพียง ระดับชุมชน 1) รวมกลุ่มใช้ภูมิปัญญาของชุมชน 2) เอื้อเฟื้อกัน 3) พัฒนาเครือข่ายความ ร่วมมือ ระดับประเทศ 1) ชุมชนร่วมมือกัน 2) วางระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง 3) พัฒนาเศรษฐกิจ แบบค่อยเป็นค่อยไป และในส่วนของคำสอนพุทธศาสนาที่ส่งเสริมให้บุคคลมีจิตสาธารณะนั้น ประกอบด้วยหลักธรรมดังนี้ 1) สังคหวัตถุ 4 อันประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตา ซึ่งมีหัวข้อเรื่องการเสียสละคือ เรื่องทาน และอตถจริยา ที่เป็นการกระทำที่แสดงถึงการมีจิต สาธารณะ 2)พรวาสาธรรม เป็นข้อปฏิบัติของผู้ครองเรือน ประกอบด้วย สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ หัวข้อจาคะ เป็นคำสอนเรื่องการเสียสละซึ่งจะนำไปสู่การมีจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นการเสียสละเพื่อส่วน ร่วมไม่ใช่เพื่อประโยชน์ตน 3) พรหมวิหาร 4 ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา

เป็นหลักธรรมสำหรับทุกคนเป็นหลักธรรมประจำใจที่จะช่วยให้เราดำรงชีวิตได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์ 4) ไตรสิกขาเป็นกระบวนการศึกษาที่พัฒนามนุษย์ทั้งทางกาย วาจา ความคิด จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญาให้สามารถดำรงและดำเนินชีวิตในสังคมอย่างสันติมีอิสรภาพ เน้นการปฏิบัติฝึกหัดอบรมด้วยหลักของศีลสมาธิ ปัญญา ในศาสนาคริสต์ หลักธรรมสำคัญคือ จริยธรรมเรื่องความรัก เป็นความรักของพระเจ้าที่มีต่อมวลมนุษย์ พระเจ้าได้ส่งพระบุตรคือพระเยซูลงมาไถ่บาปให้แก่มวลมนุษย์ ด้วยการเสียสละชีวิตบนไม้กางเขน เพื่อให้มนุษย์ทั้งมวลหลุดพ้นจากบาปเป็นแบบอย่างให้มนุษย์รู้จักการเสียสละ ซึ่งหากมนุษย์รักคนอื่นมากกว่าตนเองแล้วการมีจิตสาธารณะย่อมเกิดขึ้น สำหรับศาสนาอิสลามเน้นในเรื่องของการเสียสละ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่ามิได้อยู่ในทุกคำสอน เช่น เรื่องการทำละหมาด มุสลิมต้องสละเวลาทาทุกวันอย่างเคร่งครัดวันละ 5 ครั้ง การถือศีลอดเป็นการเสียสละความสุขสบายจากการบริโภคใช้สอยมาเป็นการอดอาหาร ทำให้เข้าถึงผู้ด้อยโอกาส แคลน เกิดความยินดีช่วยเหลือผู้อื่น การเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ ต้องเสียสละทั้งสุขภาพร่างกาย ทุนทรัพย์หรือแม้แต่ชีวิต นอกจากนี้ยังมีการเสียสละที่สูงสุดของมุสลิมคือการเสียสละชีวิตเพื่อปกป้องรักษาศาสนาให้พ้นจากการรุกราน

5. การวัดจิตสาธารณะ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดจิตสาธารณะพบว่า เครื่องมือที่ใช้ในการวัดจิตสาธารณะ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบถูกผิด แบบเติมคำ และแบบเลือกตอบ

ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ (2544) แบบสัมภาษณ์/สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการตระหนักรู้ปัญหาความเสื่อมโทรมในการศึกษาสภาพปัญหาและปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกและพฤติกรรมการรักษาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นทรัพย์สินส่วนรวมของ เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ

สยามรัฐ เรื่องนาม (2542) แบบวัดความสำนึกเชิงสังคมของสยามรัฐ สร้างขึ้นเพื่อใช้ประเมินความสำนึกเชิงสังคมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดกาญจนบุรี โดยใช้ทฤษฎีประชาสังคมเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ

ชาย โพรสิต (2543) การศึกษาจิตสำนึกของคนไทยต่อสาธารณสมบัติ : กรณีศึกษา กรุงเทพมหานครของ ข้อมูลเชิงปริมาณเก็บโดยใช้แบบสอบถามที่เป็นการเลือกกาเครื่องหมายที่ตรงกับความคิดเห็นของตนเองข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มจากการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยจึงสรุปว่าในการวัดจิตสาธารณะนั้นสามารถทำได้หลายวิธี ได้แก่ การสังเกต การรายงานตนเอง การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถามและการใช้แบบทดสอบทั้งนี้ผู้วิจัยต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมและวัดให้ครอบคลุมพฤติกรรมที่ต้องการวัด

สมพร สุทัศนีย์ (2544) กล่าวถึงเครื่องมือที่ใช้วัดในทางจิตวิทยาในปัจจุบัน พบว่ามีหลายวิธี ได้แก่ การใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การรายงานตนเอง การใช้แบบทดสอบซึ่งเครื่องมือ แต่ละอย่างมีรายละเอียด ดังนี้

1. การสังเกต เป็นวิธีการศึกษาพฤติกรรมที่ใช้ได้ง่าย สะดวก และใช้กันมากในการศึกษาวิจัย เราสามารถควบคุมให้การสังเกตมีระบบและเป็นปรนัยได้ ถ้าผู้ศึกษาวิจัยใช้การสังเกตอย่างมีระบบและเป็นปรนัยแล้วจะทำให้เกิดประโยชน์หลายประการ ประเภทของการสังเกตแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1.1 การสังเกตตามภาพธรรมชาติแบ่งออกเป็น การสังเกตแบบไม่เป็นทางการ เป็นการสังเกตที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และการสังเกตอย่างมีวัตถุประสงค์โดยจะกำหนดวัตถุประสงค์ในการสังเกตว่าจะสังเกตพฤติกรรมอะไรบ้าง และจะสังเกตเฉพาะพฤติกรรมที่ต้องการเท่านั้น

1.2 สังเกตในห้องทดลอง เมื่อต้องการศึกษาพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งที่ยากแก่การสังเกตได้ในสภาพการณ์ธรรมชาติจะต้องจัดสถานการณ์ในห้องทดลองโดยมีสถานการณ์เฉพาะที่ต้องการศึกษาร่วมกับสถานการณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วลอบสังเกตพฤติกรรมทางกระจกทางเดียวโดยไม่ให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัว

2. การสังเกตตนเองหรือการรายงานตนเอง เป็นวิธีศึกษาพฤติกรรมภายในที่เป็นข้อมูลส่วนตัว เช่น ความคิด ความรู้สึก ทศนคติ ค่านิยมที่ถูกต้อง มักจะมีข้อจำกัดตรงที่มีอคติส่วนตัวเข้ามาเกี่ยวข้องมากกว่าการสังเกตจากผู้อื่น แต่บุคคลสามารถฝึกฝนการสังเกตด้วยตนเองให้ถูกต้องและมีระบบยิ่งขึ้นได้ ทำให้บุคคลสามารถจำแนกสิ่งที่เขารู้สึกคิดหรือกระทำสิ่งที่เขาควรจะรู้สึกคิดหรือกระทำแล้วรายงานด้วยตนเอง การรายงานตนเองนั้นจะมีแบบสังเกตที่เป็นลักษณะการเติมคำในช่องว่างหรือมาตราส่วนประมาณค่าที่บุคคลสามารถบันทึกได้ตามความเหมาะสม

3. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการวัดพฤติกรรมที่ใช้กันมานานและเป็นวิธีประเมินบุคลิกภาพวิธีหนึ่ง การสัมภาษณ์เป็นการได้รับข้อมูลจากคำพูดของผู้รับการสัมภาษณ์ถึงการกระทำของตนเองและทำให้ผู้สัมภาษณ์สังเกตเห็นกริยาท่าทางการเคลื่อนไหว คำพูดของผู้รับการสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์ควรจดบันทึกสิ่งเหล่านั้นไว้ด้วย การสัมภาษณ์มักจะใช้ในการสืบค้นข้อมูลที่ลึกซึ้งเช่นในการจ้างการคัดเลือกและกลั่นกรอง ประเมินผลงานและในการให้คำปรึกษา เป็นต้น

4. การใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินพฤติกรรมในโรงเรียนและสถานที่อื่น ๆ ที่ต้องการให้ผู้ประเมินประเมินคุณค่าเป็นระดับที่ต่อเนื่องกันสามารถใช้เก็บรวบรวมพฤติกรรมได้รวดเร็วและประหยัดกว่าการสังเกตและการสัมภาษณ์และสามารถเก็บข้อมูลที่ละมาก ๆ เสียเวลาและค่าใช้จ่ายน้อย

5. การใช้แบบทดสอบ แบบทดสอบทางจิตวิทยามักเป็นแบบทดสอบความสามารถที่มีคำตอบถูกและผิด แบบทดสอบเขาวนปัญญา ความถนัดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเครื่องมือวัดจิตสาธารณะและพฤติกรรมที่ใกล้เคียงกับจิตสาธารณะในประเทศไทยจากการศึกษาค้นคว้ามีดังนี้

แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) แนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพพัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายสติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัยปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ใช้องค์ความรู้ ทักษะและเจตคติจากการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนมาปฏิบัติกิจกรรมเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทยและมีจิตสาธารณะ เกิดทักษะการทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลกกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วยกิจกรรม 3 ลักษณะ ดังนี้

1. กิจกรรมแนะแนว

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

2. กิจกรรมนักเรียน

เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบการทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันเอื้ออาทรและสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มตามความเหมาะสม

ตามหลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดโครงสร้างเวลาในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีละ 120 ชั่วโมง และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 360 ชั่วโมง เป็นเวลาสำหรับปฏิบัติกิจกรรมแนะแนวกิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ให้สถานศึกษาจัดเวลาให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

ระดับประถมศึกษา (ป.1-6) รวม 6 ปี จำนวน 60 ชั่วโมง

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-3) รวม 3 ปี จำนวน 45 ชั่วโมง

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-6) รวม 3 ปี จำนวน 60 ชั่วโมง

การจัดสรรเวลาของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ขึ้นกับการบริหารจัดการของสถานศึกษาทั้งนี้ให้เป็นไปตามโครงสร้างเวลาของหลักสูตร และผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาและฝึกปฏิบัติกิจกรรมทั้ง 3 ลักษณะ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องทุกปีจนจบการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ซึ่งในการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทดลองใช้รายวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม (แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น) จำนวน 1 หน่วยกิต ใช้เวลาในการเรียน 2 คาบต่อสัปดาห์ ทั้งหมด 10 สัปดาห์รวม 20 คาบ (20 ชั่วโมง)

บริบทของโรงเรียนสวายจิกพิทยาคม

ข้อมูลพื้นฐาน

ชื่อโรงเรียน สวายจิกพิทยาคม ที่อยู่ 109 หมู่ 14 ตำบลสวายจิก อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โทรศัพท์ 044-181543 โทรสาร 044-181543 เว็บไซต์ <http://www.sjp.ac.th> เปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ข้อมูลผู้บริหารสถานศึกษา

1. นายวรากร เสนามาตย์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน
2. นางสุภัทร์ แสนกล้า ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการโรงเรียน

แนวทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

วิสัยทัศน์

ภายในปี 2564 โรงเรียนสวายจิกพิทยาคม ผู้เรียนมีความรู้ควบคู่คุณธรรม จริยธรรม ตามมาตรฐานการศึกษา มุ่งพัฒนาด้านวิชาชีพ ดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย ฝึกฝนเทคโนโลยี มีใจรักสิ่งแวดลอม น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พันธกิจ

1. พัฒนาด้านพุทธิศึกษา จริยศึกษา ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาชาติ
2. พัฒนาด้านอาชีพศึกษา ให้ผู้เรียนก้าวสู่อาชีพ
3. พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อโอกาสและทางเลือกสำหรับทุกคน
4. พัฒนาครูและบุคลากรให้มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ
5. ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์
6. ส่งเสริม สนับสนุน ให้โรงเรียนเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียง

7. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย

เอกลักษณ์

โรงเรียนแห่งโอกาสและทางเลือก

อัตลักษณ์

เรียนรู้สู่อาชีพ

ข้อมูลบุคลากรของสถานศึกษา

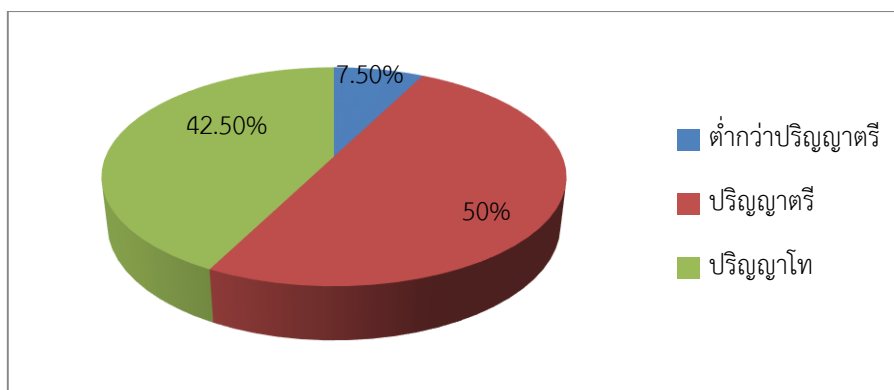
1. จำนวนบุคลากร ปีการศึกษา 2561

ผู้บริหาร	2 คน	ครูผู้สอน	26 คน
พนักงานราชการ	4 คน	ครูอัตราจ้าง	1 คน
ครูพี่เลี้ยงฯ	1 คน	เจ้าหน้าที่อื่น ๆ	2 คน
นักศึกษา	1 คน	ลูกจ้างชั่วคราว	3 คน

2. วุฒิการศึกษาสูงสุดของบุคลากร

พูน ปณ ภิโต ชเว

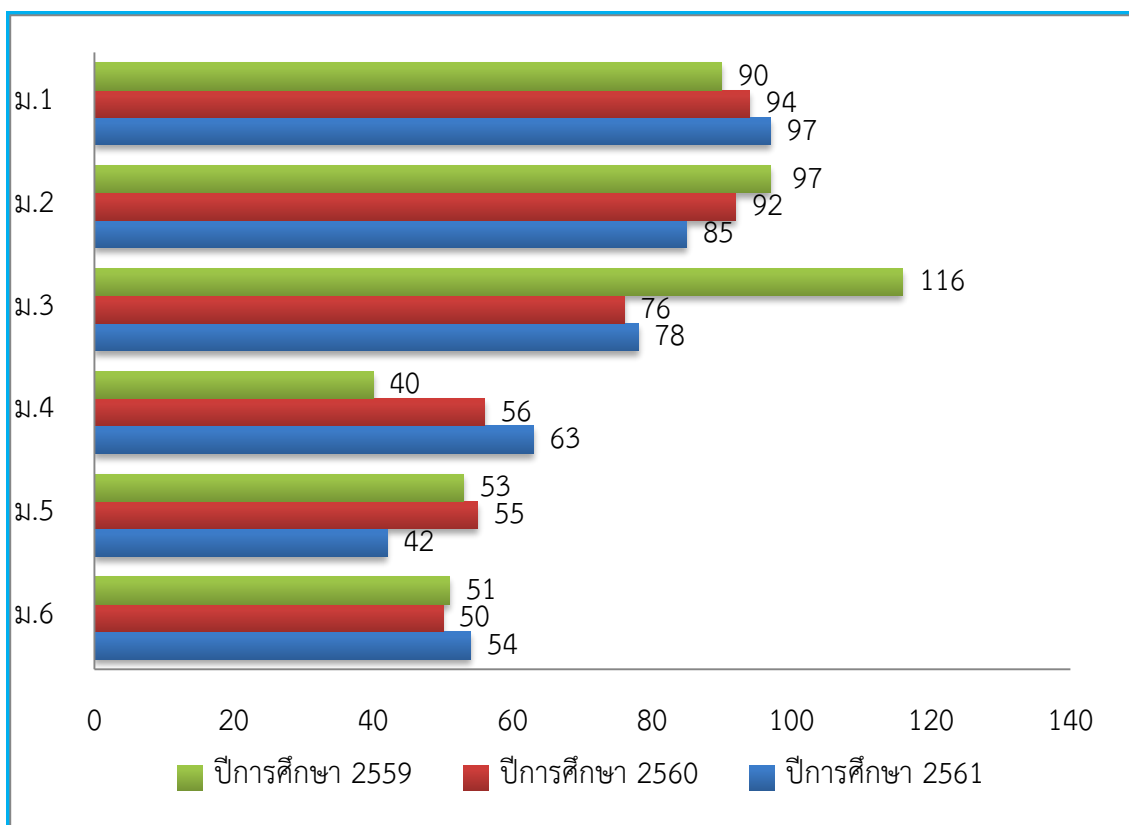
3. สาขาวิชาที่จบการศึกษาและภาระงานสอน

สาขาวิชา	เพศ		จำนวนคนทั้งหมด	ภาระงานสอนเฉลี่ยของครู 1 คน ในแต่ละสาขาวิชา(ชม./สัปดาห์)
	ชาย	หญิง		
1. บริหารการศึกษา	1	1	2	-
2. คณิตศาสตร์	1	3	4	25
3. วิทยาศาสตร์	5	3	8	22
4. ภาษาไทย	-	3	3	25
5. ภาษาอังกฤษ	1	2	3	26
6. สังคมศึกษา	-	6	6	22
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี	2	3	5	23
8. ศิลปศึกษา	2	-	2	22
9. พลศึกษา	2	-	2	24
รวม	14	21	35	24

4. ข้อมูลนักเรียน

เปรียบเทียบจำนวนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ปีการศึกษา 2559-2561

พหุบัณฑิต ชีเว

จำนวนนักเรียนปีการศึกษา 2561 จำนวน 419 คน

ระดับชั้นเรียน	ม.1	ม.2	ม.3	ม.4	ม.5	ม.6	รวม	
จำนวนห้อง	3	3	3	2	2	2	15	
เพศ	ชาย	50	43	45	30	18	22	222
	หญิง	47	42	33	33	24	32	201
รวม	97	85	78	63	42	54	419	
เฉลี่ยต่อห้อง	32:1	28:1	26:1	32:1	21:1	27:1		

จำนวนนักเรียนที่มีความพิการ

ระดับชั้นเรียน	ม.1	ม.2	ม.3	ม.4	ม.5	ม.6	รวม
จำนวนคน	1	3	-	-	1	-	5

จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ

5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ

เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

สาระที่ 1 สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต

มาตรฐาน ว 1.1 เข้าใจหน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ของ
โครงสร้างและหน้าที่ของระบบต่าง ๆ ของสิ่งมีชีวิตที่ทำงานสัมพันธ์กัน มีกระบวนการสืบเสาะหา
ความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตของตนเองและดูแลสิ่งมีชีวิต

ตัวชี้วัด	ผู้เรียนรู้อะไร	ผู้เรียนทำอะไรได้
1. อธิบายโครงสร้าง และการทำงานของระบบ ย่อยอาหาร ระบบหมุนเวียน เลือด ระบบหายใจ ระบบขับถ่าย ระบบสืบพันธุ์ ของมนุษย์และสัตว์ รวมทั้งระบบประสาท ของมนุษย์	1. ระบบย่อยอาหาร ระบบ หมุนเวียนเลือด ระบบหายใจ ระบบขับถ่าย ระบบสืบพันธุ์ และระบบประสาทของมนุษย์ ในแต่ละระบบ ประกอบด้วย อวัยวะหลายชนิดที่ทำงานอย่าง เป็นระบบ 2. ระบบย่อยอาหาร ระบบ หมุนเวียนเลือด ระบบหายใจ ระบบขับถ่าย ระบบสืบพันธุ์ของ สัตว์ ประกอบด้วยอวัยวะหลาย ชนิดที่ทำงานอย่างเป็นระบบ	สังเกต ตั้งคำถาม ศึกษา รวบรวม จัดกระทำ วิเคราะห์ แสดงผล บันทึก เขียนรายงาน และอธิบายโครงสร้างและ การทำงานของระบบต่าง ๆ ใน ร่างกายมนุษย์และสัตว์โดยใช้ แผนภาพหรือไดอะแกรม
2. อธิบายความสัมพันธ์ ของระบบต่างๆ ของ มนุษย์และนำความรู้ไปใช้ ประโยชน์	ระบบย่อยอาหาร ระบบ หมุนเวียนเลือด ระบบหายใจ ระบบขับถ่าย ระบบสืบพันธุ์ ของมนุษย์ในแต่ละระบบ มีการ ทำงานที่สัมพันธ์กันทำให้มนุษย์ ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปกติ ถ้าระบบใดระบบหนึ่งทำงาน ผิดปกติ ย่อมส่งผลกระทบต่อ ระบบอื่น ๆ ดังนั้นจึงต้องมี การดูแลสุขภาพ	สังเกต ตั้งคำถาม วางแผนและ ลงมือศึกษา รวบรวม จัด กระทำ วิเคราะห์ แสดงผล บันทึก อธิบายความสัมพันธ์ ระบบต่าง ๆ ในร่างกายมนุษย์ สร้างคำถามไม่ค้นคว้าเพิ่มเติม และนำความรู้ไปใช้ดูแลตนเอง

ตัวชี้วัด	ผู้เรียนรู้อะไร	ผู้เรียนทำอะไรได้
3. สังเกตและอธิบาย พฤติกรรมของมนุษย์และสัตว์ที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายนอกและภายใน	<p>แสง อุณหภูมิ และการสัมผัส จัดเป็นสิ่งเร้าภายนอก ส่วนการเปลี่ยนแปลงระดับสารในร่างกาย เช่น ฮอรโมน จัดเป็นสิ่งเร้าภายใน ซึ่งทั้งสิ่งเร้าภายนอกและสิ่งเร้าภายในมีผลต่อมนุษย์และสัตว์ ทำให้แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมา</p>	<p>ตั้งคำถาม วางแผน สังเกต ทดลอง การตอบสนองต่อสิ่งเร้าของมนุษย์และสัตว์ รวบรวมข้อมูล บันทึกข้อมูล สรุปผลการทดลอง อธิบายพฤติกรรม การตอบสนองต่อสิ่งเร้าของมนุษย์และสัตว์</p>
4. อธิบายหลักการและผลของการใช้เทคโนโลยีชีวภาพในการขยายพันธุ์ ปรับปรุงพันธุ์ และเพิ่มผลผลิตของสัตว์และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	<p>1. เทคโนโลยีชีวภาพ เป็นการใช้เทคโนโลยีเพื่อทำให้สิ่งมีชีวิตหรือองค์ประกอบของสิ่งมีชีวิตมีสมบัติตามต้องการ</p> <p>2. การผสมเทียม การถ่ายฝากตัวอ่อน การโคลนเป็นการใช้เทคโนโลยีชีวภาพในการขยายพันธุ์ ปรับปรุงพันธุ์และเพิ่มผลผลิตของสัตว์</p>	<p>สังเกต ตั้งคำถาม ศึกษา รวบรวม จัดกระทำ วิเคราะห์ แสดงผล บันทึกเขียนรายงานและอธิบาย หลักการและผลของการใช้เทคโนโลยีชีวภาพ พร้อมจัดบอร์ด/ป้ายนิทรรศการ</p>
5. ทดลองวิเคราะห์ และอธิบายสารอาหารในอาหารมีปริมาณพลังงานและสัดส่วนที่เหมาะสมกับเพศและวัย	<p>1. แป้ง น้ำตาล ไขมัน โปรตีน วิตามินเป็นสารอาหารและสามารถทดสอบได้</p> <p>2. การบริโภคอาหารจำเป็นต้องให้ได้สารอาหารที่ครบถ้วนในสัดส่วนที่เหมาะสมกับเพศและวัย และได้รับปริมาณพลังงานที่เพียงพอกับความต้องการของร่างกาย</p>	<p>ตั้งคำถาม ออกแบบวิธีการศึกษา ทดลอง ทำการสำรวจตรวจสอบ ทดลองการทดสอบสารอาหารในอาหารและการวิเคราะห์ปริมาณสารอาหารที่ให้พลังงานเก็บ รวบรวมข้อมูล บันทึกวิเคราะห์ สรุปผล เขียนรายงาน นำเสนอ และอธิบายสารอาหารในอาหารที่ให้พลังงาน ตั้งคำถามใหม่และค้นคว้า รวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม ในการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์</p>

ตัวชี้วัด	ผู้เรียนรู้อะไร	ผู้เรียนทำอะไรได้
6. อภิปรายผลของสาร เสพติดต่อระบบต่างๆ ของร่างกาย และแนวทางในการ ป้องกันตนเองจากสารเสพติด	สารเสพติดแต่ละประเภทมีผล ต่อระบบต่าง ๆ ของร่างกาย ทำให้ระบบเหล่านั้นทำหน้าที่ ผิดปกติ ดังนั้นจึงต้องหลีกเลี่ยง การใช้สารเสพติดและหา แนวทางในการป้องกันตนเอง จาก สารเสพติด	สังเกต ตั้งคำถามวางแผนศึกษา และทำการรวบรวมข้อมูลจัด กระทำ วิเคราะห์ แสดงผล บันทึก อภิปรายผลของสารเสพ ติดมีผลต่อร่างกายและแนวทาง ป้องกันและนำเสนอในรูปของ คำขวัญ ป้ายรณรงค์หรือแสดง บทบาทสมมติ

สาระที่ 3 สารและสมบัติของสาร

มาตรฐาน ว 3.1 เข้าใจสมบัติของสาร ความสัมพันธ์ระหว่างสมบัติของสารกับ
โครงสร้างและแรงยึดเหนี่ยวระหว่างอนุภาคมีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาาสตร์
สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ นำความรู้ไปใช้ประโยชน์

ตัวชี้วัด	ผู้เรียนรู้อะไร	ผู้เรียนทำอะไรได้
1. สืบค้นและอธิบาย องค์ประกอบสมบัติของ ธาตุและสารประกอบ	1. ธาตุเป็นสารบริสุทธิ์ที่ ประกอบด้วยอะตอม ชนิด เดียวกัน และไม่สามารถ แยกสลายเป็นสารอื่นได้อีก โดยวิธีการทางเคมี 2. สารประกอบเป็นสารบริสุทธิ์ ที่ประกอบด้วยธาตุตั้งแต่สอง ธาตุขึ้นไป รวมตัวกันด้วย อัตราส่วนโดยมวลคงที่ และมีสมบัติแตกต่างจากสมบัติ เดิมของธาตุที่เป็นองค์ประกอบ	ตั้งคำถาม วางแผนการสืบค้น สืบค้น รวบรวมข้อมูล เลือก วิธีการสำรวจและลงมือสำรวจ รวบรวมข้อมูล บันทึกข้อมูล วิเคราะห์ เปรียบเทียบและ จำแนกสารเป็นธาตุและ สารประกอบ และอธิบาย องค์ประกอบและสมบัติของธาตุ และสารประกอบ นำเสนอผล ด้วยแผนผังชนิดของสารโดยใช้ องค์ประกอบของสารเป็นเกณฑ์

ตัวชี้วัด	ผู้เรียนรู้อะไร	ผู้เรียนทำอะไรได้
2. สืบค้นข้อมูลและเปรียบเทียบสมบัติของธาตุโลหะ ธาตุอโลหะ ธาตุกึ่งโลหะและธาตุกึ่งมันตรังสีและนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	ธาตุโลหะ ธาตุกึ่งโลหะ ธาตุอโลหะ และธาตุกัมมันตรังสี มีสมบัติบางประการคล้ายกัน และแตกต่างกัน-การเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิต จากธาตุและสารประกอบได้ถูกต้อง เหมาะสม ปลอดภัย และยั่งยืน	ตั้งคำถาม วางแผนการสำรวจ ข้อมูลเลือกวิธีสืบค้นข้อมูล บันทึกข้อมูล วิเคราะห์ เปรียบเทียบ สมบัติของธาตุ นำเสนอในผังมโนทัศน์ จำแนก ธาตุตามสมบัติและนำความรู้ไปใช้ในการ เลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ อย่างมีเหตุผล นำเสนอผลงาน
3. ทดลองและอธิบายหลักการแยกสารด้วยวิธีการกรอง การตกผลึก การสกัด และโครมาโทกราฟีและนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	การกรอง การตกผลึก การสกัด การกลั่นและโครมาโทกราฟี เป็นวิธีการแยกสารที่มีหลักการแตกต่างกัน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	สังเกต ทดลอง รวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับการแยกสารด้วยวิธีการต่าง ๆ วิเคราะห์และสรุป หลักการแยกสารของแต่ละวิธี ด้วยแผนภาพหรือแผนผัง นำความรู้ไปใช้ในการแยกสารที่กำหนดให้และนำความรู้ไปใช้ในการแยกสารที่มีผลต่อภาวะของสิ่งแวดล้อมโดยการทำโครงการงาน

มาตรฐาน ว 3.2 เข้าใจหลักการและธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงสถานะของสาร การเกิดสารละลาย การเกิดปฏิกิริยา มีกระบวนการสืบเสาะ หาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

ตัวชี้วัด	ผู้เรียนรู้อะไร	ผู้เรียนทำอะไรได้
1. ทดลองและอธิบายการเปลี่ยนแปลงสมบัติ มวล และพลังงานเมื่อสารเกิดปฏิกิริยาเคมี รวมทั้งอธิบายปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดปฏิกิริยาเคมี	1. เมื่อสารเกิดปฏิกิริยาเคมีจะมีพลังงานเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งอาจเป็นการดูดพลังงาน ความร้อนหรือคายพลังงาน ความร้อน	ตั้งคำถาม วางแผนการทดลอง เลือกวิธีทดลองและทำการทดลอง รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ นำเสนอและอธิบายพลังงานกับการเกิดปฏิกิริยาเคมีอย่างมี

ตัวชี้วัด	ผู้เรียนรู้อะไร	ผู้เรียนทำอะไรได้
	2. อุณหภูมิ ความเข้มข้น ธรรมชาติของสาร และตัวเร่ง ปฏิกิริยามีผลต่อการ เกิดปฏิกิริยาเคมีของสาร	เหตุผล อธิบายปัจจัยที่มีผลต่อ การเกิดปฏิกิริยาเคมีโดยใช้ แผนผังและการนำความรู้ไปใช้ ประโยชน์ในสถานการณ์ใหม่ที่ พบในชีวิตประจำวัน
2. ทดลอง อธิบายและ เขียนสมการเคมีของปฏิกิริยา ของสารต่างๆ และนำความรู้ไป ใช้ประโยชน์	1. สมการเคมีใช้เขียนแสดงการ เกิดปฏิกิริยาเคมีของสารตั้งต้น และสารผลิตภัณฑ์ 2. ปฏิกิริยาระหว่างโลหะกับ ออกซิเจน โลหะกับน้ำ โลหะกับกรด กรดกับเบส และ กรดกับคาร์บอเนต 3. การเลือกใช้วัสดุและสาร รอบตัวในชีวิตประจำวันควร เลือกอย่างเหมาะสมและ ปลอดภัย โดยคำนึงถึงปฏิกิริยา ที่เกิดขึ้น	ตั้งคำถาม วาง แผนการทดลอง เลือกวิธีการ ทดลอง และทำการทดลองการ เกิดปฏิกิริยาเคมีของสารต่าง ๆ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ นำเสนอ สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติม และเขียนสมการเคมีของสารต่าง ๆ ที่เกิดปฏิกิริยาเคมี นำความรู้ ไปใช้ในการเลือกใช้วัสดุและสาร รอบตัวในชีวิตประจำวันได้อย่าง เหมาะสมและปลอดภัย
3. สืบค้นข้อมูลและ อภิปรายผลของสารเคมี ปฏิกิริยาเคมีต่อสิ่งมีชีวิตและ สิ่งแวดล้อม	สารเคมีและปฏิกิริยาเคมีมีทั้ง ประโยชน์และโทษต่อสิ่งมีชีวิต และสิ่งแวดล้อม ทั้งทางตรงและ ทางอ้อม	ตั้งคำถาม วางแผนการสำรวจ สืบค้นข้อมูล เลือกวิธีการและ ทำการสืบค้นข้อมูล รวบรวม ข้อมูล วิเคราะห์ สรุป นำเสนอ และอภิปราย ผลของสารเคมี ปฏิกิริยาเคมี ต่อสิ่งมีชีวิตและ สิ่งแวดล้อม นำความรู้ไปใช้ใน การทำการศึกษาสถานการณ์ ใหม่และส่งเสริมความตระหนัก ถึงผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตและ สิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัด	ผู้เรียนรู้อะไร	ผู้เรียนทำอะไรได้
4. สืบค้นข้อมูลและอธิบายการใช้สารเคมีอย่างถูกต้อง ปลอดภัย วิธีป้องกันและแก้ไขอันตรายที่เกิดขึ้นจากการใช้สารเคมี	1. การใช้สารเคมีด้วยความระมัดระวังจะช่วย ป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น โดยใช้ให้ถูกต้อง ปลอดภัย และคุ้มค่า 2. ผู้ใช้สารเคมีควรรู้จัก สัญลักษณ์เตือนภัยบนฉลากและ รู้วิธีแก้ไขและการปฐมพยาบาลเบื้องต้นเมื่อได้รับอันตรายจากสารเคมี	วางแผนวิธีการสืบค้นข้อมูล เลือกวิธีการและทำการสืบค้น รวบรวมข้อมูลการใช้สารเคมี อย่างถูกต้อง ปลอดภัย และ วิธีการป้องกัน แก้ไขอันตรายที่เกิดขึ้นจากการใช้สารเคมี วิเคราะห์จัดกระทำข้อมูล นำเสนอข้อมูลโดยวิธีการต่าง ๆ นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ ใหม่ และนำเสนอตัวอย่างการใช้สารเคมีอย่างถูกต้อง

สาระที่ 4 แรงและการเคลื่อนที่

มาตรฐาน ว 4.1 เข้าใจธรรมชาติของแรงแม่เหล็กไฟฟ้า แรงโน้มถ่วง

และแรงนิวเคลียร์ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ อย่างถูกต้องและมีคุณธรรม

ตัวชี้วัด	ผู้เรียนรู้อะไร	ผู้เรียนทำอะไรได้
1. ทดลองและอธิบายการหาแรงลัพธ์ของแรงในระนาบเดียวกันที่กระทำต่อวัตถุ	แรงเป็นปริมาณเวกเตอร์ เมื่อมีแรงหลายแรงในระนาบเดียวกัน กระทำต่อวัตถุเดียวกัน สามารถหาแรงลัพธ์โดยใช้หลักการรวมเวกเตอร์	ตั้งคำถาม ตั้งสมมติฐาน ออกแบบวิธีการทดลอง เลือกวิธี และทำการทดลองเกี่ยวกับการหาแรงลัพธ์ของแรงในระนาบเดียวกันที่กระทำต่อวัตถุ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สรุป นำเสนอผลการทดลอง ในรูปของรายงานและสื่อต่าง ๆ

ตัวชี้วัด	ผู้เรียนรู้อะไร	ผู้เรียนทำอะไรได้
2. อธิบายแรงลัพธ์ที่กระทำต่อวัตถุที่หยุดนิ่งหรือวัตถุเคลื่อนที่ด้วยความเร็วคงตัว	เมื่อแรงลัพธ์มีค่าเป็นศูนย์กระทำต่อวัตถุที่หยุดนิ่ง วัตถุนั้นจะหยุดนิ่งตลอดไป แต่ถ้าวัตถุเคลื่อนที่ด้วยความเร็วคงตัวก็ จะเคลื่อนที่ด้วยความเร็วคงตัวตลอดไป	ตั้งคำถามวางแผนการสำรวจ ตรวจสอบ แรงลัพธ์ที่กระทำต่อวัตถุที่หยุดนิ่งหรือวัตถุเคลื่อนที่ด้วยความเร็วคงตัว ทำการสำรวจตรวจสอบเก็บรวบรวมข้อมูล บันทึกข้อมูล วิเคราะห์ และนำเสนอผลสรุปผล การสำรวจตรวจสอบ

สาระที่ 5 พลังงาน

มาตรฐาน ว 5.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างพลังงานกับการดำรงชีวิต

การเปลี่ยนรูปพลังงาน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสารและพลังงาน ผลของการใช้พลังงานต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และ นำความรู้ไปใช้ประโยชน์

ตัวชี้วัด	ผู้เรียนรู้อะไร	ผู้เรียนทำอะไรได้
1. ทดลองและอธิบายการสะท้อนของแสงการหักเหของแสง และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	แสงตกกระทบผิวของวัตถุหรือตัวกลาง อีกตัวกลางหนึ่ง แสงจะเปลี่ยนทิศทางการเคลื่อนที่โดยการสะท้อนของแสงหรือการหักเหของแสง ซึ่งสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์เกี่ยวกับแว่นตา กระจกทัศนอุปกรณ์และเส้นใยนำแสง	ตั้งคำถาม ตั้งสมมติฐาน วางแผนการทดลองละสืบค้นข้อมูล เกี่ยวกับสะท้อนของแสง การหักเหของแสง และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ทดลอง รวบรวมข้อมูล บันทึกข้อมูล วิเคราะห์สรุปและนำเสนอผลในรูปแบบของรายงาน และตั้งคำถามใหม่เพื่อทำโครงการสิ่งประดิษฐ์ที่นำความรู้เรื่องการสะท้อนและการหักเหของแสงไปใช้ประโยชน์ รายงานและนำเสนอผลงานโครงการ

ตัวชี้วัด	ผู้เรียนรู้อะไร	ผู้เรียนทำอะไรได้
2. อธิบายผลของความสว่าง ที่มีต่อมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ	1. นัยน์ตาของคนเราเป็นอวัยวะใช้มองดูสิ่งต่าง ๆ นัยน์ตามีองค์ประกอบสำคัญหลายอย่าง 2. ความสว่างมีผลต่อนัยน์ตาของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ จึงนำความรู้นี้มาช่วยในการจัดความสว่างให้เหมาะสมกับการทำงานและการดำรงชีวิต	ตั้งคำถาม ตั้งสมมติฐาน วางแผน การสืบค้นข้อมูล ทำการสืบค้นข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูล บันทึกผล วิเคราะห์ อภิปราย สรุป จัดทำรายงานและนำเสนอ อธิบายผลของความสว่างที่มีต่อมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ
3. ทดลองและอธิบายการดูดกลืนแสง สี การมองเห็นสีของวัตถุ และ นำความรู้ไปใช้ประโยชน์	เมื่อแสงตกกระทบวัตถุ วัตถุจะดูดกลืนแสงสีบางสีไว้ และสะท้อนแสงสีที่เหลือออกมาทำให้เรามองเห็นวัตถุเป็นสีต่าง ๆ ซึ่งมนุษย์นำความรู้เรื่องการดูดกลืนแสงสีการมองเห็นสีของวัตถุไปใช้ประโยชน์ในการถ่ายรูปและการแสดง	ตั้งคำถาม ตั้งสมมติฐาน วางแผน ออกแบบการทดลองและการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับการดูดกลืนแสง สี และการมองเห็นสีของวัตถุและการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ทดลอง สืบค้น รวบรวมข้อมูล บันทึกข้อมูล วิเคราะห์ จัดกระทำข้อมูล สรุป เขียนรายงานและนำเสนอผลการทดลองและการสืบค้นข้อมูล

สาระที่ 6 กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก

มาตรฐาน ว 6.1 เข้าใจกระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนผิวโลกและภายในโลก

ความสัมพันธ์ของกระบวนการต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และสัณฐานของโลก มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

พูน ปณ ทิโต ชิว

ตัวชี้วัด	ผู้เรียนรู้อะไร	ผู้เรียนทำอะไรได้
1. สำรวจ ทดลองและอธิบาย ลักษณะของชั้นหน้าตัดดิน สมบัติของดิน และกระบวนการ เกิดดิน	ดินมีลักษณะและสมบัติแตกต่างกันตามวัตถุดิบกำเนิดดิน ลักษณะภูมิอากาศ ภูมิประเทศ สิ่งมีชีวิต และระยะเวลาในการเกิด ชั้นหน้าตัดดินแต่ละชั้นแต่ละพื้นที่ ก็มีสมบัติ ลักษณะและองค์ประกอบแตกต่างกัน	ตั้งคำถาม วางแผนสำรวจ ตรวจสอบและ ทดลอง รวบรวม ข้อมูล บันทึกผลวิเคราะห์ศึกษา ความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ อภิปราย สรุป และอธิบาย ลักษณะชั้นหน้าตัดดิน สมบัติของดินและกระบวนการเกิดดิน นำเสนอด้วยรายงาน
2. สำรวจ วิเคราะห์ และอธิบาย การใช้ประโยชน์และ ปรับปรุงคุณภาพของดิน	1. ดินแต่ละบริเวณมีลักษณะ และสมบัติแตกต่างกัน การนำไปใช้ประโยชน์จึงต่างกัน 2. การปรับปรุงคุณภาพของดิน ปรับตามสภาพของดินเพื่อให้เหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์	ตั้งคำถาม วางแผนการสำรวจ ตรวจสอบและทำการสำรวจ สังเกตสืบค้น รวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ดินและ วิธีการปรับปรุงคุณภาพดิน วิเคราะห์ อภิปราย จัดทำ รายงาน นำเสนอ แผนภาพการใช้ประโยชน์ของดินในท้องถิ่น และโครงการอนุรักษ์และ ปรับปรุงคุณภาพของดิน
3. ทดลอง เลียนแบบ เพื่อ อธิบายกระบวนการเกิดและ ลักษณะองค์ประกอบของหิน	ดิน เกิดจากกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางธรณีวิทยาทั้ง บนและใต้ผิวโลก หินจึงมี ลักษณะ องค์ประกอบแตกต่างกันทั้งด้านกายภาพและเคมี	ตั้งคำถาม วางแผนการสำรวจ ตรวจสอบ ทำการสำรวจ สืบค้น ทดลอง เลียนแบบ สังเกต รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สรุป อธิบายกระบวนการเกิด และ ลักษณะองค์ประกอบของหิน ด้วยสมุดภาพ

ตัวชี้วัด	ผู้เรียนรู้อะไร	ผู้เรียนทำอะไรได้
<p>4. ทดสอบและสังเกตองค์ประกอบและสมบัติของหิน เพื่อจำแนกประเภทของหิน และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์</p>	<p>หิน แบ่งเป็น 3 ประเภทคือ หินอัคนี หินตะกอน และหินแปร หินแต่ละชนิดนำไปใช้ประโยชน์ได้แตกต่างกัน</p>	<p>ตั้งคำถาม วางแผนการสำรวจ ตรวจสอบ ทำการสำรวจ สืบค้น สังเกต การทดลองทดสอบ องค์ประกอบและสมบัติของหิน รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ จำแนกประเภทของหิน การใช้ประโยชน์จากหินชนิดต่างๆ นำเสนอ ด้วย สมุดความรู้เรื่องหิน</p>
<p>5. ตรวจสอบและอธิบายลักษณะทางกายภาพของแร่ และการนำไปใช้ประโยชน์</p>	<p>1. เมื่อภาวะแวดล้อมธรรมชาติที่อยู่ภายใต้อุณหภูมิและความดันที่เหมาะสม ธาตุ และสารประกอบจะตกผลึกเป็นแร่ที่มีลักษณะและสมบัติต่างกัน ซึ่งต้องใช้วิธีการตรวจสอบสมบัติแต่ละอย่างแตกต่างกันไป</p> <p>2. แร่ที่สำรวจพบในประเทศไทยมีหลายชนิด แต่ละชนิดตรวจสอบได้ทางกายภาพได้จาก รูปร่าง ความถ่วงจำเพาะ ความแข็ง ความวาว แนวแตกเรียบ สี และผงของแร่ และนำไปใช้ประโยชน์ต่างกัน เช่น ใช้ทำเครื่องประดับ ใช้ในด้านอุตสาหกรรม</p>	<p>ตั้งคำถาม วางแผนการสำรวจ ตรวจสอบ ทำการสำรวจ ตรวจสอบ ทดลอง สืบค้น รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ระบุชนิดของแร่ตัวอย่าง อธิบาย และ อธิบายลักษณะ และสมบัติทางกายภาพของแร่ และการนำไปใช้ประโยชน์ นำเสนอ ข้อมูล</p>
<p>6. สืบค้นและอธิบายกระบวนการเกิดลักษณะและสมบัติของปิโตรเลียม ถ่านหิน หินน้ำมัน และการนำไปใช้ประโยชน์</p>	<p>ปิโตรเลียม ถ่านหิน และหินน้ำมัน เป็นเชื้อเพลิงธรรมชาติที่เกิดจากกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางธรณีวิทยา</p>	<p>ตั้งคำถาม วางแผน สำรวจ วางแผนการทำกรสืบค้น รวบรวมข้อมูลบันทึก วิเคราะห์ และ อธิบายกระบวนการเกิด</p>

ตัวชี้วัด	ผู้เรียนรู้อะไร	ผู้เรียนทำอะไรได้
	แต่ละชนิดมีลักษณะ สมบัติ และ การนำไปใช้ประโยชน์แตกต่างกัน	ลักษณะและสมบัติของ บีโตร์เลียม ถ่านหิน หินน้ำมัน และการนำไปใช้ นำเสนอโดยการจัดนิทรรศการ
7. สำรวจและอธิบายลักษณะ แหล่งน้ำธรรมชาติ การใช้ ประโยชน์ และการอนุรักษ์แหล่ง น้ำในท้องถิ่นหรือชิ้นงานให้ผู้อื่น เข้าใจ	1. แหล่งน้ำบนโลกมีทั้งน้ำจืด และน้ำเค็ม แหล่งน้ำจืดมีทั้งบน ดิน ใต้ดิน และในบรรยากาศ 2. การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ ต้องมีการวางแผน และการ อนุรักษ์ การป้องกัน การแก้ไข และผลกระทบด้วยวิธีการที่ เหมาะสม	ตั้งคำถาม วางแผนการสำรวจ ตรวจสอบ ทำการสำรวจ ตรวจสอบ สืบค้น สังเกต รวบรวมข้อมูล บันทึกวิเคราะห์ อภิปรายและอธิบายลักษณะ แหล่งน้ำธรรมชาติ การใช้ ประโยชน์และการอนุรักษ์แหล่ง น้ำในท้องถิ่น นำเสนอด้วย แผนภาพหรือ Power Point และนำความรู้ไปใช้เขียน โครงการเสนอแนะการใช้แหล่ง น้ำในท้องถิ่นให้ได้ประโยชน์สูง ที่สุด
8. ทดลองเลียนแบบและ อธิบาย กระบวนการผุพังอยู่กับ ที่ การกร่อน การพัดพา การทับ ถม การตกผลึก และผลของ กระบวนการ ดังกล่าว	การผุพัง อยู่กับที่ การกร่อน การพัดพา การทับถม และการ ตกผลึกเป็นกระบวนการสำคัญที่ ทำให้พื้นผิวโลกเปลี่ยนแปลงเป็น ภูมิลักษณะต่าง ๆ โดยมีลม น้ำ ธารน้ำแข็งและแรงโน้มถ่วงของ โลกเป็นตัวสำคัญ	ตั้งคำถาม วางแผนการสำรวจ ตรวจสอบ ทำการสำรวจ ตรวจสอบ ศึกษาสังเกต ทดลอง เลียนแบบ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ อธิบาย กระบวนการผุ พังอยู่กับที่ การกร่อน การพัดพา การทับถม การตกผลึก และผล ของกระบวนการเหล่านั้น นำเสนอด้วย รายงานการสืบค้น สำรวจและการทดลองและ ภาพ จากการสำรวจ

ตัวชี้วัด	ผู้เรียนรู้อะไร	ผู้เรียนทำอะไรได้
9. ทดลอง เลียนแบบและอธิบายการเกิดแหล่งน้ำบนดิน แหล่งน้ำใต้ดิน	1. แหล่งน้ำบนดินมีหลายลักษณะ ขึ้นอยู่กับลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะทางน้ำและความเร็วของกระแสในแต่ละฤดูกาล 2. น้ำบนดินบางส่วนไหลซึมไปเก็บกักไว้ในชั้นดินและหิน หรือเก็บไว้ในระหว่างช่องว่างเม็ดตะกอนดิน เรียกว่าน้ำในดิน ส่วนที่ไหลลงไปจนถูกกักเก็บไว้ตามรอยแตกของหินหรือตามรูพรุนเรียกว่า น้ำบาดาล	ตั้งคำถาม วางแผนการสำรวจ ตรวจสอบ ทำการสำรวจ สืบค้น ทดลอง เลียนแบบรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ อธิบาย การเกิดแหล่งน้ำบนดินและแหล่งน้ำใต้ดิน นำเสนอรายงาน นำความรู้ไปใช้ในการโต้วาที
10. สืบค้น สร้างแบบจำลองและอธิบายโครงสร้างและองค์ประกอบของโลก	โครงสร้างโลกประกอบด้วย ชั้นเปลือกโลกชั้น เนื้อโลก และชั้นแก่นโลก โครงสร้างแต่ละชั้นจะมีลักษณะและส่วนประกอบต่างกัน	ตั้งคำถาม วางแผนการสำรวจ ตรวจสอบ ทำการสำรวจ สืบค้น รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ อธิบาย สร้างแบบจำลองโครงสร้างโลก นำเสนอ

ผลการเรียนรู้รายวิชา วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม (แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น) รหัสวิชา ว22201

1. มีแนวคิดและองค์ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ท้องถิ่น
2. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสมุนไพรท้องถิ่น
3. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ความรู้และมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้
4. เกิดแนวคิดและความรู้ในการประยุกต์วิทยาศาสตร์ท้องถิ่นได้รับไปใช้ในการ

บริการชุมชน

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

ว22201 วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม (แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น) กลุ่มสาระการเรียนรู้

วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 เวลา 40 ชั่วโมง จำนวน 1.0 หน่วยกิต

ศึกษา ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ท้องถิ่น และมีความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรท้องถิ่น มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ความรู้และมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ และความรู้ในการประยุกต์วิทยาศาสตร์ท้องถิ่นได้รับไปใช้ในการบริการชุมชน

โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การสืบเสาะหาความรู้ การสำรวจ ตรวจสอบ การสืบค้นข้อมูล และการอภิปราย เพื่อให้เกิดความรู้ ความคิด ความเข้าใจ สามารถสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ มีความสามารถในการตัดสินใจ เห็นคุณค่าของการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

มีความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีจิตวิทยาศาสตร์ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

ผลการเรียนรู้

1. มีแนวคิดและองค์ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ท้องถิ่น
2. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสมุนไพรท้องถิ่น
3. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ความรู้และมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้
4. เกิดแนวคิดและความรู้ในการประยุกต์วิทยาศาสตร์ท้องถิ่นได้รับไปใช้ในการ

บริการชุมชน

รวมทั้งหมด 4 ผลการเรียนรู้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ชวลา เวชยันต์ (2544) ได้พัฒนาแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการบริการสังคม เพื่อส่งเสริมความตระหนักในการบริการสังคม ทักษะการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พัฒนาแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการบริการสังคมทำการศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในรายวิชาสังคมศึกษาจำนวน 48 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในรายวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 45 คน สังเกตกรณีศึกษาที่มีพฤติกรรมบริการสังคมจำนวน 7 คน ในระหว่างการทดลองและสัมภาษณ์หลังการทดลอง และนำแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น โดยการทดลองสอนเป็นเวลา 12 สัปดาห์ วัดผลก่อนและหลังเรียน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) แบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมฯ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 6 องค์ประกอบ คือ เป้าหมาย หลักการและเหตุผล เทคนิคและวิธีการเรียนการสอน บทบาทผู้เรียน บทบาทผู้สอน สื่อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนและการประเมินผล 2) เทคนิคและวิธีการเรียนการสอนมีองค์ประกอบย่อย รวมเรียกว่า เทคนิคการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม สำหรับ

องค์ประกอบมี 4 ประการ คือ การเรียนวิชาการ การทำกิจกรรมบริการสังคม การไตร่ตรอง การประเมินและแสดงผลงาน 3) กระบวนการบูรณาการรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นใน รายวิชาสามารถแบ่งเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงการเตรียมการ ช่วงการทำกิจกรรมบริการสังคม ช่วงการสรุป นำเสนอ และประเมินผล โดยทุกช่วงจะมีการดำเนินการเรียนวิชาการและการไตร่ตรองไปพร้อมกัน 4) กรณีศึกษาที่เรียนด้วยแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนเฉลี่ยความตระหนักในการ บริการสังคม สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 5) กรณีศึกษาที่เรียนด้วยแบบการเรียนการสอน ที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนทักษะการแก้ปัญหาเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 6) กรณีศึกษาที่ เรียนด้วยแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งรายวิชาสังคมศึกษา และรายวิชาภาษาอังกฤษ สูงกว่ากรณีศึกษาที่เรียนด้วยการเรียนการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 7) กรณีศึกษาที่ทำการสังเกตพฤติกรรมมีพัฒนาการพฤติกรรมบริการสังคม สูงขึ้นตามลำดับ

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2544) ได้ศึกษาเรื่องการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม ได้สรุปวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมมี 3 ประเด็นใหญ่ คือ 1) เพื่อให้ ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ตรงกับสภาวะที่แท้จริงของสังคมตั้งแต่สังคมใกล้ตัว นักเรียนไปจนถึงสังคมระดับประเทศ 2) เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีของสังคมซึ่งคำว่าพลเมืองดีของ สังคม สามารถอธิบายขยายความได้หลายมิติ เช่น การมีความรู้ ความเข้าใจสภาวะของสังคม การมีจิตสำนึกที่จะทำประโยชน์ให้แก่สังคม 3) เพื่อยกระดับความรู้ ทักษะคิดและทักษะในการเรียน การสอนของนักเรียน นักเรียนมีโอกาสทำกิจกรรมด้วยตนเองในลักษณะของการประยุกต์ใช้ความรู้ จะช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถทางวิชาการเพิ่มขึ้น หลักการของการเรียนการสอน โดยการบริการสังคมที่สำคัญ ได้แก่ 1) การศึกษาสภาพที่แท้จริงของชุมชนที่แวดล้อมโรงเรียน โดยอาจศึกษาถึงความเป็นจริงปัญหาที่เผชิญหน้าชุมชน 2) ประยุกต์หลักสูตรในชั้นเรียนให้ออกมา เป็นโครงการที่เป็นรูปธรรม และปฏิบัติได้จริง 3) การมีส่วนร่วมของทุก ๆ ส่วนในชุมชนใช้หลัก ความคิดเรื่องพันธมิตร หรือหุ้นส่วนหรือในรูปของเครือข่าย 4) การพัฒนาครูต้องมีการกระทำอย่าง ต่อเนื่อง เนื่องจากการประยุกต์หลักสูตรสู่การปฏิบัติมีความจำเป็นต้องมีครูที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นนอกห้องเรียนได้ 5) การประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้าง ความเข้าใจให้แก่ผู้เรียนเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้เกิดความร่วมมือที่เป็นประโยชน์ต่อ โครงการ จึงกล่าวได้ว่า การดำเนินโครงการจะได้ผลดี ถ้าผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความเข้าใจถึง ผลประโยชน์ที่เกิดจากโครงการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม

วิมลรัตน์ จตุรานนท์ (2549) ได้บูรณาการเทคนิคการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม ในรายวิชา 404401 บูรณาการหลักสูตรและการสอนวิชาเฉพาะ : กรณีศึกษาสาขาวิชาบรรณารักษ์ ศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ สรุปผลการเรียนการสอนของนิสิตที่เรียนด้วยการบูรณาการเทคนิค การเรียนการสอนโดยการบริการสังคม สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80% ผู้เรียนมีผลการเรียนการสอนใน

ด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านความรู้ มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านทักษะ มีทักษะในการวางแผนการสอน การดำเนินการสอน ด้านเจตคติ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูการสอน การบริการสังคมและการสอนด้วยเทคนิคการบริการสังคม ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการบูรณาการเทคนิคการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม สามารถพัฒนาการเรียน การสอนผู้เรียนได้ดี เพราะผู้เรียนได้เรียนรู้ตามขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน คือ การเรียนการสอนภาคทฤษฎี การดำเนินการกิจกรรมการบริการสังคม การไตร่ตรอง การประเมินผล

พริยา นิลมาต (2550) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 380 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้มี 2 ฉบับ ประกอบด้วย แบบวัดจิตสำนึกสาธารณะ 1 ฉบับ และแบบวัดปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีจิตสำนึกสาธารณะ 1 ฉบับ ผลการศึกษาพบว่า 1) คุณธรรมด้านความวินัยความรับผิดชอบความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญูทศเวทิตามความฉลาดทางอารมณ์พฤติกรรมการสอนของครูการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสำนึกสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) คุณธรรมด้านความวินัยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ความกตัญญูทศเวทิตามความฉลาดทางอารมณ์พฤติกรรมการสอนของครู การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยสามารถพยากรณ์การมีจิตสำนึกสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พรพรหม พรรคพวง (2550) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อจิตสำนึกสาธารณะสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในสหวิทยาเขตกรุงเทพมหานครตะวันออกกรุงเทพมหานครผลการศึกษาพบว่าตัวแปรปัจจัยทั้ง 5 ตัวคือการรับรู้ความสามารถของตนเองการคล้อยตามผู้อื่นสัมพันธ์ภาวะระหว่างนักเรียนกับครูสัมพันธ์ภาวะระหว่างนักเรียนกับเพื่อนและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมมีความสัมพันธ์กัน ($R = .695$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสามารถอธิบายผลรวมกันได้ 48.20% และค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือการรับรู้ความสามารถของตนเอง ($\bar{X} = .633$) และสัมพันธ์ภาวะระหว่างนักเรียนกับครู ($\bar{X} = .153$) ตัวแปรปัจจัยทั้ง 5 ตัวกับจิตสำนึกสาธารณะรายด้านทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ด้านการหลีกเลี่ยงการใช้ด้านการถือเป็นที่ และด้านการเคารพสิทธิการใช้ที่วิเคราะห์แบบตัวแปรพหุนามมีความสัมพันธ์กัน (Wilks' $V = .498$) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณที่วิเคราะห์แบบตัวแปรเอกนามระหว่างตัวแปรปัจจัยกับจิตสำนึกสาธารณะรายด้านมีค่า .560, .506 และ .619 ตามลำดับซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่าและค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกสาธารณะรายด้านทั้ง 3 ด้านมากที่สุดคือการรับรู้ความสามารถของตนเองซึ่งมีค่าเท่ากับ .441, .483 และ .604 ตามลำดับโดยส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนสัมพันธ์ภาวะระหว่างนักเรียนกับครูส่งผลทางบวกต่อจิตสำนึกสาธารณะด้านการหลีกเลี่ยงการใช้

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และส่งผลทางบวกต่อการถือเป็นหน้าที่และด้านการเคารพสิทธิการใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ .152, .113 และ .102 ตามลำดับและในด้านการเคารพสิทธิการใช้อย่างพบว่า การคล้อยตามผู้อื่นส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ .104

สุคนธรส หุตะวัฒนะ (2550) ได้ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคการเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจาที่มีต่อจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพิชญ์ชนกโดยจับฉลากเป็นนักเรียนกลุ่มทดลอง 1 ห้อง และเป็นนักเรียนกลุ่มควบคุม 1 ห้อง จำนวนห้องละ 36 คน การทดลองครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เวลาในการทดลองทั้งหมด 12 ครั้งครั้งละ 50 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจาจำนวน 12 ภาพ สำหรับกลุ่มทดลอง และภาพการ์ตูนที่ไม่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะจำนวน 12 ภาพ สำหรับกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจามีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจากับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่มีต่อจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 นั่นคือโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจาสามารถใช้พัฒนานักเรียนได้ทั้ง 2 กลุ่มคือ นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากและน้อย

อัญชลี ยิ่งรักพันธ์ (2550) ได้ศึกษาผลการใช้สถานการณ์จำลองผสมผสานกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริงเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะจากนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชพิธ สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คน โดยใช้การสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ระยะเวลาในการทดลองจำนวน 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 50 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ โปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลองผสมผสานกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริง แบบสังเกตพฤติกรรมจิตสาธารณะ แบบบันทึกพฤติกรรมจิตสาธารณะ แฟ้มสะสมงาน และแบบทดสอบจิตสาธารณะผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองผสมผสานกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริงมีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนจิตสาธารณะ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองผสมผสานกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริง มีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนจิตสาธารณะเฉลี่ยโดยแยกตามองค์ประกอบ

จิตสาธารณะ 3 องค์ประกอบ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามลำดับในองค์ประกอบที่ 3 คือ ด้านการเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม ส่วนองค์ประกอบที่ 1 คือด้านการหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อสมบัติของส่วนรวม และองค์ประกอบที่ 2 ด้านการถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมที่ไม่เปลี่ยนแปลง

ศุภรัตน์ ทองอ่อน (2550) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 ในจังหวัดปราจีนบุรี ที่มีระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจิตสำนึกสาธารณะด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำอยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างมากและมีจิตสำนึกสาธารณะด้านการประหยัดพลังงานไฟฟ้าอยู่ในระดับค่อนข้าง ส่วนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีจิตสำนึกสาธารณะทั้งสองด้านอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ในด้านการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม นักเรียนที่มีระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับก่อนเกณฑ์ มีจิตสำนึกสาธารณะทั้งสองด้านอยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างมาก นักเรียนที่มีระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับตามกฎเกณฑ์มีจิตสำนึกสาธารณะด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรอยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างมาก และมีจิตสำนึกสาธารณะด้านการประหยัดพลังงานไฟฟ้าค่อนข้างมาก ส่วนนักเรียนที่มีระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับเหนือกฎเกณฑ์ จะมีจิตสำนึกสาธารณะทั้งสองด้านอยู่ในระดับค่อนข้างมาก นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีจิตสำนึกสาธารณะด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และจิตสำนึกสาธารณะด้านการประหยัดพลังงานไฟฟ้าสูงกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และพบว่านักเรียนที่มีระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับเหนือกฎเกณฑ์มีจิตสำนึกสาธารณะด้านการประหยัดพลังงานไฟฟ้าสูงกว่านักเรียนที่มีระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับก่อนกฎเกณฑ์ แต่นักเรียนที่มีระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่างกันมีจิตสำนึกสาธารณะด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำไม่แตกต่างกัน และไม่พบผลปฏิสัมพันธ์ของระดับชั้นกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่มีต่อจิตสำนึกสาธารณะด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และจิตสำนึกสาธารณะด้านการประหยัดพลังงานไฟฟ้า

เจษฎา หนูรุ่ง (2551) ได้ศึกษาปัจจัยจิตลักษณะที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสาธิตในสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒกลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสาธิตในสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒจำนวน 405 คนได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน(Two-Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวัดจิตสาธารณะแบบสอบถามวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมแบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคตแบบสอบถามวัดความเชื่ออำนาจในตนแบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แบบสอบถามวัดค่านิยมความเป็นไทย แบบทดสอบวัดความสามารถทางสมองแบบสอบถามวัดประสบการณ์ทางสังคมและแบบสอบถามวัดสุขภาพจิต มีค่าความเชื่อมั่นระหว่าง .831-.950 จากผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยระหว่างปัจจัย

จิตลักษณะรายด้านกับจิตสาธารณะโดยรวมมีค่าเท่ากับ .572 สามารถอธิบายร่วมกันได้ 32.7% โดยปัจจัยจิตลักษณะที่ส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ลักษณะมุ่งอนาคต สุขภาพจิตค่านิยมความเป็นไทยและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ .213, .203, 178 และ.148 ตามลำดับส่วนสติปัญญาและความเชื่ออำนาจในตนส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ .108 และ .107

ศิริ แคนสา (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนคอนสวรรค์ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนรู้โดยใช้ วิถีทัศน์พฤติกรรมแม่แบบหรือเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองมีจิตสำนึกสาธารณะหลังการทดลอง เพิ่มขึ้นทั้ง 3 ด้านคือด้านความรู้ความเข้าใจเชิงจิตสำนึกสาธารณะด้านการใช้เหตุผลในการตัดสินใจเชิง จิตสำนึกสาธารณะและด้านพฤติกรรมเชิงจิตสำนึกสาธารณะและมากกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนรู้โดยใช้วิถีทัศน์พฤติกรรมแม่แบบหรือเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองหรือเรียนรู้โดยใช้วิธี ปกติและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนรู้โดยใช้วิธีปกติตลอดจนสามารถคงทนความรู้หลังเรียน แล้ว 6 สัปดาห์ได้มากกว่า

วิทย์พัฒนท สีหา (2551) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับจิตสาธารณะของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัย มหาสารคามภาคปกติภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 1,068 คน ผลการศึกษาพบว่า จิตสาธารณะของนิสิตระดับปริญญาตรีสัมพันธ์กับความเห็นคุณค่าในตนเอง อัตมโนทัศน์ ค่านิยมบุคคลทางครอบครัว การขัดเกลาทางสังคม และเหตุผลเชิงจริยธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และปัจจัยที่สามารถพยากรณ์จิตสาธารณะของนิสิตระดับปริญญาตรี คือ เหตุผลเชิง จริยธรรม อัตมโนทัศน์ ค่านิยมบุคคลทางครอบครัว มีค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .302 มีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 มีอำนาจจำแนกในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 8.80

จุรี ทัพวงษ์ (2552) ได้ประยุกต์ใช้เทคนิคการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม ในการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษา เพื่อประยุกต์ใช้เทคนิคการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแผนการจัดการเรียนการสอน แบบทดสอบปลายภาค แบบประเมินตาม สภาพจริง แบบวัดเจตคติในการทำกิจกรรมการบริการสังคม แบบประเมินพฤติกรรมที่พึงประสงค์ แบบสอบถามความพึงพอใจในการรับบริการ สมุดบันทึกกิจกรรมการบริการสังคมและการนำเสนอ ประสพการณ์ของนักศึกษา ประเด็นการสนทนานักศึกษาและการสัมภาษณ์ผู้รับบริการหรือ ผู้ประสานงานชุมชน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ เนื้อหาจากสมุดบันทึกกิจกรรม ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้เทคนิคการเรียนการสอน โดยการบริการสังคมในการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษา ประกอบด้วยขั้นตอน 5 ระยะเวลาที่ 1 ขั้นปฐมนิเทศระยะที่ 2 ขั้นเตรียมโครงการ กิจกรรมการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม ระยะที่ 3

ขั้นกิจกรรมกลุ่มบริการสังคมตามแผนโครงการ ระยะที่ 4 การไตร่ตรองกิจกรรมบริการสังคม ระยะที่ 5 การประเมินผลการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม ผลการประยุกต์ใช้เทคนิคการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม มีดังนี้ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามีผลการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ 80% ที่กำหนดไว้ 2) การทำงานร่วมกันกับกลุ่มที่มีพื้นฐานแตกต่างกันนักศึกษามีเจตคติอยู่ในเกณฑ์สูงความกระตือรือร้นและการทำงานร่วมกันนักศึกษามีเจตคติอยู่ในเกณฑ์สูง 3) พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาทุกด้านอยู่ในเกณฑ์ดีมาก 4) ผลสัมฤทธิ์ของชุมชนที่ได้รับบริการทุกด้านอยู่ในเกณฑ์ดีมาก

อ้อมใจ วงษ์มณฑา (2553) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 ที่กำลังศึกษาอยู่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปีการศึกษา 2552 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 400 คน พบว่า 1) ระดับจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือข้าพเจ้าต้องการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ข้าพเจ้าชอบทำงานเป็นกลุ่มหรือหมู่คณะ เพราะก่อให้เกิดความรักความสามัคคีกัน และข้าพเจ้าจะแบ่งปันสิ่งของให้กับเพื่อน ๆ และรุ่นน้องที่มีฐานะยากจนหรือให้ความช่วยเหลือพวกเขาด้วยความเต็มใจ 2) ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี ที่เป็นตัวพยากรณ์ได้ดีคือด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นร้อยละ 26.40 และสามารถร่วมเป็นตัวพยากรณ์ร่วมกับการสนับสนุนจากครอบครัวได้ร้อยละ 30.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) แนวทางเสริมสร้างจิตสาธารณะได้แก่มหาวิทยาลัยควรปรับปรุงหลักสูตรด้วยการเพิ่มรายวิชาการเมืองการปกครองโดยเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองควรมีกิจกรรมการรณรงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกสาธารณะควรจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่ส่งเสริมให้นักศึกษาทั้งไทยพุทธและไทยมุสลิม ได้มีกิจกรรมร่วมกันให้ควรเน้นการเรียนการสอนที่เป็นลักษณะของกิจกรรมมากขึ้นจัดให้มีการเรียนการสอนแบบร่วมมือเป็นต้น

โกวิทย์ พงษ์ภักดี (2553) ได้ศึกษาการใช้โปรแกรมฝึกการคิดแบบโยนิโสมนสิการ เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาลวัดกลาง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 20 คน พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมฝึกการคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะหลังการทดลองมีคะแนนจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนทดลอง และมีคะแนนจิตสาธารณะสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ฉันทนา จันทร์บรรจง และคณะ (2553) ได้สังเคราะห์รูปแบบ กระบวนการและ เทคนิควิธีในการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ของ 4 ประเทศ และแนวทาง

การประยุกต์ใช้สำหรับประเทศไทยวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อสังเคราะห์นโยบาย และหลักสูตรแห่งชาติของประเทศ เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น ไต้หวัน และประเทศไทย เกี่ยวกับรูปแบบ กระบวนการและเทคนิควิธีในการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ และศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้สำหรับประเทศไทยวิธีการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิเคราะห์ สรุปได้ว่า

1) ทั้งสี่ประเทศมีแนวคิดใกล้เคียงกันเกี่ยวกับการจัดพลเมืองศึกษาสำหรับยุคโลกาภิวัตน์ คือ เห็นว่าจำเป็นต้องเน้นคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะซึ่งในอดีตเคยเข้มแข็งตามวัฒนธรรมดั้งเดิม และมีนโยบายชัดเจน รวมทั้งมีการปรับปรุงหลักสูตรทุกประเทศเกาหลีใต้มีรูปแบบกิจกรรม 7 แบบ มีกระบวนการและวิธีการที่กำหนดเป็นแนวทางในคู่มือนำผลการทำกิจกรรมไปใช้เพื่อพิจารณา เข้าเรียนต่อมัธยมศึกษาตอนปลาย ญี่ปุ่นปรับหลักสูตรโดยให้สอดแทรกกิจกรรมนี้ไว้ในทุกกิจกรรม เท่าที่จะทำได้ ส่วนใหญ่จะอยู่ในกิจกรรมพิเศษ (Special Activities) ซึ่งแบ่งย่อยเป็นกิจกรรมชั้นเรียน กิจกรรมชมรมและ School Events ไต้หวันปรับปรุงหลักสูตรให้รวมระดับประถมและมัธยมศึกษา ตอนต้นเข้าด้วยกัน และมีกิจกรรมเชิงบูรณาการเพื่อเรียนรู้สังคม ส่วนประเทศไทยยังไม่มีแนวทางที่ ชัดเจน นอกจากกำหนดให้เป็นกิจกรรมลักษณะที่ 3 ของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 2) รูปแบบของการจัด กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร (Co-Curriculum Activities) ที่โรงเรียนต้องจัดในหลักสูตร ทั้ง 4 ประโยชน์ แต่รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมมีแนวทางที่ ชัดเจนที่สุด คือ เกาหลีใต้ ซึ่งให้ทำแผนกิจกรรมเพื่อสังคมของโรงเรียนและแผนส่วนบุคคลของ นักเรียนมัธยมศึกษาด้วยส่วนประเทศญี่ปุ่นและไต้หวันให้ขึ้นอยู่กับวิจารณ์ญาณของโรงเรียน แต่มีคู่มือหลักสูตรและคู่มือการทำกิจกรรมที่กระทรวงจัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางอย่างกว้าง ๆ ประเทศไทยยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน แต่ในเชิงปฏิบัติมีรูปแบบ เช่น นักเรียนเป็นฐาน โรงเรียนเป็นฐาน โรงเรียนกับชุมชนเป็นฐาน และองค์กรจิตอาสาในสังคมเป็นฐาน ส่วนกระบวนการจัดกิจกรรม เกาหลีใต้มีกระบวนการ 6 ขั้น ที่กำหนดให้โดยกระทรวง แต่ในญี่ปุ่นและไต้หวันไม่มีรายละเอียด เรื่องนี้ สำหรับเทคนิควิธีนั้น แต่ละประเทศมีวิธีเทคนิคที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ด้วยเกาหลีใต้ให้มี ระบบบันทึก ให้คำปรึกษา ประเมินผล รายงานผล ทำแฟ้มสะสมงาน และเก็บเป็นหลักฐานเพื่อเรียน ต่อมัธยมศึกษาตอนปลาย ญี่ปุ่นใช้เทคนิคจูงใจภายใน ให้คิดเอง ทำเอง สำรวจปัญหาชุมชน สะท้อนผลเป็นระยะ ๆ และร่วมฉลองผลงานไต้หวันใช้เทคนิคคล้ายญี่ปุ่นในโรงเรียนทั่วไป แต่มีการฝึกวิชาทหารในระดับมัธยมศึกษาด้วย ส่วนในโรงเรียนเฉพาะหรือโรงเรียนทางเลือกที่ตั้ง โดยมูลนิธิศาสนาต่าง ๆ ใช้วิธีการพัฒนาจิตและให้อาสาทำจริงกับรุ่นพี่ในชุมชน สำหรับประเทศไทย มีเทคนิควิธีที่หลากหลายขึ้นอยู่กับบริบทและความเอาใจใส่ของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และองค์กรที่ ให้การสนับสนุน

กานต์รวี บุญญาณสุทธิ (2554) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมจิตแห่ง ความเคารพและจิตแห่งจริยธรรมตามแนวคิดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม สำหรับนักศึกษา

ปริญญาตรี ซึ่งประกอบด้วย หลักการคือ ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น เรียนรู้ผ่านการร่วมมือในการปฏิบัติ สามารถคิดไตร่ตรอง มีการพัฒนาจิตและการฝึกปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดปัญญาและมีจิตสาธารณะ ซึ่งมีชั้นการสอน 5 ชั้นได้แก่ 1) ปัญหาชวนคิด 2) คิดไตร่ตรอง 3) กระจำง่าคำนิยม 4) จิตอาสา และ 5) สนุทริยสนทนา ผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น โดยการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน พบว่า ผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนจิตแห่งความเคารพและจิตแห่งจริยธรรมตาม แนวคิดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจิตแห่งความเคารพและจิตแห่งจริยธรรมสูงกว่าผู้เรียนกลุ่มควบคุมที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบปกติ นอกจากนี้ผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนจิตแห่งความเคารพและจิตแห่งจริยธรรมตามแนวคิดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และพฤติกรรมการเรียนรู้มีความสุขในวิชาศิลปะการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนในระดับมาก

ประสาท เนืองเฉลิม (2556) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ โดยการบริการสังคมสำหรับนิสิตครุศึกษาศาสตร์ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ โดยการบริการสังคมสำหรับนิสิตครุศึกษาศาสตร์และศึกษาผลการเรียนรู้โดยการบริการสังคม ผลการวิจัยพบว่านิสิตครุศึกษาศาสตร์มีการจัดกิจกรรมผ่านโครงการบริการสังคมในรูปแบบที่เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างนิสิตกับชุมชนซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการ (Preparation) ขั้นลงมือปฏิบัติ (Action) และขั้นสะท้อนคิด (Reflection) นิสิตครูได้รับการเติมเต็มความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับชุมชนสังคมและบ่มเพาะคุณลักษณะของความเป็นครูผ่านหลักสูตรแฝงที่เน้นการปฏิบัติมีการอภิปรายความรู้ประยุกต์ความรู้และนำความรู้ไปใช้ด้วยกระบวนการกลุ่มผลการจัดการเรียนรู้โดยการบริการสังคมทำให้ผู้เรียนได้รับการเติมเต็มความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับชุมชนสังคมและบ่มเพาะคุณลักษณะของความเป็นครูผ่านหลักสูตรแฝงที่เน้นการปฏิบัติมีการอภิปรายความรู้ประยุกต์ความรู้และนำความรู้ไปใช้ด้วยกระบวนการกลุ่มสามารถนำเสนอผ่านบทสรุปและการสะท้อนผลของนิสิตครูได้

ศุภรัตน์ รัตนมุขย์ (2556) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมกับการสร้างความเป็นพลเมืองใส่ใจสังคม มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2 ประเด็น คือ 1) สสำรวจองค์ความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม และ 2) สสำรวจผลการจัดการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมที่มีต่อการเป็นพลเมืองใส่ใจสังคม โดยในกระบวนการเรียนรู้ นักศึกษาได้เข้าร่วมเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือสังคมในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นกระบวนการที่กลมกลืนกับบุคคลทางสังคม นอกจากนี้เป็นเรื่องจิตอาสาแล้ว สิ่งก็ตามมาจากประสบการณ์การเป็นอาสาสมัคร ก็คือ “จิตสาธารณะ” อันเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของความเป็นพลเมืองใส่ใจสังคม การเรียนรู้เรื่องการเคารพสิทธิและหน้าที่ของแต่ละคน ความรับผิดชอบต่อสังคม ประเทศพร้อมก้าวเดินไปสู่ สังคมของปวงประชา

งานวิจัยต่างประเทศ

Mitchell (2005) ได้ศึกษาผลการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมในการสร้างความผูกพัน การเชื่อมโยงและการอุทิศเพื่อสังคม มีเอกสารอ้างอิงจำนวนมากของการศึกษาในระดับอุดมศึกษา กล่าวว่า การบริการชุมชนเชื่อมโยงการเรียนการสอนในห้องเรียนโดยการสร้างสำนึกที่ดีในสังคม จุดมุ่งหมายและพฤติกรรมที่แสดงออก คือ การสร้างความผูกพันในสังคม การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อสร้างความเข้าใจประสบการณ์ในการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม การอุทิศตนเพื่อสังคม โปรแกรมการสำรวจจัดเป็น 4 ภาคเรียน ภายใต้ชื่อว่า Citizen Scholars Program ของมหาวิทยาลัยแมสซาชูเซตส์ แอมเฮิร์ส ดำเนินการสัมภาษณ์สุภาพสตรีจำนวน 11 คนที่มีส่วนร่วมในโครงการวิจัย ข้อมูลหตุยภูมิเหล่านี้ ได้จากการวิเคราะห์การใช้ทฤษฎีฐานราก วิธีการคือการสำรวจ ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมและความเข้าใจในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับสังคม ข้อเสนอแนะจากการค้นพบในการวิจัยนี้คือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม ศึกษารายงานถึงสิ่งที่ได้รับ 6 ประการ คือ การอุทิศตนเพื่อสังคม ข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ ที่ได้รับรู้ ประเพณีวัฒนธรรม การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ความคิดเห็นที่ดีมีความเป็นไปได้ การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้ทราบกรอบแนวความคิดประสบการณ์การเรียนการสอนโดยการบริการสังคม เป็นประโยชน์ต่อนักวิชาการและผู้สอนสร้างความมั่นใจให้กับนักศึกษาในการบริการสังคมต่อไป

Moser and Rogers (2005) ได้ศึกษาพลังของการเชื่อมโยงการบริการสู่การเรียนการสอน ซึ่งกล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมที่นักศึกษาควรจะได้รับ ดังนี้ 1) ช่วยให้การบริการสังคมยังคงอยู่ตลอดไป 2) จัดการศึกษาตรงประเด็นในเรื่องการใช้ชีวิตอยู่ในโลกปัจจุบัน 3) ให้ตระหนักในคุณค่าของตนเองเพื่อสร้างความเป็นผู้นำและความเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม 4) ส่งเสริมการรับรู้และความคิดสร้างสรรค์ 5) ส่งเสริมทักษะด้านวิชาการ 6) ส่งเสริมประสบการณ์และสามารถเลือกประกอบอาชีพในอนาคตได้ 7) เปิดโอกาสในการพัฒนาเพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดี นอกจากนี้การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมที่ชุมชนจะได้รับ ดังนี้ 1) ชุมชนได้รับการบริการตรงตามความต้องการ 2) เกิดขวัญและกำลังใจให้กับชุมชนในการร่วมสร้างความความเป็นพลเมืองที่ดี 3) เข้าถึงการบริการอย่างมีหลักฐานร่องรอย 4) นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม 5) ตัวแทนของชุมชนได้รับโอกาสและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

Krebs (2006) ได้ศึกษาการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมกรณี การสร้างแรงจูงใจสำหรับครูที่สอนระดับเกรด 12 จุดมุ่งหมายของการวิจัยคือการอธิบายถึงสาระของประสบการณ์การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมสำหรับครูที่สอนระดับเกรด 12 ในเมืองโอไฮโอตอนกลางและตอนเหนือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสำรวจแรงจูงใจสำหรับการนำเทคนิคการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมไปใช้ในชั้นเรียน การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมเป็นวิธีการจัดการศึกษาซึ่งนำ

นักศึกษาเข้ามาอยู่ในการเตรียมการ บริการสู่ชุมชน และการย้อนคิดทบทวน ซึ่งจะเชื่อมโยงกับ หลักสูตรและวิชาการมีคำถามสำหรับการวิจัย 6 คำถาม คือ 1) ครูมีความเข้าใจและอธิบาย ประสบการณ์ในการนำโครงการการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมไปประยุกต์ใช้อย่างไร 2) มีแรงจูงใจอะไรครูจึงนำการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมไปใช้กับนักเรียน 3) ได้รับประโยชน์อะไรหรือไม่จากประสบการณ์การเรียนการสอนโดยการบริการสังคม 4) นักเรียนได้รับความรู้ทาง วิชาการจากประสบการณ์การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมหรือไม่ 5) นักเรียนแต่ละคนได้รับ ประโยชน์จากการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมหรือไม่ 6) ครูกำหนดบทบาทการเป็นผู้นำและ คอยให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมอย่างไร นักวิจัยร่วมในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูที่สอนในระดับเกรด 12 จำนวน 7 คน ซึ่งอยู่ในเมืองโอไฮโอ ตอนกลางและตอนเหนือ ซึ่งได้ประยุกต์ใช้การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมในชั้นเรียนใน ช่วงเวลา 24 เดือน ได้มีการสัมภาษณ์ครูแต่ละคนและมีการถอดข้อความการสัมภาษณ์ทุกคน และใช้วิธีการที่เรียกว่า Stevick–Colaizzi–Keen Method ของการวิเคราะห์ข้อมูล

Ngai (2006) ได้ศึกษาการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมการพัฒนาบุคลิกภาพ และการอุทิศตนเพื่อสังคม กรณีศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยฮ่องกงผลการศึกษาพบว่า การเรียน การสอนโดยการบริการสังคมซึ่งเป็นการรวบรวมการศึกษาด้านวิชาการกับการบริการชุมชนไว้ด้วยกัน กำลังเป็นที่นิยมและแพร่หลายไปทั่วโลก การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมมีความเหมาะสม อย่างแท้จริง ทั้งในเรื่องความสำเร็จในการพัฒนาบุคลิกภาพและเป้าหมายทางวิชาการของนักศึกษา และการสร้างสรรค์ความเป็นพลเมืองดี งานวิจัยนี้ กล่าวถึงการออกแบบโปรแกรมการเรียนการสอน โดยการบริการสังคม ท้องถิ่นที่ผู้วิจัยประยุกต์ใช้ในมหาวิทยาลัยฮ่องกงจัดเก็บข้อมูลจากนักศึกษามหาวิทยาลัย 93 คน ที่มีส่วนร่วมในโปรแกรม ผลจากการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม พบว่า กลุ่มนักศึกษาได้รับผลประโยชน์ ดังนี้ 1) พัฒนาบุคลิกภาพจากประสบการณ์ที่เป็นจริง นักศึกษา พัฒนาการแสดงออกตามความเป็นจริงและตามศักยภาพของตนเองเสริมสร้างความรับผิดชอบและ ความสำเร็จของแต่ละบุคคล 2) นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อสังคมและเป็นตัวแทนในการ เปลี่ยนแปลงสังคม การเรียนการสอนจะต้องเป็นไปด้วยความระมัดระวัง เพราะอาจได้รับการปฏิเสธ จากชุมชน นักศึกษาจะได้รับการเรียนการสอนอย่างมีความหมายและตอบสนองตามประเด็นที่เป็น จริง ข้อเสนอแนะ ให้พิจารณาข้อบกพร่องและหลักฐานที่ปรากฏเพื่อการเปลี่ยนแปลงและประยุกต์ใช้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องทำ

Scott (2006) ได้ศึกษาอิทธิพลของการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม พบว่า การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมไม่เพียงแต่มีอิทธิพลในการเพิ่มคุณค่าให้กับชุมชน แต่ยังมี อิทธิพลในการเพิ่มคุณค่าของการเรียนการสอนเป็นเสมือนกลยุทธ์ในการสอน การเรียนการสอน โดยการบริการสังคมสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนโดยการนำความรู้จากห้องเรียนเข้าสู่ชุมชนร่วมกัน

แก้ปัญหา การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมเป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาด้านอาชีพและเทคนิคศึกษา เป็นการเรียนการสอนจากประสบการณ์จริง การทำงานอย่างกระฉับกระเฉง ส่วนประกอบของคุณภาพการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม การตรวจสอบคุณภาพของโครงการ การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมถ้าโครงการไม่มีการวางแผนอย่างดี จะเกิดผลกระทบต่อ การปฏิบัติกิจกรรม หลังจาก 2 ทศวรรษ ของการปฏิบัติและการวิจัย นักศึกษาพบว่า คุณภาพของ การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมมีส่วนประกอบดังนี้ 1) นักศึกษาเลือกพื้นที่ชุมชนในการทำงาน 2) นักศึกษาประเมินจุดแข็งของชุมชน 3) นักศึกษาพบประสังสรรค์กับประชาชนในชุมชน เพื่อการหา ข้อมูลและปัญหาที่เกิดขึ้น 4) นักศึกษาปฏิบัติพื้นฐานการตัดสินใจก่อนที่จะเลือก ตัวอย่างเช่น การตัดสินใจในการเลือกปัญหาโดยการลงคะแนนเสียง 5) นักศึกษามีโอกาสที่จะคิด เขียนและพูดเกี่ยวกับการตัดสินใจของกลุ่ม 6) กระบวนการย้อนคิดของนักศึกษาเกี่ยวกับการตัดสินใจ เป็นข้อมูลที่ นักศึกษาจะต้องเรียนรู้ตลอดโครงการ 7) หลังจากนักศึกษาได้เลือกปัญหาที่จะปฏิบัติแล้ว ก็จะทำ การสำรวจ หาข้อมูลตรวจสอบยืนยันสนทนากับผู้เชี่ยวชาญ 8) นักศึกษาสร้างข้อตกลงร่วมกันโดยการวางแผน ขั้นพื้นฐานโดยใช้ทักษะและความสนใจของแต่ละคน 9) นักศึกษาจะวางแผนและเริ่มนับถอยหลังแผน ดำเนินการจากการศึกษาข้างต้น สรุปได้ว่า การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมแสดงถึงการจัดการ การเรียนการสอนที่ตรงประเด็นและยังเป็นการเตรียมนักศึกษาเข้าสู่อาชีพ และชี้ให้เห็นว่าการศึกษาเป็น การเรียนการสอนตลอดชีวิตโดยที่นักศึกษาจะต้องเติบโตและใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนที่ดีกว่า

Wei (2007) ได้ประยุกต์ใช้การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมในโปรแกรมระบบ ข้อมูลและการจัดการสารสนเทศ กรณีศึกษาของระดับปริญญาตรีปีสุดท้าย พบว่า การเรียนการสอน โดยการบริการสังคมได้บ่งชี้ว่าเป็นเครื่องมือในการจัดการศึกษาที่มีคุณค่าและหลากหลายทางด้าน เนื้อหา วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม ชี้ให้เห็นว่าการเรียนการสอน โดยการบริการสังคม ถูกนำไปใช้น้อยมากในระบบการศึกษาข้อมูลข่าวสารการวิจัยครั้งนี้ออกแบบและ พัฒนาการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ลงทะเบียนเรียนในวิชา ระบบข้อมูลและการจัดการสารสนเทศ รูปแบบของแนวคิด คือ การประยุกต์ใช้การเรียนการสอนโดย การบริการสังคมในรายวิชา จากรูปแบบนี้ สามารถอธิบายประสบการณ์และกระบวนการไตร่ตรอง ของแต่ละบุคคล และการดำเนินการประเมินผลนักศึกษา

Carthon (2007) ได้ศึกษาวัฒนธรรมของชาวบ้านและจิตสำนึกทางสังคมของชาว พื้นที่เมืองเซื้อสายแอฟริกันโดยศึกษาผ่านวรรณกรรมการแสดงบทกวีนวนิยายที่กล่าวถึงการประท้วง ผ่านมาเป็นระยะเวลานานจนกลายเป็นวัฒนธรรมของคนในชุมชนการประท้วงส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวที่ เกี่ยวข้องกับการเรียกร้องความยุติธรรมในสังคมเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคมให้เกิดขึ้นภายในจิตใจ ของผู้คน

Champagne (2007) ได้ศึกษาเพิ่มสำรวจรูปแบบต่างๆของจิตสำนึกทางสังคมเกี่ยวกับความสามารถของครูพลศึกษาที่มีต่อเยาวชนพื้นเมือง ในการศึกษาได้พัฒนากรอบทฤษฎีให้เป็นวิธีการเพื่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชุมชนโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพสัมภาษณ์ครูและศึกษาจำนวน 8 คน ผลการศึกษาพบว่า จิตสำนึกทางสังคมของครูและศึกษาต่อเยาวชนพื้นเมืองอย่างเห็นได้ชัด

Shinnichi (2007) ได้ศึกษาจิตสำนึกสาธารณะและการนำความรู้เข้าไปใช้ในชุมชนกรณีศึกษาการใช้พื้นที่สาธารณะในชนบทไทย พบว่า การขาดจิตสำนึกสาธารณะเป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาชีวิตประจำวันของคนในสังคมชนบทไทย พฤติกรรมความร่วมมือและปฏิสัมพันธ์ประจำวันของคนในสังคมจะเกิดขึ้นเมื่อความรู้ที่นำไปใช้ในชุมชนมีเหตุผลสอดคล้องกับวัฒนธรรมจารีตประเพณีและความต้องการปัจจุบันของเขา

Chaison (2008) ได้ศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมนานาชาติ กรณีศึกษา ปัจจัยทางสังคมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยมิสซิสซิปปี พบว่าผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม ด้านวิชาการของกลุ่มนักศึกษาควรกำหนดให้เป็นหลักสูตรนานาชาติที่สามารถบูรณาการ การเรียนการสอนด้านวิชาการกับความสัมพันธ์ในการบริการสังคมเข้าไว้ด้วยกัน มีการประยุกต์เนื้อหาในห้องเรียนกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่สังคมจัดขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า นักศึกษาแต่ละคนได้รับประสบการณ์และความรู้ด้านวัฒนธรรมจากการจัดการเรียนการสอนโดยการบริการแตกต่างกัน

Rasch (2008) ได้ศึกษาผลการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมและส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม วัตถุประสงค์ของงานวิจัยมีดังนี้ 1) เพื่อศึกษาถึงผลกระทบต่อทัศนคติและพฤติกรรมของนักศึกษา 2) เพื่อประเมินคุณภาพของการประยุกต์ใช้โครงการการบริการสังคม วิธีรวบรวมข้อมูล 3 วิธี คือ แบบสอบถาม สัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม พบว่า โปรแกรมการบริการสังคมมีผลกระทบต่อทัศนคติและพฤติกรรมของนักศึกษาน้อยมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมที่แสดงออกในการบริการสังคมทุกคนมีพฤติกรรมเดียวกัน ช่วยเหลือสังคมอย่างเข้มแข็ง

Taylor (2008) ได้ศึกษาผลการวิเคราะห์วิธีการผสมผสานของโปรแกรมการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม จุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อตรวจสอบความเข้าใจของครู สมาชิกในกลุ่ม และนักศึกษา ที่ได้ประโยชน์จากการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมที่เชื่อมโยงในหลักสูตร วิธีการใช้การตรวจสอบความเข้าใจออกแบบและประเมินทั้ง 3 กลุ่ม กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยครูทีมผู้นำที่เป็นสมาชิกกลุ่ม และนักศึกษา เครื่องมือที่ใช้ การสำรวจประเมินตนเองสำหรับครูการใช้แบบสำรวจสำหรับนักศึกษา และการสัมภาษณ์ทีมผู้นำ ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลแบบสามเส้าจากนั้น 3 กลุ่ม ซึ่งแสดงการเปรียบเทียบการรับรู้ ความเข้าใจระหว่างทั้ง 3 กลุ่ม พบว่า โปรแกรมการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม มีผลกระทบต่อ การรับรู้ การมีส่วนร่วมของทั้งครู ทีมผู้นำและนักศึกษา

Terry (2008) ได้ศึกษาพลังนักศึกษาและเสียงสะท้อนจากการบริการสังคมพบว่าการประยุกต์ใช้การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมในโรงเรียนสามารถพัฒนาด้านจิตใจของนักศึกษาให้สูงขึ้น การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมเป็นวิธีการเรียนการสอนและพัฒนาการเพื่อบูรณาการหลักสูตรกับการมีส่วนร่วมในการคิดและจัดประสบการณ์การบริการตามความต้องการของชุมชน ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ การบริการชุมชน การสำรวจชุมชน และการปฏิบัติกิจกรรมในชุมชน สำหรับการปฏิบัติกิจกรรมในชุมชนที่เยาวชนหรือนักศึกษาสามารถบริการให้กับชุมชนได้รวมทั้งได้รับความรู้ด้านการบริการและการเรียนการสอนจากประสบการณ์จากการให้บริการอย่างยิ่งการศึกษาครั้งนี้อภิปรายได้ว่านักศึกษาที่ทำกิจกรรมการให้บริการสังคมเป็นนักศึกษาที่มีผลการเรียนระดับปานกลางและมีส่วนร่วมในการบริการสังคมเป็นไปในทิศทางที่ดีสำหรับนักศึกษาและชุมชนในการมีส่วนร่วม และช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ซึ่งเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาความรู้ให้กับเยาวชนต่อไป

Todd and Brinkman (2008) ได้ศึกษาการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมในหลักสูตรสังคมศึกษา : ประสบการณ์และแนวทางการวางหลักสูตรพื้นฐาน พบว่า เมื่อครูผู้สอนได้วางกรอบวิธีการสอนใหม่ในหลักสูตรสังคมศึกษา โดยการรวบรวมโครงการการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมเข้าไปในหลักสูตร ซึ่งเป็นโครงการที่ทันสมัยและได้ผล เป็นประโยชน์ต่อตัวนักศึกษาและอาจารย์ผู้สอน นักศึกษาได้รับการฝึกประสบการณ์ การเป็นผู้นำมีความกระตือรือร้นและตอบสนองอย่างมีส่วนร่วม มีการสำรวจ ศึกษาสังคมในประเด็นของชุมชนท้องถิ่นและภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจในชุมชน ทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนการสอนด้วยตนเองมีการคิดย้อนกลับและเกิดการไตร่ตรองประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะปฏิบัติกิจกรรม

Bates (2009) ได้ศึกษาการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม กลยุทธ์สำหรับครู การวิจัยในครั้งนี้ แสดงถึงความเข้มแข็งและการท้าทายของโครงการบริการสังคมที่มหาวิทยาลัยใช้สอนนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยนำเอารูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมมาประยุกต์ใช้ในรายวิชาสังคมศึกษา เป้าหมายของโครงการ คือ เป็นการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาเพื่อเป็นครูในอนาคต และได้ทราบถึงแรงจูงใจและประสบการณ์ในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในโครงการบริการสังคม ส่งเสริมให้รู้จักความเสมอภาคกัน ความรับผิดชอบต่อสังคม และความยุติธรรมในสังคม ประเด็นในการวิจัย มี 3 ประเด็นดังนี้ 1) คุณสมบัติของผู้ที่เป็นครู 2) ความเข้าใจในการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม และ 3) ความรับผิดชอบของนักศึกษาต่อการบริการสังคม พบว่า นักศึกษามีความพร้อมที่จะเป็นครูในอนาคตและเต็มใจในการให้บริการสังคม ตั้งแต่เริ่มเข้าสู่เส้นทางอาชีพของการเป็นครู การบริการสังคมเป็นรูปแบบของการบูรณาการผสมผสานกัน ทำให้นักศึกษาเกิดความเชื่อมั่นและมีความคิดในการเป็นเจ้าของจากการช่วยเหลือ

สังคม การบริการสังคมจึงควรจัดไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอน เพราะเป็นการเรียนการสอนชีวิตจริงในสังคม ช่วยสร้างความรับผิดชอบของนักศึกษาและการรับรู้อย่างลึกซึ้ง

Tammy (2010) ได้สำรวจการรับรู้ของครูในการมองเห็นคุณค่าของการเรียนการสอน โดยการบริการสังคมในชั้นเรียนซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษา สำรวจ ประสพการณ์ชีวิตของครูและการรับรู้คุณค่าของการบริการในชั้นเรียน พบว่า ครูขาดภาวะผู้นำ และไม่สามารถผสมผสานการบริการวิชาการกับความรู้ในชั้นเรียนได้ ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการขาดประสพการณ์ชีวิต และขาดการรับรู้ในด้านการบริการวิชาการ ซึ่งอุปสรรคส่วนหนึ่งเกิดจากการขาดเงินทุนสนับสนุนจากโรงเรียนและการบริหารงานโรงเรียน จึงทำให้ครูไม่สามารถหาแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมได้ ในขณะที่ชุมชนเล็งเห็นประโยชน์ของการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมที่โรงเรียนได้จัดขึ้นและการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมสามารถบูรณาการจัดการในชั้นเรียนมัธยมศึกษาและชุมชนได้

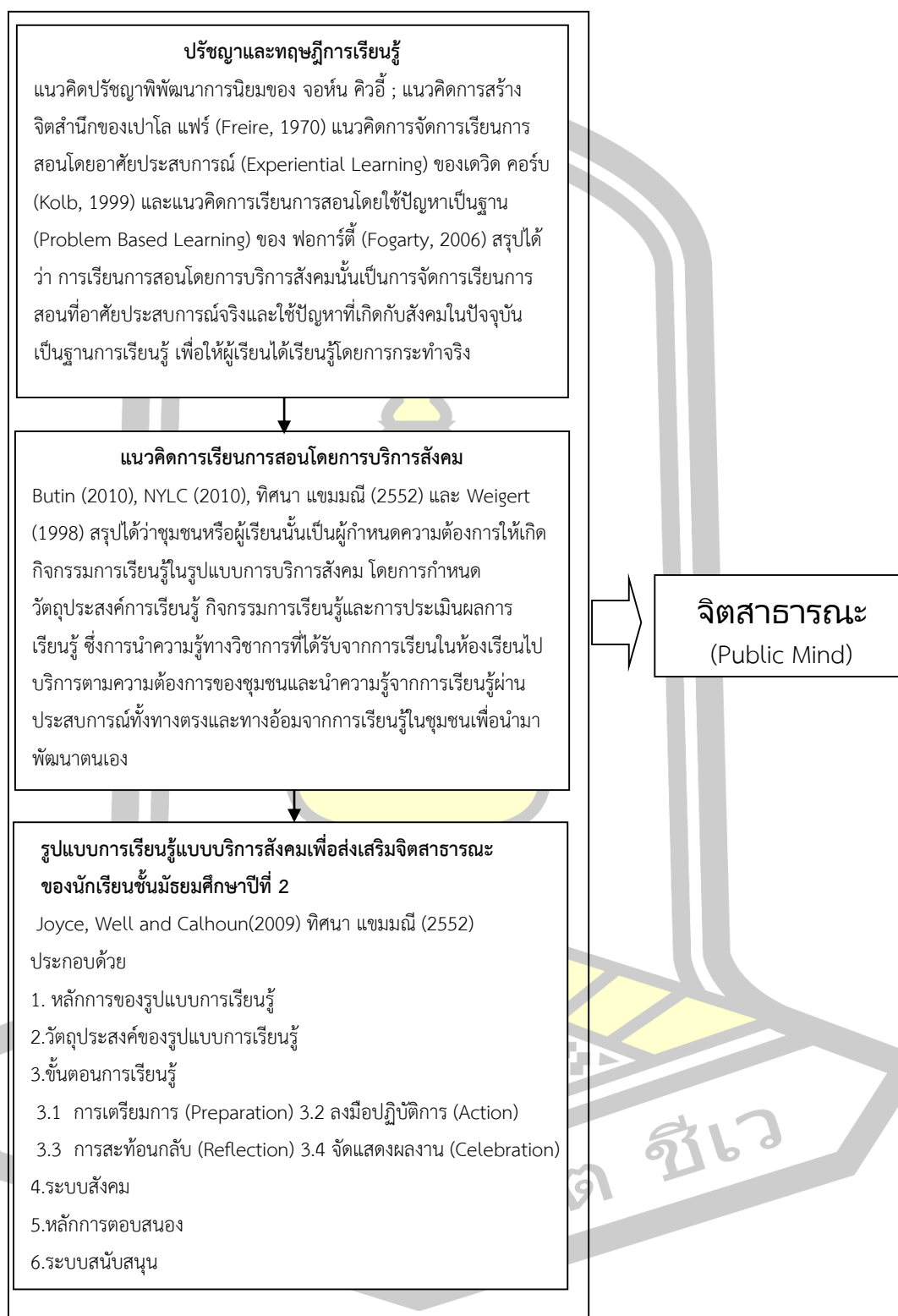
Brandes and Randall (2011) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการบริการสังคมและความรับผิดชอบต่อสังคม กรณีการเปลี่ยนแปลงระดับการประเมินภาพรวมและการประเมินรายบุคคล ซึ่งได้สังเคราะห์จากการวิจัยที่มีอยู่แล้วเกี่ยวกับความมีประสิทธิภาพของการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ในการออกแบบโครงการบริการสังคม เพื่อเพิ่มบทบาทของนักศึกษาและความรู้ในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างจริงจัง โดยการจัดการศึกษาในห้องเรียนแล้วประเมินการบริการสังคมตามองค์ประกอบที่มีเกี่ยวกับการบริการสังคมและทำการทดสอบก่อนและหลังเรียนเปรียบเทียบเป็นรายชื่อ โดยวัดจากระดับความคิดเห็นของนักศึกษา สมมติฐานทดสอบโดยใช้ค่าเฉลี่ย การเปลี่ยนแปลงความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่วัดโดยการเปรียบเทียบก่อนและหลังเป็นรายคู่ t - test และวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม พบว่าประสพการณ์ที่ได้รับจากการบริการสังคมในห้องเรียนกับประสพการณ์ที่ได้รับจากนอกห้องเรียนมีความแตกต่างกัน ระดับเจตคติต่อบทบาทหน้าที่ของพลเมืองและการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของพลเมืองมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคม

Suzanne (2011) ได้ศึกษาการบริการสังคมในระดับอุดมศึกษา กรณีศึกษาความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยกับการจัดการศึกษาปัจจุบัน พบว่าการบริการสังคมในระดับอุดมศึกษาในประเทศออสเตรเลียเป็นวิธีการสอนแบบบูรณาการ โดยการนำเอารูปแบบการเรียนการสอนของ Deleuze and Guattari (1987) พบว่า ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงประสพการณ์ของนักศึกษาวิชาชีพครูมีส่วนสำคัญที่จะบอกถึงวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยอาศัยประสพการณ์อย่างไรถึงได้รับความรู้และความตระหนักต่อความต้องการของสังคม รวมถึงจริยธรรม การศึกษานี้ได้รวมถึงการพิจารณาความต้องการการบริการสังคมอย่างบูรณาการในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครู

Phillips (2011) ได้ทำการศึกษาการบูรณาการการเรียนรู้ในห้องเรียนกับการบริการสังคมกรณีศึกษาการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและความรู้สึกของความรับผิดชอบต่อสังคมโดยการมีส่วนร่วมในการบริการสังคม วัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้เพื่อศึกษาผลของการบริการสังคมในระดับอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่องและเพื่อช่วยให้นักศึกษามีผลการเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและพัฒนาความรู้สึกที่มีต่อความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนั้น เป้าหมายที่สำคัญคือสถาบันหลักของนักศึกษาและชุมชนภายนอก การวิจัยได้อธิบายถึงความคาดหวังของนักศึกษาในการบริการสังคม โดยวัดค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับวัตถุประสงค์ รายวิชา และการทำให้นักศึกษาเกิดความตระหนักในบทบาทและหน้าที่ของพลเมือง อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ยังได้แสดงให้เห็นว่าการบริการสังคมเป็นการบูรณาการเนื้อหาวิชากับการจัดกิจกรรม โดยทั่วไปเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในการเรียนการสอนเมื่อเปรียบเทียบกับหลักสูตรที่ไม่ได้มีการบริการสังคมที่ครบวงจร การสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งนำไปสู่ความหมายของประสบการณ์ในการเรียนที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างหลากหลายและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริง การบริการสังคมส่งเสริมความรู้สึกที่ต่อเนื่องกับชุมชนที่นักศึกษาอาศัยอยู่ และผลจากการจัดวิธีการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมผลคือการรับรู้ของนักศึกษารับรู้วัตถุประสงค์ของหลักสูตร นักศึกษาเกิดความรับผิดชอบต่อสังคม และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของการศึกษานี้คือสถาบันในระดับอุดมศึกษาสามารถนำเอาวิธีการดังกล่าวไปใช้กับการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม เพื่อบูรณาการสิ่งที่นักศึกษาสนใจเข้ากับเนื้อหาในหลักสูตรหรือรายวิชา

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศพบว่า การพัฒนารูปแบบ การเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดจิตสาธารณะ มีความตระหนักในบทบาทและหน้าที่ของพลเมือง ทักษะการแก้ปัญหา เจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ในด้านการเรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในตนเอง เนื่องจากประสบการณ์ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมของสังคมสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดจิตสาธารณะและไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล ร่วมกันอภิปรายโต้แย้งเพื่อหาข้อสรุปของประเด็นปัญหาที่เจอในสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง ตลอดจนเป็นการแนะแนวทางในการแสวงหาความรู้จากประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้สัมผัสจริงจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่สังคมได้จัดขึ้นและยังฝึกให้ผู้เรียนถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวิชาการผ่านกระบวนการนำเสนออีกด้วย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

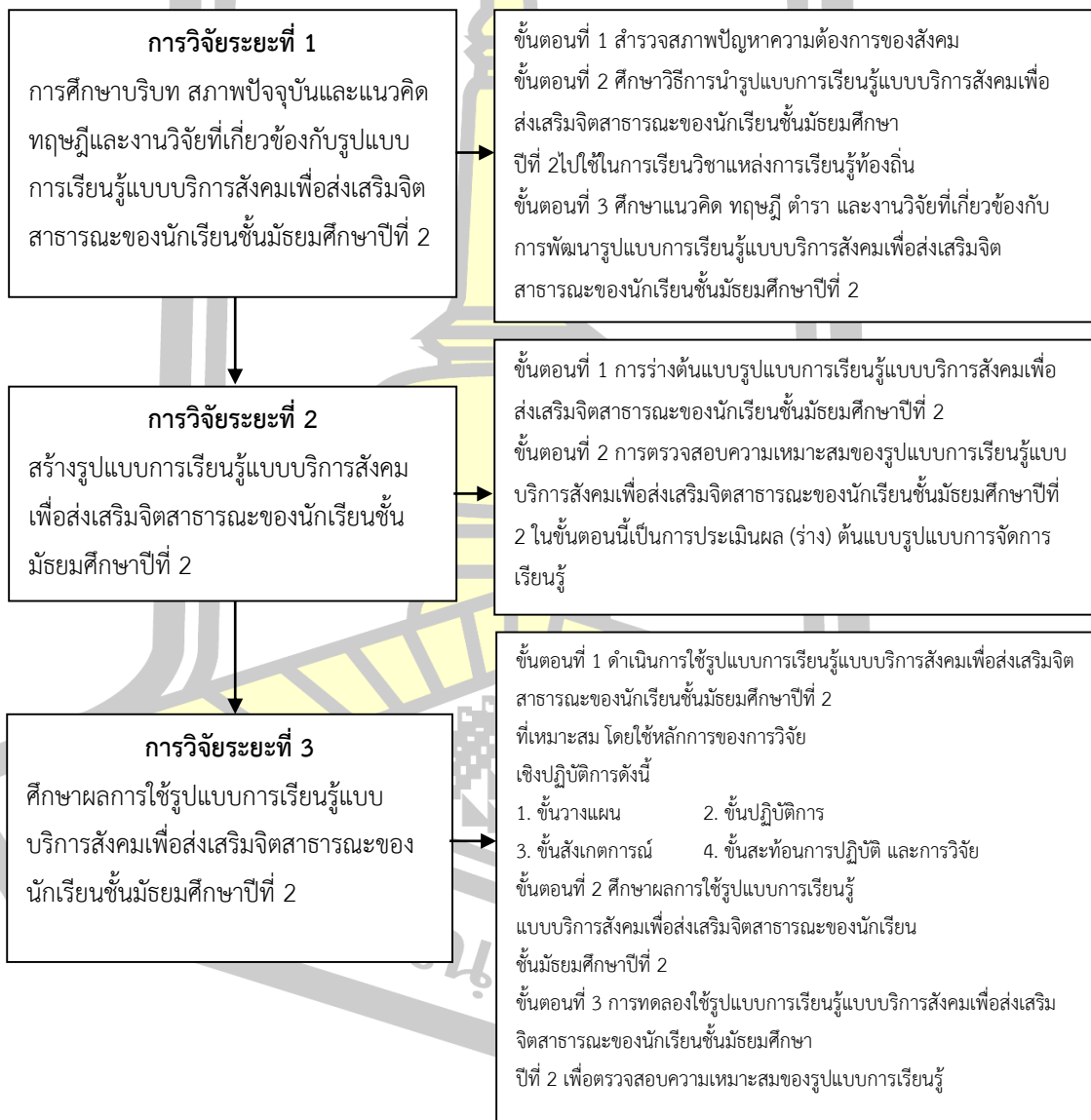

ภาพประกอบ 7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยผสมผสานวิธีการ (Mixed Method Designs) ซึ่งได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ รายละเอียดดังนี้

ภาพประกอบ 8 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาบริบท สภาพปัจจุบันและ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ การเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหา สำนวความต้องการของชุมชนที่ต้องการรับบริการ วิชาการจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวายจิกพิทยาคม

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่ 1 สวายจิก หมู่ 2 สวายจิก หมู่ 3 หนองปรือ หมู่ 4 บ้านใหม่ หมู่ 5 มะค่า จำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง และจัดเวทีประชาคมโดยการระดมความคิดเห็นร่วมกันระหว่างนักเรียน ครู ผู้ชุมชน และประชาชนใน ท้องถิ่น ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงคุณภาพ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยใช้ในการสนทนา จัดเวทีประชาคม มีวิธีและขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทาง ในการสัมภาษณ์

2.2 กำหนดขอบข่ายการสังเกต และประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ แล้วนำไปให้ คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม ครอบคลุม เสนอแนะ เพื่อแก้ไข ซึ่งแก้ไขในประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ว่าวัดได้ครบทุกตัวชี้วัด

2.3 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์แล้วนำไป ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ได้แก่

2.3.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ ประเสริฐสังข์ อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

2.3.2 ดร.จิตติยา เรือนนงการ อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย วงษ์ชวลิตกุล จังหวัดนครราชสีมา

2.3.3 ดร.พนาภรณ์ สุวรรณศรี ครู อันดับ คศ.3 โรงเรียนนครบุรี สังกัดองค์การ บริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา

2.3.4 ดร.พิชิต ชินกร ครู อันดับ คศ.3 โรงเรียนบ้านเชียงยืน สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3

2.3.5 ดร.จินตวีร์ โยสีดา ครู อันดับ คศ.3 โรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24

2.4 การตรวจสอบความเหมาะสมสอดคล้องของเครื่องมือ

เครื่องมือ

1. ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ ไม่ครอบคลุมในด้านการช่วยเหลือผู้อื่น
ตัวชี้วัดวัดไม่ครบ
2. ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ ไม่ครอบคลุมในด้านการเข้าร่วมกิจกรรม
ที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคมตัวชี้วัดวัดไม่ครบ
- 2.5 ปรับปรุง แก้ไขแบบสัมภาษณ์ในการจัดเวทีประชาคม และแบบประเมิน
จิตสาธารณะนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์
มากยิ่งขึ้น
- 2.6 จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินจิตสาธารณะนักเรียนระดับ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
3. วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561
  - 3.1 ติดต่อประสานงานกับผู้นำชุมชนเพื่อชี้แจงและแจ้งวัตถุประสงค์ของการสำรวจ
ความต้องการในการให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวายจิกพิทยาคม ให้บริการสังคม
กำหนดวันและเวลา ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการจัดเวทีประชาคมและระดมความคิดเห็น
ร่วมกันเพื่อหาประเด็นปัญหาและความต้องการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง
  - 3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการจัดเวทีประชาคมและสังเกตจาก
การมีส่วนร่วมของชุมชน มาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคม
เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนสวายจิกพิทยาคม ดังนี้
    - 3.2.1 วิเคราะห์แหล่งการเรียนรู้ที่ชุมชนมีสภาพปัจจุบันและความต้องการ
ของชุมชน จากการจัดเวทีประชาคม
    - 3.2.2 ช่วงเวลา และจำนวนนักเรียนที่ชุมชนต้องการให้นักเรียนไปใช้
แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน
  - 3.3 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์
เพื่อพิจารณาความเหมาะสม ความถูกต้อง และขอคำแนะนำเพิ่มเติม
ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ
การเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการศึกษา
และวิเคราะห์เอกสาร จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ หาข้อสรุปเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำไป
พัฒนารูปแบบการการเรียนรู้แบบบริการสังคม ดังนี้

รูปแบบการเรียนรู้ หมายถึง ระบบที่แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบสำคัญสำหรับใช้ในรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้เนื้อหารายวิชาที่กำหนด ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยออกแบบและจัดองค์ประกอบให้สอดคล้องเชื่อมโยงกัน อย่างเป็นระบบที่มีประสิทธิผลต่อรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ครอบคลุมด้วย 6 องค์ประกอบ (Joyce, Weil and Calhoun, 2009) ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4) ระบบสังคม 5) หลักการตอบสนอง และ 6) ระบบสนับสนุน

องค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบการเรียนรู้ 6 ประการ คือ 1) หลักการของรูปแบบการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนรู้ 3) ขั้นตอนการเรียนรู้ 4) ระบบสังคม 5) หลักการตอบสนอง 6) ระบบสนับสนุนในรูปแบบการเรียนรู้ที่จะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร จากข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาได้ หาข้อสรุปเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำไปพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดังนี้

รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ต้องบูรณาการระหว่างความรู้ทางวิชาการและการทำกิจกรรมบริการสังคมควบคู่กันเพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ ความสามารถจากประสบการณ์จริง พิจารณาไตร่ตรอง เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของรายวิชานั้น ๆ ทั้งนี้ผู้เรียนและชุมชนจะต้องได้รับผลประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่าย

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวายจิกพิทยาคม

โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ หลักการและทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นำผลการวิจัยในระยะที่ 1 มาร่างเป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งมีรายละเอียดการพัฒนาแบบนำเสนอตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดกรอบแนวคิดรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเช่นแนวคิดด้านการศึกษาของจอห์น ดิวอี้และปรัชญาพัฒนาการนิยม แนวคิดการสร้างจิตสำนึก ของ เปาโล แฟร์ แนวคิดการเรียนการสอนโดยอาศัยประสบการณ์ของเดวิด คอล์บ แนวคิดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานของ ฟอการ์ตี้ มากำหนดเป็นหลักการ ในการสร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 (ดังในบทที่ 2 หลักการของการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม)

ขั้นตอนที่ 2 การร่างต้นแบบรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิต สาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยการวิเคราะห์ เอกสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้ รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ ที่ได้นำเสนอมาแล้วในขั้นตอนที่ 1 มาสังเคราะห์ โดยนำข้อมูลต่าง ๆ ดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการ กำหนดรูปแบบที่เหมาะสมกับการพัฒนากระบวนการสอน โดยมีลำดับขั้นตอนในการพัฒนาดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร หนังสือ ตำรา งานวิจัย และบทความที่เกี่ยวข้องกับการเรียน การสอนโดยการบริการสังคม โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร หนังสือ ตำรา งานวิจัยและบทความที่ เกี่ยวข้องและดำเนินการวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี แล้วนำมาสรุปหลักการ จุดมุ่งหมาย วิธีการสอนรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2

2. ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมจิตสาธารณะ โดยผู้วิจัยได้ ศึกษาเอกสาร หนังสือ ตำรา งานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ กำหนดเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบให้สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว

3. ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคม เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารหนังสือ ตำรา งานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้องในด้านหลักการ เป้าหมาย มาตรฐาน สาระการเรียนการสอน ผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม (แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น)ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบการเรียนรู้

4. สร้างร่างต้นแบบของรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิต สาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวายจิกพิทยาคม โดยผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบ การเรียนรู้แบบบริการสังคมที่คาดว่าจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดจิตสาธารณะ ปราบกฏดังตาราง 2

ตาราง 2 ที่มาแนวคิด/ทฤษฎี ขั้นตอนและส่วนที่นำมาใช้เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2

แนวคิด/ทฤษฎี	ขั้นตอน	จิตสาธารณะ	ส่วนที่นำมาใช้
แนวคิดการเรียนรู้ การสอนโดยการ บริการสังคม (Service Learning)	1. ขั้นตอนเตรียมการ (Preparation)	<p>1. ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้</p> <p>1.1 ช่วยผู้อื่นด้วยความ เต็มใจ</p> <p>1.2 อาสาทำงานให้ผู้อื่น ด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญาด้วย ความสมัครใจ</p> <p>1.3 แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สินอื่น ๆ</p> <p>1.4 ช่วยแก้ปัญหาหรือ สร้างความสุขให้ผู้อื่น</p> <p>2. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม ที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้</p> <p>2.1 ดูแลรักษาสาธารณ สมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วย ความเต็มใจ</p> <p>2.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่ โรงเรียนจัดขึ้นด้วยความ เต็มใจ</p> <p>2.3 เข้าร่วมกิจกรรมที่ เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและ สังคมด้วยความเต็มใจ</p>	<p>แนวคิดการเรียนการสอน โดยการบริการสังคม (Service Learning) ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นตอนเตรียมการ (Preparation) เป็น ขั้นตอนการวางแผน กิจกรรมบริการสังคม และ การให้ความรู้แก่นักเรียนใน การมีส่วนร่วมและเรียนรู้ จากการทำกิจกรรมบริการ สังคมในชั้นแรกนักเรียน ควรจะมีความรู้เกี่ยวกับ</p> <p>1.1 การสำรวจและระบุ ความต้องการของชุมชน</p> <p>1.2 การเลือกและวางแผน กิจกรรมบริการสังคมตาม จุดประสงค์การเรียนการ สอนที่คาดหวัง</p> <p>1.3 ระบุชื่อองค์กรและ การขอความช่วยเหลือจาก องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน</p> <p>1.4 กำหนดขอบเขตพื้นที่ และการฝึกทำกิจกรรม บริการสังคม</p>

ตาราง 2 (ต่อ)

แนวคิด/ทฤษฎี	ขั้นตอน	จิตสาธารณะ	ส่วนที่นำมาใช้
	2. ปฏิบัติการ (Action)	<p>1. ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้</p> <p>1.1 ช่วยผู้อื่นด้วยความเต็มใจ</p> <p>1.2 อาสาทำงานให้ผู้อื่น ด้วยกำลังกาย กำลังใจและ กำลังสติปัญญาด้วยความสมัครใจ</p> <p>1.3 แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สินอื่น ๆ</p> <p>1.4 ช่วยแก้ปัญหาหรือ สร้างความสุขให้ผู้อื่น</p> <p>2. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม ที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้</p> <p>2.1 ดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ</p> <p>2.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นด้วยความเต็มใจ</p> <p>2.3 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมด้วยความเต็มใจ</p>	<p>ขั้นที่ 2 ปฏิบัติการ (Action) เป็นการ ปฏิบัติตามแผนการที่วางไว้ซึ่งจะต้อง</p> <p>2.1 เป็นการปฏิบัติ อย่างมีความหมาย</p> <p>2.2 มีการบูรณาการทางวิชาการ</p> <p>2.3 เป็นการพัฒนาอย่างเหมาะสม</p> <p>2.4 ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง</p> <p>2.5 มีการดูแลการปฏิบัติอย่างทั่วถึง</p>

ตาราง 2 (ต่อ)

แนวคิด/ทฤษฎี	ขั้นตอน	จิตสาธารณะ	ส่วนที่นำมาใช้
	3.การสะท้อนกลับ (Reflection)	1. ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้ <ul style="list-style-type: none"> 1.1 ช่วยผู้อื่นด้วยความเต็มใจ 1.2 อาสาทำงานให้ผู้อื่น ด้วยกำลังกาย กำลังใจและ กำลังสติปัญญาด้วยความสมัครใจ 1.3 แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สินอื่น ๆ 1.4 ช่วยแก้ปัญหาหรือ สร้างความสุขให้ผู้อื่น 2. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม ที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้ <ul style="list-style-type: none"> 2.1 ดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ 2.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นด้วยความเต็มใจ 2.3 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมด้วยความเต็มใจ 	ชั้นที่ 3 ผลสะท้อนกลับ (Reflection) เป็นการให้โอกาสนักเรียนในการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับ ประสบการณ์การบริการ สังคม และการประยุกต์ การเรียนการสอนของ นักเรียนในเชิงวิชาการ บริบทส่วนตนและบริบททางสังคม กิจกรรมที่สะท้อนออกมายังเป็น การเปิดโอกาสในการ เชื่อมโยงการทำงานเชิง วิชาการกับการทำ กิจกรรมทางสังคมอีกด้วย กิจกรรมที่แสดงถึง ผลสะท้อนกลับนี้มีหลาย ประเภท ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> 3.1 การอภิปราย 3.2 การเขียนบรรยาย 3.3 การอ่าน 3.4 การแสดงความคิด ออกมาในเชิงศิลป์ 3.5 โครงการงานนักเรียน 3.6 การนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ

ตาราง 2 (ต่อ)

แนวคิด/ทฤษฎี	ขั้นตอน	จิตสาธารณะ	ส่วนที่นำมาใช้
	4. เฉลิมฉลอง (Celebration)	<p>1. ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้</p> <p>1.1 ช่วยผู้อื่นด้วยความเต็มใจ</p> <p>1.2 อาสาทำงานให้ผู้อื่น ด้วยกำลังกาย กำลังใจและ กำลังสติปัญญาด้วยความ สัมผัสใจ</p> <p>1.3 แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สินอื่น ๆ</p> <p>1.4 ช่วยแก้ปัญหาหรือ สร้างความสุขให้ผู้อื่น</p> <p>2. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม ที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้</p> <p>2.1 ดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ</p> <p>2.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่ โรงเรียนจัดขึ้นด้วยความเต็มใจ</p> <p>2.3 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็น ประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม ด้วยความเต็มใจ</p>	<p>ขั้นที่ 4 เฉลิมฉลอง (Celebration) เป็นการระลึกถึงสิ่งที่นักเรียนได้ช่วยเหลือ ชุมชนถือเป็นการปิด กิจกรรมการบริการ สังคม การเฉลิมฉลอง อาจประกอบด้วย</p> <p>4.1. การประชุม โรงเรียน</p> <p>4.2 การใช้สื่อพิเศษ</p> <p>4.3 การร่วมฉลองกับผู้ที่มีส่วนร่วมในการ บริการสังคม</p> <p>4.4 การมอบใบประกาศนียบัตร</p> <p>4.5 การจัดงานเลี้ยง</p> <p>4.6 การฉลองใน สถานที่ที่จัดการบริการ สังคม (เช่น จัดงานเลี้ยงในสวนสาธารณะ ที่นักเรียนไปช่วยทำ ความสะอาด)</p>

5. สัณเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ระบบสังคม หลักการตอบสนอง ระบบสนับสนุน ปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 สัณเคราะห์ร่างรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

องค์ประกอบ	สาระสำคัญขององค์ประกอบ
1. แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน	<ol style="list-style-type: none"> 1. รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะเป็นการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับประสบการณ์จริง 2. ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักคิดแก้ปัญหา อภิปรายโต้แย้งอย่างมีเหตุผล และยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนตลอดจนได้ร่วมกันวางแผนงานเพื่อปฏิบัติกิจกรรมบริการวิชาการเพื่อให้เกิดจิตสาธารณะ 3. ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการร่วมมือในการปฏิบัติเพื่อเชื่อมโยงประสบการณ์และความสนใจของผู้เรียน
2. วัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะในการทำงานซึ่งเกิดจากการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม 2. เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ปัจจุบัน 3. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการบูรณาการองค์ความรู้ที่ได้รับไปบริการสังคม ซึ่งผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง 4. เพื่อให้ผู้เรียนคิดไตร่ตรองตนเอง สามารถสะท้อนความคิดอันนำไปสู่ผลงานที่เชื่อมโยงกับการทำกิจกรรมบริการสังคมกับความรู้ที่ได้รับจากการเรียนในชั้นเรียน
3. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ (Preparation) ชี้แจงและแจ้งวัตถุประสงค์ของเนื้อหาวิชา/ให้ความรู้แก่ผู้เรียนในการมีส่วนร่วมและเรียนรู้จากกิจกรรมบทบาทผู้เรียน และข้อตกลงร่วมกันในการทำกิจกรรมในชั้นเรียน ชี้แจงเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม

ตาราง 3 (ต่อ)

องค์ประกอบ	สาระสำคัญขององค์ประกอบ
	<p>2. ขั้นตอนที่ 2 ลงมือปฏิบัติการ (Action) ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงด้วยตนเอง นำความรู้ทางวิชาการไปบูรณาการเพื่อให้บริการสังคม และพัฒนาวิธีการอย่างต่อเนื่องทุกกิจกรรม</p> <p>3. ขั้นที่ 3 การสะท้อนกลับ (Reflection) ให้ผู้เรียนนำผลการปฏิบัติจริงจากขั้นที่ 2 มาร่วมกันคิดวิเคราะห์ อภิปรายเพื่อให้ได้แง่คิดจากการปฏิบัติจริง ซึ่งกิจกรรมในขั้นนี้จะออกมาในรูปของการนำเสนอหน้าชั้นเรียนหรือโครงการ</p> <p>4. ขั้นที่ 4 เฉลิมฉลอง (Celebration) แสดงถึงสิ่งที่ผู้เรียนได้ช่วยเหลือชุมชน นำผลของการจัดกิจกรรมในขั้นที่ 3 นำผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากชุมชนมาจัดนิทรรศการผลงานนักเรียน ซึ่งเกิดจากการปฏิบัติจริง</p>
4. ระบบสังคม	<p>บทบาทผู้สอน เป็นเพียงผู้คอยชี้แนะ ติดตาม สนับสนุนและให้คำปรึกษา เป็นผู้คอยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ร่วมกันโดยใช้เทคนิคการสนทนาเกี่ยวกับสภาพปัญหาทางสังคมในปัจจุบันเพื่อให้ผู้เรียนได้อภิปรายโต้แย้งตามแนวทางประชาธิปไตย</p> <p>บทบาทผู้เรียน เป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรม นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน ไตร่ตรองความรู้ความสามารถของตนเองและคิดใคร่ครวญตระหนักในบทบาทหน้าที่ของพลเมืองที่ดี วางแผนปฏิบัติการและพิจารณาไตร่ตรองในแต่ละขั้นตอนของการวางแผน ด้วยการเขียนบันทึกสะท้อนคิดจากชุดการสอน สนทนาอภิปราย เขียนรายงานสรุปโครงการและนำเสนอผลงานที่ได้รับจากการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม</p>
5. หลักการตอบสนอง	<p>1. ผู้สอนและผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกัน ผู้เรียนเป็นผู้นำในการทำกิจกรรม ผู้สอนเป็นผู้คอยสังเกตการณ์ ให้กำลังใจและให้คำปรึกษาแนะนำในการวางแผนโครงการหรือกิจกรรมเพื่อบริการสังคม เมื่อปฏิบัติโครงการหรือกิจกรรมสำเร็จแล้วผู้สอนให้คำชมเชยและยกย่องให้เป็นแบบอย่างกับเพื่อนกลุ่มอื่น ๆ</p> <p>2. ชุมชนมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่นักศึกษาได้จัดทำขึ้น</p>

ตาราง 3 (ต่อ)

องค์ประกอบ	สาระสำคัญขององค์ประกอบ
6.ระบบสนับสนุน	1. ชุมชน (สวนสมุนไพรรตาสุย) เป็นแหล่งการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้กับผู้เรียน 2. โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมบริการวิชาการแก่ชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวายจิกพิทยาคม ในขั้นตอนนี้เป็นการประเมินร่างต้นแบบรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้พัฒนาขึ้นโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การศึกษาความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย ผู้ที่มีคุณสมบัติ มีความรู้ มีประสบการณ์ ด้านการสอน ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 5 คน ได้แก่

- 1.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ ประเสริฐสังข์ อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด
- 1.2 ดร.ฐิติยา เรือนนะการ อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล จังหวัดนครราชสีมา
- 1.3 ดร.พนาภรณ์ สุวรรณศรี ครู อันดับ คศ. 3 โรงเรียนนครบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา
- 1.4 ดร.พิชิต ชินกร ครู อันดับ คศ.3 โรงเรียนบ้านเชียงยืน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3
- 1.5 ดร.จันทวีร์ โยสีดา ครู อันดับ คศ.3 โรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24

ดำเนินการตรวจสอบรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะโดยวิธีการสนทนากลุ่มแบบเจาะจงตามประเด็นที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะและเนื้อหาการพัฒนาารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้รวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

รูปแบบการเรียนการสอน

1. รูปแบบค่อนข้างเป็นนามธรรม ยังขาดการเชื่อมโยงทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบปรับโดยนำทฤษฎีมาเชื่อมโยงกับรูปแบบในแต่ละชั้นในการรูปแบบการเรียนรู้

2. ชั้นเตรียมการควรเขียนให้ชัดเจนว่าผู้สอนเตรียมความรู้เรื่องอะไรให้นักเรียนยกตัวอย่างความรู้เกี่ยวกับลูกประคบสมุนไพร ควรอธิบายขั้นตอนให้ละเอียดนักเรียนจะได้เข้าใจวิธีการทำมากยิ่งขึ้น

3. ชั้นเฉลิมฉลอง ควรกำหนดเวลาให้ชัดเจน เช่น ระยะเวลา 1-2 ชั่วโมง ในการเฉลิมฉลองเพื่อเป็นการบริหารเวลา

4. ชั้นเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ควรให้นักเรียนทำกิจกรรมใกล้เคียงกับโรงเรียนเพื่อสะดวกในการใช้แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นและง่ายต่อการควบคุมกิจกรรมได้ ยกตัวอย่าง สวนสมุนไพรตาฮุยซึ่งผู้วิจัยก็ใช้แหล่งเรียนรู้ตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำ

2. การประเมินด้านความเหมาะสม และความสอดคล้องของรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งใช้ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิม ตรวจสอบความเหมาะสม และความสอดคล้องของรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะเพื่อหาข้อบกพร่องต่าง ๆ

2.1 การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนมีความเหมาะสม ระดับมาก มีคะแนนความเหมาะสมโดยรวม 4.28 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.17

2.2 การประเมินความสอดคล้องของรูปแบบการเรียนรู้ พบว่า รูปแบบการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับองค์ประกอบที่จัดทำขึ้น ระดับมากที่สุด มีคะแนนความสอดคล้อง 0.93

3. การสร้างเครื่องมือรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นการพัฒนาเครื่องมือตามรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ออกแบบไว้ ได้แก่

3.1 คู่มือสำหรับครูโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ชุดการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม(แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น) เรื่อง พืชสมุนไพร จำนวน 5 ชุด

3.2 คู่มือสำหรับผู้เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ชุดการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม(แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น) เรื่อง พืชสมุนไพร จำนวน 5 ชุด

3.2.1 ใบความรู้ ประกอบการเรียนรู้ในแต่ละชุด

3.2.2 ใบงาน ประกอบการเรียนรู้ในแต่ละชุด

4. การตรวจสอบความเหมาะสมสอดคล้องของเครื่องมือและรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้นำโครงสร้างของรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ไปประเมินโดยการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและอาศัยดุลยพินิจในการแสดงความคิดเห็นตามประเด็นคำถามแล้วรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

เครื่องมือ

ประเด็นคำถามในการสนทนากว้างไป ควรมุ่งหรือสัมพันธ์กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเรื่ององค์ความรู้ที่จะไปให้บริการสังคมหรือชุมชน

รูปแบบ

ชั้นจัดแสดงผลงาน ควรให้นักเรียนได้จัดแสดงผลงานตามกิจกรรมที่นำเสนอได้ครบทุกกิจกรรม

4.1 การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า มี 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert's Scale) โดยกำหนดให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงคำตอบเดียวคือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนมากที่สุด 5 คะแนน มาก 4 คะแนน ปานกลาง 3 คะแนน น้อย 2 คะแนน น้อยที่สุด 1 คะแนน การแปลความหมายโดยนำคะแนนมาหาค่าเฉลี่ยแล้วกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย 5 ระดับดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

คะแนนเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง เหมาะสมมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง เหมาะสมน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้ในกรณีที่ได้ผลคะแนนเฉลี่ยแล้วได้มากกว่า หรือเท่ากับ 3.51 ขึ้นไปถือว่ามีความเหมาะสมไม่ต้องปรับปรุงถ้าได้คะแนนเฉลี่ยน้อยกว่า 3.51 ผู้วิจัยต้องปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4.2 การประเมินความสอดคล้องของเครื่องมือและรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคม เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะด้วยดัชนีความสอดคล้อง (IC) เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคะแนนความสอดคล้องกำหนดไว้ ดังนี้

ให้ +1 เมื่อ แน่ใจว่ารายการประเมินนั้นวัดสอดคล้องหรือตรงประเด็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ต้องการวัดหรือรายการประเมินนั้นวัดตรงตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนรู้

ให้ 0 เมื่อ ไม่แน่ใจว่ารายการประเมินนั้นวัดสอดคล้องหรือตรงประเด็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ต้องการวัดหรือรายการประเมินนั้นวัดตรงตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนรู้

ให้ -1 เมื่อ แน่ใจว่ารายการประเมินนั้นวัดไม่สอดคล้องหรือไม่ตรงประเด็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ต้องการวัดหรือรายการประเมินนั้นวัดไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

การตรวจสอบความสอดคล้องของรายการประเมินนั้นวัดสอดคล้องหรือตรงประเด็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ต้องการวัดหรือรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะในกรณีที่ผลคะแนนได้มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ขึ้นไปถือว่ามีความสอดคล้องไม่ต้องปรับปรุง ถ้าได้คะแนนน้อยกว่า 0.5 ผู้วิจัยต้องปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวายจิกพิทยาคม

หลังการพัฒนาการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และทดลองใช้แล้วนำรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการวิจัยในระยะที่ 2 มาปรับปรุงแก้ไขและนำรูปแบบไปใช้เพื่อประเมินผลของการใช้รูปแบบโดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการและการวิจัยเชิงคุณภาพ

3.1 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การทดลอง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นนักเรียนที่เรียนวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม (แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โดยผู้วิจัยเป็นครูประจำวิชาและบันทึกข้อมูลด้วยตนเอง

3.2 วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริม จิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ มีวิธีการดำเนินการตามวงจรของการวิจัยดังนี้ (Kemmis and McTaggart, 1990)

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผน (Plan)

1. สำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาโดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์และปรึกษาร่วมกันระหว่างครู นักเรียน และชุมชน

2. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริม จิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม

3. ศึกษาและสร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ (Act)

เป็นการทำรูปแบบการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาแล้วในขั้นที่ 1 นำมาดำเนินการขณะลงมือปฏิบัติ โดยผู้วิจัยคอยสนับสนุน ให้คำแนะนำ ก่อนและหลังการทำกิจกรรมการบริการวิชาการแก่สังคม

ขั้นที่ 3 ขั้นสังเกตการณ์ (Observe)

เป็นการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในขณะเข้าร่วมกิจกรรมการบริการวิชาการแก่สังคม ซึ่งสังเกตกระบวนการของการปฏิบัติการ (The Action Process) และผลของการปฏิบัติการ (The Effect of Action) โดยใช้เทคนิคการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม การเขียนบันทึกสะท้อนผลความคิดของนักเรียนที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ

ขั้นที่ 4 ขั้นสะท้อนการปฏิบัติ (Reflect)

เป็นการประเมินหรือตรวจสอบกระบวนการแก้ปัญหา อุปสรรค ที่ได้จากข้อมูลในขั้นสังเกตการณ์ (Observe) โดยผ่านการวิเคราะห์ อภิปราย ประเมิน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะนำไปสู่การปรับปรุงและวางแผนต่อไป

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการของรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคม เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีดังนี้ คือ

3.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติการวิจัย ได้แก่ คู่มือสำหรับผู้เรียน

โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ชุดการสอนวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม(แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น) เรื่อง พืชสมุนไพร จำนวน 5 ชุด ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะที่สังเคราะห์ขึ้น

3.3.2 เครื่องมือสะท้อนผลการปฏิบัติ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง แบบประเมินผลการจัดกิจกรรม แบบบันทึกสะท้อนคิด (Reflective Journal)

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้เครื่องมือดังต่อไปนี้

3.4.1 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อวัดจิตสาธารณะของนักเรียนที่ได้รับมอบหมายในรูปแบบการเรียนรู้

3.4.2 แบบบันทึกสะท้อนคิด มีจุดประสงค์เพื่อวัดจิตสาธารณะของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยให้ผู้เรียนบันทึกหลังจากการทำกิจกรรมแต่ละครั้งเสร็จสิ้นลง

3.4.3 แบบประเมินผลรูปแบบการเรียนรู้ มีจุดประสงค์เพื่อประเมินผลการปฏิบัติ
กิจกรรมการบริการสังคมโดยให้นักเรียนสรุปผลการดำเนินกิจกรรมและนำเสนอผลการดำเนินงาน
ในลักษณะบทความทางวิชาการ หรือการสร้างผลงานจากความคิด

3.5 การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.5.1 ดำเนินการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริม
จิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่พัฒนาขึ้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมการ (Preparation) เป็นขั้นตอนในการให้การให้ความรู้แก่นักเรียนในการมีส่วนร่วมและเรียนรู้จากการทำกิจกรรมบริการสังคม เพื่อการสำรวจและระบุความต้องการของชุมชนจากแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ตามจุดประสงค์ของรายวิชา จากนั้นให้ผู้เรียนการเลือกและวางแผนกิจกรรมบริการสังคมตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ มีการระบุขอบเขตเนื้อหาวิชาที่ศึกษาและฝึกการทำกิจกรรมเพื่อบริการสังคม เพื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา

ขั้นที่ 2 ลงมือปฏิบัติการ (Action) เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงได้ด้วยตนเอง นำความรู้ทางวิชาการไปบูรณาการเพื่อให้บริการทางสังคมและพัฒนาวิธีการอย่างต่อเนื่องทุกกิจกรรม ซึ่งเป็นขั้นที่ผู้เรียนได้วางแผนหรือเตรียมการแล้วต่อจากขั้นที่ 1

ขั้นที่ 3 การสะท้อนกลับ (Reflection) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนนำผลการปฏิบัติจริงจากขั้นที่ 2 มาร่วมกันคิดวิเคราะห์ อภิปรายเพื่อให้ได้แง่คิดจากการปฏิบัติจริง ซึ่งกิจกรรมในขั้นนี้จะออกมาในรูปของการนำเสนอหน้าชั้นเรียนหรือโครงงาน

ขั้นที่ 4 เฉลิมฉลอง (Celebration) เป็นขั้นตอนที่แสดงถึงสิ่งที่ผู้เรียนได้ช่วยเหลือชุมชนนำผลของการจัดกิจกรรมในขั้นที่ 3 นำผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากชุมชนมาจัดนิทรรศการผลงานนักเรียน ซึ่งเกิดจากการปฏิบัติจริง

3.5.2 รวบรวมข้อมูลระหว่างสอน

โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากคู่มือรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคม เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของการวิจัยปฏิบัติการ ด้วยเครื่องมือต่าง ๆ ที่ได้จัดเตรียมไว้ในขั้นวางแผนและนำข้อมูลในขั้นสังเกตการณ์มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อนำไปใช้วางแผนใหม่ สังเกต ครั้งต่อไปโดยข้อมูลที่รวบรวมได้จะเป็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการทำกิจกรรมการบริการวิชาการในชุมชน พฤติกรรมของผู้เรียน ผลการประเมินตนเอง การบันทึกสะท้อนผลและผลการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง

3.6 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในระยะพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะวิจัยเชิงปฏิบัติการประกอบด้วย 1) เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติการวิจัย 2) เครื่องมือที่ใช้สะท้อนผลการปฏิบัติและ 3) เครื่องมือที่ใช้ประเมินผลรูปแบบการเรียนการสอน ดังต่อไปนี้

3.6.1 เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติการวิจัยเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติการวิจัย ได้แก่ คู่มือสำหรับผู้เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้สังเคราะห์ขึ้นในการวิจัยระยะที่หนึ่ง โดยมีลำดับขั้นการพัฒนา ดังนี้

3.6.1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หลักสูตรและเนื้อหาที่จะสอน หลักการและเป้าหมายของการสอน ในรายวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม (แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น)แนวการจัดรูปแบบการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วม

3.6.1.2 วิเคราะห์เนื้อหา และกำหนดรูปแบบคู่มือสำหรับผู้เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะโดยมีองค์ประกอบดังนี้

- 1) คำชี้แจงสำหรับครูและผู้เรียน
- 2) คำแนะนำในการใช้ชุดการสอนสำหรับครูและผู้เรียน
- 3) ใบความรู้
- 4) ใบงาน
- 5) แบบบันทึกสะท้อนคิด

3.6.1.3 สร้างคู่มือสำหรับผู้เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 10 สัปดาห์ 20 ชั่วโมง ปรากฏดังตาราง 4

พหุ ประถมศึกษา

ตาราง 4 คู่มือสำหรับผู้เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

คู่มือสำหรับผู้เรียน	เวลาที่ใช้ (ชั่วโมง)	เครื่องมือ
1. วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม (แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น) พืชสมุนไพรท้องถิ่น	4	1. แบบประเมินจิตสาธารณะ นักเรียน 2. แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง 3. แบบบันทึกสะท้อนคิด
2. วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม (แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น) น้ำมันหอมระเหยจากพืชสมุนไพร	4	1. แบบประเมินจิตสาธารณะ นักเรียน 2. แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง 3. แบบบันทึกสะท้อนคิด
3. วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม (แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น) สวนเรียนรู้สมุนไพรท้องถิ่น	4	1. แบบประเมินจิตสาธารณะ นักเรียน 2. แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง 3. แบบบันทึกสะท้อนคิด
4. วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม (แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น) ลูกประคบสมุนไพร	4	1. แบบประเมินจิตสาธารณะ นักเรียน 2. แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง 3. แบบบันทึกสะท้อนคิด
5. วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม (แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น) การแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพร	4	1. แบบประเมินจิตสาธารณะ นักเรียน 2. แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง 3. แบบบันทึกสะท้อนคิด

3.6.1.4 นำคู่มือสำหรับผู้เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สร้างขึ้น เสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสม ของเนื้อหาที่

ใช้สอนกับคำอธิบายรายวิชา ความสอดคล้องของขั้นตอนการสอน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมเพื่อตรวจสอบคู่มือสำหรับผู้เรียน

3.6.1.5 นำคู่มือสำหรับผู้เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคม เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มาปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

- 1) จุดประสงค์ของแผนการเรียนการสอนประจำชุดการสอนควรระบุเป็นเชิงพฤติกรรมเพื่อให้สามารถวัดได้
- 2) ควรระบุเวลาในการใช้ชุดการสอนเป็นชั่วโมงให้ชัดเจน
- 3) ควรเพิ่มกิจกรรมในชุดการสอนให้ครบตามรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคม

3.6.2 เครื่องมือประเมินผลของรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้แก่ แบบประเมินจิตสาธารณะนักเรียนสำหรับนักเรียนประเมินตนเองจำนวน 30 ข้อ มีวิธีการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือมีดังนี้

3.6.2.1 ศึกษาานิยามของจิตสาธารณะ เพื่อนำมาสร้างประเด็นคำถามให้ครอบคลุมตัวชี้วัดของการมีจิตสาธารณะในการวิจัยในครั้งนี้จิตสาธารณะ (Public Mind) หมายถึง คุณลักษณะ พฤติกรรมที่แสดงออกของนักเรียนถึงการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ พึงพอใจโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนชุมชน และสังคมโดยจำแนกเป็น 2 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านการช่วยเหลือผู้อื่นตัวชี้วัดมีดังนี้
  - 1.1) ช่วยผู้อื่นด้วยความเต็มใจ
  - 1.2) อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกายกำลังใจและกำลังสติปัญญาด้วยความสมัครใจ
  - 1.3) แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สินอื่น ๆ
  - 1.4) ช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้ผู้อื่น
- 2) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคมตัวชี้วัดมีดังนี้
  - 2.1) ดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ
  - 2.2) เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นด้วยความเต็มใจ
  - 2.3) เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม

ด้วยความเต็มใจ

3.6.2.2 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการสร้างและหาคุณภาพของแบบประเมินจิตสาธารณะ

3.6.2.3 สร้างแบบประเมินจิตสาธารณะนักเรียนฉบับร่างประกอบด้วย 2 ตอน

ตอนที่ 1 รายการคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ คือ ทำทุกครั้ง ทำบ่อยครั้ง ทำบางครั้งนาน ๆ ครั้ง และไม่เคยทำจำนวน 40 ข้อ โดยจำแนกออกเป็น 2 ด้าน คือ 1) ด้านการช่วยเหลือผู้อื่นจำนวนข้อคำถาม 20 ข้อ 2) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคมจำนวนข้อคำถาม 20 ข้อ และตอนที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิด (Open End) สำหรับระบุนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นตอนที่ 1 มีระดับคะแนนดังนี้

กระทำหรือปฏิบัติทุกครั้ง	กำหนดให้ 4 คะแนน
กระทำหรือปฏิบัติบ่อยครั้ง	กำหนดให้ 3 คะแนน
กระทำหรือปฏิบัติบางครั้ง	กำหนดให้ 2 คะแนน
นาน ๆ ครั้งกระทำหรือปฏิบัติ	กำหนดให้ 1 คะแนน
ไม่เคยกระทำหรือปฏิบัติ	กำหนดให้ 0 คะแนน

จากนั้นผู้วิจัยจัดกลุ่มระดับจิตสาธารณะของนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่มตามเกณฑ์ดังนี้สมพร สุทัศนีย์ (2544)

ค่าเฉลี่ย 3.01-4.00 แปลความหมายว่า มีจิตสาธารณะระดับสูง
ค่าเฉลี่ย 2.01-3.00 แปลความหมายว่า มีจิตสาธารณะระดับ

ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 0.00-2.00 แปลความหมายว่า มีจิตสาธารณะระดับต่ำ

3.6.2.4 นำแบบประเมินจิตสาธารณะนักเรียนที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงโดยมีประเด็นที่ควรปรับปรุงคือ ภาษาที่ใช้ควรมีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียนให้เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน

3.6.2.5 นำแบบประเมินจิตสาธารณะนักเรียนที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอนผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านมีคุณสมบัติ คือ 1) มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก 2) มีประสบการณ์การทำงานในด้านที่เกี่ยวข้องอย่างน้อยเป็นเวลา 5 ปี 3) มีผลงานในด้านที่เกี่ยวข้องเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป (ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมกับประเมินคู่มือสำหรับผู้เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2) เพื่อพิจารณาประเมินค่าดัชนี

ความสอดคล้อง (IC) ผลการประเมินแบบประเมินจิตสธารณะนักเรียนที่สร้างขึ้นมีค่า (IC) ตั้งแต่ 0.50 ถึง 1.00 จึงเป็นแบบประเมินจิตสธารณะที่มีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา

3.6.2.6 ทดลองใช้แบบประเมินจิตสธารณะกับกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในการศึกษาในร่อง โรงเรียนบัวหลวงวิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 35 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561

3.6.2.7 หาคุณภาพของแบบประเมินจิตสธารณะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่พัฒนาขึ้นเป็นรายข้อโดยหาค่าอำนาจจำแนกตามวิธี Item Total Correlation คัดเลือกไว้จำนวน 30 ข้อ ตามที่ต้องการซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.62 ถึง 0.88

3.6.2.8 นำแบบประเมินจิตสธารณะสำหรับนักเรียนที่คัดเลือกไว้จำนวน 30 ข้อมาหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับด้วยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.86

3.6.2.9 ปรับปรุงแบบประเมินจิตสธารณะนักเรียนให้ถูกต้องสมบูรณ์และจัดพิมพ์เป็นฉบับจริงสำหรับนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.6.3 เครื่องมือที่ใช้สะท้อนผลการปฏิบัติ

เครื่องมือที่ใช้สะท้อนผลการปฏิบัติ เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลในระหว่างการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีดังนี้ 1) ใบงานแต่ละชุดการเรียนรู้ 2) โครงการหรือกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อบริการสังคม 3) สังเกตการนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน 4) แบบบันทึกสะท้อนผลความคิดของนักเรียน 5) นวัตกรรมที่ได้จากการจัดกิจกรรมการบริการสังคม

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

3.7.1 หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนจากแบบประเมิน

3.7.2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากเครื่องมือแบบบันทึกสะท้อนคิดขั้นตอนที่ 2 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

1. กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การทดลอง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวายจิกพิทยาคม จำนวน 35 คนซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561

2. วิธีดำเนินการวิจัยผู้วิจัยดำเนินการศึกษาผลของการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2.1 เครื่องมือที่ใช้ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

2.1.1 แบบรายงานผลการจัดกิจกรรมการบริการวิชาการแก่สังคม

โดยให้นักเรียนสรุปเป็นรายงานเชิงวิชาการและบันทึกสะท้อนผลความคิด

2.1.2 แบบประเมินการจัดกิจกรรมการบริการวิชาการแก่สังคม โดยให้ผู้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในสังคมเป็นผู้ประเมินผลการปฏิบัติงานของนักเรียนหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรม

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

2.2.1 การตรวจสอบความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยใช้ค่าสถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.2.2 ชุดการสอนโดยการบริการสังคมประเมินโดยการวิเคราะห์ความสอดคล้องจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

2.2.3 วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละของข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การประเมินการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม การนำเสนอผลงาน และแบบประเมินความพึงพอใจในการให้บริการแก่สังคม

2.2.4 วิเคราะห์เนื้อหาจากแบบบันทึกสะท้อนผล

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean) ของคะแนนใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N แทน จำนวนผู้ให้ข้อมูล

1.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

$$S = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X แทน คะแนนแต่ละตัว

N แทน จำนวนผู้ให้ข้อมูล

$\sum X$ แทน ผลรวม

1.3 ร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้สถิติพื้นฐาน ดังนี้

2.1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean) ของคะแนน

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ X แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.1.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

$$S = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X แทน คะแนนแต่ละตัว

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

$\sum X$ แทน ผลรวม

2.2 หาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับรายการประเมินตามองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ (IC) โดยใช้สูตร ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

$$IC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับรายการประเมินตามองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

2.3 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบประเมินจิตสาธารณะโดยใช้ Item Total Correlation หรือใช้ค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

$$r_{xy} = \frac{n \sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{[n \sum X^2 - (\sum X)^2][n \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ r_{xy} แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

$\sum XY$ แทน ผลบวกของผลคูณคะแนนครั้งแรกและครั้งที่สองเป็นคู่ๆ

$\sum X$ แทน ผลบวกของคะแนนแบบประเมินจิตสาธารณะครั้งแรก

$\sum Y$ แทน ผลบวกของคะแนนแบบประเมินจิตสาธารณะครั้งที่สอง

2.4 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินจิตสาธารณะแบบมาตราส่วนประมาณค่าโดยใช้วิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) จากสูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

$$\alpha = \frac{k}{(k-1)} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
 k แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
 $\sum s_i^2$ แทน ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ
 s_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวม

พหุ ประถมศึกษา ชีวะ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
 $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย
S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลตามกรอบความมุ่งหมายการวิจัยในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดังต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการสร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

การสร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยระยะที่ 1 และ 2 ตามลำดับ ดังนี้

ผลการวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาบริบท สภาพปัจจุบันและ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ผลการวิจัยระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ผลการวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาบริบท สภาพปัจจุบันและ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลปรากฏดังนี้

ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม (แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น) เรื่อง พืชสมุนไพร ตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ในคาบเรียนวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และได้จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในวันศุกร์ที่ 22 กุมภาพันธ์ 2562 เวลา 09.00-16.00 น. ในหัวข้อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับแหล่งการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม(แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ณ สวนสมุนไพร ตาสุย ตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ได้แก่ นายกองค้การ บริหารส่วนตำบลสวายจิก ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสวายจิก หัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ ในองค์การบริหารส่วนตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน ตาสุย (เจ้าของสวนสมุนไพร) และคณงานสวนตาสุย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวายจิกพิทยาคม ตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ในคาบเรียนวิทยาศาสตร์ จำนวน 2 ห้อง ห้องละ 40 คน รวมผู้เข้าร่วมทั้งหมดเป็น 100 คน ซึ่งพบว่า แหล่งการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ท้องถิ่นโดยเฉพาะสวนสมุนไพร หรือพืชสมุนไพรในท้องถิ่นในชุมชนมีมากมาย ดังคำกล่าวของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสวายจิกที่ว่า

“การเรียนรู้เป็นการเรียนที่ไม่มีสิ้นสุด โดยเฉพาะการนำสมุนไพรพื้นบ้านหรือพืชสมุนไพรที่มีอยู่ในท้องถิ่น นำมาใช้ แปรรูปให้เกิดประโยชน์ ลดมลพิษ ลดค่าใช้จ่าย สร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน สมุนไพรต่างๆในชุมชน ได้ทดลองปลูกสลับกันไป ผิดบ้างถูกบ้าง เป็นสิ่งที่เราต้องเรียนรู้ และปรับให้เหมาะกับบริบทชุมชนของเรา จึงอยากให้น้องๆ ได้เรียนรู้ เกี่ยวข้องประสบการณ์จากสวนสมุนไพรของชาวบ้านให้ได้มากที่สุดเพื่อวันหนึ่งเราอาจจะได้มาต่อยอด และพัฒนาสมุนไพรพื้นบ้านในตำบลสวายจิกของเรา”

ซึ่งจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พบว่า แหล่งการเรียนรู้สวนสมุนไพรท้องถิ่นเพื่อให้ความรู้และประสบการณ์กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวายจิกพิทยาคม คือ

“สวนสมุนไพร ตาฮูย” ซึ่งเป็นสวนสมุนไพรแห่งแรกของตำบลสวายจิก ตาฮูยได้สร้างสวนสมุนไพรแห่งนี้ขึ้นภายใต้แนวคิด มิติการเรียนรู้ด้านสมุนไพรอย่างสนุกสนานเป็นแหล่งรวบรวมพันธุ์สมุนไพรท้องถิ่น ที่มีอยู่ตามบ้านเรือนในภาคอีสาน และเพื่อเป็นการอนุรักษ์พืชสมุนไพร และทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นประโยชน์แก่คนรุ่นหลัง

ภูมิทัศน์โดยรวมในปัจจุบันได้ทำการปรับปรุง แบ่งพื้นที่ตามประโยชน์ใช้สอยให้มีความสวยงามและสามารถเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น โดยจัดแบ่งเป็นส่วนเรียนรู้ ศึกษาทดลอง ส่วนอบรมสัมมนา ได้แก่ สวนสมุนไพรตามสรรพคุณทางยา สวนเศรษฐกิจ เรือนพักผ่อน ส่วนขยายต้นไม้พันธุ์ไม้สมุนไพรต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อเปิดกว้างให้กับชุมชนในพื้นที่ นักเรียน นักศึกษา นักท่องเที่ยว หน่วยงานต่าง ๆ และบุคคลทั่วไป ได้เข้ามาศึกษาหาความรู้ อีกทั้งยังเป็นแหล่งท่องเที่ยว สถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่สำคัญของตำบลสวายจิกอีกแห่งหนึ่ง

ส่วนสภาพปัจจุบันของชุมชนเขตเทศบาลตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พบว่า ชุมชนในเขตเทศบาลตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 58.23 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 36,395 ไร่ มีหมู่บ้าน จำนวน 19 หมู่บ้านคือ

หมู่ 1 สวายจิก	หมู่ 2 สวายจิก	หมู่ 3 หนองปรือ
หมู่ 4 บ้านใหม่	หมู่ 5 มะค่า	หมู่ 6 หนองพลวง
หมู่ 7 หนองขาม	หมู่ 8 ถาวร	หมู่ 9 หนองปรือน้อย
หมู่ 10 บ้านฝ้าย	หมู่ 11 มะค่าตะวันออก	หมู่ 12 โคกฟาน
หมู่ 13 โคกตาสิงห์	หมู่ 14 สวายจิก	หมู่ 15 โคกเปราะ
หมู่ 16 บ้านพลวง	หมู่ 17 เขกมัย	หมู่ 18 ปรือพัฒนา
หมู่ 19 ห้วยลึก		

ความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้สมุนไพรสวนตาฮูยที่สามารถใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้ให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวายจิกพิทยาคม พบว่า ชุมชนมีความต้องการให้นักเรียนได้นำเอาองค์ความรู้ที่นักเรียนได้รับมาถ่ายทอดให้กับคนในชุมชน เพื่อเกิดองค์ความรู้ร่วมกัน ดังคำกล่าวของปลัดเทศมนตรีที่ว่า

“ทำอย่างไรเราจะนำความรู้ทางวิชาการในห้องเรียนของน้อง ๆ มาประยุกต์กับภูมิปัญญาของรุ่นพ่อ รุ่นปู่ รุ่นตา รุ่นยาย ให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ทางการศึกษา ให้น้อง ๆ พยายามศึกษาค้นคว้าให้ได้ แหล่งการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรม และความผูกพันกับชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขได้บนพื้นฐานของ

ความเป็น ไทยและความเป็นสากล ดังนั้นแหล่งการเรียนรู้ช่วยในการเรียนรู้คู่ขนานระหว่างความรู้ สากลกับ ความรู้ท้องถิ่น เพราะท้องถิ่นหรือชุมชนเป็นที่ที่มีระบบความรู้ที่ถูกพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง โดยผ่าน การสั่งสมและถ่ายทอดผ่านรุ่นสู่รุ่น”

บทบาทของคนในชุมชนที่สามารถใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้ให้กับนักเรียนเพื่อ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน พบว่า ชุมชนมีความต้องการที่จะถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับ เยาวชนคนรุ่นใหม่เพื่ออนุรักษ์ไว้ให้คนรุ่นหลัง โดยเฉพาะสวนสมุนไพรตาฮุย ดังบทสนทนาระหว่างตา ฮุยและตัวแทนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวายจิกพิทยาคม

นักเรียน : สวนสมุนไพรของตาฮุยได้เปิดโอกาสให้เด็กเยาวชนมาทำกิจกรรม ร่วมกันหรือไม่ หรือตาฮุยมีแนวคิดที่จะถ่ายทอดวิธีการปลูกสมุนไพร หรือการแปรรูปสมุนไพรให้คน รุ่นหลังหรือไม่

ตาฮุย : สวนสมุนไพรของตาฮุย เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนรุ่นหลัง ได้มาศึกษา ตาฮุยจะสอนในทุกๆ ด้านเกี่ยวกับสมุนไพร โดยใช้ประสบการณ์ที่ปลูกสมุนไพรมานานกว่า 20 ปี สอนและให้เด็ก ลูกหลานได้ลองทำจริง

นักเรียน : ตาฮุย วางแผนที่จะขยายสวนและเปิดเป็นแหล่งการเรียนรู้ให้กับคน ทั่วไป หรือไม่

ตาฮุย : ปัจจุบันสวนสมุนไพรตาฮุย เป็นแหล่งการเรียนรู้ขนาดเล็ก แต่ที่ไม่ได้เปิด เป็นลักษณะใหญ่โตให้คนมาเรียนรู้ เพราะตาฮุยยังขาดคนมาสืบทอด และความคิดไม่อยากจะเก็บเงิน เข้าชมสวน เพราะเป้าหมายการทำสวนของตาฮุยคือ การอนุรักษ์สมุนไพรท้องถิ่นไว้ให้คนรุ่นหลังได้ดู ตาฮุยมีความคิดที่จะขยายสวนสมุนไพรในอนาคตอันใกล้ แต่กำลังคิดว่าจะทำอย่างไร จะอยู่ได้ไหม หากไม่เก็บค่าเข้าชมสวน

จากบทสนทนาจะเห็นได้ว่าสวนสมุนไพรตาฮุยมีความพร้อมที่จะเป็นแหล่งการเรียนรู้ ให้กับนักเรียน และต้องการให้นักเรียน นำความรู้ที่ได้รับจากการเรียนในสถานศึกษา มาช่วยเหลือ สวนตาฮุยในการแปรรูปสมุนไพร หรือในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในครั้งนี้ ดังบทสนทนาระหว่างตาฮุย กับนักเรียน ดังนี้

นักเรียน : ถ้าเกิดนักเรียนอยากจะทดลองแปรรูปสมุนไพรในสวนตาฮุย เช่น การทำลูกประคบ หรือทำตระไคร้ หรือโลชั่นสมุนไพรสักชนิด ตาฮุยให้การสนับสนุนไหม

ตาฮุย : ตาฮุยเห็นด้วยนะ คิดอยากจะทำอยู่ แต่ก็อยากที่จะพัฒนาไปตามเวลา
 อยากให้ตาฮุยจะมีการทำลูกประคบอยู่แล้ว สูตรลูกประคบก็จะพัฒนาไปเรื่อยๆ โดยมีส่วนร่วมของ
 ชมรมผู้สูงอายุมาช่วยกันทำ หากนักเรียนจะลองทำ จะปรับสูตร ตาฮุยยินดีสนับสนุน เต็มที่

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับตาฮุยเจ้าของสวนสมุนไพรและ
 ร่วมกันวิเคราะห์ถึงจุดแข็งจุดอ่อนและความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ของแหล่งการเรียนรู้
 สวนสมุนไพรตาฮุย ตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยจัดทำเป็นกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งให้เรียน
 จัดกลุ่มตามความสนใจของแต่ละคน ตลอดจนร่วมกันนัดหมายกันในการลงเก็บข้อมูลในพื้นที่
 ปรากฏดังตาราง 5

ตาราง 5 การวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน

แหล่งการเรียนรู้สวน สมุนไพรตาฮุย	จุดแข็ง	ปัญหา	ความต้องการ	วันเวลา ทำกิจกรรม
1. ปลูกสมุนไพร	- ตาฮุยได้รับความรู้ ในการปลูกสมุนไพร และขยายพันธุ์สมุนไพร อื่นๆ จากการเรียนรู้ สวนสมุนไพร และได้ นำมาปรับปรุงให้ เหมาะกับบริบทภาค อีสาน - สามารถสร้างรายได้ และลดรายจ่ายให้กับ ชุมชน	- ภัยธรรมชาติและมีศัตรูพืช - ขาดต้นทุนในการดำเนินการเพื่อ การตลาด	- แปรรูปผลิตภัณฑ์ - ขยายการตลาด - จัดทำแหล่งเรียนรู้ ขนาดใหญ่ ขยาย สวนสมุนไพรให้มี นานาชนิด - ทำสื่อโฆษณา	คาบเรียน วิทยาศาสตร์, เสาร์ - อาทิตย์

ตาราง 5 (ต่อ)

แหล่งการเรียนรู้สวน สมุนไพรตาฮุย	จุดแข็ง	ปัญหา	ความต้องการ	วันเวลา ทำกิจกรรม
2. ทำลูกประคบ	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้สมุนไพรนานาชนิด ในสวนให้เกิดประโยชน์ - สร้างคุณค่าของ สมุนไพร - ชุมชนนำไปประคบ ปวดเมื่อย โดยไม่ต้อง พึ่งยา ที่มีราคาแพง - สร้างรายได้เสริมให้ กับชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - การต่อยอดของ ผลิตภัณฑ์ - ยังขาดสูตรที่เป บกใหม่ที่เหมาะ กับคนรุ่นใหม่ - ยังไม่ได้รับ การรับรองจาก กรมอนามัย 	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาสูตรและ ความสวยงามของ ลูกประคบได้รับ การรับรอง มาตรฐานจากกรม อนามัย 	เสาร์ และอาทิตย์
3. การแปรรูป สมุนไพร	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างรายได้ - เป็นอาชีพทางเลือก ใหม่ - ลดปัญหาขยะใน สิ่งแวดล้อม 	<ul style="list-style-type: none"> - สมุนไพรที่เหลือ จากการแปรรูป ต้องคัดแยกเพื่อ ทำลายอย่าง เหมาะสม - การแปรรูป สมุนไพรต้องอาศัย กระบวนการที่ ถูกต้อง และผู้ทำ ต้องมีประสบการณ์ สูง - ต้นทุนสูง 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดตั้งหรือ รวมกลุ่มสมาชิกใน หมู่บ้านหรือชุมชน - อบรมให้ความรู้ถึง ข้อดี ข้อเสีย ของ การแปรรูปสมุนไพร 	เสาร์ - อาทิตย์

จากตาราง 5 พบว่า สวนสมุนไพรตาฮุยมีความพร้อมที่จะเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียน และมีความต้องการที่จะให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสวนสมุนไพร เพื่ออนุรักษ์พืชสมุนไพร ท้องถิ่น รวมถึงการนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดตลอดจนมีความต้องการที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่

มีอยู่ในท้องถิ่นให้ทันสมัยและประชาสัมพันธ์ให้บุคคลทั่วไปหันมาสนับสนุนผลิตภัณฑ์จากสวนสมุนไพร และมีความต้องการที่จะขยายสวนสมุนไพรให้กว้างขวางและเป็นที่รู้จักและนักเรียนมีความสนใจในแหล่งการเรียนรู้สวนสมุนไพรแตกต่างกัน ดังนั้นช่วงเวลาในการทำกิจกรรมนอกจากคาบเรียนวิทยาศาสตร์แล้ว ยังเป็นวันศุกร์ เสาร์ อาทิตย์และวันหยุดราชการที่นักเรียนมาใช้แหล่งการเรียนรู้เป็นกลุ่มตามความสนใจของแต่ละคน

การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำความรู้จักกับสังคมในสถานการณ์จริงร่วมกันคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรองถึงความต้องการของสังคมที่ผู้เรียนอาศัยอยู่หรือชุมชนใกล้เคียงและผู้เรียนสามารถช่วยเหลือได้ตามบทบาทและหน้าที่ของความเป็นพลเมืองคนหนึ่งโดยการนำความรู้ในรายวิชาที่เรียนมาประยุกต์ใช้กับการบริการสังคมพร้อมทั้งได้เรียนรู้จากการลงมือช่วยเหลือสังคม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจสภาพความเป็นจริงของสังคมในปัจจุบันตลอดจนเกิดความผูกพันกับชุมชน มีความรับผิดชอบต่อบทบาทและหน้าที่ของตนซึ่งเป็นผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการบูรณาการเนื้อหาวิชาเข้ากับกิจกรรมบริการสังคมและหัวใจสำคัญของการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมคือการจัดประสบการณ์การบริการสังคมเพื่อให้และสังคมได้ประโยชน์จากกิจกรรมนั้น ๆ ร่วมกันทั้งสองฝ่าย

จากการศึกษาแนวความคิดพื้นฐานของรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยเฉพาะรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

จะเห็นได้ว่า รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะนั้นเป็นการจัดการเรียนการสอนที่อาศัยประสบการณ์จริงและใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับสังคมในปัจจุบันเป็นฐานในการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการกระทำจริง โดยการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันสร้างสรรค์สังคม ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนในการคิดไตร่ตรองและสะท้อนความคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลจากประสบการณ์ที่ได้รับในการเข้าร่วมกิจกรรมของสังคม ร่วมกันคิดวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตามศักยภาพของตนเองและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมอย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่ายสอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนการสอนของ Butin (2010) ที่ได้นำเสนอให้การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมสำหรับโรงเรียน ควรมี 2 ส่วนประกอบ คือ ความรู้ทางวิชาการและความต้องการของชุมชน โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้สำหรับหลักการนำการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมไปใช้ในโรงเรียนนั้น Butin เสนอให้แยกออกจากโครงการหรือกิจกรรมของโรงเรียนที่มีอยู่ในแผนงบประมาณบุคลากรและไม่ขึ้นกับฝ่ายใด

ฝ่ายหนึ่งในโรงเรียน ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนควรให้ผู้เรียนใช้ประสบการณ์ในการเรียนรู้จากการฝังตัวอยู่ในชุมชนเพื่อให้ค้นพบความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นการสอนการคิดที่ดีที่สุดเพราะเป็นการคิดแบบเป็นวงจรมีกระบวนการและขั้นตอนที่จะก้าวไปที่ละขั้น ๆ โครงการการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมจะสมบูรณ์เมื่อเยาวชนหรือนักเรียนหรือผู้ปฏิบัติและชุมชนได้รับความสำเร็จร่วมกันทุกขั้นตอนของวงจรการเรียนการสอน โดยการบริการสังคมจะสร้างการเรียนรู้และประสบการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นแต่ละขั้นตอนจะเป็นแนวทางให้ดำเนินการวางแผนและการปฏิบัติกิจกรรมสู่ชุมชน สิ่งสำคัญที่จะต้องตระหนักสำหรับผู้ปฏิบัติคือ จะต้องเรียนรู้ถึงกระบวนการแต่ละขั้นตอนและผลสะท้อนที่จะได้รับในแต่ละขั้นตอน ทุกคนจะต้องอภิปรายร่วมกันด้วยคำถามง่าย ๆ สร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันเพื่อความสำเร็จในงานเรียนรู้และก้าวต่อไป

จากรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยสรุปได้ว่ารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะเป็นการสอนการคิดที่ดีที่สุดเพราะเป็นการคิดแบบเป็นวงจรมีกระบวนการและขั้นตอนที่จะก้าวไปที่ละขั้น ๆ โครงการการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมจะสมบูรณ์เมื่อเยาวชนหรือนักเรียนหรือผู้ปฏิบัติและชุมชนได้รับความสำเร็จร่วมกัน ทุกขั้นตอนของวงจรการเรียนการสอน โดยการบริการสังคมจะสร้างการเรียนรู้ และประสบการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นแต่ละขั้นตอนจะเป็นแนวทางให้ดำเนินการวางแผน และการปฏิบัติกิจกรรมสู่ชุมชนสิ่งสำคัญที่จะต้องตระหนักสำหรับผู้ปฏิบัติ คือ จะต้องเรียนรู้ถึงกระบวนการแต่ละขั้นตอนและผลสะท้อนที่จะได้รับในแต่ละขั้นตอน ทุกคนจะต้องอภิปรายร่วมกันด้วยคำถามง่าย ๆ สร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันเพื่อความสำเร็จในงานเรียนรู้และก้าวต่อไป

แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดังกล่าวผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร สามารถสรุปข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำไปพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ ปรากฏดังตาราง 6

ตาราง 6 ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ	สาระสำคัญที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์
ความหมาย	การนำความรู้ทางวิชาการที่ได้รับจากการเรียนในชั้นเรียนไปบริการชุมชนและนำความรู้จากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการให้บริการชุมชนแล้วนำกลับมาพัฒนาตนเอง
หลักการ	<p>1. นักเรียนจะเป็นผู้ทำกิจกรรมและสะท้อนความคิดจากการทำการจัดรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะตามความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ และการเตรียมการของนักเรียนเอง โดยอาจารย์ผู้สอนเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำ และให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด</p> <p>2. รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของสังคมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรายวิชา โดยที่นักเรียนจะต้องสำรวจสภาพของชุมชนก่อน เพื่อนำเอาแรงคิดของนักเรียนที่มีมาพัฒนาตามความต้องการของชุมชน</p> <p>3. การวัดและประเมินผลรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรมหรือโครงการของนักเรียน โดยใช้ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากกิจกรรมหรือโครงการที่นักเรียนได้จัดทำขึ้น</p>

จากตาราง 6 จะเห็นได้ว่า รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 คือ การส่งเสริมจิตสาธารณะ การเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมมาจากความเชื่อของปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism) ซึ่งให้ความสนใจอย่างมากต่อ “การปฏิบัติหรือ การลงมือกระทำ” การเรียนโดยเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำได้รับอิสระ ริเริ่มความคิดและลงมือทำตามความคิด ผู้เรียนใช้กระบวนการ แก้ปัญหาด้วยตนเอง การให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญที่จะสืบค้นหา

ความรู้ ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ ตรง ได้ทดลองปฏิบัติเสาะหาข้อมูล จัดระเบียบข้อมูล หาข้อสรุป ค้นคว้าหาวิธีการด้วยตนเอง หรือร่วมกันเป็นกลุ่ม ผู้เรียนได้รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองอย่างมั่นใจ และเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองโดยการกระทำและรู้จักการวางแผนแก้ปัญหาาร่วมกัน มีการปฏิบัติงานอย่างเป็นประชาธิปไตย แสดงความคิดเห็นอภิปรายร่วมกันกับชุมชนที่ตนเรียนรู้และผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมที่คาดว่าจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดจิตสาธารณะ ปรากฏดังตาราง 7

ตาราง 7 ที่มาแนวคิด/ทฤษฎี ขั้นตอนและส่วนที่นำมาใช้เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

แนวคิด/ทฤษฎี	ขั้นตอน	จิตสาธารณะ	ส่วนที่นำมาใช้
แนวคิดการเรียนรู้การสอนโดยการบริการสังคม (Service Learning)	1. ขั้นการเตรียมการ (Preparation)	1. ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้ 1.1 ช่วยผู้อื่นด้วยความเต็มใจ 1.2 อาสาทำงานให้ผู้อื่น ด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญาด้วยความสมัครใจ 1.3 แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สินอื่น ๆ 1.4 ช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้ผู้อื่น 2. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้	แนวคิดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม (Service Learning) ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นการเตรียมการ (Preparation) เป็นขั้นตอนการวางแผน กิจกรรมบริการสังคม และการให้ความรู้แก่นักเรียนในการมีส่วนร่วมและเรียนรู้จากการทำกิจกรรมบริการสังคมในชั้นแรกนักเรียนควรจะมีความรู้เกี่ยวกับ 1.1 การสำรวจและระบุความต้องการของชุมชน 1.2 การเลือกและวางแผนกิจกรรมบริการสังคมตามจุดประสงค์การเรียนการสอนที่คาดหวัง

ตาราง 7 (ต่อ)

แนวคิด/ทฤษฎี	ขั้นตอน	จิตสาธารณะ	ส่วนที่นำมาใช้
		2.1 ดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ 2.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นด้วยความเต็มใจ 2.3 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมด้วยความเต็มใจ	1.3 ระบุชื่อองค์กรและการขอความช่วยเหลือจากองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน 1.4 กำหนดขอบเขตพื้นที่และการฝึกทำกิจกรรมบริการสังคม
	2. ปฏิบัติการ (Action)	1. ด้านการช่วยเหลือผู้อื่นประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้ 1.1 ช่วยผู้อื่นด้วยความเต็มใจ 1.2 อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญาด้วยความสมัครใจ 1.3 แบ่งปันสิ่งของทรัพย์สินอื่น ๆ 1.4 ช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้ผู้อื่น 2. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้	ขั้นที่ 2 ปฏิบัติการ (Action) เป็นการปฏิบัติตามแผนการที่วางไว้ซึ่งจะต้อง 2.1 เป็นการปฏิบัติอย่างมีความหมาย 2.2 มีการบูรณาการทางวิชาการ 2.3 เป็นการพัฒนาอย่างเหมาะสม 2.4 ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง 2.5 มีการดูแลการปฏิบัติอย่างทั่วถึง

ตาราง 7 (ต่อ)

แนวคิด/ทฤษฎี	ขั้นตอน	จิตสาธารณะ	ส่วนที่นำมาใช้
		2.1 ดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ 2.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นด้วยความเต็มใจ 2.3 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมด้วยความเต็มใจ	
	3. การสะท้อนกลับ (Reflection)	1. ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้ 1.1 ช่วยผู้อื่นด้วยความเต็มใจ 1.2 อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญาด้วยความสมัครใจ 1.3 แบ่งปันสิ่งของทรัพย์สินอื่น ๆ 1.4 ช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้ผู้อื่น 2. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้	ขั้นที่ 3 ผลสะท้อนกลับ (Reflection) เป็นการให้โอกาสนักเรียนในการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับประสบการณ์การบริการสังคม และการประยุกต์การเรียนการสอนของนักเรียนในเชิงวิชาการ บริบทส่วนตนและบริบททางสังคม กิจกรรมที่สะท้อนออกมายังเป็นการเปิดโอกาสในการเชื่อมโยงการทำงานเชิงวิชาการกับการทำกิจกรรมทางสังคมอีกด้วย กิจกรรมที่แสดงถึงผลสะท้อนกลับนี้มีหลายประเภท ได้แก่

ตาราง 7 (ต่อ)

แนวคิด/ทฤษฎี	ขั้นตอน	จิตสาธารณะ	ส่วนที่นำมาใช้
		2.1 ดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ 2.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นด้วยความเต็มใจ 2.3 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมด้วยความเต็มใจ	3.1 การอภิปราย 3.2 การเขียนบรรยาย 3.3 การอ่าน 3.4 การแสดงความคิดเห็นออกมาในเชิงศิลป์ 3.5 โครงงานนักเรียน 3.6 การนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ
	4. เฉลิมฉลอง (Celebration)	1. ด้านการช่วยเหลือผู้อื่นประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้ 1.1 ช่วยผู้อื่นด้วยความเต็มใจ 1.2 อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญาด้วยความสมัครใจ 1.3 แบ่งปันสิ่งของทรัพย์สินอื่น ๆ 1.4 ช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้ผู้อื่น 2. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้	ขั้นที่ 4 เฉลิมฉลอง (Celebration) เป็นการระลึกถึงสิ่งที่นักเรียนได้ช่วยเหลือชุมชนถือเป็นการปิดกิจกรรมการบริการสังคม การเฉลิมฉลองอาจประกอบด้วย 4.1. การประชุมโรงเรียน 4.2 การใช้สื่อพิเศษ 4.3 การร่วมฉลองกับผู้ที่มีส่วนร่วมในการบริการสังคม 4.4 การมอบใบประกาศนียบัตร 4.5 การจัดงานเลี้ยง

ตาราง 7 (ต่อ)

แนวคิด/ทฤษฎี	ขั้นตอน	จิตสาธารณะ	ส่วนที่นำมาใช้
		2.1 ดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ 2.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นด้วยความเต็มใจ 2.3 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมด้วยความเต็มใจ	4.6 การฉลองในสถานที่ที่จัดการบริการสังคม (เช่น จัดงานเลี้ยงในสวนสาธารณะที่นักเรียนไปช่วยทำความสะอาด)

ผลการวิจัยระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะประกอบด้วย แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการสอน ระบบสังคม หลักการตอบสนองและระบบสนับสนุน ปรากฏดังตาราง 8

ตาราง 8 องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม

องค์ประกอบ	สาระสำคัญขององค์ประกอบ
1. แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน	1. การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับประสบการณ์จริง 2. ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักคิดแก้ปัญหา อภิปรายโต้แย้งอย่างมีเหตุผลและยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนตลอดจนได้ร่วมกันวางแผนงานเพื่อปฏิบัติกิจกรรมบริการวิชาการเพื่อให้เกิดความตระหนักต่อบทบาทหน้าที่ของพลเมืองที่ดีของสังคม

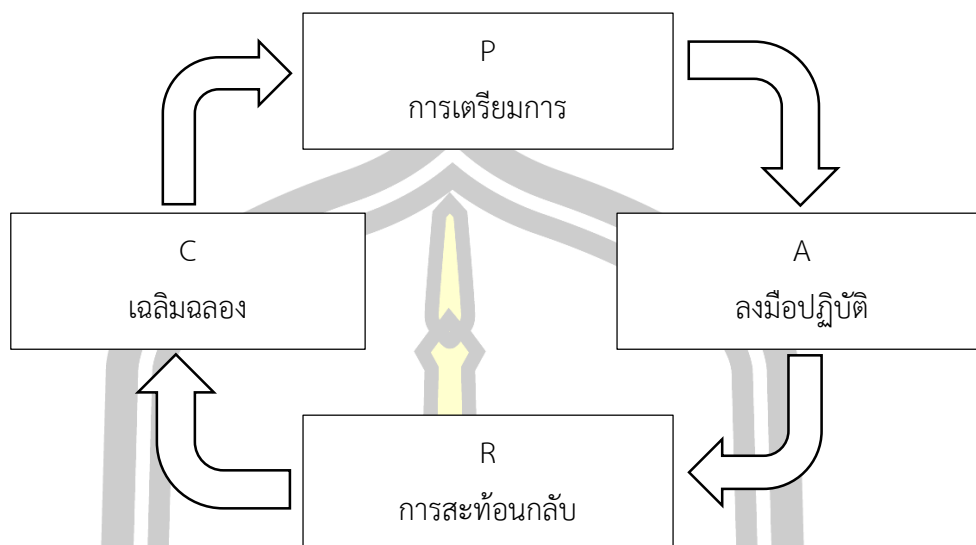
ตาราง 8 (ต่อ)

องค์ประกอบ	สาระสำคัญขององค์ประกอบ
	3. ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการร่วมมือในการปฏิบัติเพื่อเชื่อมโยงประสบการณ์และความสนใจของผู้เรียน
2. วัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการทำงานซึ่งเกิดจากการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม 2. เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ปัจจุบัน 3. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการบูรณาการองค์ความรู้ที่ได้รับไปบริการสังคม ซึ่งผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง 4. เพื่อให้ผู้เรียนคิดไตร่ตรองตนเอง สามารถสะท้อนความคิดอันนำไปสู่ผลงานที่เชื่อมโยงกับการทำกิจกรรมบริการสังคมกับความรู้ที่ได้รับจากการเรียนในชั้นเรียน
3. ขั้นตอนการสอน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ (Preparation) ชี้แจงและแจ้งวัตถุประสงค์ของเนื้อหาวิชา/ให้ความรู้แก่ผู้เรียนในการมีส่วนร่วมและเรียนรู้จากกิจกรรม บทบาทผู้เรียน และข้อตกลงร่วมกันในการทำกิจกรรมในชั้นเรียน ชี้แจงเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม 2. ขั้นตอนที่ 2 ลงมือปฏิบัติการ (Action) ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงด้วยตนเอง นำความรู้ทางวิชาการไปบูรณาการเพื่อให้บริการสังคม และพัฒนาวิธีการอย่างต่อเนื่องทุกกิจกรรม 3. ขั้นตอนที่ 3 การสะท้อนกลับ (Reflection) ให้ผู้เรียนนำผลการปฏิบัติจริงจากขั้นที่ 2 มาร่วมกันคิดวิเคราะห์ อภิปรายเพื่อให้ได้แง่คิดจากการปฏิบัติจริง ซึ่งกิจกรรมในขั้นนี้จะออกมาในรูปของการนำเสนอหน้าชั้นเรียนหรือโครงการ 4. ขั้นตอนที่ 4 เฉลิมฉลอง (Celebration) แสดงถึงสิ่งที่ผู้เรียนได้ช่วยเหลือชุมชน นำผลของการจัดกิจกรรมในขั้นที่ 3 นำผลิตภัณท์ที่เกิดจากชุมชนมาจัดนิทรรศการผลงานนักเรียน ซึ่งเกิดจากการปฏิบัติจริง

ตาราง 8 (ต่อ)

องค์ประกอบ	สาระสำคัญขององค์ประกอบ
4. ระบบสังคม	<p>บทบาทผู้สอน เป็นเพียงผู้คอยชี้แนะ ติดตาม สนับสนุนและให้คำปรึกษา เป็นผู้คอยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ร่วมกันโดยใช้เทคนิคการสนทนาเกี่ยวกับสภาพปัญหาทางสังคมในปัจจุบันเพื่อให้ผู้เรียนได้อภิปรายโต้แย้งตามแนวทางประชาธิปไตย</p> <p>บทบาทผู้เรียน เป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรม นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน ไตร่ตรองความรู้ความสามารถของตนเองและคิดใคร่ครวญตระหนักในบทบาทหน้าที่ของพลเมืองที่ดี วางแผนปฏิบัติการและพิจารณาไตร่ตรองในแต่ละขั้นตอนของการวางแผน ด้วยการเขียนบันทึกสะท้อนคิดจากชุดการสอน สนทนา อภิปราย เขียนรายงานสรุปโครงการและนำเสนอผลงานที่ได้รับจากการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม</p>
5. หลักการตอบสนอง	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้สอนและผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกัน ผู้เรียนเป็นผู้นำในการทำกิจกรรม ผู้สอนเป็นผู้คอยสังเกตการณ์ ให้กำลังใจและให้คำปรึกษาแนะนำในการวางแผนโครงการหรือกิจกรรมเพื่อบริการสังคม เมื่อปฏิบัติโครงการหรือกิจกรรมสำเร็จลุล่วงแล้วผู้สอนให้คำชมเชยและยกย่องให้เป็นแบบอย่างกับเพื่อนกลุ่มอื่น ๆ 2. ชุมชนมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่นักศึกษาได้จัดทำขึ้น
6. ระบบสนับสนุน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชุมชน (สวนสมุนไพรรตายุ) เป็นแหล่งการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้กับผู้เรียน 2. โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมบริการวิชาการแก่ชุมชน

1. การสร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาออกแบบรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปรากฏดังภาพประกอบ 9

ภาพประกอบ 9 รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ

จากภาพประกอบ 9 รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ ประกอบด้วยขั้นตอนการสอนดังนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ (Preparation) เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการของสังคมจากแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามจุดประสงค์ของรายวิชา กระตุ้นให้ผู้เรียนร่วมกันคิดวิเคราะห์ อภิปรายหาแนวทางแก้ไขปัญหาย่างสร้างสรรค์ ร่วมกันวางแผนในการจัดกิจกรรมการบริการวิชาการแก่สังคมตามความต้องการของชุมชน และตามความรู้ ความสามารถและศักยภาพของตนเอง เพื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของรายวิชา

โดยชี้แจงและแจ้งวัตถุประสงค์ของเนื้อหาวิชา/ ให้ความรู้แก่ผู้เรียนในการมีส่วนร่วมและเรียนรู้จากกิจกรรม บทบาทผู้เรียน และข้อตกลงร่วมกันในการทำกิจกรรมในชั้นเรียน ชี้แจงเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน โดยการบริการสังคม

2. ขั้นตอนที่ 2 ลงมือปฏิบัติการ (Action) เพื่อปฏิบัติการตามแผนการที่วางไว้ ซึ่งจะต้องเป็นการ ปฏิบัติอย่างมีความหมาย มีการบูรณาการทางวิชาการ มีการพัฒนาอย่างเหมาะสม ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และมีการดูแลการปฏิบัติอย่างทั่วถึง การเชื่อมโยงองค์ความรู้ที่ได้รับจากขั้นเตรียมการ โดยครูกระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงกิจกรรมที่วางแผนเพื่อนำไปสู่การเกิดจิตสาธารณะ ใน 4 องค์ประกอบ คือ ด้านการใช้ด้านการถือเป็นหน้าที่ ด้านการเคารพสิทธิ์และด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นโยชน์ต่อส่วนรวม

โดยให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงด้วยตนเอง นำความรู้ทางวิชาการไปบูรณาการ เพื่อให้บริการสังคม และพัฒนาวิธีการอย่างต่อเนื่องทุกกิจกรรม

3. ขั้นที่ 3 การสะท้อนกลับ (Reflection) การให้นักเรียนร่วมกันคิดวิเคราะห์ และสรุปบทเรียน ระลึกถึงประสบการณ์จริงที่ได้ลงมือกระทำให้แก่ผู้อื่น ชุมชน หรือสังคม ในเชิงวิชาการ บริบท ส่วนตนและบริบททางสังคม กิจกรรมที่สะท้อนออกมายังเป็นการเปิดโอกาสในการเชื่อมโยง การทำงานเชิงวิชาการกับการทำกิจกรรมรับใช้สังคมอีกด้วย กิจกรรมที่แสดงถึงผลสะท้อน ได้แก่ การ อภิปราย การเขียนบรรยาย การอ่าน การแสดงความคิดเห็น โครงการนักเรียน และการนำเสนอ รูปแบบต่างๆ เป็นต้น

โดยให้ผู้เรียนนำผลการปฏิบัติจริงจากขั้นที่ 2 มาร่วมกันคิดวิเคราะห์ อภิปราย เพื่อให้ได้แง่คิดจากการปฏิบัติจริง ซึ่งกิจกรรมในขั้นนี้จะออกมาในรูปของการนำเสนอหน้าชั้นเรียน หรือโครงการ

4. ขั้นที่ 4 เฉลิมฉลอง (Celebration) การให้ความสำคัญต่อโครงการ เพื่อให้นักเรียน รับรู้ว่าการกระทำของเขามีความสำคัญโดยจัดให้มีการแสดงความชื่นชมต่อนักเรียน ครูและ ผู้สนับสนุนจากชุมชน การระลึกถึงสิ่งที่นักเรียนได้ช่วยเหลือชุมชน ถือเป็น การปิดกิจกรรมการรับใช้สังคม การเฉลิมฉลอง อาจประกอบด้วย การประชุม การร่วมฉลองกับผู้ที่มีส่วนร่วมในการรับใช้สังคม การมอบใบประกาศนียบัตร การจัดงานเลี้ยง การฉลองในสถานที่ที่จัดการรับใช้สังคม หรือหาโอกาส พิเศษขอบคุณผู้ที่มีส่วนร่วมในโครงการให้โอกาสต่าง ๆ เพื่อประชาสัมพันธ์และความเข้าใจอันดี เพื่อความร่วมมือต่อไป

โดยให้นักเรียนแสดงถึงสิ่งที่ผู้เรียนได้ช่วยเหลือชุมชนนำผลของการจัดกิจกรรม ในขั้นที่ 3 นำผลิตภัณท์ที่เกิดจากชุมชนมาจัดนิทรรศการผลงานนักเรียน ซึ่งเกิดจากการปฏิบัติจริง รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ปรากฏดังตาราง 9

พหุบัณฑิต ชีวะ

ตาราง 9 การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้			
1. การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ครอบคลุมกระบวนการทัศน์ของรูปแบบการเรียนรู้ที่ดี	5.00	0.00	มากที่สุด
2. มีการกำหนดหลักการ กรอบแนวคิดและกรอบโครงสร้างของรูปแบบการเรียนรู้ที่ดี	4.80	0.45	มากที่สุด
3. แต่ละองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยง สอดคล้อง สนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างมีเหตุผล	5.00	0.00	มากที่สุด
4. การเรียบเรียงลำดับองค์ประกอบในรูปแบบการเรียนรู้มีความเกี่ยวเนื่องกันเพื่อนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานของรูปแบบการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
5. ความสอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานที่นำมาใช้สนับสนุนการพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้	4.80	0.54	มากที่สุด
6. ความชัดเจนและความเชื่อถือได้ของหลักการและกรอบแนวคิดของรูปแบบการเรียนรู้	4.60	0.55	มากที่สุด
7. การใช้ภาษา และการเรียบเรียงถ้อยคำมีความเหมาะสม ชัดเจน เข้าใจง่าย	4.60	0.55	มากที่สุด
8. แสดงให้เห็นจุดเน้นและวัตถุประสงค์หลักของรูปแบบการเรียนรู้	4.60	0.55	มากที่สุด
9. สามารถใช้เป็นกรอบในการกำหนดสาระและแนวทางในรูปแบบการเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด
วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนรู้			
10. สอดคล้องกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐานของรูปแบบการเรียนรู้	4.40	0.89	มาก
11. วัตถุประสงค์มีความชัดเจน สามารถแสดงสิ่งที่มุ่งหวังให้เกิดกับตัวผู้เรียน	4.60	0.55	มากที่สุด

ตาราง 9 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
12. วัตถุประสงค์มีความชัดเจนและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ	4.40	0.89	มาก
13. การใช้ภาษา และการเรียบเรียงถ้อยคำมีความเหมาะสมกระชับเข้าใจง่าย	4.60	0.55	มากที่สุด
14. สอดคล้องกับบริบทรูปแบบการเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด
ขั้นตอนการสอนของรูปแบบการเรียนรู้			
15. การกำหนดขั้นตอนรูปแบบการเรียนรู้ของรูปแบบมีความสมบูรณ์สอดคล้องและต่อเนื่องกัน	5.00	0.00	มากที่สุด
16. ขั้นตอนการเรียนการสอนมีความเหมาะสม สะดวกในการนำไปสู่การปฏิบัติ	4.60	0.55	มากที่สุด
17. รูปแบบการเรียนรู้แต่ละขั้นตอนจัดอย่างเป็นลำดับเหมาะสม สอดคล้องกับหลักการของรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมและสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ตามจุดมุ่งหมาย	4.80	0.45	มากที่สุด
18. สามารถนำไปปฏิบัติในสถานการณ์จริงได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ	4.80	0.45	มากที่สุด
ระบบสังคมของรูปแบบการเรียนรู้			
19. ผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน (Facilitator) ให้คำปรึกษาแนะนำในการค้นคว้าแหล่งการเรียนรู้ของผู้เรียนและชุมชน	4.80	0.45	มากที่สุด
20. ผู้สอนสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้	4.60	0.55	มากที่สุด
21. บุคคลที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการออกแบบรูปแบบการเรียนรู้ อย่างเหมาะสม	4.80	0.45	มากที่สุด
22. ผู้สอนมีส่วนร่วมในรูปแบบการเรียนรู้โดยการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เกิดการไตร่ตรองความรู้ความสามารถของตนเอง เพื่อจัดรูปแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน	4.40	0.89	มาก

ตาราง 9 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
23. ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อให้เกิดบรรลุผลตามวัตถุประสงค์	4.60	0.89	มากที่สุด
หลักการตอบสนองของรูปแบบการเรียนรู้			
24. เป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมที่ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันออกแบบวางแผนอย่างเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและตรงกับความต้องการของชุมชน	4.80	0.45	มากที่สุด
25. รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความจิตสำนึกได้	4.60	0.55	มากที่สุด
26. ผู้เรียนเข้าใจวัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนรู้โดยการบริการสังคมและสามารถเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ได้	4.60	0.55	มากที่สุด
27. การวัดและประเมินผลในรูปแบบการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักการและวัตถุประสงค์ของรูปแบบ	4.80	0.45	มากที่สุด
28. การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับขั้นการเรียนการสอนของรูปแบบ	4.60	0.55	มากที่สุด
29. ความเหมาะสมของหลักเกณฑ์และแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้โดยการบริการสังคม	4.60	0.55	มากที่สุด
30. การเสนอหลักเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลมีความชัดเจนสามารถปฏิบัติได้	4.60	0.55	มากที่สุด
31. ชุมชนมีความพร้อมในการจัดกิจกรรมการบริการสังคม	4.60	0.55	มากที่สุด
32. ผู้เรียนมีความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	4.60	0.55	มากที่สุด
33. ผู้สอนมีการติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ	4.80	0.45	มากที่สุด
34. มหาวิทยาลัยมีนโยบายสนับสนุนการจัดกิจกรรมของนักศึกษา	4.60	0.55	มากที่สุด
35. องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินการสนับสนุนให้นำรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.80	0.45	มากที่สุด
โดยรวม	4.70	0.49	มากที่สุด

จากตาราง 9 ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่ารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคม มีความเหมาะสม ระดับมากที่สุด มีคะแนนความเหมาะสมโดยรวม 4.70 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.49

ตอนที่ 2 ผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ขั้นตอนที่ 1 ดำเนินการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการและการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้นำเอารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ไปทดลองใช้ก่อนนำไปใช้จริงอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ ตลอดจนศึกษาปัญหาและอุปสรรคระหว่างดำเนินการเพื่อปรับปรุงรูปแบบให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยนำชุดการสอนจำนวน 5 ชุดการสอนไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวายจิกพิทยาคม ในห้องเรียนที่ผู้เรียนไม่ได้สอนในคาบเรียนวิทยาศาสตร์ คือ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ห้อง 2 ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน พบว่า รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปปฏิบัติได้ตามรูปแบบ 4 ขั้นตอน โดยที่แต่ละขั้นตอนมีการใช้เวลาแตกต่างกัน

ซึ่งในการทำกิจกรรมในครั้งแรกนักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น อาจเนื่องมาจากเกร็งระหว่างครูผู้สอนกับเพื่อน กลัวคำตอบจะทำให้ตนเองได้คะแนนน้อย การเขียนสะท้อนความคิดของนักเรียนบางคนจึงเป็นการลอกข้อความเหมือนกันกับเพื่อนในกลุ่มตนเอง ดังนั้นผู้สอนจึงละลายพฤติกรรมด้วยการทำความรู้จักกันก่อน แนะนำเนื้อหาสาระรายวิชา และทำความเข้าใจว่าการสอนในครั้งนี้เน้นเรื่องการบริการสังคม การเขียนบันทึกสะท้อนคิดไม่มีผลต่อคะแนนรายวิชา รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ต้องให้ผู้เรียนโดยเลือกแหล่งการเรียนรู้สวนสมรมไพรตาฮูย ซึ่งผู้วิจัยกำหนดให้เป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงเรียน เพื่อความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทางของนักเรียนในการเดินทางไปเรียนรู้จากแหล่งดังกล่าว เนื่องจากต้องใช้เวลาในวันที่นักเรียนว่างจากการเรียนปกติ เพื่อเป็นการปูพื้นความรู้เกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้สวนสมรมไพรตาฮูย และร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อภิปรายประเด็นสวนสมรมไพร

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

1. ผลจากแบบบันทึกสะท้อนคิด (Reflective journal) การสะท้อนความคิดเกี่ยวกับลูกประคบสมุนไพร พบว่า

ประเด็น สิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้

ได้รับความรู้เกี่ยวกับลูกประคบสมุนไพรภูมิปัญญาไทย สรรพคุณต่าง ๆ ของลูกประคบสมุนไพร ความสำคัญของลูกประคบสมุนไพรและความรู้เกี่ยวกับการนวดแผนไทยโดยใช้ลูกประคบสมุนไพร รวมทั้งจิตสาธารณะที่เกิดขึ้นในการการช่วยเหลือผู้อื่นในการทำลูกประคบสมุนไพรด้วยความเต็มใจ การอาสาเป็นต้น และการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคมตัวอย่างเช่น การเข้าร่วมกิจกรรมการทำลูกประคบสมุนไพรด้วยความเต็มใจ

ประเด็น องค์ความรู้ที่นักเรียนได้นำมาใช้ในการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้คือ

ได้รับความรู้เกี่ยวกับลูกประคบสมุนไพรภูมิปัญญาไทย สรรพคุณต่างๆของลูกประคบสมุนไพร ความสำคัญของลูกประคบสมุนไพรและความรู้เกี่ยวกับการนวดแผนไทยโดยใช้ลูกประคบสมุนไพร รวมทั้งขั้นตอนในการทำลูกประคบสมุนไพรโดยละเอียด สรรพคุณทางยาของลูกประคบสมุนไพร การเก็บรักษาลูกประคบสมุนไพร ประโยชน์ของลูกประคบสมุนไพร

ประเด็น นักเรียนจะนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมไปใช้ในการพัฒนาตนเองอย่างไร

ในด้านความรู้ สามารถนำความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับลูกประคบสมุนไพรไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้เป็นอย่างดี

ในด้านจิตสาธารณะที่เกิดสามารถนำไปใช้ได้ทุกข้อที่เกิดในการทำกิจกรรม

ประเด็น ข้อเสนอแนะเพื่อใช้การจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

ในการทำลูกประคบสมุนไพร ควรฝึกในกิจกรรมอื่น ๆ ให้หลากหลาย เพื่อจะได้รับองค์ความรู้อื่นเพิ่มเติม

การสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพและความเหมาะสมในการใช้รูปแบบตามการรับรู้ของครูผู้สอนกับรูปแบบการเรียนรู้โดยพิจารณาจากผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้แก่นักเรียนตามกรอบรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการทดลอง

ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการทดลองปรากฏผลดังนี้

1. ด้านความสะดวกในการนำไปใช้

1.1 ท่านคิดว่าคู่มือรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิต
 สาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีองค์ประกอบที่ครบถ้วน สมบูรณ์ ชัดเจนง่ายต่อการ
 นำไปปฏิบัติหรือไม่อย่างไรครูผู้ร่วมวิจัยโรงเรียนสวายจิกพิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์ และโรงเรียน
 บัณฑิตวิทยาลัยบุรีรัมย์ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าคู่มือรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคม
 เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ครูสามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้
 ได้จริง ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ชี้แจงทำความเข้าใจให้ครูผู้ร่วมวิจัยเข้าใจรูปแบบ ขั้นตอนการจัด
 กิจกรรมอย่างชัดเจน รูปแบบการเรียนรู้มีคู่มือรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิต
 สาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เมืองค้ประกอบครบถ้วน ชัดเจน เข้าใจง่ายครูผู้ร่วมวิจัย
 อ่านแล้วสามารถนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ ดังครูผู้ร่วมวิจัยกล่าวว่า

“...คู่มือรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ
 อ่านเข้าใจง่ายครับ คิดว่าครูผู้สอนท่านใด ก็น่าจะนำไปใช้จัดกิจกรรมกับนักเรียนได้ครับ...”

1.2 ท่านคิดว่าสื่อที่ใช้ประกอบการการเรียนรู้มีความเหมาะสมและ
 สามารถจัดหาได้ง่ายหรือไม่ เพราะเหตุใดซึ่งครูผู้ร่วมวิจัยโรงเรียนสวายจิกพิทยาคมและโรงเรียน
 บัณฑิตวิทยาลัยมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าสื่อที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง
 จิตสาธารณะสำหรับนักเรียนมีความเหมาะสม สามารถจัดหาได้ง่ายทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้จัดเตรียม
 ใบงาน ใบกิจกรรมที่ใช้ประกอบในแต่ละชุดการสอนไว้ในส่วนของภาคผนวกเป็นที่เรียบร้อยแล้วอีกทั้ง
 สื่ออุปกรณ์ที่ระบุในแต่ละชุดการสอนเป็นสื่อที่มีในโรงเรียนและชุมชนอยู่แล้วซึ่งสามารถหาได้ง่ายดัง
 ครูผู้ร่วมวิจัยกล่าวว่า

“...สื่อ ที่ใช้ในการเรียนรู้เด็ก ๆ ชอบครับ เด็ก ๆ สนุกครับ...”

“...สื่อ อุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้บางกิจกรรม ก็ให้นักเรียน
 นำมาจากบ้านด้วยครับ...”

1.3 ท่านคิดว่ารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิต
 สาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก็ได้ใช้หรือไม่ เพราะเหตุใดครูผู้ร่วมวิจัยทั้งจากโรงเรียน
 สวายจิกพิทยาคมและโรงเรียนบัณฑิตวิทยาลัยมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่ารูปแบบการจัด
 กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนสามารถนำไปจัดกิจกรรมได้ทั้งในภาค

เรียนที่ 1 และภาคเรียนที่ 2 ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมของรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ไม่ยึดติดกับเนื้อหาตั้งครุผู้ร่วมวิจัยกล่าวว่า

“...ผมว่ารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะนี้สามารถนำไปใช้สอนได้ทั้งในภาคเรียนที่ 1 และภาคเรียนที่ 2 ครับเพราะสาระสำคัญของการจัดกิจกรรมคือมุ่งให้นักเรียนเกิดจิตสาธารณะตามตัวชี้วัดที่ระบุไว้ในรูปแบบการเรียนรู้สามารถนำไปจัดกิจกรรมได้ในทุกโอกาส...”

2. ด้านความชัดเจนและเหมาะสมกับบริบท

2.1 ท่านคิดว่ารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนหรือไม่ เพราะเหตุใด

ครูผู้ร่วมวิจัยโรงเรียนสวายจิกพิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์ และโรงเรียนบัวหลวงพิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์ มีความเห็นว่ารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีขั้นตอนการเรียนรู้ที่ชัดเจน ใบความรู้ ใบกิจกรรม นักเรียนอ่านแล้วเข้าใจสามารถปฏิบัติตามได้ ทั้งนี้เนื่องจากภาษาที่ใช้ชัดเจน กิจกรรมการเรียนรู้แต่ละแผนเหมาะสมกับวัยนักเรียน นักเรียนสามารถปฏิบัติได้จริงดังจะเห็นได้จากครูผู้ร่วมวิจัย กล่าวว่า

“...ใบกิจกรรมที่ใช้ในบทเรียน เห็นว่าผู้เรียนสนใจร่วมปฏิบัติด้วยความตั้งใจและพอใจมากครับและส่วนมากสามารถทำกิจกรรมที่กำหนดได้สำเร็จด้วยครับ...”

“...ขั้นตอนการจัดกิจกรรมในแต่ละแผนการจัดกิจกรรมมีความชัดเจนเข้าใจง่ายค่ะ...”

2.2 ท่านคิดว่ารูปแบบการเรียนรู้มีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียนหรือไม่

ครูผู้ร่วมวิจัยโรงเรียนสวายจิกพิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์ และโรงเรียนบัวหลวงพิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์ มีความเห็นว่า รูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะที่ให้นักเรียนเข้าร่วมนั้นมีความยากง่ายเหมาะสมกับวัยของนักเรียน เพราะจากการเรียนรู้พบว่านักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ได้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมด้วยความสุข สนุกสนาน ดังจะเห็นได้จากครูผู้ร่วมวิจัย กล่าวว่า

“...กิจกรรมมีความเหมาะสมกับวัยนักเรียนสามารถทำกิจกรรมได้ด้วยตนเองครับ...”

“...นักเรียนแต่ละคนสามารถรับรู้เข้าใจในกิจกรรมที่รับมอบหมาย ครูก็คอยแนะนำประกอบกับได้อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติบางกิจกรรมเพิ่มเติมค่ะ...”

2.3 ท่านคิดว่าการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนและชุมชนหรือไม่ครูผู้ร่วมวิจัยโรงเรียนสวายจิกพิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์ และโรงเรียนบัวหลวงพิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์ มีความเห็นว่ากิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัตินั้นเป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตสาธารณะและจากสภาพปัจจุบันพบว่านักเรียนยังมีจิตสาธารณะอยู่ในระดับต่ำกิจกรรมนี้จึงเหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน และชุมชนรวมทั้งกิจกรรมที่ให้นักเรียนปฏิบัตินั้นมุ่งให้นักเรียนปฏิบัติจริงในโรงเรียนและในชุมชนโดยในการปฏิบัติกิจกรรมให้นักเรียนเป็นคนวางแผนออกแบบการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและสังคมอยู่แล้ว ดังจะเห็นได้จากครูผู้ร่วมวิจัย กล่าวว่า

“...ผมว่ากิจกรรมสอดคล้องกับสภาพของชุมชนเพราะว่าเรื่องที่น่ามาจัดกิจกรรมนั้นเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวของนักเรียน เป็นเรื่องที่เกิดในโรงเรียนในหมู่บ้าน เด็ก ๆ เจอสถานการณ์เหล่านั้นอยู่แล้วครับ...”

“...ในส่วนของกิจกรรมที่ให้นักเรียนเข้าไปปฏิบัติกิจกรรมในชุมชนเด็ก ๆ ยิ่งชอบและเห็นว่าผู้เรียนชอบและสนุกในการเรียนมากด้วยค่ะ...”

3. ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์

3.1 ท่านคิดว่านักเรียนที่เข้าร่วม กระบวนการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ นักเรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปหรือไม่อย่างไรครูผู้ร่วมวิจัยโรงเรียนสวายจิกพิทยาคม และโรงเรียนบัวหลวงพิทยาคม มีความเห็นสอดคล้องกันว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะให้แก่ผู้เรียนสังเกตพบว่านักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนมีความกระตือรือร้นอยากปฏิบัติกิจกรรม ครูผู้ร่วมวิจัยพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป ช่วยงานครูมากขึ้นและมีความรู้รับผิดชอบทำงานที่ได้รับมอบหมายมากขึ้นดังคำกล่าวของครูผู้ร่วมวิจัยกล่าวว่า

“...นักเรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นครับ เช่น ช่วยกันรักษาความสะอาดห้องเรียนด้วยความเต็มใจมากขึ้นด้วย...”

“...นักเรียนแสดงออกซึ่งความมีน้ำใจต่อกันมากขึ้นและก็จะเล่นในกิจกรรมด้วยกันด้วยความรู้สึกที่ดีมากขึ้นครับ...”

“...นักเรียนมีความรู้รอบตัวมากขึ้นค่ะ เช่นเวลาที่ครูมอบหมายให้ทาเขาก็จะตั้งใจทาค่ะ...”

3.2 ท่านคิดว่าการเรียนรู้ในแต่ละแผนทำให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ปรากฏในแผนได้หรือไม่ เพราะเหตุใดครูผู้ร่วมวิจัยโรงเรียนสวายจิกพิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์ และโรงเรียนบัวหลวงพิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์ มีความเห็นสอดคล้องกันว่ากิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละแผนสามารถทำให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในแผนกจัดกิจกรรมได้ทุกแผนทั้งนี้เพราะกิจกรรมในแต่ละแผนนั้นมุ่งให้นักเรียนบรรลุตัวชี้วัดพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะอย่างชัดเจน รวมทั้งกิจกรรมในแต่ละแผนมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมของรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น จึงทำให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ดังกล่าวของครูผู้ร่วมวิจัยกล่าวว่า

“...นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมในบทเรียนแต่ละครั้งที่จัดไว้ในรูปแบบได้เป็นอย่างดีค่ะ...”

“...จากการประเมินผล กิจกรรมการเรียนในแต่ละกิจกรรม เห็นว่าผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ได้ครับ...”

3.3 ท่านคิดว่ารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ร่วมกิจกรรมแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

ครูผู้ร่วมวิจัยโรงเรียนสวายจิกพิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์ และโรงเรียนบัวหลวงพิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์ มีความเห็นสอดคล้องกันว่ารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ได้แก่นักเรียนมีน้ำใจต่อเพื่อนมากขึ้น ให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียน รู้จักแบ่งปันให้เพื่อนมากขึ้น รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อบริเวณทำความสะอาดที่ได้รับมอบหมายดีขึ้น ห้องเรียนสะอาด ไม่มีขยะหล่นตามพื้นซึ่งพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ดังคำกล่าวของครูผู้ร่วมวิจัยกล่าวว่า

“...นักเรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปจากเดิมก่อนที่จะเข้าร่วมกิจกรรมครับ
นักเรียนมีพฤติกรรมในทางที่ดีเพิ่มขึ้นครับ...”

ที่สังเกตเห็นได้ชัดคือห้องเรียนสะอาดขึ้น มีขยะหล่นตามพื้นในบริเวณที่
นักเรียนกลุ่มนี้ทำกิจกรรมน้อยลงนะครับ”

4. ด้านประโยชน์และความคุ้มค่า

4.1 ท่านคิดว่ารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ช่วยให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้นหรือไม่ ครูผู้ร่วมวิจัยโรงเรียน
สวายจิกพิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์ และโรงเรียนบัวหลวงพิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์ มีความเห็นสอดคล้อง
กันว่ารูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นช่วยให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้นทั้งนี้เพราะกิจกรรมที่
ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติได้ปฏิบัติในแต่ละกิจกรรมมุ่งพัฒนาจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นกับนักเรียนโดยตรง
และกิจกรรมในแต่ละกิจกรรมก็ตอบสนองผลการเรียนรู้ของการมีจิตสาธารณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับ
นักเรียนอย่างชัดเจน นักเรียนจึงมีจิตสาธารณะเพิ่มสูงขึ้นอย่างชัดเจนดังครูผู้ร่วมวิจัยกล่าวว่า

“...ผมอยากให้นำรูปแบบกิจกรรมนี้ไปเผยแพร่ให้โรงเรียนอื่นใช้ด้วยครับ
เพราะเห็นว่าช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมด้านความเสียสละเพื่อส่วนรวมมากขึ้นครับ...”

4.2 ท่านคิดว่านอกจากนักเรียนได้เสริมสร้างจิตสาธารณะแล้วรูปแบบการเรียนรู้
แบบบริการสังคมยังสามารถส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอื่นหรือไม่ เพราะเหตุใดครูผู้ร่วม
วิจัยโรงเรียนสวายจิกพิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์ และโรงเรียนบัวหลวงพิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์

มีความเห็นสอดคล้องกันว่ารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริม
จิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นอกจากจะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น
แล้วยังพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมอันพึงประสงค์อื่นตามมาด้วยได้แก่พฤติกรรมการกล้าแสดงออก
โดยสังเกตจากการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนพบว่านักเรียนมีความมั่นใจที่จะซักถาม แลกเปลี่ยนความ
คิดเห็นกับครูรวมทั้งผู้ปกครองก็มีความพึงพอใจต่อพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในทางที่ดีของผู้เรียน
ดังครูผู้ร่วมวิจัยกล่าวว่า

“...อสม.ที่มาให้ความรู้แก่นักเรียนนั้นกล่าวชมนักเรียนที่ตั้งใจฟังและร่วม
กิจกรรมอย่างดีค่ะ...”

“...ผมว่ารูปแบบการจัดกิจกรรมนี้มีประโยชน์มากครับ เพราะจิต
 สาธารณะเป็นเรื่องที่เราควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับนักเรียน...”

4.3 ท่านคิดว่าห้องเรียนอื่นในโรงเรียนของท่านนอกจากชั้นที่เป็นห้องทดลองแล้ว
 นักเรียนมีพฤติกรรมการณ์จิตสาธารณะเพิ่มขึ้นหรือไม่

ครูผู้ร่วมวิจัยโรงเรียนสวายจิกพิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์ และโรงเรียนบัวหลวง
 วิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์ มีความเห็นสอดคล้องกันว่าห้องเรียนอื่นที่ไม่ใช่ห้องทดลองจากการสังเกต
 พบว่ามีพฤติกรรมการณ์จิตสาธารณะเพิ่มขึ้นบ้างเล็กน้อยทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนห้องอื่นเห็น
 นักเรียนที่เป็นห้องทดลองมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป นักเรียนห้องทดลองได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมจริงทั้ง
 ในโรงเรียนและในชุมชนนักเรียนห้องอื่นอาจเห็นพฤติกรรมจึงมีการเลียนแบบพฤติกรรมบ้าง
 แต่ยังมีพฤติกรรมจิตสาธารณะไม่เด่นชัดนัก

5. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ครูผู้ร่วมโรงเรียนสวายจิกพิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์ และ
 โรงเรียนบัวหลวงวิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อเสนอแนะที่น่าสนใจดังนี้

5.1 ควรมีการขยายผลการจัดกิจกรรมตามรูปแบบเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะให้
 ครบทุกชั้นเรียนและขยายผลไปยังโรงเรียนใกล้เคียง

5.2 ควรสร้างความตระหนักให้กับผู้บริหารโรงเรียนให้เห็นความสำคัญของการ
 พัฒนาจิตสาธารณะให้กับนักเรียนเพื่อจะได้ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ต่อเนื่อง

2. ผลคะแนนเฉลี่ยจิตสาธาณะสำหรับนักเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคม เพื่อส่งเสริมจิตสาธาณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปรากฏดังตาราง 10

ตาราง 10 คะแนนเฉลี่ยจิตสาธาณะสำหรับนักเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธาณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

พฤติกรรมจิตสาธาณะ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ตัวชี้วัดช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ			
1. เมื่อเห็นครูหรือเพื่อนถือของพะรุงพะรังฉันเข้าไปช่วยเหลือทันที	3.40	0.59	ระดับสูง
2. เมื่อเพื่อนบ้านไม่อยู่บ้านฉันช่วยดูแลบ้านด้วยความเต็มใจ	3.60	0.59	ระดับสูง
3. เมื่อเพื่อนขอยืมอุปกรณ์การเรียนฉันให้เพื่อนยืมด้วยความเต็มใจ	3.52	0.55	ระดับสูง
4. ฉันช่วยเหลือนักรถการภารโรงปิดประตูหน้าต่างโรงเรียน	3.70	0.51	ระดับสูง
5. เมื่อเพื่อนไม่สบาย ฉันจะช่วยเยียวยาหรือพาไปรับการรักษาที่ห้องพยาบาล	3.75	0.43	ระดับสูง
ตัวชี้วัด อาสาทำงานช่วยเหลือผู้อื่นด้วยกำลังกายกำลังใจและสติปัญญาด้วยความสมัครใจ			
6. ฉันอาสาทำเวรแทนเพื่อนเมื่อเพื่อนรู้สึกไม่สบาย	3.55	0.49	ระดับสูง
7. ฉันอาสาช่วยงานครูที่โรงเรียนเท่าที่ฉันจะทำได้	3.50	0.51	ระดับสูง
8. ฉันอาสาจัดเก็บอุปกรณ์การเรียนในห้องเรียนให้เรียบร้อยอยู่เสมอ	3.40	0.45	ระดับสูง
9. เมื่อครูขออาสาสมัครมาช่วยงานโรงเรียนในวันหยุดฉันอาสาด้วยความเต็มใจ	3.37	0.43	ระดับสูง
ตัวชี้วัด แบ่งปันสิ่งของทรัพย์สินแก่ผู้อื่น			
10. ในขณะที่เล่นกีฬาเพื่อนมาขอเล่นด้วยฉันยินดีให้เพื่อนเล่น	3.25	0.50	ระดับสูง
11. ฉันชอบนำอาหารและขนมจากบ้านมาแบ่งเพื่อน ๆ ที่โรงเรียน	3.25	0.50	ระดับสูง
12. เวลาพักรับประทานอาหารกลางวันฉันจะคอยดูแลบริการน้อง ๆ	3.25	0.50	ระดับสูง
13. ถ้าเพื่อนอยากอ่านหนังสือเล่มเดียวกับฉันแต่ในห้องสมุดมีไม่เพียงพอฉันชวนเพื่อนให้มาอ่านด้วยกัน	3.47	0.55	ระดับสูง

ตาราง 10 (ต่อ)

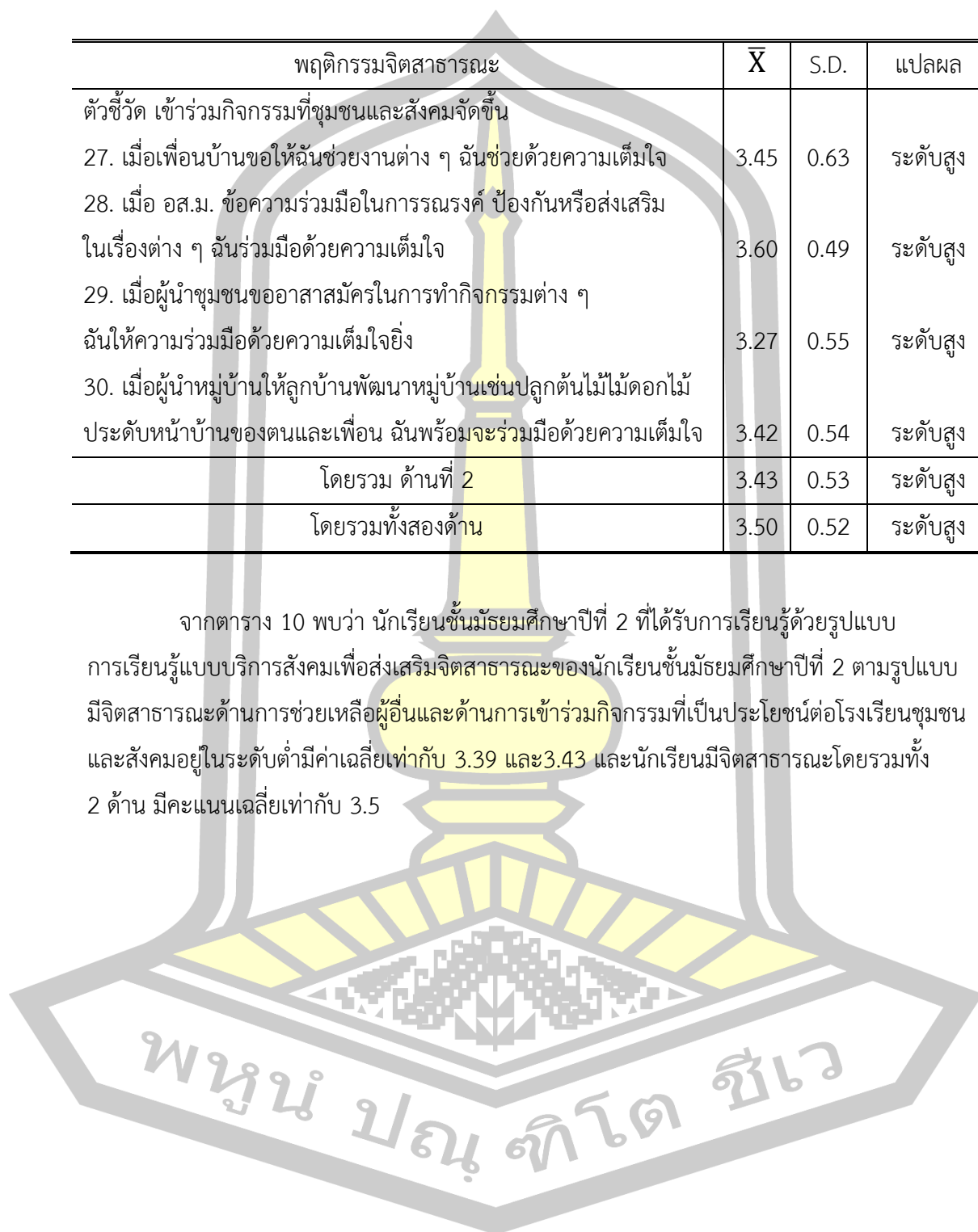
พฤติกรรมจิตสาธารณะ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ตัวชี้วัด ช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้คนอื่น			
14. ฉันไม่ล้อเลียนจุดด้อยของเพื่อนให้เพื่อนอาย	3.35	0.48	ระดับสูง
15. เมื่อฉันรู้ว่าเพื่อนไม่สบายฉันจะสนทนาซักถามถึงอาการไม่สบายด้วยความห่วงใย	3.55	0.50	ระดับสูง
16. เมื่อเพื่อนมีปัญหาฉันช่วยเพื่อนแก้ปัญหาหรือถ้าฉันช่วยไม่ได้ฉันจะบอกครูให้ช่วยเหลือเพื่อน	3.70	0.46	ระดับสูง
17. ฉันแนะนำช่วยเหลือเพื่อนทำกิจกรรมด้านการเรียนด้วยความเต็มใจ	3.70	0.46	ระดับสูง
18. ฉันพยายามหลีกเลี่ยงและกีดกันไม่ให้เพื่อนทะเลาะหรือขัดแย้งกัน	3.52	0.50	ระดับสูง
โดยรวมด้านที่ 1	3.39	0.53	ระดับสูง
2. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม			
ตัวชี้วัด ดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ			
19. เมื่อฉันเห็นขยะหล่นอยู่ตามพื้นหรือบริเวณอื่น ๆ ฉันเก็บไปทิ้งถังขยะทันที	3.47	0.50	ระดับสูง
20. เวลานั้นฉันไม่นั่งโยกเก้าอี้เล่น	3.72	0.45	ระดับสูง
21. ฉันไม่ขีดเขียนข้อความลงบนโต๊ะเก้าอี้ห้องน้ำหรืออาคารให้ได้รับความสกปรก	3.67	0.67	ระดับสูง
22. ฉันปิดน้ำ ปิดไฟ ปิดพัดลม ทุกครั้งหลังเลิกใช้งานเพื่อเป็นการประหยัดพลังงาน	3.60	0.49	ระดับสูง
ตัวชี้วัด เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นด้วยความเต็มใจ			
23. ฉันรับผิดชอบบริเวณทำความสะอาดที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ	3.67	0.58	ระดับสูง
24. เมื่อโรงเรียนมีงานกีฬาโรงเรียนฉันเข้าร่วมกิจกรรมที่ฉันถนัดและทำเต็มความสามารถ	3.52	0.43	ระดับสูง
25. เวลาปฏิบัติกิจกรรมมีหน้าเสาธงฉันอาสาดูแลการปฏิบัติกิจกรรมของน้อง ๆ	3.27	0.62	ระดับสูง
26. เมื่อฉันได้เป็นตัวแทนโรงเรียนในการประกวดแข่งขันกิจกรรมต่างๆ ฉันไม่ค่อยข้อมเพราะฉันคิดว่าทำให้เสียการเรียน	3.44	0.48	ระดับสูง

ตาราง 10 (ต่อ)

พฤติกรรมจิตสาธารณะ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ตัวชี้วัด เข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนและสังคมจัดขึ้น			
27. เมื่อเพื่อนบ้านขอให้ฉันช่วยงานต่าง ๆ ฉันช่วยด้วยความเต็มใจ	3.45	0.63	ระดับสูง
28. เมื่อ อส.ม. ขอความร่วมมือในการรณรงค์ ป้องกันหรือส่งเสริมในเรื่องต่าง ๆ ฉันร่วมมือด้วยความเต็มใจ	3.60	0.49	ระดับสูง
29. เมื่อผู้นำชุมชนขออาสาสมัครในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ฉันให้ความร่วมมือด้วยความเต็มใจยิ่ง	3.27	0.55	ระดับสูง
30. เมื่อผู้นำหมู่บ้านให้ลูกบ้านพัฒนาหมู่บ้านเช่นปลูกต้นไม้ดอกไม้ประดับหน้าบ้านของตนและเพื่อน ฉันพร้อมจะร่วมมือด้วยความเต็มใจ	3.42	0.54	ระดับสูง
โดยรวม ด้านที่ 2	3.43	0.53	ระดับสูง
โดยรวมทั้งสองด้าน	3.50	0.52	ระดับสูง

จากตาราง 10 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามรูปแบบมีจิตสาธารณะด้านการช่วยเหลือผู้อื่นและด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนชุมชนและสังคมอยู่ในระดับต่ำมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 และ 3.43 และนักเรียนมีจิตสาธารณะโดยรวมทั้ง 2 ด้าน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.5

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนาโดยสรุปได้ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผลการวิจัย
3. อภิปรายผลการวิจัย
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาโดยมีความมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อสร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

สรุปผล

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน จากการสัมภาษณ์ครูผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมแสดงออกด้านจิตสาธารณะของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ยังมีปัญหาและความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาคุณลักษณะด้านการมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น ที่เป็นพฤติกรรมของผู้เรียนทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ในด้านการช่วยเหลือผู้อื่น และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน และสังคม โดยจัดการเรียนรู้ส่งเสริมในบริบทที่หลากหลายและเหมาะสมผ่านกระบวนการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสนับสนุน ในการจัดทำร่างรูปแบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะที่พึงประสงค์ ซึ่งผลการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ
  - 1) แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน 2) วัตถุประสงค์ 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4) ระบบสังคม

5) หลักการตอบสนอง 6) ระบบสนับสนุนซึ่งด้านขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการ 2) ลงมือปฏิบัติการ 3) การสะท้อนกลับ และ 4) เฉลิมฉลอง

2. ผลการประเมินจิตสาธารณะของผู้เรียนตามรูปแบบ พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะโดยรวมในระดับสูง ส่วนผลการสะท้อนคิดเห็นของนักเรียน พบว่า รูปแบบการเรียนรู้มีความเหมาะสมสามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้นได้

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประเด็นที่นำมาอภิปราย 2 ประเด็นคือ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 2) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 รายละเอียดของการอภิปรายผลมีดังนี้

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน จากการสัมภาษณ์ครูผู้เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การแสดงออกด้านจิตสาธารณะของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ยังมีปัญหาและความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาคุณลักษณะด้านการมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น ที่เป็นพฤติกรรมของผู้เรียนทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ในด้านการช่วยเหลือผู้อื่น และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน และสังคม โดยจัดการเรียนรู้ส่งเสริมในบริบทที่หลากหลายและเหมาะสมผ่านกระบวนการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสนับสนุน ในการจัดทำร่างรูปแบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะที่พึงประสงค์ ซึ่งผลการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน 2) วัตถุประสงค์ 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4) ระบบสังคม 5) หลักการตอบสนอง 6) ระบบสนับสนุนซึ่งด้านขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการ 2) ลงมือปฏิบัติการ 3) การสะท้อนกลับ และ 4) เฉลิมฉลอง ดังนี้

การเตรียมการ (P-Preparation) เป็นการศึกษาสภาพและความต้องการของชุมชน โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้ เพื่อสะดวกในการเรียนรู้ของนักเรียนและการปฏิบัติกิจกรรมบริการชุมชน ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ที่อยู่ใกล้กับโรงเรียนและที่อยู่อาศัยของนักเรียน คือ สวนสมุนไพรรักษา เพื่อใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้สวนสมุนไพรรักษา ผู้สอนได้กระตุ้นให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน โดยการเชิญชวนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนได้จัดขึ้น เพื่อให้นักเรียนได้เก็บข้อมูลเชิงลึกจากชุมชนและสร้างความสนิทสนมกลมกลืนร่วมกันระหว่างนักเรียนและสวนสมุนไพรรักษา

สอดคล้องกับ Butin (2010) ที่ได้นำเสนอหลักการนำการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมไปใช้ในชุมชนจะต้องตระหนักถึงความต้องการของชุมชน ใช้ชุมชนเป็นห้องปฏิบัติการในการค้นคว้าหาความรู้ และ Schoenfeld (2006) ได้สรุปหลักการรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะเกิดขึ้นเมื่อนักเรียนได้มีส่วนร่วมกับการจัดกิจกรรมอย่างมีความหมายและตอบสนองกับจุดมุ่งหมายเฉพาะวิชา มีกิจกรรมร่วมกันคิดวิเคราะห์ อภิปรายหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ วางแผนในการจัดกิจกรรมการบริการชุมชนตามความต้องการของชุมชน ตามความรู้และความสนใจของนักเรียน เพื่อลดความวิตกกังวลของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคม เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะผู้สอนใช้วิธีการสนทนาและยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับนักเรียนสอดคล้องกับ Freire (1998) ที่ได้เสนอรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะให้นักเรียนได้ใช้ความคิดที่เป็นเหตุผล ผู้สอนควรทำความเข้าใจในข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการเรียนการสอนรายวิชา ชี้แจงวัตถุประสงค์ของรายวิชา คอยให้คำแนะนำ ปรึกษา และให้ความช่วยเหลือ และบทบาทของนักเรียนเป็นผู้นำในการทำกิจกรรม สอดคล้องกับ Klopp and others (2005) และ Coverdell (2002) ที่ได้เสนอแนะถึงจุดเริ่มต้นของรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะขั้นตอนแรกจะต้องมีการเตรียมการเพื่อวางแผนกิจกรรมบริการสังคม ผู้สอนเป็นผู้คอยแนะนำและสนับสนุนจัดเตรียมมอบหมายกิจกรรมการบริการสังคมให้กับเรียนและสร้างข้อตกลงร่วมกันในรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคม เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 รายวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม (แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น)

การลงมือปฏิบัติการ (A-Action) เป็นขั้นตอนที่นักเรียนได้นำเอาข้อสรุปและข้อคิดที่ได้จากการเตรียมการ มาปรับปรุงแก้ไขและนำไปปฏิบัติกิจกรรมวิชาการตามแผนการที่ได้นำเสนอหน้าชั้นเรียน เพื่อบริการสังคมร่วมกันโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้และให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันกับนักเรียน ในขั้นนี้ นักเรียนจะใช้เวลาปฏิบัติกิจกรรมในคาบเรียน รายวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม(แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น) และวันหยุดสุดสัปดาห์เพื่อใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้ ส่วนกิจกรรมหรือโครงการบริการวิชาการของนักเรียนนั้นนักเรียนจะใช้เวลาในการทำกิจกรรมช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ ซึ่งแต่ละกลุ่มใช้เวลาในการทำกิจกรรมแตกต่างกัน ดังนั้นจึงต้องมีการวางแผนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้สอนกับนักเรียนเพื่อให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่ดีต่อนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันกับชุมชนสอดคล้องกับแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนโดยอาศัยประสบการณ์ของเดวิด Kolb (1999) โดยดำเนินการควบวงจรกล่าวคือ การมีประสบการณ์ตรงจากการที่นักเรียนได้ลงไปสำรวจพื้นที่จริง การสังเกตอย่างไตร่ตรองจากแหล่งการเรียนรู้ เพื่อวิเคราะห์และเลือกแหล่งการเรียนรู้ที่นักเรียนสนใจ การสร้างความคิดคิดรวบยอดจากการนำเสนองานหน้าชั้นเรียน สอดคล้องกับแนวคิดในการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของ Fogarty (2006)

ที่ได้กล่าวถึงวิธีการในการแสวงหาความรู้ ข้อมูลใหม่ ๆ ของนักเรียน โดยเชื่อมโยงกับความรู้ที่เรียน ซึ่งประเมินจากความสามารถในการปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง โดยผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือในการทำกิจกรรม ซึ่งนักศึกษาจะนำเสนอความรู้ที่ได้รับจากการไปสำรวจแหล่งการเรียนรู้ ตลอดจนนำเสนอโครงการหรือกิจกรรมที่กลุ่มนักเรียนสนใจและการทดลองอย่างกระตือรือร้น โดยการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อบริการสังคม

การสะท้อนกลับ (R-Reflective Thinking) เป็นขั้นตอนสรุปผลการจัดกิจกรรมที่นักเรียนได้ปฏิบัติในแต่ละครั้ง เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักในบทบาทหน้าที่ ผู้สอนได้ให้นักเรียนนำเสนอผลการดำเนินโครงการและสรุปโครงการบริการชุมชน ผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้สอนมีหน้าที่ชื่นชมผลงานและให้คำแนะนำ ชมเชยผลงานของนักเรียนเพื่อเป็นต้นแบบที่ดี ที่ประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ในรายวิชาและเพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง สอดคล้องกับ Schoenfeld (2006) ที่ได้เสนอรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะในขั้นสุดท้ายของรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ คือ การเฉลิมฉลองเพื่อเป็นการบอกความหมายของโครงการและแรงบันดาลใจของนักเรียน โดยการนำเสนอความสำเร็จของนักเรียนจากการนำเสนองานหน้าชั้นเรียน การอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้สอนกับนักเรียน การนำเสนองาน Power Point และมัลติมีเดีย หรือการเขียนบันทึกสะท้อนคิดซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงถึงความสำเร็จที่น่าภาคภูมิใจของนักเรียนที่ได้รับรางวัลจากบุคคลในชุมชนจากการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง

เฉลิมฉลอง (Celebration) เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนได้นำเสนอผลการสำรวจชุมชน นำเสนอสิ่งที่ได้รับการเรียนรู้ชุมชนในแต่ละครั้งเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นกิจกรรมกลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนในการทำกิจกรรมในแต่ละครั้งแล้วนำเสนอผลการวางแผนร่วมกันหน้าชั้นเรียน เปิดโอกาสให้เพื่อนในชั้นเรียนได้อภิปรายร่วมกัน เพื่อบริการวิชาการแก่ชุมชนตามความสนใจหรือความถนัด ความรู้ ความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม สอดคล้องกับแนวคิดของ Dewey (1938) ที่ได้เสนอแนะหลักการจัดการเรียนการสอนโดยอาศัยประสบการณ์จริง จะต้องเชื่อมโยงประสบการณ์และความสนใจของนักเรียน เน้นให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับประสบการณ์จริง มีอิสระในการค้นพบสิ่งใหม่ ๆ โดยเฉพาะการมีจินตนาการในการค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ผู้สอนเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำและปรึกษาเพื่อหาแนวทาง และร่วมกันหาแนวทางในการดำเนินงานเพื่อช่วยให้นักศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับชุมชน โดยผู้สอนเป็นผู้ประสานงานระหว่างชุมชนกับนักเรียน

รูปแบบการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นโดยใช้หลักการวิจัยที่ผ่านการพิจารณาคุณภาพ โดยผู้ทรงคุณวุฒิและอิงทฤษฎีของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2. ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการประเมินจิตสาธารณะของผู้เรียนตามรูปแบบ พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะโดยรวมในระดับสูง ส่วนผลการสะท้อนคิดเห็นของนักเรียน พบว่ารูปแบบการเรียนรู้มีความเหมาะสมสามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้นได้ สามารถส่งเสริมให้นักเรียนให้เกิดจิตสาธารณะ มีความภาคภูมิใจที่จะได้ทำประโยชน์ให้กับสังคมและชุมชน และนักเรียนคิดว่าการช่วยเหลือชุมชนทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาซึ่งจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชนนั้น นักเรียนได้มีบทบาทเป็นผู้นำในการทำกิจกรรม และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกันกับชุมชนสามารถรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทำให้นักเรียนเกิดจิตสาธารณะและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในขณะที่ด้วยกันชุมชนก็มีความภาคภูมิใจที่นักเรียนได้นำความรู้ที่ได้จากการศึกษามาถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชนเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของชุมชน ตลอดจนทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Brandes and Randall (2011), Phillips (2011) และ Tosado (2011) ที่พบว่ารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะซึ่งนักเรียนสามารถเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงโดยอาศัยชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้ จะเห็นได้ว่าการดำเนินการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยมีแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานเป็นกรอบในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน นอกจากนี้รูปแบบการเรียนการสอนยังได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ทำให้รูปแบบการเรียนรู้ได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนในการเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้สอดคล้องกับแนวคิดของ (Joyce, Weil and Calhoun, 2009) ทิศนา ขัมมณี (2553), วิชา ประชากุล และประสาท เนิ่งเฉลิม (2554) ที่ได้สรุปไว้ว่า การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้จะต้องผ่านการจัดองค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการเรียนรู้ให้เป็นระบบ โดยคำนึงถึงทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งต้องจัดองค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์กัน เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่ต้องการรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยอาศัยประสบการณ์จริงจากชุมชนนั้นยังช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานของนักเรียนเป็นกลุ่ม และทำให้นักเรียนได้เห็นคุณค่าของแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชน นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในการร่วมกันแก้ปัญหาอุปสรรคได้สำเร็จ และได้แสดงบทบาทความเป็นผู้นำในการบริการชุมชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Terry (2008) ที่พบว่าการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ช่วยแก้ปัญหาให้กับสังคมได้ตรงตามความต้องการของชุมชน นอกจากนี้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะยังส่งผลให้นักเรียนเกิดจิตสาธารณะ โดยมีนักเรียนเป็นผู้นำกิจกรรมในครั้งนี้ทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในการเรียนรู้จากชุมชนและรู้สึกว่าคุณเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มใน

ชุมชน การมีบทบาทในการเป็นผู้นำในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และช่วยเหลือชุมชนในการแก้ปัญหาตามความต้องการของชุมชน ทำให้กิจกรรมหรือโครงการบริการชุมชนประสบความสำเร็จ โดยสังเกตจากผลสรุปของการทำกิจกรรมหรือโครงการที่นักเรียนได้นำเสนอ การสร้างนวัตกรรมจากแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการตลาดของชุมชน การออกแบบผลิตภัณฑ์และการเผยแพร่ นวัตกรรมที่ได้พัฒนาร่วมกับชุมชนผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ช่วยชุมชนสร้างรายได้จากการถ่ายทอดความรู้ของนักเรียน ทำให้ชุมชนได้รับผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาตามที่ชุมชนต้องการอย่างแท้จริง

รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะช่วยให้นักเรียนเกิดจิตสาธารณะ สอดคล้องกับปรัชญา เทวานฤมิตรกุล และชาติ เจริญลาภนพรัตน์ (2555) ที่ได้สรุปปัจจัยที่ทำให้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของนักเรียนประสบผลสำเร็จนั้น นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดปฏิสัมพันธ์แบบกลุ่มแล้วสิ่งสำคัญอีกประการคือ การทำให้เกิดการบูรณาการความรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการลงมือปฏิบัติจริง การมองปัญหาแบบรอบด้านและการคิดอย่างเป็นระบบ การประเมินผลสำเร็จและสรุปบทเรียนสามารถช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงเนื้อหาที่แท้จริงของรายวิชา ผู้สอนเป็นผู้ออกแบบกระบวนการกลุ่มสามารถปรับเนื้อหา เพิ่มลดกิจกรรม เพื่อให้เหมาะสมกับสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมตามเหตุการณ์จริง ทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่ายและสามารถติดตามกระบวนการกลุ่มด้วยความกระตือรือร้น ผลสัมฤทธิ์จากโครงการนี้เป็นผลที่เกิดขึ้นจริงจากการลงมือของผู้เรียนสร้างความภาคภูมิใจและแรงบันดาลใจในการดำรงตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
  - 1.1 รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จะต้องมีการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนโดยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการติดต่อประสานงานร่วมกันกับชุมชนด้วย บทบาทหน้าที่ของผู้สอนเป็นเพียงผู้ประสานงานระหว่างชุมชนกับนักเรียนโรงเรียน
  - 1.2 ชั้นการนำเสนองานหน้าชั้นเรียนเป็นอีกวิธีหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงแนวความคิดวิธีการแก้ปัญหาของนักเรียน ความรู้ที่ได้รับจากการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง
  - 1.3 รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นรูปแบบการเรียนรู้อีกรูปแบบหนึ่งที่เป็นทางเลือกที่ผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมและสามารถนำไปประยุกต์ปรับใช้ได้ตามความเหมาะสมของผู้เรียน

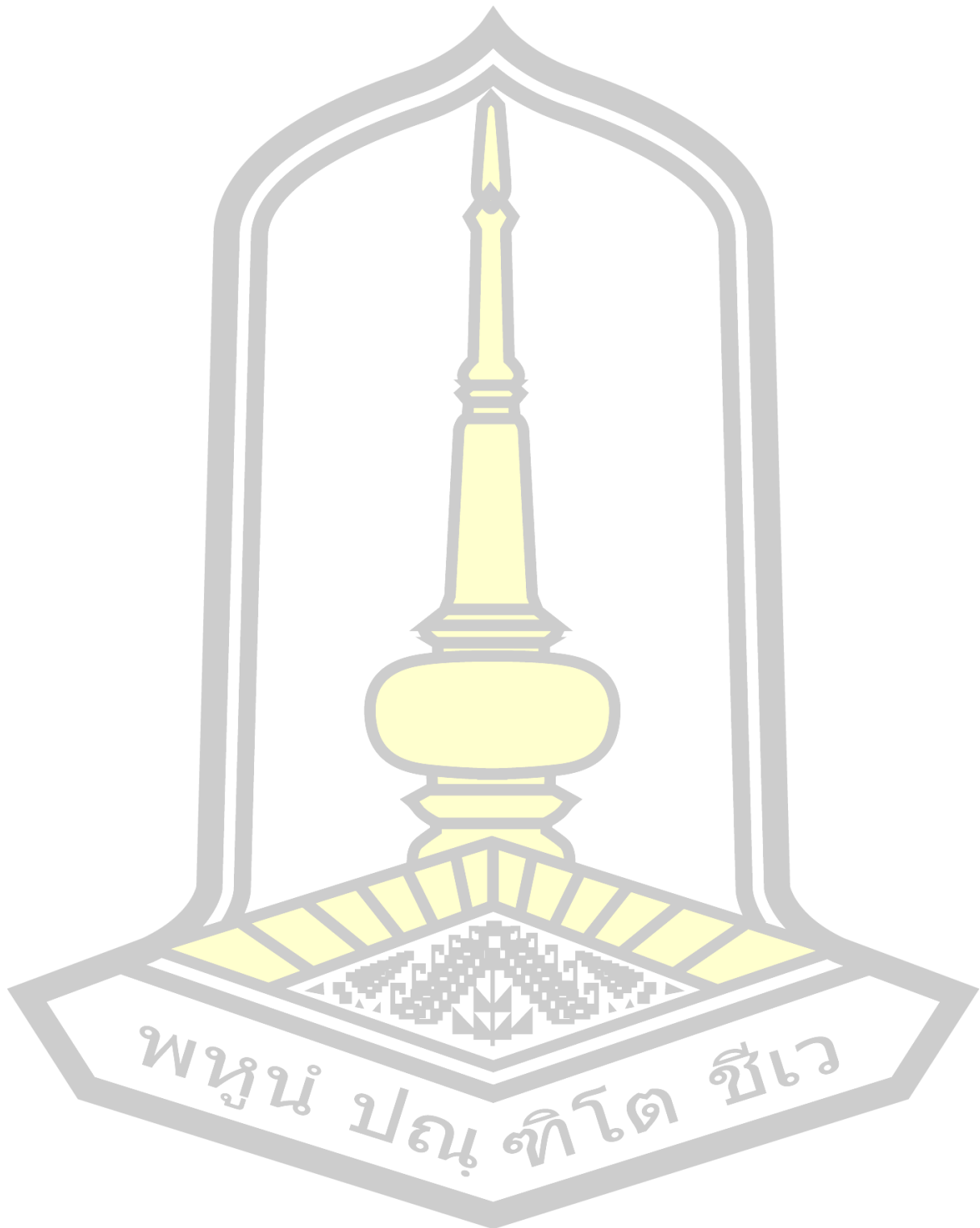
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในข้ออื่น ๆ เช่น ซื่อสัตย์สุจริต อยู่อย่างพอเพียง เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบคุณลักษณะจิตสาธารณะกับพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียน และพัฒนาหรือปรับปรุงในการนำไปใช้ในรูปแบบการเรียนรู้ร่วมกับรายวิชาอื่น ๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ :
คุรุสภาลาดพร้าว.
- กานต์รวี บุญญานุสิทธิ์. (2554). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมจิตแห่งความเคารพ
และจิตแห่งจริยธรรมตามแนวทางการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม สำหรับนักศึกษา
ปริญญาตรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนา
หลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กิ่งฟ้า สีนรุวงศ์. (2551). *การพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้*. ขอนแก่น :
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เกียรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). *ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์*. กรุงเทพฯ :
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- โกวิทย์ พงษ์ภักดี. (2553). *การใช้โปรแกรมฝึกการคิดแบบโยนิโนมนสิการเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
จิตวิทยาการศึกษาและการให้คำปรึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จური ทังพงษ์. (2552). *การประยุกต์ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมในการจัดการศึกษาระดับ
อาชีวศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เจษฎา หนูรุ่ง. (2551). *ปัจจัยจิตลักษณะที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่3 โรงเรียน
สาธิตในสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ฉันทนา จันทร์บรรจง และคณะ. (2553). *แนวทางการบริหารและจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและ
สาธารณประโยชน์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.
กรุงเทพฯ : สกสศ. ลาดพร้าว.
- ชวลา เวชยันต์. (2544). *การพัฒนาแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
เพื่อส่งเสริมความตระหนักในการรับใช้สังคม ทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุขฎิบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). *สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ*. กรุงเทพฯ : วิพรินทร์.
- ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ. (2544). *สถิติเพื่อนักบริหาร*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาย โปธิสิตา. (2554). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ : อมรินทร์.

- ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์. (2550). *การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาสมัครนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2538). *ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะกรรมการวิจัยและการพัฒนาบุคคล*. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทิตนา แคมมณี และคณะ. (2544). *นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้สำหรับครูยุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2547). *ศาสตร์การสอน “องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ”*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2552). *รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์.
- ทิตนา แคมมณี. (2555). *องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญสม หรรษาศิริพจน์. (2542). จิตสำนึก. *วารสารวิชาการสภาอาจารย์*, 4(1), 71-73, มกราคม.
- ประวีร์ ใจปา และเอนก คำตา. (2552). มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญกับการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *จุลสารการเรียนรู้ด้วยการบริการ (Service-Learning) จริยธรรม วิชาชีพ ฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ*, 1(1), 1-8.
- ประเวศ วะสี. (2542). *ปฏิรูปการศึกษายกเครื่องทางปัญญา ทางรอดพ้นจากความหายนะ*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.
- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2556). *วิจัยการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล และซาลี เจริญลาภนพรัตน์. (2555). *การสอนคุณธรรมจริยธรรมผ่านการเรียนแบบ Service Learning*. [ออนไลน์]. ได้จาก : <http://www.rtafa.ac.th/index.php>. [สืบค้นเมื่อ วันที่ 20 ธันวาคม 2556].
- พรพรหม พรรคพวก. (2550). *ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในสหวิทยาเขตกรุงเทพตะวันออก กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พระไพศาล วิสาโล. (2544). *วิถีสังคมไทย ชุดที่ 4 ประชาสังคมและวัฒนธรรมชุมชน*. กรุงเทพฯ : เรือนแก้ว.

พริยา นิลมาตร. (2550). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัย การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจร. (2543). *สำนึกไทยที่พึงปรารถนา*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิบูรณะ ยุทธนา วรุณปิติ. (2542). *สำนึกพลเมือง : ความเรียงว่าด้วยประชาชนบนเส้นทางประชาคม*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม.

รัตนา ตั้งอมร. (2552). *ความสำนึกในการอนุรักษ์พลังงานของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขต กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาแวล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ : ศิริวัฒนา.

วิทย์พัฒน์ สือหา. (2551). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับจิตสาธารณะของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. (2546). *จิตวิทยาในการสร้างความสุข*. กรุงเทพฯ : สายธาร.

วิมลรัตน์ จตุรานนท์. (2549). *การบูรณาการเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมในรายวิชา 404401 บูรณาการหลักสูตรและการสอนวิชาเฉพาะ : กรณีศึกษา สาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 9(2), 1-14.

วิรัตน์ คาศรีจันทร์. (2544). *การจัดตั้งตนเองและการเรียนรู้ทางสังคมภาคประชาชน*. นครปฐม : โครงการวิจัยและพัฒนาประชาคมพุทธมณฑล.

วีณา ประชากุล และประสาท เนิ่งเฉลิม. (2554). *รูปแบบการเรียนการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. (2544). *รายงานการวิจัยเรื่อง การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม*. กรุงเทพฯ : สำนักงานโครงการปฏิรูปอุดมศึกษา.

ศิริ แคนสา. (2551). *การพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนคอนสวรรค์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ศุภรัตน์ ทองอ่อน. (2550). การศึกษาเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะในการอนุรักษ์ทรัพยากรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 ในจังหวัดปราจีนบุรีที่มีระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่างกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศุภรัตน์ รัตนมุขย์. (2556). การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมกับการสร้างความเป็นพลเมืองใส่ใจสังคม. กรุงเทพฯ : โครงการวิจัยจากกองทุนวิจัยสำนักอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมพงษ์ สิงหะพล. (2552). ต้องสอนให้เกิดจิตสำนึกใหม่. วารสารลีมาจารย์, 13(27), 15-16.
- สมพร สุทัศนีย์. (2544). จิตวิทยาการปกครองชั้นเรียน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2550). ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สยามรัฐ เรื่องนาม. (2542). ความรู้ทางการเมืองและการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองกับความสำนึกเชิงสังคมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพฯ : วิ เจ พีрінตั้ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิต.
- สื่อพลัง. (2542). จิตสำนึกสาธารณะเส้นทางสู่ประชาสังคม. สื่อพลัง, 4(8), 3-19.
- สุคนธรส หุตะวิฒนะ. (2550). ผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคการเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจาที่มีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุพจน์ ทรายแก้ว. (2546). จิตสำนึกสาธารณะ: การก่อรูปและ กระบวนการเสริมสร้าง. วารสารเพชรบุรีวิทยาลัย, 4(1), 47-57.

- สุรพงษ์ ชูเดช. (2534). *ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยกับจิตลักษณะที่สำคัญของนิสิต*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุริยเดว ทรีปาตี. (2552). *ต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย*. กรุงเทพฯ : เดือนตุลา.
- โสภิตา ลิ้มวัฒนาพันธ์. (2538). *การเปรียบเทียบผลของการปรับพฤติกรรมโดยการใช้การควบคุมตนเองกับการเสริมแรงทางบวกด้วยเบี้ยอรรถกรที่มีต่อการเพิ่มและการคงอยู่ของพฤติกรรมความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ ชั้นปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพฤติกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไสว พักขาว. (2542). *การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ : เอมพันธ์.
- หฤทัย อาจปรุ. (2544). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิตและความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง กับการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แหวง โตจิราการ. (2550). *จุดประกาย..คิด (ดนตรี) เพื่อจิตสาธารณะ*. [ออนไลน์]. ได้จาก : <<http://www.9dern.com/rsa/view.php?id=110>> [สืบค้นเมื่อ วันที่ 8 ตุลาคม 2555].
- อนุชาติ พวงสาลี และวีรบุรณ วิสารทสกุล. (2540). *ประชาสังคม : คำความคิดและความหมาย*. กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- อนุชาติ พวงสาลี. (2543). *ขบวนการประชาไทย : ความเคลื่อนไหวภาคพลเมือง*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อมรรตน์ เจริญชัย. (2550). *การเสริมสร้างจิตสาธารณะ*. *วารสารการศึกษาทั่วไป*, 7(03), 36.
- อ้อมใจ วงษ์มณฑา. (2553). *รายงานการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- อัญชลี ยิ่งรักพันธ์. (2550). *ผลการใช้สถานการณ์จำลองผลงานกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริง เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Ayllon, T. and N.H. Azrin. (1965). The Measurement and Reinforcement of Behavior of Psychotics. *Journal of Experimental Analysis of Behavior*, 8(6), 357-383.
- Bandura, A. (1986). *Social Learning Theory*. New Jersey : Prentice-Hall.
- Bates, A.J. (2009). Service Learning as an Instructional Strategy for the Preparation of Teachers. *The Journal of Effective Teaching*, 9(1), 23-25.

- Billing, S.H. (2006). *Lessons From Research on Teaching and Learning : Service-Learning as Effective Instruction*. New York : State Farm Companies Foundation.
- Brandes, K. and G.K. Randall. (2011). Service Learning and Civic Responsibility : Assessing Aggregate and Individual Level Change 2011. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 23(1), 20-29.
- Butin, D.W. (2010). *Service-Learning in Theory and Practice : The Future of Community Engagement in Higher Education*. New York : Palgrave Macmillan.
- Bybee, R.W. (2009). PISA 2006: An Assessment of Scientific Literacy. *Journal of Research in Science Teaching*, 46(8), 865–883.
- Carthon, A.C. (2007). Popular Culture and African-Americans' (Literary) Social Consciousness. *Dissertation Abstracts International*, 67(9), 3402-A, March.
- Chaison, D.B. (2008). International Service-Learning Approaches : Factors of Social Engagement for Minority Students at a Large MID-Western University. Ph.D. Thesis, Michigan State University.
- Champagne, L.D. (2007). Physical Education Teachers as Allies to Aboriginal Students: Dimensions of Social Consciousness. *Masters Abstracts International*, 45(3), 56.
- Christine, I.C. (2011). *The Effect of Participation in Experiential Learning Programs on Personal and Civic Attitudes*. Ph.D. Thesis, Loyola University Chicago.
- Colorado University. (2007). *Service learning at CU-Bolder*. [online]. Available from : <http://www.colorado.edu/service_learning/fachon.html>. [Retrieved 20 June 2009].
- Constitutional Rights Foundation Chicago (CRFC). (1997). Excerpts from Service Learning in the Social Studies. *The Social Studies*. 12(2), 210-214.
- Coverdell, P.D. (2002). *What is Service-Learning?*. [online]. Available from : <<http://www.peacecorps.gov/www/service/whatservic.html>>. [Retrieved 20 October 2010].
- Deleuze, G. and F. Guattari. (1987). *A Thousand Plateaus: Capitalism and Schizophrenia (Trans. Brian Massumi)*. Minneapolis : University of Minnesota.

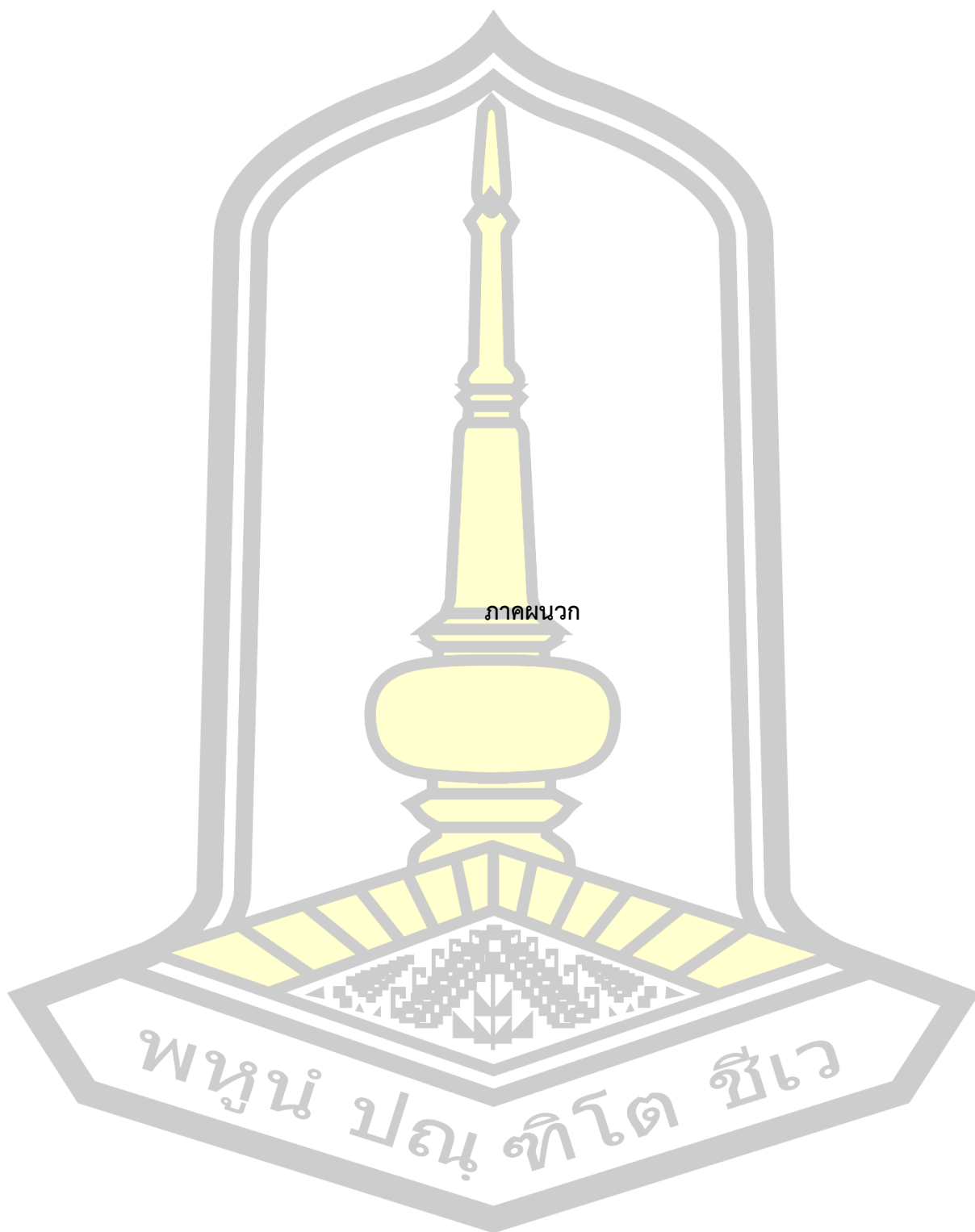
- Dewey, J. (1938). *Experience and Education*. New York : Macmillan.
- Flavell, J.H. (1979). *Cognitive Development*. New Jersey : Prentice-Hall.
- Fogarty, R. (2006). *Problem-Based Learning and Other Curriculum Models for the Multiple Intelligences Classroom*. New York : Lawrence Erlbaum Associates.
- Freire, P. (1970). *Pedagogy of the Oppressed*. New York : Seabury Press.
- Freire, P. (1998). *Teachers as Cultural Workers: Letters to those who dare Teach*. Colorado : Westview Press.
- Gredler, M.E. and C. Shields. (2008). *Vygotsky's Legacy a Foundation for Research and Practice*. New York : The Guilford Press.
- Hervani, A. and M.M. Helm. (2004). Increasing Creativity in Economic : The Service-Learning. *The Journal of Education for Business*, 79(5), 267-274.
- James, J.H. and S. Iverson. (2009). Striving for Critical Citizenship in a Teacher Education Program : Problems and Possibilities. *Michigan Journal*. 16(1), 33-46.
- Joyce, B. and Weil, M. (2010). *Model of Teaching*. New Jersey : Prentice-Hall.
- Joyce, B., Weil, M. and E. Calhoun. (2009). *Models of Teaching*. 8th ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Kalish, H. (1981). *Learning : Principles and Applications*. New York : McGraw-Hill.
- Kazdin, A.E. (1978). *History of Behavior Modification : Experimental Foundations of Contemporary Research*. Maryland : University Park Press.
- Kemmis, S. and R. McTaggart. (1990). *The Action Research Reader*. 3rd ed. Geelong : Deakin University Press.
- Klopp, C. and others. (2005). *Getting Started in Service-learning an Elementary Through High School Handbook*. New York : The Guilford Press.
- Kolb, D.A. (1999). *Experiential Learning*. New Jersey : Prentice Hall.
- Kraft, F.N. (1992). Nurturing Social Consciousness through Church Education. *Dissertation Abstracts International*. 53(2), 1465-A, November.
- Krebs, M.M. (2006). *Service-Learning : Motivations for K-12 Teachers*. Ph.D. Thesis, Bowling Green State University.

- Minnesota University. (2007). *Definition service learning*. [online]. Available from : <http://education.state.mn.us/mde/learningupport/Adult_Carrer_Education>. [Retrieved 20 August 2011].
- Mitchell, T.D. (2005). *Service Learning and Social Justice : Making Connections, Making Commitments*. Ph.D. Thesis, University of Massachusetts Amherst.
- Moser, J.M. and G.E. Rogers. (2005). The Power of Linking Service to Learning. *Tec directions*, 64(7), 18-21, February.
- National Youth Leadership Council. (2010). *Standard and Curriculum Integration, Best Practices, Reflection, Youth Voice and Leadership*. [online]. Available from : <<http://www.nyle.org>. [Retrieved 20 June 2012].
- Ngai, S. (2006). Service-Learning, Personal Development, and Social Commitment : a Case Study of University Students in hong kong. *Adolescence*, 41(161), 13-14.
- Oslan, A., Blekher, L. and V. Chesnokaea. (2000). *Distant Communication Project*. [online]. Available from : <<http://www.russ.ru/ds/english.htm>>. [Retrieved 20 June 2013].
- Phillips., S.R. (2011). Student Discussions in Cooperative Learning Groups in a High School Mathematics Classroom : A Descriptive Multiple Case Study. *Dissertation Abstracts International*, 72(2), 236-A.
- Rasch, D. (2008). *Service Learning and the Promotion of Social Responsibility*. Ph.D. Thesis, University of Miami.
- Rogers, D. (1951). *Child Psychology*. California : Brooks Cole.
- Schoenfeld, R. (2006). *Service-Learning : Bringing Together Students, Parents, and Community to Create a Better World*. [online]. Available from : <https://newhorizons.co.uk/>. [Retrieved 26 January 2006].
- Scott, R. (2006). The Power of Service Learning. *Techniques (ACTE)*, 81(1), 14
- Shinnichi, S. (2007). Publishes and Taken-for-Granted Knowledge : A Case Study of Communal Land Formation in Rural Thailand. *Dissertation Abstracts International*, 42(05), 3217-A, August.
- Suzanne, C. (2011). *Service-Learning Within Higher Education : Rhizomatic Interconnections Between University and the Real World*. Ph.D. Thesis, Queensland University of Technology.

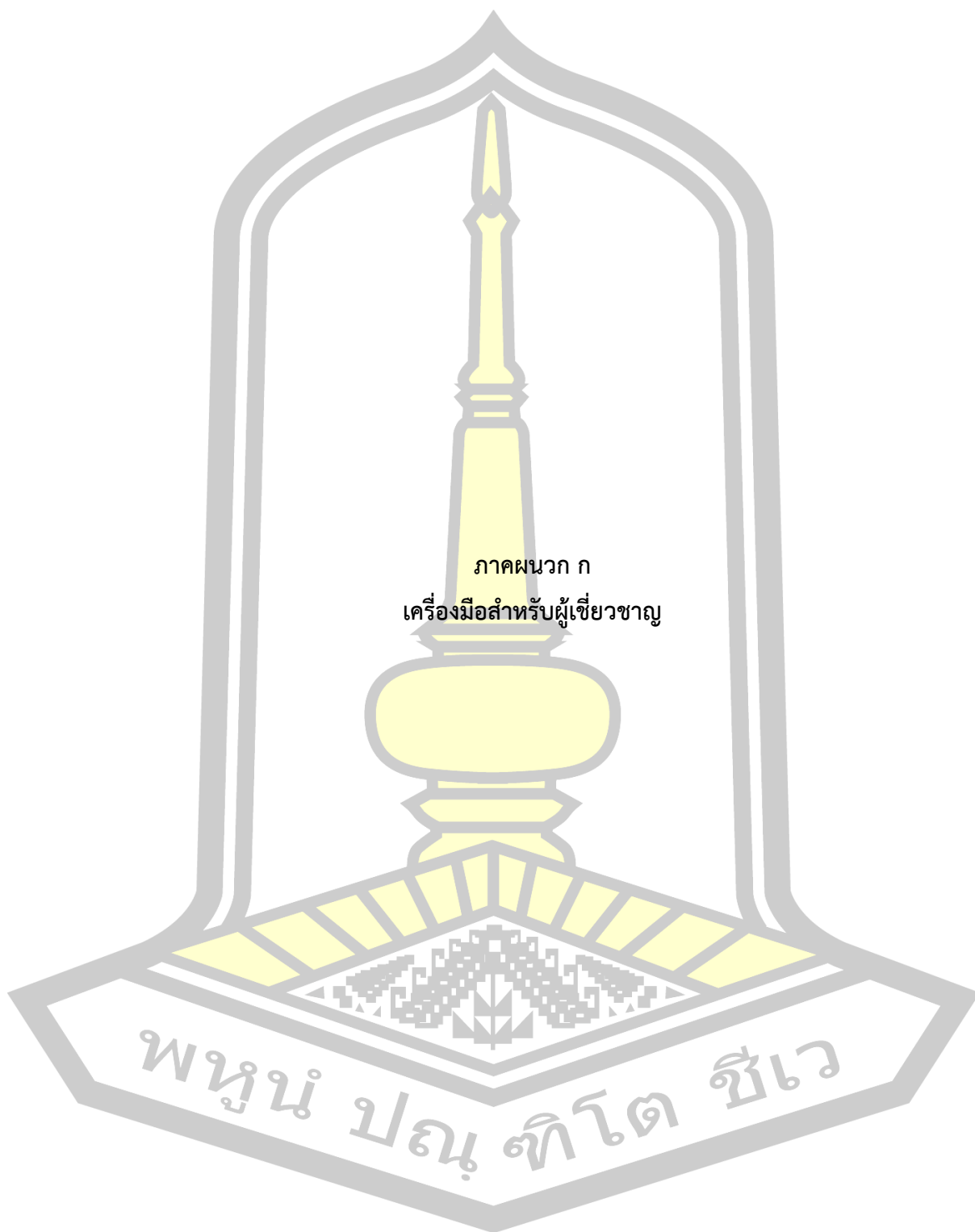
- Swan, B.G. (2006). Motivating Students Through Service Learning. *The Agricultural Education Magazine*, 78(4), 23-24.
- Tammy, P. (2010). *Manko. An Exploration of Teachers's Perceptions of the Value of Employing Service-Learning in the Classroom*. Ph.D. Thesis, Phoenix University.
- Taylor, F.S. (2008). *A Mixed Method Analysis of a Service-Learning Program*. Ph.D. Thesis, Capella University.
- Terry, A.W. (2008). Student Voices, Global Echoes : Service-Learning and the Gifted. *Roeper Review*, 30(1), 45-51.
- Todd, R.H. and S.G. Brinkman. (2008). Service Learning in a Social Studies Methods Course ; Experience and Place-Based Curriculum. *The Educational Forum*. 72(1), 79-91.
- Tosado. G.M.S. (2011). *Developing Awareness of Social Responsibility in Higher Education in Puerto Rico: A Case Study at the Universidad Del Sagrado Corazon*. Ph.D. Thesis, Columbia University.
- Washington University. (2000). *Teaching a Service Learning Course*. [online]. Available from : <[http://depts.washington.edu/cidrweb/Tlbulletins/3\(2\)Servicelearning.html](http://depts.washington.edu/cidrweb/Tlbulletins/3(2)Servicelearning.html)>. [Retrieved 12 June 2009].
- Wei, K.B. (2007). Implementing Service-Learning to the Information Systems and Technology Management Program : a Study of an Undergraduate Capatone Course. *Journal of Information Systems Education*, 18(1), 125-136.
- Weigert, K.M. (1998). *Academic Service Learning : a Pedagogy of Action and Reflection*. San Francisco : Jossey Bass.
- Wiles, I. and J. Bondi. (2007). *Curriculum Development: A Guide to Practice*. 7th ed. New Jersey : Prentice Hall.
- Wisconsin-Madison University. (2011). *Service Learning at University of Wisconsin-Madison Definition, Criteria and Recommended Practices*. Wisconsin : Wisconsin-Madison University.

ภาคผนวก

พูน ปณ ทิโต ชีเว

ภาคผนวก ก
เครื่องมือสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

พหุ ประจักษ์ ชัยเว

หลักของรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีดังนี้

1. นักเรียนจะเป็นผู้ทำกิจกรรมและสะท้อนความคิดจากการทำกิจกรรมบริการสังคมตามความรู้ความสามารถประสบการณ์และการเตรียมการของนักเรียนเองโดยครูผู้สอนเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำ
2. กิจกรรมบริการสังคมเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรายวิชาโดยที่นักเรียนจะต้องสำรวจสภาพของชุมชนก่อนเพื่อนำองค์ความรู้ของนักเรียนที่มีมาพัฒนาความต้องการของชุมชน ซึ่งเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้โดยการบริการสังคมเพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของสิ่งที่เรียนและเหมาะกับชุมชน
3. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของเรื่องที่เรียนโดยใช้ผลการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนประกอบการประเมินผลของครูผู้สอน
4. การประเมินความพึงพอใจของรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยให้ชุมชนมีบทบาทในการประเมินความพึงพอใจของการรับบริการและให้นักเรียนประเมินความพึงพอใจของการรับบริการและให้นักเรียนประเมินความพึงพอใจของการให้บริการจากการทำกิจกรรมทางวิชาการ

การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ต้องบูรณาการ ระหว่างความรู้ทางวิชาการและทำกิจกรรมบริการสังคมควบคู่กัน เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ ความสามารถจากประสบการณ์จริง พิจารณาไตร่ตรอง เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของรายวิชานั้นๆ ทั้งนี้ผู้เรียนและชุมชนจะต้องได้รับผลประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่าย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบการเรียนรู้ หมายถึง ระบบที่แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบสำคัญสำหรับใช้ในรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตสาธารณะในการเรียนรู้เนื้อหาวิชาที่กำหนด ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยออกแบบและจัดองค์ประกอบให้สอดคล้องเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบที่มีประสิทธิผลต่อรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยมีองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ (Joyce, Weil and Calhoun,

2011) ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4) ระบบสังคม 5) หลักการตอบสนอง และ 6) ระบบสนับสนุน

2. รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ หมายถึง กรอบแนวคิด รูปแบบการเรียนรู้โดยสังเคราะห์จากทฤษฎีการเรียนรู้ แนวคิดปรัชญาพิพัฒนาการนิยมของ จอห์น ดิวอี้ แนวคิดการสร้างจิตสำนึกของเปาโล แฟร์ (แนวคิดการจัดการเรียนการสอนโดยอาศัย ประสบการณ์ (Experiential Learning) ของเดวิด คอรับ (Kolb, 1999)แนวคิดการเรียนการสอน โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) ของ ฟอการ์ตี แนวคิดการเรียนการสอนโดยการ บริการสังคมของบูติน (Butin, 2010) ของทีศนา แคมมณี (2552) ประกอบด้วยรูปแบบการเรียนรู้ แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3) ขั้นตอน การจัดการเรียนรู้ 4) ระบบสังคม 5) หลักการตอบสนอง และ 6) ระบบสนับสนุน รายละเอียดดังนี้

2.1 หลักการของรูปแบบการเรียนรู้ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ที่ทำให้รูปแบบการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้เกิดจิตสาธารณะขึ้นได้

2.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2.3 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมการ (Preparation) เป็นขั้นตอนในการให้การให้ความรู้แก่นักเรียนในการมีส่วนร่วมและเรียนรู้จากการทำกิจกรรมบริการสังคม เพื่อการสำรวจและระบุความต้องการของชุมชน จากแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ตามจุดประสงค์ของรายวิชา จากนั้นให้ผู้เรียนการเลือก และวางแผนกิจกรรมบริการสังคมตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ มีการระบุขอบเขตเนื้อหาวิชาที่ศึกษาและฝึกการทำกิจกรรมเพื่อบริการสังคม เพื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา

ขั้นที่ 2 ลงมือปฏิบัติการ (Action) เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงนักเรียน ได้ลงมือปฏิบัติจริงได้ด้วยตนเอง นำความรู้ทางวิชาการไปบูรณาการเพื่อให้บริการทางสังคม และพัฒนาวิธีการอย่างต่อเนื่องทุกกิจกรรม ซึ่งเป็นขั้นที่ผู้เรียนได้วางแผนหรือเตรียมการแล้วต่อจากขั้นที่ 1

ขั้นที่ 3 การสะท้อนกลับ (Reflection) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนนำผลการปฏิบัติจริงจากขั้นที่ 2 มาร่วมกันคิดวิเคราะห์ อภิปรายเพื่อให้ได้แง่คิดจากการปฏิบัติจริง ซึ่งกิจกรรมในขั้นนี้จะออกมาในรูปของการนำเสนอหน้าชั้นเรียนหรือโครงการ

ขั้นที่ 4 จัดแสดงผลงาน (Celebration) เป็นขั้นตอนที่แสดงถึงสิ่งที่ผู้เรียนได้ช่วยเหลือชุมชน นำผลของการจัดกิจกรรมในขั้นที่ 3 นำผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากชุมชนมาจัดนิทรรศการ ผลงานนักเรียน ซึ่งเกิดจากการปฏิบัติจริง

2.4 ระบบสังคม เป็นบทบาทครูผู้สอน เป็นเพียงผู้คอยชี้แนะ ติดตาม สนับสนุนและให้คำปรึกษา เป็นผู้คอยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ร่วมกันโดยใช้เทคนิคการสนทนาเกี่ยวกับสภาพปัญหาทางสังคมในปัจจุบันเพื่อให้ผู้เรียนได้อภิปรายโต้แย้งตามแนวทางประชาธิปไตย

2.5 หลักการตอบสนอง ผู้สอนและผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกัน ผู้เรียนเป็นผู้นำในการทำกิจกรรม ผู้สอนเป็นผู้คอยสังเกตการณ์ ให้กำลังใจและให้คำปรึกษาแนะนำในการวางแผนโครงการหรือกิจกรรมเพื่อบริการสังคม เมื่อปฏิบัติโครงการหรือกิจกรรมสำเร็จลุล่วงแล้วผู้สอนให้คำชมเชยและยกย่องให้เป็นแบบอย่างกับเพื่อนกลุ่มอื่น ๆ

2.6 ระบบสนับสนุน โดยชุมชน (สวนสมุนไพรรตาสุข) เป็นแหล่งการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้กับผู้เรียนและโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมบริการวิชาการแก่ชุมชน

3. ผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หมายถึง สิ่งที่เกิดกับผู้เรียนหลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคม เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งได้เกิดคุณลักษณะดังต่อไปนี้

จิตสาธารณะ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกของผู้เรียนในการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ พึงพอใจ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม จิตสาธารณะ ซึ่งจำแนกออกเป็น 2 ด้านดังนี้

3.1 ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้

- 1) ช่วยผู้อื่นด้วยความเต็มใจ
- 2) อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจและกำลังสติปัญญาด้วยความสมัครใจ
- 3) แบ่งปันสิ่งของทรัพย์สินอื่น ๆ
- 4) ช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้ผู้อื่น

3.2 ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้

- 1) ดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ
- 2) เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นด้วยความเต็มใจ
- 3) เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมด้วยความเต็มใจ

จิตสาธารณะทั้ง 2 ด้านนี้วัดได้จากพฤติกรรมการแสดงออกในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ประเมินโดยการใช้แบบประเมินจิตสาธารณะโดยนักเรียนประเมินตนเองให้คะแนนเป็นมาตราส่วนประเมินค่ามี 5 ระดับและการประเมินพฤติกรรมของนักเรียนโดยครูเป็นผู้ประเมิน

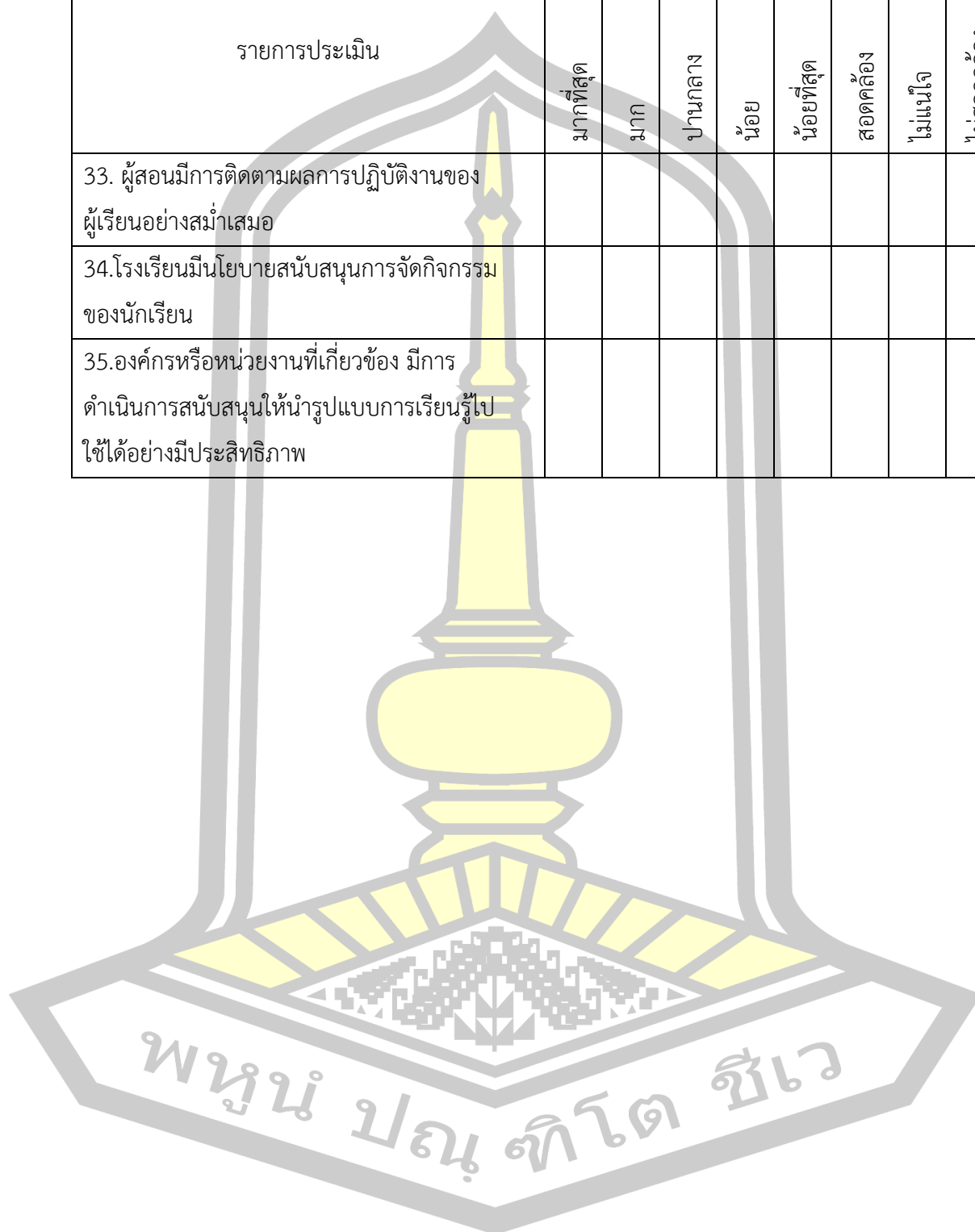

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				ระดับความสอดคล้อง			
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง
33. ผู้สอนมีการติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ								
34. โรงเรียนมีนโยบายสนับสนุนการจัดกิจกรรมของนักเรียน								
35. องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการดำเนินการสนับสนุนให้นำรูปแบบการเรียนรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ								

ภาคผนวก ข

คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2 และตัวอย่างชุดการสอน

พหุณฺ์ ปณฺุ ทิโต ชีเว

คู่มือ

การใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคม
เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
ชุดการสอนวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม(แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น)
เรื่อง “พืชสมุนไพร”

โดย

นายรุ่งโรจน์ หวังชม

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ

โรงเรียนสวายจิกพิทยาคม

อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32

กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

คู่มือนี้จัดทำขึ้นสำหรับใช้เป็นแนวทางในการจัดรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคม เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวายจิกพิทยาคมซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ผสมผสานกันระหว่างความรู้ทางวิชาการในห้องเรียนกับการทำกิจกรรมในสังคม ของผู้สอนและผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง มีจิตสาธารณะ ทั้งนี้การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมยังช่วยให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริงเพื่อประโยชน์ร่วมกันทั้งผู้สอน ผู้เรียนและชุมชน

หวังว่าคู่มือการใช้รูปแบบการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ชุดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม(แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น) เรื่อง “พืชสมุนไพร” เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ในการเรียนรู้และพัฒนาการศึกษาของนักเรียน หากมีข้อเสนอแนะประการใดที่จะทำให้เอกสารชุดนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นโปรดให้คำแนะนำจักขอบพระคุณยิ่ง

หลักการ

รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะเป็นรูปแบบการเรียนรู้ โดยใช้แนวคิดของการจัดการเรียนการสอนโดยอาศัยปัญหาเป็นฐานในการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงการ เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้องค์ความรู้ทางวิชาการที่ได้รับจากการศึกษาในชั้นเรียนไปบริการสังคมตามสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมอย่างแท้จริง ดังนั้นรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะจึงประกอบด้วย หลักการดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียนจะเป็นผู้ทำกิจกรรมและสะท้อนความคิดจากการทำกิจกรรมบริการสังคม ตามความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และการเตรียมการของผู้เรียนเอง โดยอาจารย์ผู้สอนเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำ และให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด
2. ผู้สอนเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรม เป็นวิทยากรกระบวนการให้คำแนะนำ ปรึกษา สนับสนุนและเป็นผู้ประสานงานระหว่างชุมชนกับผู้เรียน เพื่อให้เกิดกิจกรรมหรือโครงการบริการสังคมขึ้น
3. กิจกรรมบริการสังคมเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของสังคม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรายวิชา โดยที่ผู้เรียนจะต้องสำรวจสภาพของชุมชนก่อน เพื่อนำเอาแนวคิดของผู้เรียนที่มีมาพัฒนาตามความต้องการของชุมชน ซึ่งเป็นจุดประสงค์ของการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมเพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของสิ่งที่เรียนและเหมาะสมกับบริบทของชุมชน
4. การวัดและประเมินผลการรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรมของผู้เรียน โดยใช้ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากกิจกรรมหรือโครงการที่ผู้เรียนได้จัดทำขึ้น

จุดมุ่งหมายของการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคม
เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

การจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบในครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อ

1. เป็นแนวทางในรูปแบบการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. ส่งเสริมจิตสาธารณะของผู้เรียน

กระบวนการจัดรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคม

เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ

1. แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานมีสาระสำคัญดังนี้

1. รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับประสบการณ์จริง
2. เป็นการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถไตร่ตรองพิจารณาสิ่งต่าง ๆ และประยุกต์องค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดอย่างใคร่ครวญก่อนการลงมือทำกิจกรรมบริการสังคม
3. ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักคิดแก้ปัญหา อภิปรายโต้แย้งอย่างมีเหตุผลและยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนตลอดจนได้ร่วมกันวางแผนงานเพื่อปฏิบัติกิจกรรมบริการวิชาการเพื่อให้เกิดความจิตสาธารณะ
4. ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการร่วมมือในการปฏิบัติเพื่อเชื่อมโยงประสบการณ์และความสนใจของผู้เรียน

2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ปัจจุบัน
2. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการบูรณาการองค์ความรู้ที่ได้รับไปบริการสังคมซึ่งผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง
3. เพื่อให้ผู้เรียนคิดไตร่ตรองตนเอง สามารถสะท้อนความคิดอันนำไปสู่ผลงานที่เชื่อมโยงกับการทำกิจกรรมบริการสังคมกับความรู้ที่ได้รับจากการเรียนในชั้นเรียน
4. เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดจิตสาธารณะในการเรียนรู้

3. กระบวนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ

รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดจิตสาธารณะ ประกอบไปด้วยขั้นตอนรูปแบบการเรียนรู้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ (Preparation) ชี้แจงและแจ้งวัตถุประสงค์ของเนื้อหาวิชา/ให้ความรู้แก่ผู้เรียนในการมีส่วนร่วมและเรียนรู้จากกิจกรรม บทบาทผู้เรียน และข้อตกลงร่วมกันในการทำกิจกรรมในชั้นเรียน ชี้แจงเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม

วิธีการ / กิจกรรม

1. เตรียมความพร้อม โดยการยกตัวอย่างสมุนไพรรท้องถิ่นในภาคอีสาน โดยการอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน สอนเนื้อหาความรู้แก่ผู้เรียน การสืบค้นข้อมูลสารสนเทศการมีส่วนร่วมและเรียนรู้จากการทำกิจกรรมร่วมกันในสังคมตามจุดประสงค์ของเนื้อหาวิชา
2. สร้างความตระหนักในคุณประโยชน์ของสมุนไพรรพื้นบ้าน
3. เข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น เพื่อสรุปและอภิปรายผลการจัดกิจกรรมที่ได้เข้าร่วมในชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 ลงมือปฏิบัติการ (Action) ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงด้วยตนเอง นำความรู้ทางวิชาการไปบูรณาการเพื่อให้บริการสังคม และพัฒนาวิธีการอย่างต่อเนื่องทุกกิจกรรม

วิธีการ / กิจกรรม

1. ผู้เรียนร่วมกันสรุปผลการจัดกิจกรรมการบริการชุมชนที่ได้จัดขึ้น
2. ปฏิบัติกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชนโดยผู้สอนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันกับผู้เรียนและชุมชน ตลอดจนเป็นผู้สังเกตการณ์

ขั้นที่ 3 การสะท้อนกลับ (Reflection) ให้ผู้เรียนนำผลการปฏิบัติจริงจากขั้นที่ 2 มาร่วมกันคิดวิเคราะห์ อภิปรายเพื่อให้ได้แง่คิดจากการปฏิบัติจริง ซึ่งกิจกรรมในขั้นนี้จะออกมาในรูปของการนำเสนอหน้าชั้นเรียนหรือโครงการ

วิธีการ / กิจกรรม

1. นำเสนอสิ่งที่ได้ไปเรียนรู้ในแต่ละครั้ง สรุปสาระที่ได้รับจากการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม แผนการทำกิจกรรมของแต่ละกลุ่ม ร่วมกันคิดวิเคราะห์ อภิปรายหาแนวทางแก้ไขปัญหาย่างสร้างสรรค์
2. นำเสนอความคิด/วิธีการเรียนรู้/ความรู้ที่ได้รับจากเรียนรู้ในชุมชนแต่ละครั้ง

ขั้นที่ 4 จัดแสดงผลงาน (Celebration) แสดงถึงสิ่งที่คุณเรียนได้ช่วยเหลือชุมชนนำผลของการจัดกิจกรรมในขั้นที่ 3 นำผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากชุมชนมาจัดนิทรรศการผลงานนักเรียนซึ่งเกิดจากการปฏิบัติจริง

วิธีการ/กิจกรรม

1. สรุปลักษณะการบริการวิชาการร่วมกัน
2. นำเสนอผลงานของแต่ละกลุ่ม โดยการนำผลิตภัณฑ์จากชุมชนจัดเป็นนิทรรศการผลงานนักเรียน

เงื่อนไข

1. ในการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะควรจัดเมื่อผู้เรียนและชุมชนมีความพร้อมในการทำกิจกรรมร่วมกัน
2. กิจกรรมหรือโครงการบริการสังคม ควรเกิดขึ้นจากความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

4. ระบบสังคม

รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะมีระบบสังคมดังนี้ บทบาทผู้สอน เป็นเพียงผู้คอยชี้แนะ ติดตาม สนับสนุนและให้คำปรึกษา เป็นผู้คอยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ร่วมกันโดยใช้เทคนิคการสนทนาเกี่ยวกับสภาพปัญหาทางสังคมในปัจจุบันเพื่อให้ผู้เรียนได้อภิปรายโต้แย้งตามแนวทางประชาธิปไตย

บทบาทผู้เรียน เป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรม นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน ไตร่ตรอง ความรู้ความสามารถของตนเองและคิดใคร่ครวญตระหนักในบทบาทหน้าที่ของพลเมืองที่ดี วางแผนปฏิบัติการและพิจารณาไตร่ตรองในแต่ละขั้นตอนของการวางแผน ด้วยการเขียนบันทึกสะท้อนคิดจากชุดการสอนสนทนา อภิปราย เขียนรายงานสรุปโครงการและนำเสนอผลงานที่ได้รับการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม

5. หลักการตอบสนอง

1. ผู้สอนและผู้เรียนรู้ร่วมกัน ผู้เรียนเป็นผู้นำกิจกรรม ผู้สอนเป็นผู้คอยสังเกตการณ์ให้กำลังใจและให้คำปรึกษาแนะนำในการวางแผนโครงการหรือกิจกรรมเพื่อ บริการสังคมเข้าร่วมกิจกรรมที่ผู้เรียนได้จัดขึ้น เมื่อปฏิบัติโครงการหรือกิจกรรมสำเร็จลุล่วงแล้วผู้สอนให้

คำชมเชยและยกย่องให้เป็นแบบอย่างกับเพื่อนกลุ่มอื่นๆ

2. ชุมชนมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่ผู้เรียนได้จัดทำขึ้น

6. ระบบสนับสนุน

1. ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้กับผู้เรียน

2. โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมบริการ

วิชาการแก่ชุมชน

เงื่อนไข

1. ในการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะควรจัดเมื่อผู้เรียนและชุมชนมีความพร้อมในการทำกิจกรรมร่วมกัน

2. กิจกรรมหรือโครงการบริการสังคม ควรเกิดขึ้นจากความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

(ตัวอย่าง)

ชุดการสอนที่ 4

วิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม(แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น) รหัสวิชา 21202

“พืชสมุนไพร”

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ลูกประคบสมุนไพร

เวลา 4 ชั่วโมง

คู่มือ

สำหรับผู้สอน

นายรุ่งโรจน์ หวังชม

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ

โรงเรียนสวายจิกพิทยาคม

อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32

กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

ชุดการสอนวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม(แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น) จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม รหัสวิชา ว 22202 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผสมผสานกันระหว่างความรู้ทางวิชาการในห้องเรียนกับกิจกรรมในชุมชนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงนอกจากนี้การเรียนการสอนโดยการบริการสังคมยังช่วยพัฒนาการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สอดรับกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง เพื่อให้ได้รับประโยชน์ร่วมกันทั้งผู้เรียนและชุมชน

โดยเนื้อหาวิชา แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีทั้งหมด 5 ชุดการสอน ได้แก่

ชุดการสอนที่ 1 วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม.....พืชสมุนไพรท้องถิ่น

ชุดการสอนที่ 2 วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม..... น้ำมันหอมระเหยจากพืชสมุนไพร

ท้องถิ่น

ชุดการสอนที่ 3 วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม..... สวนเรียนรู้สมุนไพรท้องถิ่น

ชุดการสอนที่ 4 วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม..... ลูกประคบสมุนไพร

ชุดการสอนที่ 5 วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม..... การแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพร

ชุดการสอนทั้ง 5 ชุด เป็นชุดการสอนที่สร้างขึ้นเพื่อมุ่งให้ผู้เรียนได้ประกอบการทำกิจกรรมกลุ่มที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผ่านเรียนรู้จากประสบการณ์จริง โดยการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน แล้วให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ อภิปราย รวมถึงการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เมื่อกิจกรรมเสร็จสิ้น โดยจัดชั้นเรียนแบบกลุ่มกิจกรรม เป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติฝึกการคิดวิเคราะห์และตัดสินใจอย่างมีเหตุผลบนพื้นฐานของความเป็นพลเมืองที่ดี และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

หวังว่าเอกสารชุดนี้จะเป็นประโยชน์ในการเรียนรู้และพัฒนาการศึกษาของเยาวชน

รุ่งโรจน์ หวังชม

สารบัญ

		หน้า
คำนำ	1	
สารบัญ	2	
แนวการจัดการเรียนการสอน		3
การแบ่งหน่วยการเรียนรู้		4
คำชี้แจงสำหรับผู้สอน		5
คำแนะนำในการใช้ชุดการสอนสำหรับครู		6
ชุดการสอนที่ 4		8
ลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน		10
ใบความรู้ที่ 4.1 เรื่องลูกประคบสมุนไพร		11
ใบงานที่ 4.1 เรื่องลูกประคบสมุนไพร		17
แบบบันทึกสะท้อนคิด		25

แนวการจัดการเรียนการสอน

ชุดการสอนวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม(แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น) เรื่อง พืชสมุนไพร

ข้อมูลทั่วไป

1. รหัสวิชา : ว22202 วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม(แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น)
2. หน่วยกิต : ชั่วโมงสอน : 2 หน่วยกิต 4 ชั่วโมง
3. รายวิชา : วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม
4. ระดับชั้น : ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

คำอธิบายรายวิชา

แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาการศึกษา วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม(แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น) ได้แก่ พืชสมุนไพรท้องถิ่น น้ำมันหอมระเหยจากพืชสมุนไพรท้องถิ่น สวนเรียนรู้สมุนไพรท้องถิ่นลูกประคบสมุนไพร การแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพร จุดมุ่งหมาย เนื้อหา และกระบวนการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้

1. เพื่อให้นักเรียนมีแนวคิดและองค์ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม (แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น)
2. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสมุนไพรท้องถิ่น
3. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ความรู้และมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้
4. เพื่อให้นักเรียนเกิดแนวคิดและความรู้ในการประยุกต์วิทยาศาสตร์ท้องถิ่นได้รับไปใช้ในการบริการชุมชน

การแบ่งหน่วยการเรียนรู้

รหัสวิชา ว22202

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

จำนวนหน่วยกิต

วิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม(แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น)

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

2 หน่วยกิต(4ชั่วโมง/สัปดาห์)

หน่วยที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ชุดการสอน	จำนวนชั่วโมง
1	พืชสมุนไพรท้องถิ่น	พืชสมุนไพรท้องถิ่น	4
2	น้ำมันหอมระเหยจากพืชสมุนไพร	น้ำมันหอมระเหยจากพืชสมุนไพร	4
3	สวนเรียนรู้สมุนไพรท้องถิ่น	สวนเรียนรู้สมุนไพรท้องถิ่น	4
4	ลูกประคบสมุนไพร	ลูกประคบสมุนไพร	4
5	การแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพร	การแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพร	4

คำชี้แจงสำหรับผู้สอน

1. ชุดการสอนรายวิชา แหล่งการเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วย
  - ชุดการสอนที่ 1 วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม...พืชสมุนไพรท้องถิ่น
  - ชุดการสอนที่ 2 วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม.... น้ำมันหอมระเหยจากพืชสมุนไพรท้องถิ่น
  - ชุดการสอนที่ 3 วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม..... สวนเรียนรู้สมุนไพรท้องถิ่น
  - ชุดการสอนที่ 4 วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม..... ลูกประคบสมุนไพร
  - ชุดการสอนที่ 5 วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม..... การแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพร
2. ผู้สอนจัดเตรียมเอกสารชุดการสอนวิทยาศาสตร์เพิ่มเติมให้พร้อมตามจำนวนกลุ่มและจำนวนผู้เรียน
3. ผู้สอนควรศึกษารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะคำชี้แจง คู่มือสำหรับผู้สอน คู่มือสำหรับผู้เรียนแต่ละชุดกิจกรรมอย่างละเอียด เพื่อจัดเตรียมการสอนตามขั้นตอนที่กำหนดไว้
4. ก่อนทำกิจกรรมผู้สอนควรแจ้งวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมหรือโครงการแจ้งบทบาทหน้าที่และภาระที่ต้องรับผิดชอบของแต่ละคน เพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง
5. การสอนแบ่งเป็น 4 ชั้นคือ
  - 5.1 ชั้นเตรียมการ
  - 5.2 ชั้นลงมือปฏิบัติการ
  - 5.3 ชั้นการสะท้อนกลับ
  - 5.4 ชั้นจัดแสดงผลงาน
6. ขณะทำกิจกรรม ผู้สอนต้องคอยสังเกตพฤติกรรมการแสดงออก การมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่มและคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา
7. เมื่อทำกิจกรรมหรือโครงการเสร็จสิ้นแล้ว ผู้เรียนจะต้องช่วยกันสะท้อนความคิดและทำแบบประเมินตนเอง เพื่อสรุปองค์ความรู้ ทักษะกระบวนการที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมบริการสังคม และทำใบงานประจำชุดการสอนหลังการเรียนรู้ เพื่อประเมินความรู้ด้านเนื้อหา

คำแนะนำในการใช้ชุดการสอนสำหรับผู้สอน

ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนที่ 4 ลูกประคบสมุนไพรเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนและบรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ ผู้สอนควรทำความเข้าใจ ดังนี้

ก่อนสอน

1. ศึกษาชุดการสอน และคู่มือชุดการสอนเพื่อให้เข้าใจก่อนล่วงหน้า
2. ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม
3. ศึกษาวิธีการวัดผลและประเมินผล
4. ผู้สอนควรศึกษาเนื้อหาที่จะสอนให้เข้าใจโดยละเอียดและศึกษาชุดการสอนอย่างรอบคอบ
5. ผู้สอนต้องเตรียมเอกสารชุดการสอนสำหรับผู้เรียนให้พอเพียงกับจำนวนผู้เรียนที่ทำการสอน
6. ผู้สอนชี้แจงให้ผู้เรียนทราบเกี่ยวกับบทบาทของผู้เรียนในการใช้ชุดการสอน
7. ผู้สอนชี้แจงหรือร่วมกับผู้เรียนตกลงวิธีการวัดผลพร้อมทั้งประมาณการเวลาที่จะนำงานมาส่งผู้สอน
8. ผู้สอนแบ่งกลุ่มการเรียนออกเป็นกลุ่มๆ ละ 8-10 คน โดยความสมัครใจ และจัดแบ่งหน้าที่แต่ละคนดังนี้
  - 1.ประธาน ทำหน้าที่ควบคุมการทำกิจกรรมหรือโครงการ ประสานงาน
  - 2.รองประธาน ทำหน้าที่แทนประธานเมื่อประธานไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้
  - 3.เลขานุการ ทำหน้าที่บันทึก รวบรวม ข้อมูลความคิดเห็นสมาชิกในกลุ่ม
  - 4.สมาชิก ทำหน้าที่เสนอความคิดเห็นอย่างหลากหลายจากข้อมูลที่ได้รับ
9. ผู้สอนต้องชี้แจงให้ผู้เรียนทราบบทบาทของตนเองในการทำกิจกรรมตามชุดการสอน
10. ดำเนินการสอนตามแผนการเรียนการสอนประจำชุดการสอนรายวิชา วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม(แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น)

ขณะสอน

1. ชี้แจงหลักการรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะให้ผู้เรียนทราบ
2. ดำเนินการสอนตามชุดการสอน
  - 2.1 ชี้แจงจุดประสงค์
  - 2.2 แจกเอกสาร เช่น คู่มือผู้เรียน ใบความรู้ ใบงาน ใบกิจกรรมใบบันทึกผลการจัดกิจกรรม แบบบันทึกสะท้อนผล
  - 2.3 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนอภิปรายซักถามเสนอแนะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ฝึกการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
  - 2.4 ขณะที่ผู้เรียนทุกกลุ่มปฏิบัติกิจกรรม ผู้สอนควรดูการทำงานและสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนแต่ละกลุ่ม หากผู้เรียนกลุ่มใดมีปัญหา ผู้สอนควรช่วยชี้แนะให้ความช่วยเหลือทันที
  - 2.5 หลังจากผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปผลการจัดกิจกรรมแล้ว ให้ผู้เรียนทำแบบบันทึกสะท้อนผล
3. เมื่อผู้เรียนเรียนโดยชุดการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม (แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น) แต่ละชุดการสอนแล้ว ผู้สอนและผู้เรียนต้องช่วยกันทบทวนองค์ความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมหรือโครงการโดยการนำเสนอองค์ความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมหรือโครงการบริการสังคม

หลังสอน

1. ตรวจสอบใบงานประจำชุดการสอน
2. ตรวจสอบบันทึกสะท้อนความคิด
3. บันทึกพฤติกรรมของนักเรียนเป็นรายบุคคล
4. ประเมินพฤติกรรมนักเรียนขณะทำกิจกรรมกลุ่ม
5. ผู้สอนต้องเข้าร่วมกิจกรรมกับผู้เรียนและจัดเวลาว่างเพื่อให้ผู้เรียนสามารถมาปรึกษาหรือขอคำแนะนำได้
6. การตรวจผลงาน สรุปองค์ความรู้ ชุดการสอนแต่ละชุด ในแต่ละครั้งแล้วต้องแจ้งผลให้ผู้เรียนทราบทันที

ชุดการสอนที่ 4

แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องลูกประคบสมุนไพร

4 ชั่วโมง

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

โรงเรียนสวายจิกพิทยาคม

ผลการเรียนรู้

1. ศึกษาวิธีการทำหรือขั้นตอนการทำลูกประคบสมุนไพรได้
2. ส่งเสริมจิตสาธารณะในขณะที่ทำลูกประคบสมุนไพร
3. สามารถประยุกต์ใช้แนวคิดอย่างสร้างสรรค์ได้

เนื้อหา

1. ลูกประคบสมุนไพร
2. การถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญาไทย

กิจกรรมการเรียนการสอน

เตรียมการ (Preparation) (ใช้เวลา 1 ชั่วโมง)

1. ทบทวนศึกษาชุมชนของเราและศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยการยกตัวอย่างผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการนำภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาใช้ในชีวิตประจำวัน สนทนา แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับนักเรียนเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

2. ศึกษาดูงานจากชุมชนต้นแบบโดยให้นักศึกษาแบ่งกลุ่มตามความสนใจอาจใช้เวลาในการศึกษาดูงานช่วงวันหยุดเสาร์หรืออาทิตย์ เพื่อให้นักเรียนได้เกิดองค์ความรู้ในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3. ให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันศึกษาใบความรู้และทำใบงานประจำชุดการสอน โดยการช่วยกันระดมความคิดเพื่อหาวิธีการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ตนศึกษามาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

4. สมาชิกในกลุ่มร่วมกันเขียนโครงการเพื่อจัดทำกิจกรรมการบริการวิชาการแก่ชุมชนที่ตนศึกษา

ลงมือปฏิบัติการ (Action) (ใช้เวลา 1 ชั่วโมง)

5. ดำเนินกิจกรรมตามโครงการเพื่อบริการวิชาการแก่ชุมชน โดยมีผู้สอนคอยให้คำปรึกษาและร่วมกันแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในระหว่างการจัดกิจกรรมบริการชุมชน ซึ่งโครงการหรือกิจกรรมที่นักเรียนจัดขึ้นอาจเป็นวันและเวลาที่นักเรียนว่างจากการเรียนวันปกติ หรือช่วงวันหยุดเสาร์อาทิตย์เป็นกิจกรรมกลุ่มๆ ละ 1 ครั้ง ต่อสัปดาห์

การสะท้อนกลับ (Reflection) (ใช้เวลา 1 ชั่วโมง)

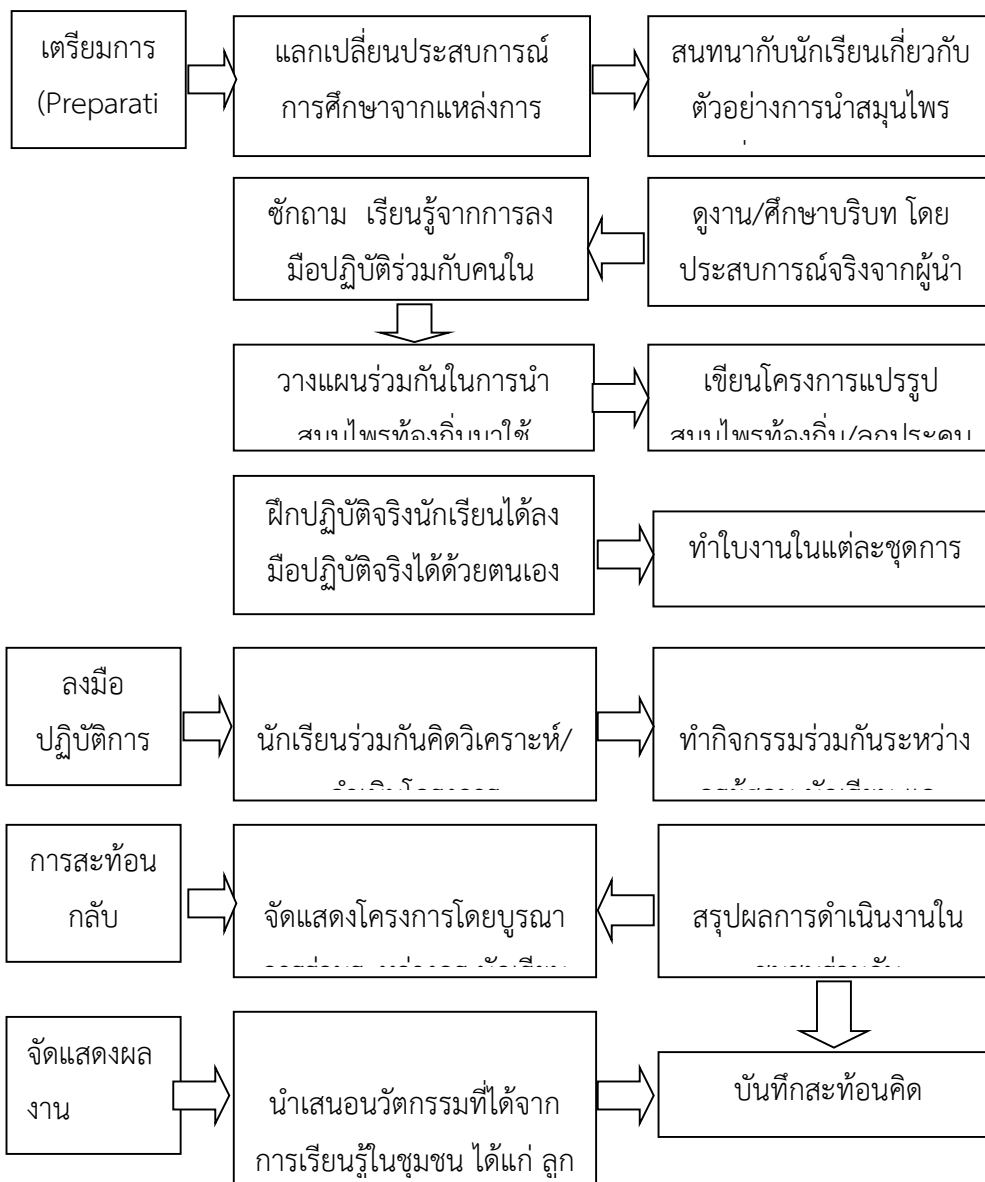
6. ให้นักเรียนร่วมกันสรุปผลการดำเนินงานของกลุ่มจากการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนในชั้นเรียนโดยการให้นักเรียนบันทึกสะท้อนความคิด ประโยชน์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรมบริการวิชาการแก่ชุมชน ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ตลอดจนนำเสนอแนะแนวทางแก้ไขในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

จัดแสดงผลงาน (Celebration) (ใช้เวลา 1 ชั่วโมง)

7. ให้นักเรียนร่วมกันนำผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากชุมชนมาจัดนิทรรศการผลงานนักเรียน ซึ่งเกิดจากการปฏิบัติจริง

ลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ใบความรู้ที่ 4.1

เรื่อง “ลูกประคบสมุนไพร”

ลูกประคบสมุนไพร

ลูกประคบสมุนไพร เป็นภูมิปัญญาไทยที่นำสมุนไพรนานาชนิดห่อรวมกัน โดยมีสมุนไพรที่ใช้เป็นส่วนประกอบหลัก คือ ไพล ขมิ้น ตะไคร้ มะกรูด การบูร ฯลฯ ประเพณีไทยแต่เดิมนั้นลูกประคบสมุนไพรนิยมใช้สตรีหลังคลอด โดยจะอาบน้ำต้มสมุนไพรเพื่อชำระล้างร่างกายให้สะอาด ประคบด้วยลูกประคบสมุนไพร ทาตัวด้วยไพลและขมิ้น เพื่อช่วยรักษาอาการอักเสบที่ผิวหนังและบำรุงผิวพรรณ จากนั้นจะเข้าสู่การอยู่ไฟ เป็นความเชื่อที่ว่าจะช่วยให้คุณแม่มีสุขภาพแข็งแรงสร้างความอบอุ่นให้กับร่างกาย กระตุ้นการหดตัวของมดลูก ช่วยให้มดลูกเข้าอู่เร็วปัจจุบันนิยมใช้เพื่อสุขภาพและความงาม เป็นสินค้ามีมาตรฐานได้รับการยอมรับและส่งออกไปจำหน่ายในหลายประเทศทั่วโลก

ทำไม...ต้องลูกประคบสมุนไพร

จากหลักฐานการบันทึกต่างๆ ที่มีอยู่แสดงให้เห็นว่าแพทย์แผนโบราณได้นำสมุนไพรมาใช้ประโยชน์ใน การรักษาโรคภัยไข้เจ็บกันอย่างแพร่หลาย ตัวอย่าง การแพทย์แผนโบราณที่เป็นที่รู้จักคือ ท่านชีวกโกมารภัจ ที่เป็นแพทย์ประจำพระองค์พระเจ้าอโศกมหาราช แห่งอินเดีย และต่อมาได้มาเป็นแพทย์ประจำพระองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นแพทย์ผู้หนึ่งที่นำสมุนไพรต่างๆ มาใช้ในการรักษาและมีการจารึกไว้ในประวัติศาสตร์เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง

การนำสมุนไพรชนิดต่างๆ มาใช้เป็นยารักษา โรคนั้น แพทย์แผนโบราณจะต้องมีการเก็บส่วนต่างๆ ของ พืชสมุนไพรมาใช้งาน และมีการนำมาแปรรูปหรือทำเป็น ยารักษาโรคในรูปแบบต่างๆ กันออกไปในแต่ละท้องถิ่น ลูกประคบสมุนไพร เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการนำสมุนไพรมาใช้ในการบำบัดรักษาโรคของการแพทย์ แผนไทย โดยใช้ควบคู่กับการนวดไทย

ดังนั้นลูกประคบสมุนไพรจึงเป็นส่วนหนึ่งที่มี ความสำคัญในการนวดแผนไทย ซึ่งลูกประคบสมุนไพร คือ การนำสมุนไพรหลายๆ ชนิดมาห่อรวมกัน ส่วนใหญ่ จะเป็นยาสมุนไพรที่มีน้ำมันหอมระเหย ซึ่งเมื่อถูกความร้อนจะระเหยออกมากลายเป็นกลิ่น เช่น ไพล ขมิ้นชัน ตะไคร้ มะกรูด การบูร โดยเราสามารถนำเอาสมุนไพร เหล่านี้มาหั่น ย่อยอย่างหยาบ ๆ จากนั้นห่อด้วยผ้าดิบ แล้วนำไปผ่านกระบวนการความร้อนด้วยวิธีการนึ่งไอน้ำ เพื่อให้สมุนไพรละลายออกมาเป็นตัวยาสัมผัสเข้าได้ผิวหนัง ตามร่างกาย

ขั้นตอนการเตรียมสมุนไพรแห้ง สูตรประคบเพื่อสุขภาพ (250 กรัม)

ส่วนผสม

1. ไพล 80 กรัม
2. ผิว/ใบมะกรูด 30 กรัม
3. ใบมะขาม 20 กรัม
4. ขมิ้นชัน 50 กรัม
5. ตะไคร้บ้าน 30 กรัม
6. พิมเสน 5 กรัม
7. การบูร 20 กรัม
8. เกลือ 15 กรัม

วัสดุอุปกรณ์

1. ผ้าดิบ ขนาด 40 x 40 ซม.
2. เชือกฝ้าย สำหรับมัดและตักแต่ง
3. เครื่องชั่ง
4. ชามใหญ่ สำหรับคลุกเค้าสมุนไพร
5. กรรไกร

การปรุงลูกประคบสมุนไพร

1. เตรียมสมุนไพรให้พร้อมก่อนทำการปรุง
2. นำสมุนไพรแต่ละชนิดมาชั่งน้ำหนักตามสูตรที่กำหนด
3. นำส่วนประกอบทั้งหมดมาคลุกเคล้าให้เข้ากัน
4. นำมาทดสอบน้ำหนักอีกครั้งหนึ่งก่อนนำไปทอด

การห่อลูกประคบสมุนไพร

1. เริ่มต้นด้วยการจับมุมผ้า 2 มุมขึ้นมาทาบกัน โดยการจับทีละมุมจนครบทั้ง 4 มุม มาทาบกัน
2. จากนั้นจะเกิดมุมผ้าอีก 4 มุม ให้รวบมุมผ้าเข้ามาทีละข้าง จนครบทั้ง 4 มุม
3. แต่งชายให้เรียบร้อย ซ้อนกันเป็นชายเดียว จากนั้นจัดแต่งลูกประคบให้เป็นรูปทรงกลมที่สวยงาม
4. จากนั้นให้นำเชือกมาพันครึ่งร้อยเป็นห่วง ให้ชายทั้งสองข้างเท่ากัน จากนั้นพันทาบกันสองรอบ แล้วผูกให้แน่น ด้วยเงื่อนตายหนึ่งรอบ ก็จะทำให้เหลือปลายผ้าที่เท่ากันทั้งสองด้าน จากนั้นจึงค่อย ๆ จัดระเบียบปลายผ้าในส่วนที่จะใช้ทำเป็นด้ามจับ

5. หลังจากที่เราจัดแต่งและซ้อนชายผ้าเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ให้พับครึ่งลงมาประมาณ 2 นิ้วครึ่ง เพื่อทำด้ามจับ เสร็จแล้วใช้ปลายเชือกเส้นเดิมมาพันทบกันอีกสองรอบแล้วผูกให้แน่นอีกครั้ง โดยการผูกแบบเงื่อนตาย จากนั้นให้ซ้อนปลายเชือกไว้ในซอกผ้าตรงรอยพับที่เป็นด้ามจับ

6. เพื่อให้ลูกประคบมีความแข็งแรง สวยงาม คงทนให้นำเชือกป่านผูกแน่นอีกครั้ง โดยการผูกแบบเงื่อนตายให้ปลายด้ามหนึ่งมีความยาวประมาณ 2 นิ้วครึ่งเสร็จแล้วให้ยกขึ้นแนบกับด้ามจับ ใช้ปลายเชือกส่วนที่ยาวกว่าค่อย ๆ พันขึ้นมา โดยการใช้นิ้วแนบกดเชือกให้แน่น การทำเช่นนี้จะทำให้เชือกเรียงกันดูสวยงามเป็นระเบียบ เมื่อพันจนสุดปลายเชือกแล้ว ให้ผูกเงื่อนตายไว้กับปลายเชือกสั้นที่แนบไว้กับด้ามจับในตอนแรก

7. จากนั้นซ้อนปลายไว้ที่ตรงซอกผ้าที่เป็นด้ามจับ เพียงเท่านี้ก็จะได้ลูกประคบที่สวยงามพร้อมใช้งาน

สรรพคุณ

ใช้ประคบเพื่อสุขภาพและความงาม จะช่วยให้ผ่อนคลาย บรรเทาอาการปวดเมื่อย ทำให้เลือดไหลเวียนดี ผิวพรรณสดใส หายใจสะดวก

การเก็บรักษาลูกประคบสมุนไพร

1. ลูกประคบสมุนไพร ที่ทำครั้งหนึ่ง สามารถเก็บไว้ได้นาน 3-5 วัน ถ้าใส่ตู้เย็นสามารถเก็บได้ 7 วัน
2. ควรผึ่งลูกประคบสมุนไพร ให้แห้งก่อนเก็บ ไม่ให้อับชื้น ถ้าเก็บในตู้เย็น จะเก็บได้นานมากขึ้น
3. ลูกประคบสมุนไพร ที่แห้ง ก่อนใช้ควรพรมด้วยน้ำหรือเหล้าขาว
4. ลูกประคบสมุนไพร ที่มีสีเหลืองอ่อนหรือจางลง แสดงว่าตัวยาในลูกประคบสมุนไพรหมดสภาพแล้วจะใช้ไม่ได้ผล
5. เมื่อต้องการจะนำไปใช้ใหม่ ต้องเปลี่ยนผ้าห่อลูกประคบสมุนไพรผืนใหม่
6. เวลาที่จะเก็บ ลูกประคบสมุนไพร ไว้เพื่อเอามาใช้ใหม่ ควรเติมเกลือและพืชมเสนการบูร อย่างละ 1 ซ้อน โຕ้ะ

ประโยชน์ของลูกประคบสมุนไพร

1. ประโยชน์ต่อคนในพื้นที่/ประชาชน
สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสมุนไพรพื้นบ้าน
มีความรู้ และทักษะการใช้ประโยชน์จาก สมุนไพรพื้นบ้านในการดูแลสุขภาพ
มีช่องทางในการประกอบอาชีพ สร้างรายได้
2. ประโยชน์ต่อหน่วยงาน
มีหลักสูตร องค์ความรู้ที่สามารถนำไปเผยแพร่ความรู้หน่วยงาน
3. ประโยชน์ของผู้จัดทำ
มีความรู้เกี่ยวกับสรรพคุณ และประโยชน์ ของสมุนไพร
มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ลูกประคบในการ ดูแลสุขภาพ

ใบงานที่ 4.1

เรื่อง “ลูกประคบสมุนไพร”

คำชี้แจง ให้นักเรียนจับกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน และเตรียมอุปกรณ์ สำหรับทำลูกประคบ พร้อมเขียนอธิบายแต่ละขั้นตอนพอสังเขป และถ่ายรูปในทุกขั้นตอนของการทำลูกประคบ โดยนำลูกประคบมาส่งครูผู้สอน ตามเวลาที่กำหนด กลุ่มละ 1-2 ลูก

1. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มอธิบายขั้นตอนการเตรียมสมุนไพรแห้ง มาพอสังเขป พร้อมภาพถ่าย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาพถ่ายการปรุงสุกประกอบ

3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มอธิบายขั้นตอนของการหล่อลูกประคบสมุนไพร พร้อมภาพถ่ายแต่ละขั้นตอน อย่างละเอียด

ขั้นตอนที่ 1	
ขั้นตอนที่ 2	
ขั้นตอนที่ 3	
ขั้นตอนที่ 4	
ขั้นตอนที่ 5	
ขั้นตอนที่ 6	

แบบบันทึกสะท้อนคิด

เรื่อง.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....กิจกรรมที่.....

ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....เลขที่.....

คำสั่ง ให้นักเรียนบันทึกผลการเรียนรู้ โดยสะท้อนผลการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการตามความคิดของผู้เรียนตามแบบฟอร์มที่กำหนดให้ ดังนี้

1. สิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. องค์ความรู้ที่นักเรียนได้นำมาใช้ในการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ คือ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(ตัวอย่าง)

ชุดการสอนที่ 4

วิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม(แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น) รหัสวิชา 21202

“พืชสมุนไพร”

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

เรื่อง ลูกประคบสมุนไพร

เวลา 4 ชั่วโมง

คู่มือ

สำหรับผู้เรียน

โรงเรียนสวายจิกพิทยาคม

อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32

กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

ชุดการสอนวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม(แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น) **ลูกประคบสมุนไพร** จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มเติมรหัสวิชา ว 22202 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผสมผสานกันระหว่างความรู้ทางวิชาการในห้องเรียนกับกิจกรรมในชุมชนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง นอกจากนี้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะยังช่วยพัฒนาการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สอดรับกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง เพื่อให้ได้รับประโยชน์ร่วมกันทั้งผู้เรียนและชุมชน

โดยเนื้อหาวิชา แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีทั้งหมด 5 ชุดการสอน ได้แก่

ชุดการสอนที่ 1 วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม.....พืชสมุนไพรท้องถิ่น

ชุดการสอนที่ 2 วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม..... น้ำมันหอมระเหยจากพืชสมุนไพรท้องถิ่น

ชุดการสอนที่ 3 วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม..... สวนเรียนรู้สมุนไพรท้องถิ่น

ชุดการสอนที่ 4 วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม..... ลูกประคบสมุนไพร

ชุดการสอนที่ 5 วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม..... การแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพร

ชุดการสอนทั้ง 5 ชุด เป็นชุดการสอนที่สร้างขึ้นเพื่อมุ่งให้ผู้เรียนได้ประกอบการทำกิจกรรมกลุ่มที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผ่านเรียนรู้จากประสบการณ์จริง โดยการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน แล้วให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ อภิปราย รวมถึงการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เมื่อกิจกรรมเสร็จสิ้น โดยจัดชั้นเรียนแบบกลุ่มกิจกรรม เป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติฝึกการคิดวิเคราะห์และตัดสินใจอย่างมีเหตุผลบนพื้นฐานของความเป็นพลเมืองที่ดี และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

หวังว่าเอกสารชุดนี้จะเป็นประโยชน์ในการเรียนรู้และพัฒนาการศึกษาของเยาวชน

รุ่งโรจน์ หวังชม

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	1
สารบัญ	2
คำชี้แจงสำหรับผู้เรียน	3
คำแนะนำในการใช้ชุดการสอนสำหรับผู้เรียน	6
ชุดการสอนที่ 4	8
ลำดับขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	10
ใบความรู้ที่ 4.1 เรื่องลูกประคบสมุนไพร	11
ใบงานที่ 4.1 เรื่องลูกประคบสมุนไพร	17
แบบบันทึกสะท้อนคิด	25

คำชี้แจงสำหรับผู้เรียน

1. ชุดการสอนรายวิชา แหล่งการเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วย
  - ชุดการสอนที่ 1 วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม.....พืชสมุนไพรท้องถิ่น
  - ชุดการสอนที่ 2 วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม..... น้ำมันหอมระเหยจากพืชสมุนไพรท้องถิ่น
  - ชุดการสอนที่ 3 วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม..... สวนเรียนรู้สมุนไพรท้องถิ่น
  - ชุดการสอนที่ 4 วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม..... ลูกประคบสมุนไพร
  - ชุดการสอนที่ 5 วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม..... การแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพร
2. ผู้เรียนแบ่งกลุ่มการเรียนรู้ออกเป็นกลุ่มๆละ 8-10 คน ตามความสมัครใจ แล้วจัดแบ่งหน้าที่แต่ละคนดังนี้
  - 2.1 ประธาน ทำหน้าที่ควบคุมการทำกิจกรรมหรือโครงการ ประสานงาน
  - 2.2 รองประธาน ทำหน้าที่แทนประธานเมื่อประธานไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้
  - 2.3 เลขานุการ ทำหน้าที่บันทึก รวบรวม ข้อมูลความคิดเห็นสมาชิกในกลุ่ม
  - 2.4 สมาชิก ทำหน้าที่เสนอความคิดเห็นอย่างหลากหลายจากข้อมูลที่ได้รับ
3. ผู้เรียนควรมีการวางแผนการทำงานกลุ่มและร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม หากพบปัญหาในการเรียนผู้เรียนควรขอคำแนะนำจากผู้สอน
4. สมาชิกในกลุ่มพยายามช่วยกันศึกษาใบความรู้ และแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันเพื่อปฏิบัติกิจกรรมให้ทันตามกำหนด
5. ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มปฏิบัติกิจกรรมอย่างเต็มความสามารถ ทุ่มเท และเสียสละเพื่อส่วนรวม
6. ผู้เรียนควรมีความสามัคคี ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
7. เมื่อศึกษาชุดการสอนในแต่ละเรื่องเสร็จแล้วผู้เรียนต้องสรุปทเรียน รายงานผลการจัดกิจกรรมหรือโครงการให้เพื่อนกลุ่มอื่นได้รับทราบ
8. หลังจากผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปทเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้แล้วผู้เรียนทุกคนจะต้องสะท้อนความคิดที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมหรือโครงการโดยเขียนบันทึกสะท้อนความคิดของตนเองเป็นรายงาน

คำแนะนำในการใช้ชุดการสอนสำหรับผู้สอน

ในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ชุดการสอนที่ 4 ลูกประคบสมุนไพรเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนและบรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ ผู้เรียนควรทำความเข้าใจ ดังนี้

1. ทำความเข้าใจวิธีการเรียนจากชุดการสอน
2. ศึกษาคู่มือและปฏิบัติตามชุดการสอนทีละขั้นตอนตามลำดับให้ครบถ้วน ตามเวลา กำหนด
3. พยายามปฏิบัติกิจกรรมอย่างเต็มความสามารถและใบบางหรือแบบบันทึกต่างๆ ไม่มีผลต่อคะแนนรายวิชา แต่เป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ
4. ผู้เรียนต้องตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมและร่วมกันอภิปราย คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา
5. ขณะศึกษาชุดการสอน ผู้เรียนสามารถปรึกษาหรือขอคำแนะนำจากผู้สอนได้
6. เมื่อปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนเรียบร้อยแล้วให้รวบรวมเอกสารร่องรอยทางวิชาการเช่น แบบประเมินผลการจัดกิจกรรม โครงการบริการวิชาการแก่สังคม เทป บันทึกภาพ พร้อมตรวจสอบความเรียบร้อยของโครงการหรือกิจกรรมที่จัดขึ้นและสรุปผลการจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อนำเสนอองค์ความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมหรือโครงการบริการสังคมให้ผู้สอนได้รับทราบ
7. ผู้เรียนต้องนำเสนอนวัตกรรมที่เกิดจากองค์ความรู้ที่ได้หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมเพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

ใบความรู้ที่ 4.1

เรื่อง “ลูกประคบสมุนไพร”

ลูกประคบสมุนไพร

ลูกประคบสมุนไพร เป็นภูมิปัญญาไทยที่นำสมุนไพรนานาชนิดห่อรวมกัน โดยมีสมุนไพรที่ใช้เป็นส่วนประกอบหลัก คือ ไพล ขมิ้น ตะไคร้ มะกรูด การบูร ฯลฯ ประเพณีไทยแต่เดิมนั้นลูกประคบสมุนไพรนิยมใช้สตรีหลังคลอด โดยจะอาบน้ำต้มสมุนไพรเพื่อชำระล้างร่างกายให้สะอาด ประคบด้วยลูกประคบสมุนไพร ทาตัวด้วยไพลและขมิ้น เพื่อช่วยรักษาอาการอักเสบที่ผิวหนังและบำรุงผิวพรรณ จากนั้นจะเข้าสู่การอยู่ไฟ เป็นความเชื่อที่ว่าจะช่วยให้คุณแม่มีสุขภาพแข็งแรงสร้างความอบอุ่นให้กับร่างกาย กระตุ้นการหดตัวของมดลูก ช่วยให้มดลูกเข้าอู่เร็วปัจจุบันนิยมใช้เพื่อสุขภาพและความงาม เป็นสินค้ามีมาตรฐานได้รับการยอมรับและส่งออกไปจำหน่ายในหลายประเทศทั่วโลก

ทำไม...ต้องลูกประคบสมุนไพร

จากหลักฐานการบันทึกต่างๆ ที่มีอยู่แสดงให้เห็นว่าแพทย์แผนโบราณได้นำสมุนไพรมาใช้ประโยชน์ใน การรักษาโรคภัยไข้เจ็บกันอย่างแพร่หลาย ตัวอย่าง การแพทย์แผนโบราณที่เป็นที่รู้จักคือ ท่านชีวกโกมารภัจ ที่เป็นแพทย์ประจำพระองค์พระเจ้าอโศกมหาราช แห่งอินเดีย และต่อมาได้มาเป็นแพทย์ประจำพระองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นแพทย์ผู้หนึ่งที่นำสมุนไพรต่างๆ มาใช้ในการรักษาและมีการจารึกไว้ในประวัติศาสตร์เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง

การนำสมุนไพรชนิดต่างๆ มาใช้เป็นยารักษา โรคนั้น แพทย์แผนโบราณจะต้องมีการเก็บส่วนต่างๆ ของ พืชสมุนไพรมาใช้งาน และมีการนำมาแปรรูปหรือทำเป็น ยารักษาโรคในรูปแบบต่างๆ กันออกไปในแต่ละท้องถิ่น ลูกประคบสมุนไพร เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการนำสมุนไพรมาใช้ในการบำบัดรักษาโรคของการแพทย์ แผนไทย โดยใช้ควบคู่กับการนวดไทย ดังนั้นลูกประคบสมุนไพรจึงเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในการนวดแผนไทย ซึ่งลูกประคบสมุนไพร คือ การนำสมุนไพรหลายๆ ชนิดมาห่อรวมกัน ส่วนใหญ่ จะเป็นยาสมุนไพรที่มีน้ำมันหอมระเหย ซึ่งเมื่อถูกความร้อนจะระเหยออกมากลายเป็นกลิ่น เช่น ไพล ขมิ้นชัน ตะไคร้ มะกรูด การบูร โดยเราสามารถนำเอาสมุนไพร เหล่านี้มาหั่น ย่อยอย่างหยาบ ๆ จากนั้นห่อด้วยผ้าดิบ แล้วนำไปผ่านกระบวนการความร้อนด้วยวิธีการนึ่งไอน้ำ เพื่อให้สมุนไพรละลายออกมาเป็นตัวยาสัมผัสเข้าได้ผิวหนัง ตามร่างกาย

ขั้นตอนการเตรียมสมุนไพรแห้ง สูตรประคบเพื่อสุขภาพ (250 กรัม)

ส่วนผสม

1. ไพล 80 กรัม
2. ผิว/ใบมะกรูด 30 กรัม
3. ใบมะขาม 20 กรัม
4. ขมิ้นชัน 50 กรัม
5. ตะไคร้บ้าน 30 กรัม
6. พิมเสน 5 กรัม
7. การบูร 20 กรัม
8. เกลือ 15 กรัม

วัสดุอุปกรณ์

1. ผ้าดิบ ขนาด 40 x 40 ซม.
2. เชือกฝ้าย สำหรับมัดและตักแต่ง
3. เครื่องชั่ง
4. ชามใหญ่ สำหรับคลุกเค้าสมุนไพร
5. กรรไกร

การปรุงลูกประคบสมุนไพร

1. เตรียมสมุนไพรให้พร้อมก่อนทำการปรุง
2. นำสมุนไพรแต่ละชนิดมาชั่งน้ำหนักตามสูตรที่กำหนด
3. นำส่วนผสมทั้งหมดมาคลุกเคล้าให้เข้ากัน
4. นำมาทดสอบน้ำหนักอีกครั้งหนึ่งก่อนนำไปห่อ

การห่อลูกประคบสมุนไพร

1. เริ่มต้นด้วยการจับมุมผ้า 2 มุมขึ้นมาทาบกัน โดยการจับทีละมุมจนครบทั้ง 4 มุม มาทาบกัน
2. จากนั้นจะเกิดมุมผ้าอีก 4 มุม ให้รวบมุมผ้าเข้ามาทีละข้าง จนครบทั้ง 4 มุม
3. แต่งชายให้เรียบร้อย ซ้อนกันเป็นชายเดียว จากนั้นจัดแต่งปลุกประคบให้เป็นรูปทรงกลมที่สวยงาม
4. จากนั้นให้นำเชือกมาพันครึ่งร้อยเป็นห่วง ให้ชายทั้งสองข้างเท่ากัน จากนั้นพันทาบกันสองรอบ แล้วผูกให้แน่น ด้วยเงื่อนตายหนึ่งรอบ ก็จะทำให้เหลือปลายผ้าที่เท่ากันทั้งสองด้าน จากนั้นจึงค่อย ๆ จัดระเบียบปลายผ้าในส่วนที่จะใช้ทำเป็นด้ามจับ

5. หลังจากที่เราจัดแต่งและซ้อนชายผ้าเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ให้พับครึ่งลงมา ประมาณ 2 นิ้วครึ่ง เพื่อทำด้ามจับ เสร็จแล้วใช้ปลายเชือกเส้นเดิมมาพันทับกันอีกสองรอบแล้วผูกให้แน่นอีกครั้ง โดยการผูกแบบเงื่อนตาย จากนั้นให้ซ้อนปลายเชือกไว้ในซอกผ้าตรงรอยพับที่เป็นด้ามจับ

6. เพื่อให้ลูกประคบมีความแข็งแรง สวยงาม คงทน ให้นำเชือกป่านผูกแน่นอีกครั้ง โดยการผูกแบบเงื่อนตายให้ปลายด้ามหนึ่งมีความยาวประมาณ 2 นิ้วครึ่งเสร็จแล้วให้ยกขึ้นแนบกับด้ามจับ ใช้ปลายเชือกส่วนที่ยาวกว่าค่อย ๆ พันขึ้นมา โดยการใช้นิ้วแนบกดเชือกให้แน่น การทำเช่นนี้จะทำให้เชือกเรียงกันดูสวยงามเป็นระเบียบ เมื่อพันจนสุดปลายเชือกแล้ว ให้ผูกเงื่อนตายไว้กับปลายเชือกสั้นที่แนบไว้กับด้ามจับในตอนแรก

7. จากนั้นซ้อนปลายไว้ที่ตรงซอกผ้าที่เป็นด้ามจับ เพียงเท่านี้ก็จะได้ลูกประคบที่สวยงามพร้อมใช้งาน

สรรพคุณ

ใช้ประคบเพื่อสุขภาพและความงาม จะช่วยให้ผ่อนคลาย บรรเทาอาการปวดเมื่อย ทำให้เลือดไหลเวียนดี ผิวพรรณสดใส หายใจสะดวก

การเก็บรักษาลูกประคบสมุนไพร

1. ลูกประคบสมุนไพร ที่ทำครั้งหนึ่ง สามารถเก็บไว้ได้นาน 3-5 วัน ถ้าใส่ตู้เย็นสามารถเก็บได้ 7 วัน
2. ควรผึ่งลูกประคบสมุนไพร ให้แห้งก่อนเก็บ ไม่ให้อับชื้น ถ้าเก็บในตู้เย็น จะเก็บได้นานมากขึ้น
3. ลูกประคบสมุนไพร ที่แห้ง ก่อนใช้ควรพรมด้วยน้ำหรือเหล้าขาว
4. ลูกประคบสมุนไพร ที่มีสีเหลืองอ่อนหรือจางลง แสดงว่าตัวยาในลูกประคบสมุนไพรหมดสภาพแล้วจะใช้ ไม่ได้ผล
5. เมื่อต้องการจะนำไปใช้ใหม่ ต้องเปลี่ยนผ้าห่อลูกประคบสมุนไพรผืนใหม่
6. เวลาที่จะเก็บ ลูกประคบสมุนไพร ไว้เพื่อเอามาใช้ใหม่ ควรเติมเกลือและพืชมเสน การบูร อย่างละ 1 ซ้อน โຕะ

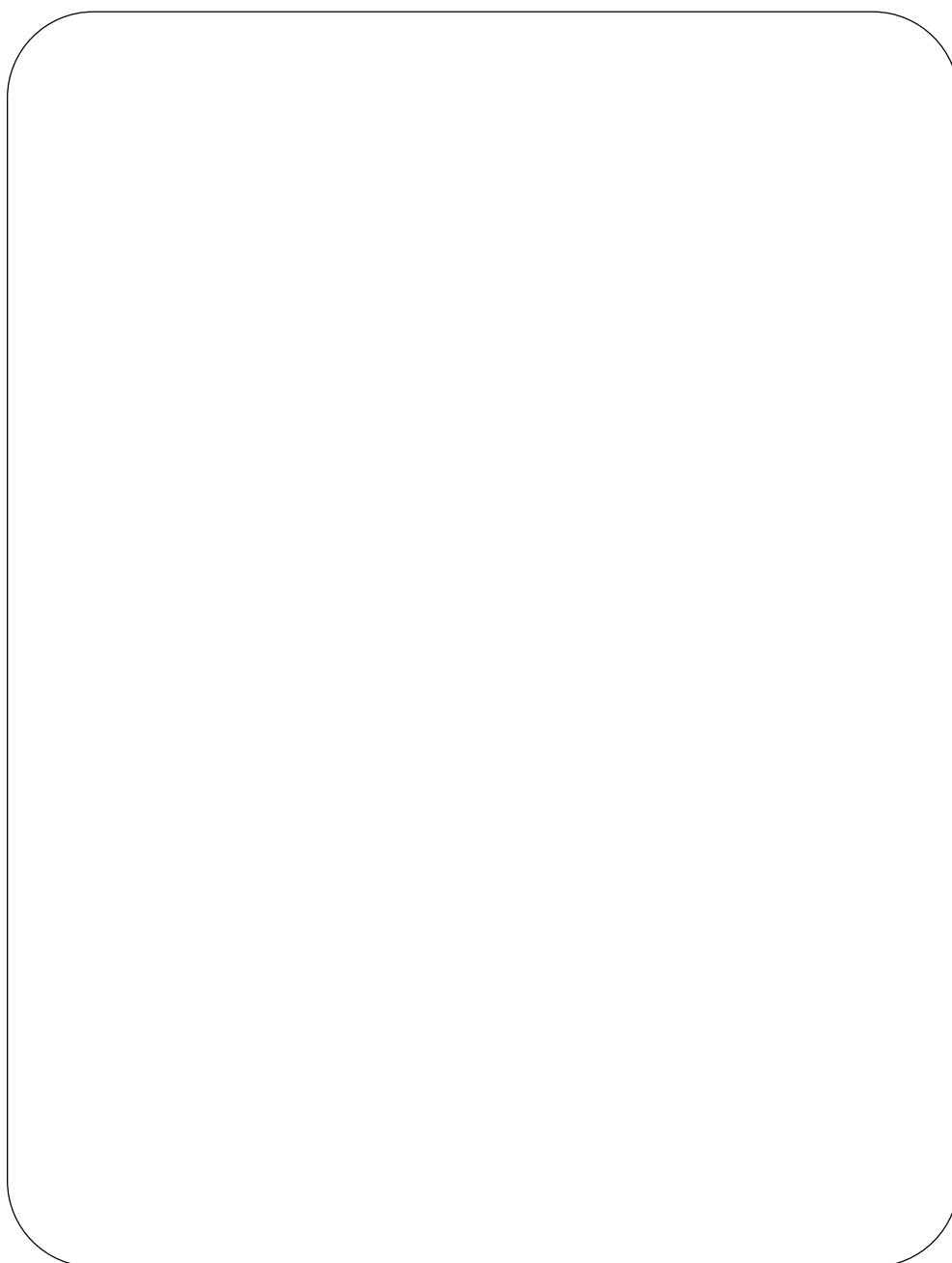
ประโยชน์ของลูกประคบสมุนไพร

1. ประโยชน์ต่อคนในพื้นที่/ประชาชน
สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสมุนไพรพื้นบ้าน
มีความรู้ และทักษะการใช้ประโยชน์จาก สมุนไพรพื้นบ้านในการดูแลสุขภาพ
มีช่องทางในการประกอบอาชีพ สร้างรายได้
2. ประโยชน์ต่อหน่วยงาน
มีหลักสูตร องค์กรความรู้ที่สามารถนำไปเผยแพร่ความรู้หน่วยงาน
3. ประโยชน์ของผู้จัดทำ
มีความรู้เกี่ยวกับสรรพคุณ และประโยชน์ ของสมุนไพร
มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ลูกประคบในการ ดูแลสุขภาพ

ภาพถ่ายการปรุงสุกประกอบ

3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มอธิบายขั้นตอนของการทำลูกประคบสมุนไพร พร้อมภาพถ่ายแต่ละขั้นตอน อย่างละเอียด

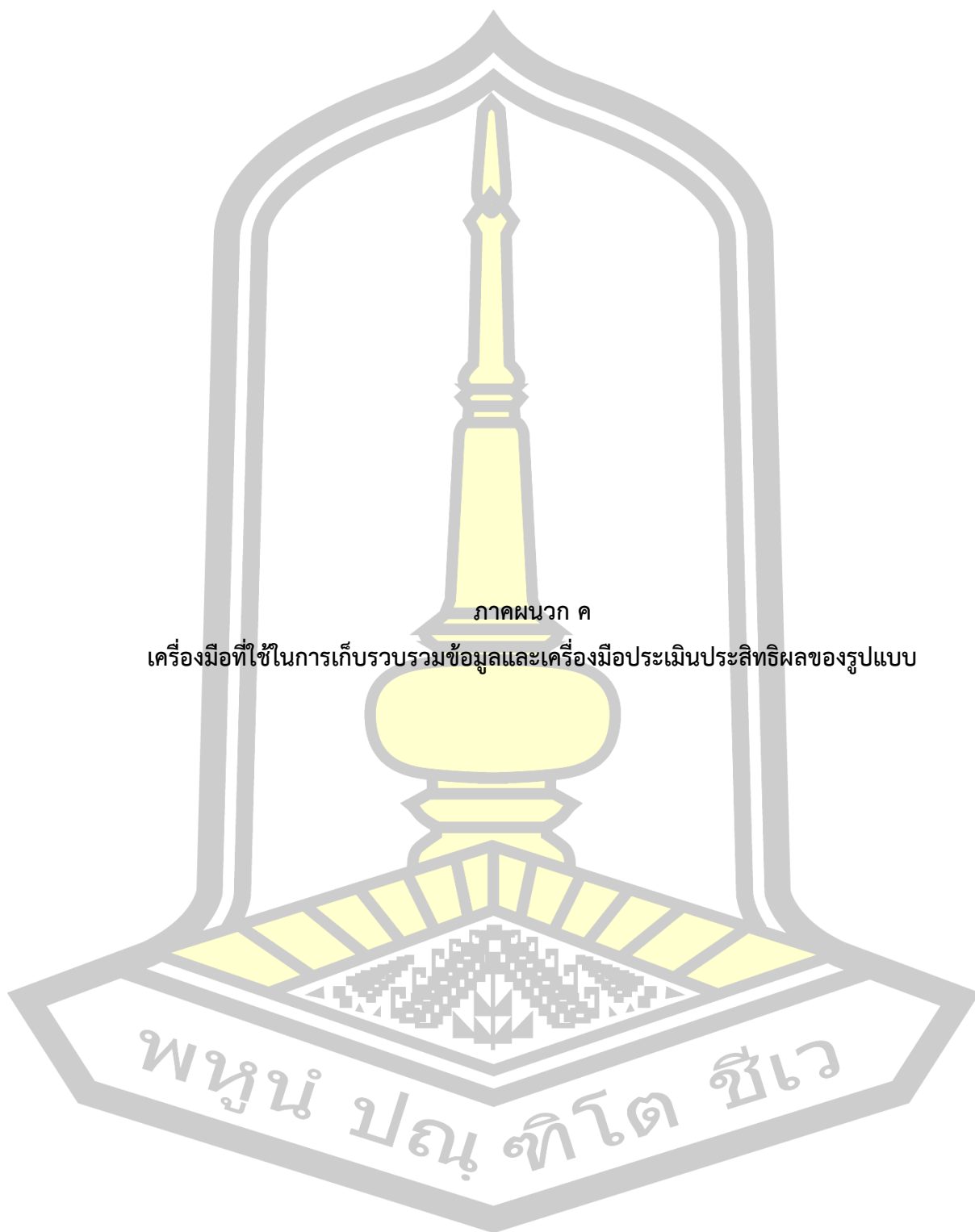
ขั้นตอนที่ 1	
ขั้นตอนที่ 2	
ขั้นตอนที่ 3	
ขั้นตอนที่ 4	
ขั้นตอนที่ 5	
ขั้นตอนที่ 6	

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ

พหุบัน ปณฺ ทิโต ชีเว

**แบบสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาความต้องการ
ในรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
(สำหรับครูผู้สอน)**

1. ข้อมูลพื้นฐาน

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ..... นามสกุล.....

ตำแหน่ง.....

ชื่อผู้สัมภาษณ์ ..... นามสกุล.....

ตำแหน่ง.....

วัน.....เดือน.....ปี.....เวลา.....ที่ให้สัมภาษณ์

2. ข้อมูล สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ

2.1 ในปัจจุบันนี้พฤติกรรมการณ์จิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีสภาพอย่างไร

.....

.....

.....

2.2 ท่านคิดว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ควรจะมีพฤติกรรมจิตสาธารณะอย่างไร

.....

.....

.....

2.3 ท่านคิดว่าจะมีความจำเป็นหรือไม่อย่างไร ในการพัฒนาจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นกับนักเรียน

.....

.....

.....

2.4 ท่านมีแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อย่างไร

.....

.....

.....

2.5 ท่านมีแนวทางในการส่งเสริมนักเรียนเพื่อให้มีพฤติกรรมจิตสาธารณะที่ยั่งยืนอย่างไร

.....

.....

.....

แบบประเมินจิตสาธารณะของนักเรียน(สำหรับครู)

คำชี้แจง

1. ให้ครูทำเครื่องหมาย/ลงในช่องที่ตรงกับการปฏิบัติตามสภาพความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

2. แบบวัดมีทั้งหมด 15 ข้อ

3. ข้อความและข้อคำถามแต่ละข้อจะกำหนดเป็นเหตุการณ์หรือสถานการณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน ให้ครูเลือกคำตอบที่ตรงกับการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด

ตัวอย่างการตอบแบบประเมินจิตสาธารณะ

ตัวอย่างการตอบแบบประเมินจิตสาธารณะ

พฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติ				
	ทำเป็นประจำ	ทำบ่อยครั้ง	ทำบางครั้ง	นานๆครั้ง	ไม่เคยทำ
ตัวบ่งชี้ ช่วยผู้อื่นด้วยความเต็มใจ					
1. เมื่อนักเรียนเห็นครูหรือเพื่อนหอบของพะรุงพะรัง นักเรียนเข้าไปช่วยเหลือทันที					
2. เมื่อเพื่อนขอยืมอุปกรณ์การเรียนนักเรียนให้เพื่อนยืม ด้วยความเต็มใจ					
3. เมื่อครูขออาสาสมัครมาช่วยงานโรงเรียนในวันหยุด นักเรียนอาสาด้วยความเต็มใจ					

พูน ปณ ทิโต ชีเว

ชื่อ - สกุล นักเรียน.....เลขที่ .....

พฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติ				
	ทำเป็นประจำ	ทำบ่อยครั้ง	ทำบางครั้ง	นานๆครั้ง	ไม่เคยทำ
ตัวบ่งชี้ ช่วยผู้อื่นด้วยความเต็มใจ					
1.เมื่อนักเรียนเห็นครูหรือเพื่อนหอบของพะรุงพะรังนักเรียนเข้าไปช่วยเหลือทันที					
2. เมื่อเพื่อนขอยืมอุปกรณ์การเรียนนักเรียนให้เพื่อนยืมด้วยความเต็มใจ					
3. เมื่อครูขออาสาสมัครมาช่วยงานโรงเรียนในวันหยุดนักเรียนอาสาด้วยความเต็มใจ					
4.ในขณะที่เล่นกีฬาเพื่อนมาขอเล่นนักเรียนยินดีให้เพื่อนเล่น					
5.นักเรียนแนะนำช่วยเหลือเพื่อทำกิจกรรมด้านการเรียนด้วยความเต็มใจ					
6.นักเรียนไม่ล้อเลียนจุดด้อยของเพื่อนให้เพื่อนอาย					
7.เวลาพักรับประทานอาหารกลางวันนักเรียนจะคอยดูแลบริการน้องๆ					
ตัวบ่งชี้ ดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ					
8.เมื่อนักเรียนเห็นขยะหล่นอยู่ตามพื้นหรือบริเวณอื่นๆฉับเก็บไปทิ้งขยะทันที					
9.เวลานั่งนักเรียนไม่นั่งโยกเก้าอี้เล่น					
10.นักเรียนไม่ขีดเขียนข้อความลงบนโต๊ะเก้าอี้ ห้องน้ำหรืออาคารให้ได้รับความสกปรก					
11.นักเรียนปิดน้ำ ปิดไฟ ปิดพัดลม ทุกครั้งหลังเลิกใช้งานเพื่อเป็นการประหยัดพลังงาน					
12.นักเรียนรับผิดชอบบริเวณทำความสะอาดที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ					
13.เมื่อโรงเรียนมีงานกีฬาโรงเรียนนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่ถนัดและทำเต็มความสามารถ					
14.เวลาปฏิบัติกิจกรรมหน้าเสาธงนักเรียนอาสาดูแลการปฏิบัติกิจกรรมของน้องๆ					
15. เมื่อผู้นำชุมชนของอาสาสมัครในการทำกิจกรรมต่างๆ นักเรียนให้ความร่วมมือด้วยความเต็มใจยิ่ง					

แบบสังเกตพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียน
(สำหรับครูเป็นผู้สังเกต)

ชื่อผู้สังเกต

.....

ชื่อผู้รับการสังเกต

.....

วันที่ ..... เดือน..... พ.ศ. .... เวลา ..... น.

คำชี้แจง โปรดเขียนเลขที่นักเรียนที่มีพฤติกรรมจิตสาธารณะตามตัวชีวิตในแต่ละตัว ตามที่ท่านพบเห็น

ตัวชีวิตจิตสาธารณะ	นักเรียนที่แสดงพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะตามตัวชีวิตในแต่ละข้อ
ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น 1) ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ	
2) อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา ด้วยความสมัครใจ	
3) แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สินอื่นๆ	
4) ช่วยแก้ปัญหา หรือสร้างความสุขให้ผู้อื่น	
ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม 1) ดูแลรักษาสาธารณะสมบัติ และสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ	
2) เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นด้วยความเต็มใจ	
3) เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และสังคมด้วยความเต็มใจ	

(ลงชื่อ) ..... ผู้สังเกต

(.....)

แบบบันทึกการปฏิบัติพฤติกรรมการณ์มีจิตสาธารณะ
(สำหรับนักเรียนบันทึก)

ชื่อผู้บันทึก

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .... เวลา ..... น.

คำชี้แจง ให้นักเรียนบันทึกพฤติกรรมของตนเองสัปดาห์ละ 1 ครั้ง หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุดท้ายของสัปดาห์โดยบันทึกใน 3 ประเด็น คือ 1) ประสพการณ์สิ่งที่ได้เรียนรู้ 2) ความรู้สึกจากการเข้าร่วมกิจกรรม 3) การปฏิบัติพฤติกรรมการณ์มีจิตสาธารณะของนักเรียนตามองค์ประกอบของจิตสาธารณะ ทั้ง 2 ด้าน

ให้ตรงกับความเป็นจริง

1) ประสพการณ์สิ่งที่ได้เรียนรู้

.....

.....

.....

2) ความรู้สึกจากการเข้าร่วมกิจกรรม

.....

.....

.....

3) การปฏิบัติพฤติกรรมการณ์มีจิตสาธารณะ

ด้านการช่วยเหลือคนอื่น

.....

.....

.....

ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม

.....

.....

.....

(ลงชื่อ) ..... ผู้บันทึก

(.....)

แบบประเมินจิตสาธารณะของนักเรียน

(สำหรับนักเรียน)

คำชี้แจง

1. ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย/ลงในช่องที่ตรงกับการปฏิบัติตามสภาพความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด
  2. คำตอบที่นักเรียนตอบไม่มีคำตอบใดผิดหรือถูก ให้นักเรียนทำทุกข้อ
  3. แบบวัดมีทั้งหมด 30 ข้อ
  4. ข้อความและข้อคำถามแต่ละข้อจะกำหนดเป็นเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน ให้ครูเลือกคำตอบที่ตรงกับการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด
- ชื่อ-สกุล นักเรียน..... เลขที่ .....

พฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติ				
	ทำเป็นประจำ	ทำบ่อยครั้ง	ทำบางครั้ง	นานๆครั้งทำ	ไม่เคยทำ
ตัวบ่งชี้ ช่วยผู้อื่นด้วยความเต็มใจ 1. เมื่อฉันเห็นครูหรือเพื่อนหอบของพะรุงพะรังฉันเข้าไปช่วยเหลือทันที					
2. เมื่อเพื่อนบ้านไม่อยู่บ้านฉันช่วยดูแลบ้านด้วยความเต็มใจ					
3. เมื่อเพื่อนขอยืมอุปกรณ์การเรียนฉันให้เพื่อนยืมด้วยความเต็มใจ					
4. ฉันช่วยเหลือนักรักการภารโรงปิดประตูหน้าต่างโรงเรียน					
5. เมื่อเพื่อนป่วย ฉันพาเพื่อนไปรับการรักษาที่ห้องพยาบาล					
ตัวบ่งชี้ อาสาทำงานช่วยเหลือผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจและกำลังสติปัญญาด้วยความสมัครใจ 6. ฉันอาสาทำเวรแทนเพื่อนเมื่อเพื่อนไม่สบาย					
7. ฉันอาสาช่วยงานครูที่โรงเรียนเท่าที่ฉันจะทำได้					
8. ฉันอาสาจัดเก็บอุปกรณ์การเรียนในห้องเรียนให้เรียบร้อยอยู่เสมอ					
9. เมื่อครูขออาสาสมัครมาช่วยงานโรงเรียนในวันหยุดฉันอาสาด้วยความเต็มใจ					

พฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติ				
	ทำเป็นประจำ	ทำบ่อยครั้ง	ทำบางครั้ง	นานๆครั้งทำ	ไม่เคยทำ
ตัวบ่งชี้ แบ่งปันสิ่งของและทรัพย์สินอื่นๆ					
10. ในขณะที่เล่นกีฬาเพื่อนมาขอเล่นด้วยฉันยินดีให้เพื่อนเล่น					
11. ฉันชอบนำอาหารและขนมมาจากบ้านมาแบ่งเพื่อนๆ ที่โรงเรียน					
12. เวลาพักรับประทานอาหารกลางวันฉันจะคอยดูแลบริการน้องๆ					
13. ถ้าเพื่อนอยากอ่านหนังสือเล่มเดียวกับฉัน แต่ในห้องสมุดมีไม่เพียงพอ ฉันชวนเพื่อนให้มาอ่านด้วย					
ตัวบ่งชี้ ช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้คนอื่น					
14. ฉันไม่ล้อเลียนจุดด้อยของเพื่อนให้เพื่อนอาย					
15. เมื่อฉันรู้ว่าเพื่อนไม่สบายฉันจะสนทนาซักถามถึงอาการไม่สบายด้วยความห่วงใย					
16. เมื่อเพื่อนมีปัญหาฉันช่วยเพื่อนแก้ปัญหาหรือถ้าฉันช่วยไม่ได้ฉันจะบอกครูให้ช่วยเหลือเพื่อน					
17. ฉันแนะนำช่วยเหลือเพื่อนทากิจกรรมด้านการเรียนด้วยความเต็มใจ					
18. ฉันพยายามหลีกเลี่ยงและกีดกันไม่ให้เพื่อนทะเลาะหรือขัดแย้งกัน					
ตัวบ่งชี้ ดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ					
19. เมื่อฉันเห็นขยะหล่นอยู่ตามพื้นหรือบริเวณอื่นๆ ฉันเก็บไปทิ้งถังขยะทันที					
20. เวลานั่งฉันไม่นั่งโยกเก้าอี้เล่น					
21. ฉันไม่ขีดเขียนข้อความลงบนโต๊ะเก้าอี้ ห้องน้ำหรืออาคารให้ได้รับความสกปรก					
22. ฉันปิดน้ำ ปิดไฟ ปิดพัดลม ทุกครั้งหลังเลิกใช้งานเพื่อเป็นการประหยัดพลังงาน					

พฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติ				
	ทำเป็นประจำ	ทำบ่อยครั้ง	ทำบางครั้ง	นานๆครั้งทำ	ไม่เคยทำ
ตัวบ่งชี้ เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นด้วยความเต็มใจ 23. ฉันรับผิดชอบบริเวณทำความสะอาดที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ					
24. เมื่อโรงเรียนมีงานกีฬาโรงเรียนฉันเข้าร่วมกิจกรรมที่ฉันถนัดและทำได้ความสามารถ					
25. เวลาปฏิบัติกิจกรรมหน้าเสาธงฉันอาสาดูแลการปฏิบัติกิจกรรมของน้องๆ					
26. เมื่อฉันได้เป็นตัวแทนโรงเรียนในการประกวด แข่งขัน กิจกรรมต่างๆ ฉันไม่ค่อยขี้ขอมเพราะฉันคิดว่าทำให้เสียการเรียน					
ตัวบ่งชี้ เข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนและสังคมจัดขึ้น 27. เมื่อเพื่อนบ้านขอให้ฉันช่วยงานต่างๆ ฉันช่วยด้วยความเต็มใจ					
28. เมื่อ ส.ม.ขอความร่วมมือในการรณรงค์ป้องกันหรือส่งเสริมในเรื่องต่างๆ ฉันร่วมมือด้วยความเต็มใจ					
29. เมื่อผู้นำชุมชนขออาสาสมัครในการทำกิจกรรมต่างๆ ฉันให้ความร่วมมือด้วยความเต็มใจ					
30. เมื่อผู้นำหมู่บ้านให้ลูกบ้านพัฒนาหมู่บ้าน เช่น ปลูกไม้ดอก ไม้ประดับหน้าบ้านของตนเอง ฉันร่วมมือด้วยความเต็มใจ					

พหุบัณฑิต ชีวะ

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคม
เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ใช้สำหรับสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนหลักจากสิ้นสุดการเข้าร่วมรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะแบบสอบถามนี้ต้องการทราบเพียงว่านักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรต่อข้อความที่ครูกำหนดมานี้ ดังนั้นคำตอบของนักเรียนจึงไม่มีโอกาสผิดและไม่กระทบกระเทือนต่อผลการเรียนของนักเรียน จึงขอให้นักเรียนตอบให้ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุดแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ด้าน คือ

1. ด้านความคิดเห็นด้านคุณค่าและความน่าสนใจ ในการเข้าร่วมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ จำนวนข้อคำถาม 10 ข้อ
2. ด้านผลที่เกิดกับนักเรียน จำนวนข้อคำถาม 10 ข้อ ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุดเพียงข้อเดียว

ข้อ	ข้อความ	ระดับความเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ด้านที่ 1 ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมจิตสาธารณะ นักเรียนเห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ					
2	นักเรียนเห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้มีวิธีการและขั้นตอนไม่ซับซ้อน					
3	นักเรียนเห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้เปิดโอกาสให้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง					
4	นักเรียนเห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้แต่ละกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเสียสละและจิตอาสาแก่ผู้อื่น					
5	นักเรียนเห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลายน่าสนใจ					
6	นักเรียนเห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้แต่ละกิจกรรมผู้เรียนสามารถลงมือปฏิบัติได้จริง					
7	นักเรียนเห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนกำกับพฤติกรรมด้วยตนเอง					
8	นักเรียนเห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง					
9	นักเรียนเห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติของนักเรียนอีกด้วย					
10	นักเรียนเห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองให้การสนับสนุนนักเรียน					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
11	ด้านที่ 2 ผลที่เกิดกับนักเรียน นักเรียนมีความสุขและเต็มใจเมื่อได้ช่วยเหลือผู้อื่น					
12	การเข้าร่วมกิจกรรมทำให้รู้สึกว่าเป็นบุคคลที่มีประโยชน์ต่อคนอื่น					
13	หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมทำให้นักเรียนมีน้ำใจแบ่งปันสิ่งของให้คนอื่นมากขึ้น					
14	หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนตระหนักว่าการดูแลรักษาสาธารณสมบัติเป็นเรื่องของทุกคน					
15	หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นทุกครั้ง					
16	หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนตระหนักว่าสมาชิกของชุมชนทุกคนควรเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น					
17	หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้นักเรียนมีความละเอียดใจที่จะทิ้งถังขยะลงพื้น					
18	หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีจิตสำนึกในการประหยัดไฟเพิ่มขึ้น					
19	หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเป็นคนมีระเบียบวินัยมากขึ้น					
20	หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายเพิ่มขึ้น					

แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคม
เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ .....

ชื่อผู้สัมภาษณ์ .....

วันที่..... เดือน..... พ.ศ..... เวลา..... น.

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ใช้สำหรับครูผู้สอนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบ
การเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 2 โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ

1) ด้านความสะดวกในการนำไปใช้	จำนวน 3 ข้อคำถาม
2) ด้านความชัดเจนและความเหมาะสมกับผู้เรียนและบริบท	จำนวน 3 ข้อคำถาม
3) ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์	จำนวน 3 ข้อคำถาม
4) ด้านประโยชน์และความคุ้มค่า	จำนวน 3 ข้อคำถาม

ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบประเด็นปัญหาต่อไปนี้

ด้านความสะดวกในการนำไปใช้

1. ท่านคิดว่า คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนมีองค์ประกอบที่ครบถ้วน สมบูรณ์ ชัดเจน ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าสื่อที่ใช้ประกอบรูปแบบการเรียนรู้มีความเหมาะสมและสามารถจัดหาได้ง่ายหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่ารูปแบบการเรียนรู้สามารถนำไปจัดกิจกรรมในภาคเรียนที่ 1 หรือภาคเรียนที่ 2 ก็ได้หรือไม่เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

ด้านความชัดเจนและความเหมาะสมกับผู้เรียนและบริบท

4. ท่านคิดว่ารูปแบบการเรียนรู้มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนหรือไม่เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

5. ท่านคิดว่ารูปแบบการเรียนรู้มีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียนหรือไม่เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

6. ท่านคิดว่ารูปแบบการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับภาพของโรงเรียนหรือชุมชนหรือไม่เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์

7. ท่านคิดว่านักเรียนที่เข้าร่วมกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

8. ท่านคิดว่ากิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละแผนทำให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ปรากฏในแผนได้หรือไม่เพราะเหตุใด

.....

.....

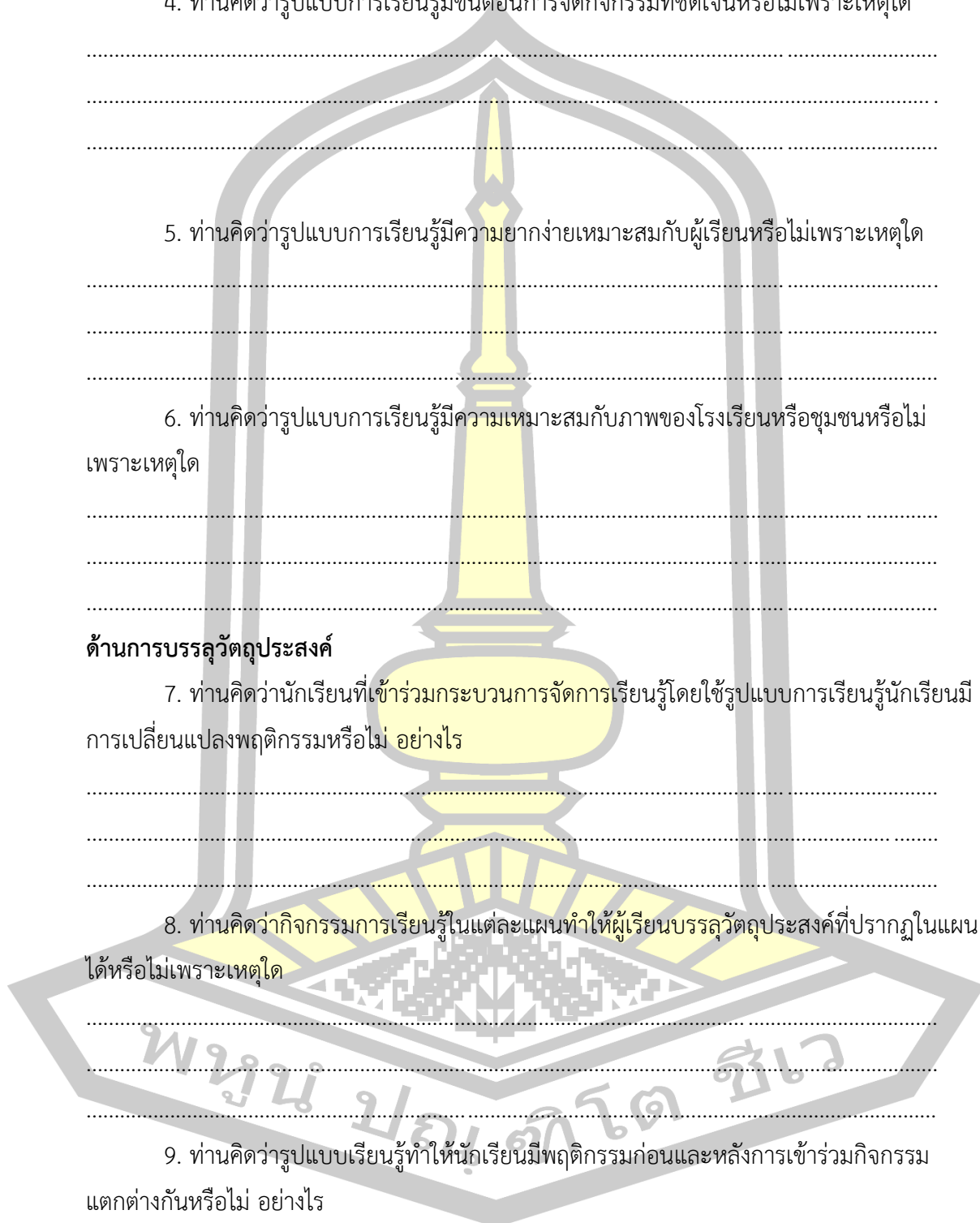
.....

9. ท่านคิดว่ารูปแบบเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

ด้านประโยชน์และความคุ้มค่า

10. ท่านคิดว่ารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะช่วยให้นักเรียนมีคุณลักษณะด้านดังกล่าวเพิ่มขึ้นหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

11. ท่านคิดว่านอกจากนักเรียนได้เสริมสร้างจิตสาธารณะแล้วรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมยังสามารถส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอื่นอีกหรือไม่เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

12. ท่านคิดว่าห้องเรียนอื่นในโรงเรียนของท่านนอกจากชั้นที่เป็นห้องทดลองแล้วนักเรียนมีพฤติกรรม มีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้นหรือไม่

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคม
เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อผู้สัมภาษณ์ .....

วันที่..... เดือน..... พ.ศ..... เวลา ..... น.

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ใช้สำหรับผู้ปกครองผู้สอนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา
รูปแบบเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียน โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ

- 1) ด้านความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรม จำนวน 3 ข้อคำถาม
- 2) ด้านผลที่เกิดกับนักเรียน จำนวน 4 ข้อคำถาม
- 3) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรม จำนวน 3 ข้อคำถาม

ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบประเด็นปัญหาต่อไปนี้

1) ด้านความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบ

1. ท่านเห็นว่ากิจกรรมที่ให้นักเรียนปฏิบัติในชุมชนมีความยากง่ายเหมาะสมกับนักเรียนหรือไม่อย่างไร

.....
.....

2. ท่านเห็นด้วยกับทางโรงเรียนหรือไม่ในการให้นักเรียนออกมาปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน
เพราะเหตุใด

.....
.....

3. ท่านเห็นว่ากิจกรรมที่โรงเรียนให้นักเรียนปฏิบัติในชุมชนจะสามารถเสริมสร้างจิตสาธารณะได้
หรือไม่ เพราะเหตุใด

.....
.....

2) ด้านผลที่เกิดกับนักเรียน

4. จากการที่ครูมอบหมายให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมในชุมชนท่านพบว่านักเรียนทำได้สำเร็จ
หรือไม่

.....
.....

5. ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมที่ครูมอบหมายให้ปฏิบัติในชุมชนท่านพบว่านักเรียนปฏิบัติด้วยความเต็มใจหรือไม่

6. หลังการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะพฤติกรรมใดของนักเรียนเปลี่ยนแปลงหรือไม่

7. หลังการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดเพิ่มขึ้นหรือไม่อย่างไร

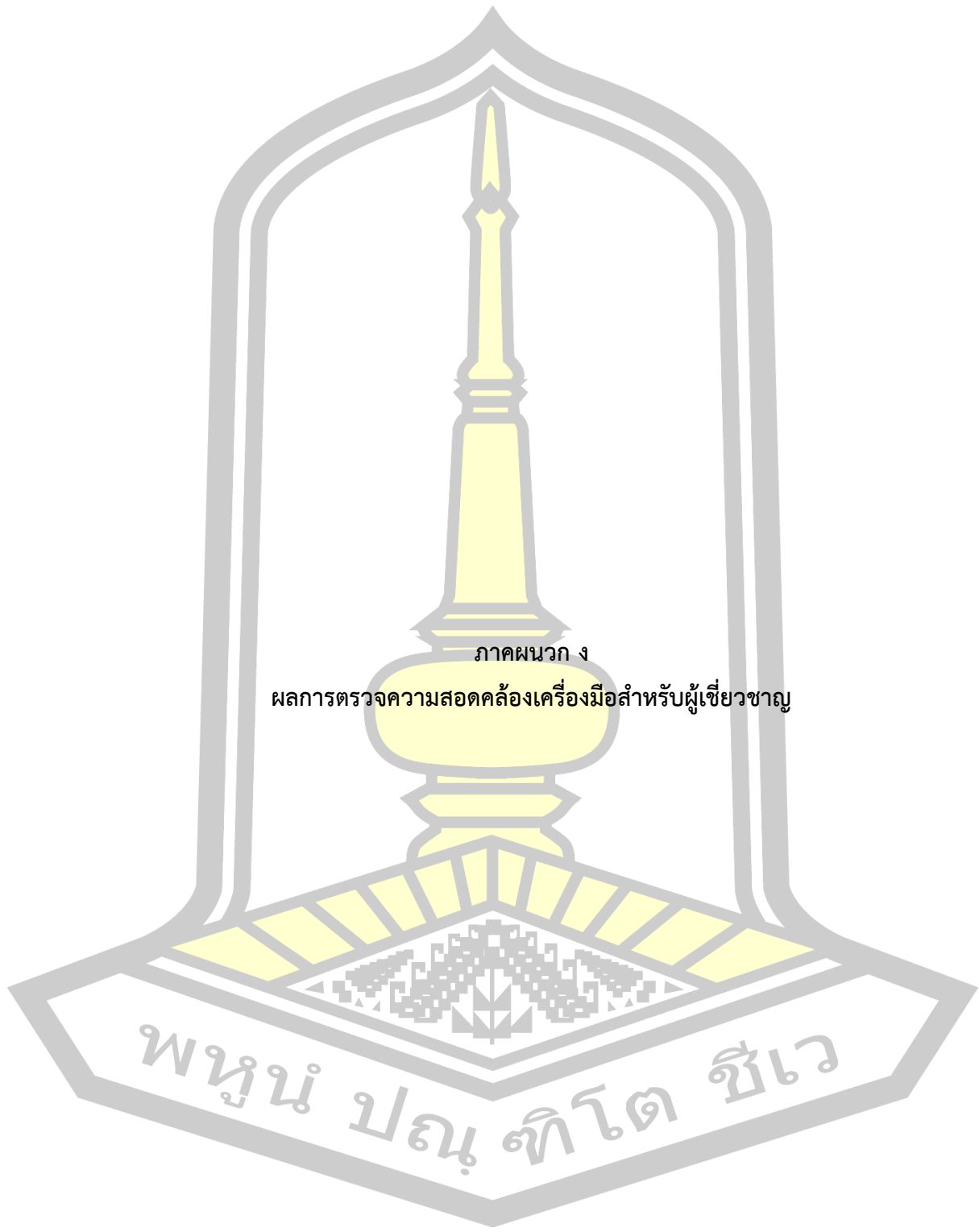
3) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

8. ท่านมีส่วนร่วมอย่างไรบ้างในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียน

9. ท่านเห็นว่ารูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เปิดโอกาสให้ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนมากขึ้นหรือไม่อย่างไร

10. ท่านเห็นว่าควรจะให้ผู้ปกครอง หรือชุมชนมีส่วนร่วมอย่างไรบ้างในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน

พูน ปณ ทิโต ชีเว

ภาคผนวก ง

ผลการตรวจความสอดคล้องเครื่องมือสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

พหุบัน ปณุ ทิโต ชีเว

**แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของรูปแบบการเรียนรู้
แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ (โดยผู้เชี่ยวชาญ)**

คำชี้แจง

1. แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบริการสังคม
2. การตอบแบบประเมินโปรดทำเครื่องหมาย/ ในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดพร้อมแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับนำไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.
การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้		
1. การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ครอบคลุมกระบวนการของการจัดการเรียนการสอน	4.31	0.23
2. มีการกำหนดหลักการ กรอบแนวคิดและกรอบโครงสร้างของรูปแบบการเรียนการสอนที่ดี	4.22	0.21
3. แต่ละองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงสอดคล้อง สนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างมีเหตุผล	4.25	0.15
4. การเรียบเรียงลำดับองค์ประกอบในรูปแบบการเรียนรู้มีความเกี่ยวเนื่องกันเพื่อนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์	4.31	0.18
แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานของรูปแบบการเรียนการสอน		
5. ความสอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานที่นำมาใช้สนับสนุนการพัฒนาในรูปแบบการเรียนรู้	4.25	0.21
6. ความชัดเจนและความเชื่อถือได้ของหลักการและกรอบแนวคิดของรูปแบบการเรียนรู้	4.26	0.18
7. การใช้ภาษาและการเรียบเรียงถ้อยคำมีความเหมาะสมชัดเจน เข้าใจง่าย	4.35	0.26
8. แสดงให้เห็นจุดเน้นและวัตถุประสงค์หลักของรูปแบบการเรียนรู้	4.20	0.25
9. สามารถใช้เป็นกรอบในการกำหนดสาระและแนวทางในรูปแบบการเรียนรู้	4.31	0.27

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.
วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนรู้	4.36	0.25
10. สอดคล้องกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐานของรูปแบบการเรียนรู้	4.41	0.26
11. วัตถุประสงค์มีความชัดเจน สามารถแสดงสิ่งที่มุ่งหวังให้เกิดกับตัวผู้เรียน	4.35	0.27
12. วัตถุประสงค์มีความชัดเจนและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ	4.28	0.18
13. การใช้ภาษาและการเรียงร้อยคำมีความเหมาะสมกระชับเข้าใจง่าย	4.26	0.11
14. สอดคล้องกับบริบทรูปแบบการเรียนรู้	4.28	0.16
ขั้นตอนการสอนของรูปแบบการเรียนรู้		
15. การกำหนดขั้นตอนรูปแบบการเรียนรู้ของรูปแบบมีความสมบูรณ์ สอดคล้องและต่อเนื่องกัน	4.29	0.13
16. ขั้นตอนการเรียนการสอนมีความเหมาะสม สะดวกในการนำไปสู่การปฏิบัติ	4.25	0.18
17. กิจกรรมการเรียนรู้แต่ละขั้นตอนจัดอย่างเป็นลำดับ เหมาะสม สอดคล้องกับหลักการของรูปแบบการเรียนการสอนและสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ตามจุดมุ่งหมาย	4.26	0.17
18. สามารถนำไปปฏิบัติในสถานการณ์จริงได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ	4.25	0.24
ระบบสังคมและรูปแบบการเรียนรู้	4.27	0.21
19. ผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน (Facilitator) ให้คำปรึกษาแนะนำในการค้นคว้าแหล่งการเรียนรู้ของผู้เรียนและชุมชน	4.23	0.26
20. ผู้สอนสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้	4.23	0.23
21. บุคคลที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการออกแบบรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสม	4.12	0.21
22. ผู้สอนมีส่วนร่วมในรูปแบบการเรียนรู้กระตุ้นให้ผู้เรียนได้เกิดการไตร่ตรองความรู้ ความสามารถของตนเองเพื่อจัดกิจกรรมบริการสังคมให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน	4.21	0.22
23. ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมการบริการสังคม เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์	4.30	0.15

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.
หลักการตอบสนองของรูปแบบการเรียนรู้		
24. เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันออกแบบ วางแผน อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและตรงกับความต้องการของชุมชน	4.32	0.17
25. รูปแบบการเรียนรู้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดจิตสาธารณะ	4.42	0.21
26. ผู้เรียนเข้าใจวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้โดยการบริการสังคมและ สามารถเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ได้	4.32	0.23
27. การวัดและประเมินผลในรูปแบบการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักการและ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	4.11	0.21
28. การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับขั้นการเรียนการสอนของรูปแบบ	4.25	0.21
29. ความเหมาะสมของหลักเกณฑ์และแนวทางการวัดและประเมินผลการ เรียนรู้โดยการบริการสังคม	4.32	0.23
30. การเสนอหลักเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลมีความชัดเจนสามารถ ปฏิบัติได้	4.21	0.21
31. ชุมชนมีความพร้อมในการเรียนรู้แบบการบริการสังคม	4.22	0.25
32. ผู้เรียนมีความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	4.25	0.21
33. ผู้สอนมีการติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ	4.28	0.20
34. โรงเรียนมีนโยบายสนับสนุนการจัดกิจกรรมของนักเรียน	4.32	0.14
35. องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการดำเนินการสนับสนุนให้นำ รูปแบบการการเรียนรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.35	0.13

**แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของรูปแบบการเรียนรู้
แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ (โดยผู้เชี่ยวชาญ)**

คำชี้แจง

1. แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคม
2. การตอบแบบประเมินโปรดทำเครื่องหมาย/ ในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดพร้อมแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับนำไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

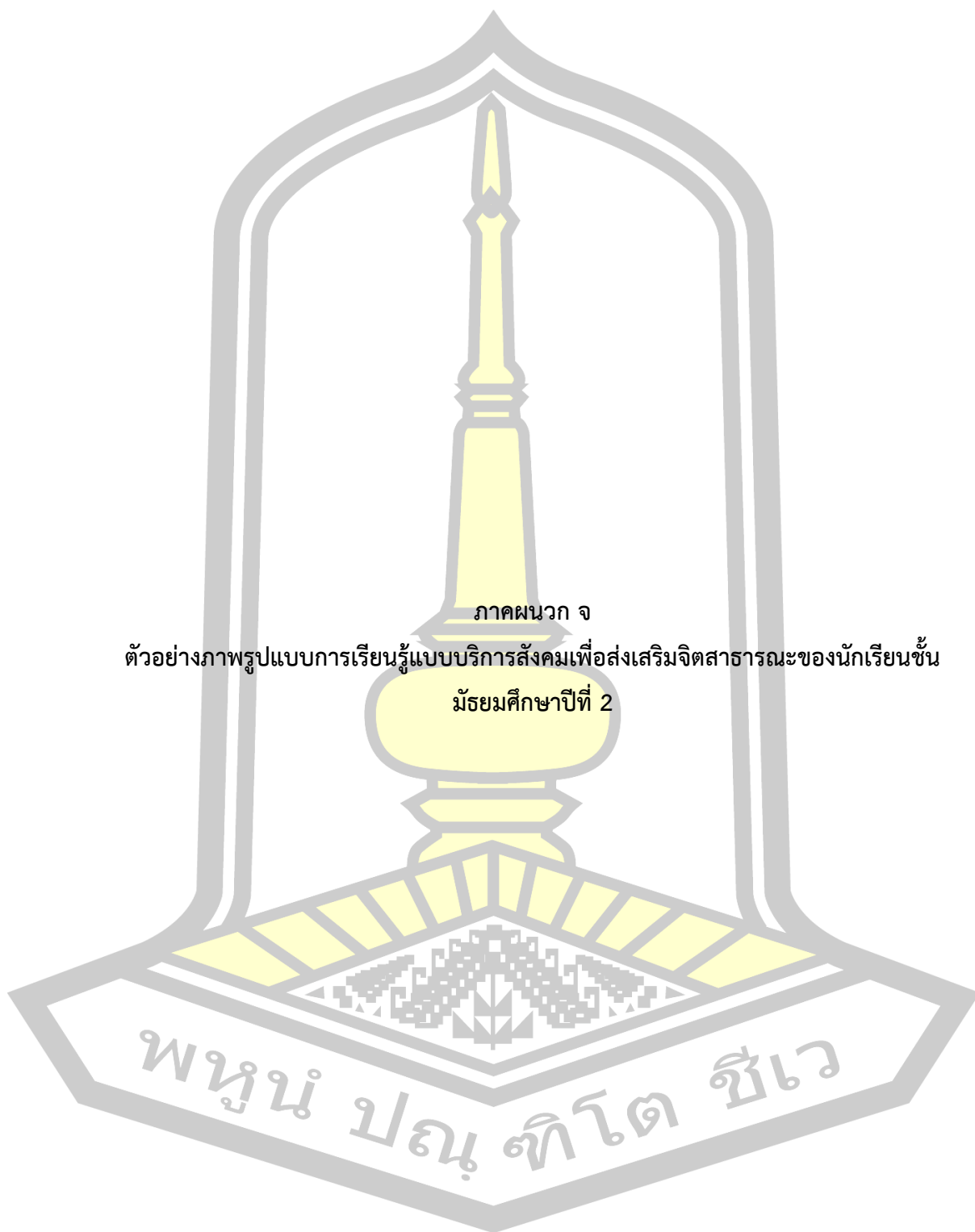
รายการประเมิน	IC
การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้	
1. การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ครอบคลุมกระบวนการทั้งหมดของรูปแบบการเรียนรู้	1.0
2. มีการกำหนดหลักการ กรอบแนวคิดและกรอบโครงสร้างของรูปแบบการเรียนรู้ที่ดี	1.0
3. แต่ละองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงสอดคล้องสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างมีเหตุผล	1.0
4. การเรียบเรียงลำดับองค์ประกอบในรูปแบบการเรียนรู้มีความเกี่ยวเนื่องกันเพื่อนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์	1.0
แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานของรูปแบบการเรียนรู้	
5. ความสอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานที่นำมาใช้สนับสนุนการพัฒนาในรูปแบบการเรียนรู้	1.0
6. ความชัดเจนและความเชื่อถือได้ของหลักการและกรอบแนวคิดของรูปแบบการเรียนรู้	1.0
7. การใช้ภาษาและการเรียบเรียงถ้อยคำมีความเหมาะสมชัดเจน เข้าใจง่าย	1.0
8. แสดงให้เห็นจุดเน้นและวัตถุประสงค์หลักของรูปแบบการเรียนรู้	1.0
9. สามารถใช้เป็นกรอบในการกำหนดสาระและแนวทางรูปแบบการเรียนรู้	1.0

รายการประเมิน	IC
วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนรู้	1.0
10. สอดคล้องกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐานของรูปแบบการเรียนรู้	1.0
11. วัตถุประสงค์มีความชัดเจน สามารถแสดงสิ่งที่มุ่งหวังให้เกิดกับตัวผู้เรียน	1.0
12. วัตถุประสงค์มีความชัดเจนและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ	1.0
13. การใช้ภาษาและการเรียบเรียงถ้อยคำมีความเหมาะสมกระชับ เข้าใจง่าย	1.0
14. สอดคล้องกับบริบทรูปแบบการเรียนรู้	1.0
ขั้นตอนการสอนของรูปแบบการเรียนรู้	
15. การกำหนดขั้นตอนรูปแบบการเรียนรู้ของรูปแบบมีความสมบูรณ์สอดคล้องและต่อเนื่องกัน	1.0
16. ชั้นรูปแบบการเรียนรู้มีความเหมาะสม สะดวกในการนำไปสู่การปฏิบัติ	1.0
17. รูปแบบการเรียนรู้แต่ละขั้นตอนจัดอย่างเป็นลำดับ เหมาะสม สอดคล้องกับหลักการของรูปแบบการเรียนรู้และสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ตามจุดมุ่งหมาย	1.0
18. สามารถนำไปปฏิบัติในสถานการณ์จริงได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ	1.0
ระบบสังคมและรูปแบบการเรียนรู้	1.0
19. ผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน (Facilitator) ให้คำปรึกษาแนะนำในการค้นคว้าแหล่งการเรียนรู้ของผู้เรียนและชุมชน	1.0
20. ผู้สอนสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้	1.0
21. บุคคลที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการออกแบบรูปแบบการเรียนรู้ อย่างเหมาะสม	1.0
ระบบสังคมของรูปแบบการเรียนรู้(ต่อ)	
22. ผู้สอนมีส่วนร่วมในรูปแบบการเรียนรู้โดยการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เกิดการไตร่ตรองความรู้ ความสามารถของตนเอง เพื่อจัดรูปแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน	1.0
23. ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมการบริการสังคม เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์	1.0
หลักการตอบสนองของรูปแบบการเรียนรู้	
24. เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันออกแบบ วางแผนอย่างเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและตรงกับความต้องการของชุมชน	1.0

รายการประเมิน	IC
25. กิจกรรมการเรียนการสอนสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดจิตสาธารณะ	1.0
26. ผู้เรียนเข้าใจวัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนรู้โดยการบริการสังคมและสามารถเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ได้	1.0
27. การวัดและประเมินผลในกระบวนการเรียนสอดคล้องกับหลักการและวัตถุประสงค์ของรูปแบบ	1.0
28. การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับขั้นการเรียนการสอนของรูปแบบ	1.0
29. ความเหมาะสมของหลักเกณฑ์และแนวทางการวัดและประเมินผล การเรียนรู้โดยการบริการสังคม	1.0
30. การเสนอหลักเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลมีความชัดเจนสามารถปฏิบัติได้	1.0
31. ชุมชนมีความพร้อมในการจัดกิจกรรมการบริการสังคม	1.0
32. ผู้เรียนมีความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	1.0
33. ผู้สอนมีการติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ	1.0
34. โรงเรียนมีนโยบายสนับสนุนการจัดกิจกรรมของนักเรียน	1.0
35. องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการดำเนินการสนับสนุนให้นำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1.0

ภาคผนวก จ

ตัวอย่างภาพรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2

พหุ ประทีป ชีวะ

โครงการวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม (แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น) พืชสมุนไพร
(ลูกประคบสมุนไพร) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาความต้องการของชุมชน

นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ความต้องการของชุมชนตามความสนใจ

นักเรียนนำเสนอโครงการลูกประคบสมุนไพร

นักเรียนนำเสนอภายในแหล่งเรียนรู้ (การทำลูกประคบสมุนไพร)

สมาชิกในแหล่งเรียนรู้สมุนไพร (ตาฮุย) สอนนักเรียนทำลูกประคบสมุนไพร

ตาฮุยเล่าประวัติความเป็นมาของสวนสมุนไพรตาฮุย

นักเรียนสาธิตวิธีการทำลูกประคบให้นักเรียนโรงเรียนอื่น ๆ ให้ได้รับความรู้

นวัตกรรมที่นักเรียนและชุมชนได้รับจากรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคม
เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ

นวัตกรรมที่นักเรียนและชุมชนได้รับจากรูปแบบการเรียนรู้แบบบริการสังคม
เพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ

บทบาทนักเรียน เป็นผู้นำในการปฏิบัติกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกับชุมชน

บทบาทผู้สอน ให้คำแนะนำ ปรึกษาและร่วมปฏิบัติกิจกรรมกับนักเรียน

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นายรุ่งโรจน์ หวังชม
วันเกิด	วันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2524
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 76 หมู่ที่ 9 ตำบลเสม็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ รหัสไปรษณีย์ 31000
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ตำแหน่งครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนสวายจิกพิทยาคม ตำบลสวายจิก อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ รหัสไปรษณีย์ 31000
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2539 มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนภัทรบพิตร อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2542 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนภัทรบพิตร อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2547 ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.) สาขาวิชาเคมี มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พ.ศ. 2552 ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ. 2562 ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูน ปณ ทัโต ชีเว